

PRIF ADDYSC Y CRISTION.

Y rhan gyntaf sy'n cynnwys,

I. Cyngor difrifol i Rieni faethu eu Plant yn Ofn, ac Addysg yr Arglwydd, ynghyd ar mawr Leshâd a dderbyn-ia i Rieni, au Plant; pe cedwid y Gorchymyn yma o St. <i>Paul</i> fel y dylid. <i>Ephes.</i> vi. 4. II. Esponiad byrr ar y Catechism. III. Ychwaneg o Ysbyrwydd ynghylch Sacrament y Beddôdd.	IV. Addysg ferra ynghylch Confirmasiwn neu Fedydd Esgob. V. Eglurhâd Sacrament Swper yr Arglwydd, i rhai gwannaf eu deall; Ymhaun, y dangosir Natur, Diben, a Bwriad yr Ordinhad hon; ar môdd, i ymddwyn cyn, wrth, ac ar ôl ei dderbyn: Ynghyd a Gweddieu priodol ac addas i'r fath berwyl Bendigedig.

Yr ail Ran sydd yn cynnwys Annogaethau Difrifol,

I. J gadw yn Sanctaidd a chrefyddol Ddydd yr Arglwydd. II. J fynych gymuno, a bôd yn ofalus i gwblhau ein Haddunedau crefyddol. III. J ymddwyn gyda pharchedig ofn, yn ddefosionol, yn gymmwys a gweddus 'n Nhŷ Dduw, sef yr Eglwys. IV. J arfer Enw Duw gyda	Pharch yn ein hymddiddanion cyffredin. V. Cyngor yn erbŷn y pechod o Feddwod. VI. — Yn erbŷn dywedyd Celwydd. VII. J Ymarfer y mawr Ddyledfwydd o weddio mewn Teuluoedd. mewn dull o amriw Lythyreu oddiwrth Weinidog o Eglwys Loegr at ei Blwyfolion.

Ac o gyfieithiad EDWARD WYNNE, *Curad Llanaber.*

At yrhain yr anghwanegwyd Gweddieu i'w harfer mewn Teuluoedd, ac i Ddynion neillduol ar eu pennau eu hunain; gyda Hymneu a Charoleu Duwiol, o waith Mr. Elis Wynne, o Lafynŷs. *page 144.*

Yr wyf yn attolwg i chwi, Fredŷr, goddefwch air y Cyngor.
Heb. xiii. 22.

Argraphwyd yn y Mwythig, gan J. Cotton, a J. Eddowes,
M.DCC.LV.

Part Adams & Crutcher

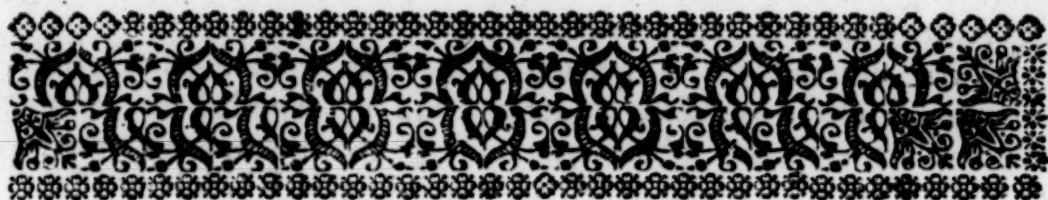

AT Y DARLLENYDD.

F*Y* unig fwriad i wrth gyfeithu y casgliad sy'n canlyn ydyw er Addysg gyffredinol i'r rhai annysgedig, o'm Gwlad (y Sawl sydd arnynt ddigon o eifieu y fâth byfforddiant) ac er taer luddias a rhwystr Drygioni a Phechod a chynnydd Rhinwedd a Duwioldeb, a bôd yn offeryn yn llaw Dduw o wneuthur Daioni yn fy Nghalwedigaeth a cheisio lleffâd llaweroedd fel y byddont gadwedig.

A phwy bynnag a ddarllenno yr Hyfforddiadau ar Annogaethu sy'n canlyn gyda'r fâth ddisfrifwch calon ac y mae eu Pwysfawrbydi yn gofyn, yn ddiammau fe a dderbyn anfeidrol leffâd oddiwrthynt, er cadarnhau ei Ffydd ac er ei Adeiladaeth yn ngwîr Grefydd Grist, ac er iawn drefnu ei fuchedd ai ymarweddiad yn ôl rheol gorchmynnion Duw. A chan eu bôd hwy fel hyn yn cynnwys y Pêtheu sydd anghenrheidiol i bôb Cristion eu gwybod eu credu au hymarfer er Fechyd iw Enaid, rwy'n gobeithio y gwnâ pôb rhai ai darllenno, eu dwys a'u disfrifol ystyried au dyfal ymarfer fel y bo mwy buddiol iddynt. I rasusaf Drugaredd a Nodded Duw rwy'n gorchymyn y sawl a ddarllenno y Casgliad yma fel hyn yn ddisfrifol, iddo Ef fôd yn gydrychiol gyda hwynt a thrwy Addysg ei Yspryd Glân i lwyddo ai ffynnu, er Ychwaneg Derchasiad iw Ogoniant eu hun, ac er Tragwyddol Fachawdwriaeth iw benedidiau hwythau, hyn yw disfrifol ymgais a thaer ddwys Weddi y Cyfieithydd.

1782

I.

Cyngor difrifol i Rieni ddwyn eu Plant i fynu yn grefyddol, ar mawrles a dderbyniant oddiwrth hynny.

Ephefiaid vi. 4. Chwychwi Rieni 'maethwch eich plant yn addysg ac atbrawiaeth yr Arglwydd.

FE ddebygei un na byddei raid ddim rhybuddio Rhieni am gymerŷd gofal am ddwyn o honŷnt eu plant i fynu yn grefyddol o ran y tynerwch naturiol ar cariad gwrefog fŷ ganddŷnt hwy iddŷnt; eithr eu mawr hesgeuluŷtra or dledŷwydd pwysfawr hwn fŷ'n ei wneuthur yn anghenrheidiol. Ac er bôd y dyledŷwydd yn ddigon hysbŷs, etto nid ydis yn dwys yŷtyried y môdd iw gyflawni, er bôd dynion yn deall y reol hon, etto maent yn camgymerŷd wrth ei chyfaddasu. F' eill rhieni, ac mae'n rhŷ berŷgl eu bôd yn gyffreddinol yn rhoi mwy o bwys eu gofal ar bethau o ychydig bwys a lleŷhâd, ac yn dibrifio y pêtheu pwysfawroccaf, ar bai rai mae happuŷrwydd trag'wyddol ei heneidieu eu hunain au plant yn ŷefŷll.

Fel y bo iddŷnt atgyweirio eu camŷynniad hyn, ŷêf fel na roddont mo'u hôll ofal ar bêtheu coeg diŷylwedd, ond yn hyttrach o lawer ymroi o ddifrif eu calonneu i wneuthur y pêtheu hynnŷ lle mae'r perŷgl yn fawr os byddant anllwyddiannus, ac lle bŷdd y diddanwch ar lleŷhâd yn anŷeidrol os byddant ffynnadwy. Mae gorchymŷn 'r Aŷoŷtol yngheirieu ŷy nheŷtŷn i, yn hysbŷfu iddŷnt y pêtheu a ddylei fôd eu

gofal pennaf yn addysg eu plant, fef eu feilio a'u Siccrhau yn ddisigl yn ein Sanctaidd Grefydd ni, au maethu yn Addysg ac Athrawiaeth y Arglwydd.

Wrth draethu ar y geirieu hyn, Mi geisias yn Gyntaf ddangos i chwi pa bêth a ddebygir fôd yr Apostol yn arwyddocau wrth faethu plant yn addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd. Yn ail, y mawr lesiad a dderbyniai Rhieni au Plant pe cedwid y gorchymyn hwn 'n iawn. Yn gyntaf, bêth mae 'n debygol 'roedd yr Apostol yn arwyddocau wrth faethu plant yn addysg ac Athrawiaeth yr Arglwydd.

Mae hyn yn cynnwys y tair reol yma, Yn gyntaf (1) bôd iddynt eu haddysgu yn athrawiaethu a gorch'mynion ein Sancteiddiaf grefydd ni. Yn ail (2) Eu dwyn hwy i fynu mewn gwaftadol ymarfer a hwynt gan gynted ac y caniattao eu hoedran au dealltwriaeth iddynt hwy eu hamgyffred. Yn Drydydd (3) Fel y cynnyddont mewn oedran a deall, gymeryd gofal nid yn unig gwneuthur iddynt hwy ddirnad arwyddocâd, ond hefyd wir feiliau ar rhesymmau yr Athrawiaethu ar dledfwyddau hynnŷ ym mhâ rai yr addysgwyd hwy. Yn Gyntaf (1) boed iddynt eu haddysgu hwy yn eu mebyd cyntaf yn athrawiaethu a gorch'mynion ein Sancteiddiaf Grefydd ni. Os ydŷw 'r Apostol, fel yn ddiammeu y mae Ef yn arwyddocau dylei rieni ddwyn eu plant i fynu yn y cyfrŷw fôdd, fel y gallont fôd pan ddelont i oedran a synwyr yn wir a ffyddlon Grist'nogion; rhaid iddo ddeall y dylent arfer pôb môdd priod a phwyllog i'r perwyl mawr yma. Ac hefyd fôd eu haddysgu hwy yn eu Mebyd yn fwya anghenrheidiol a llesol i'r diben hwnnw. Mae meddylie plant nid yn unig mor feddal ac y cymerant hwy ba argraph bynnag a ro'i'r arnynt, ond maent wedi i llunio fellŷ, fôd yn rhaid iddynt gymeryd naill ai da ai drwg. Pa dybie bynnag a fo gan blant i'w Rhieni neu hathrawon maent yn rhwymedig am danŷnt, p'run bynnag ai da ai drwg a font; ac nid oes fôdd bosibl i'w dychymygion hwy fôd yn dda, oni rwystrir iddynt fôd yn drwg, wrth eu maethu ac addysg dda. Am hynny eu dledfwydd yn gyntaf pêth ydŷw gweled o honŷnt eu plant yn feddiannol o egwyddorion Crefydd a Duwioldeb, a'u bôd wedi ymwreiddio yn ddwfn yn eu calonneu. Pa gan gynted y gallont hwy dderbŷn addysg, nid ydy ddim gan hawfed i farnu, ond yr wyfi 'n meddwl eu bôd hwy yn dal fulw ar bêtheu lawer cŷnt nag yr ŷm ni yn tybied eu bôd hwy;
Or

Or prŷd cyntaf y dysgir iddŷnt hwy arfer ac arwyddocàd geirieu, fe ddylid gwneud iddŷnt ddysgu a chadw yn eu coffadwriaeth y cyfrŷw eirieu ac a fyddant o bwys mawr a llefhàd iddŷnt pan ddelont iw deall.

Hwy dylent o'r dechreuad gael eu dysgu i adnabod y Duw mawr au gwnaeth hwy, a gwybod mai ei Ragluniaeth ddaionus Ef fydd yn eu cynhal au hamddiffŷn. Fe ddylid eu hyfforddio at yr Arglwydd a'u prynnodd hwy, au harwain bôb yn ychydig i wybodaeth am y fuchedd dragwyddol fydd yn y byd i ddyfod. Ac fel y bo eu synbwŷr yn chwanegu, fe ddylid egluro y pêthau hyn iddŷnt; a dangos iddŷnt yn ddwys ac yn fynŷch eu pwys ai gwerthfawrhydi; ac fel y ceffir cyfleusdra fe ddylid eu tywŷs ymhellach fŷth, tan or diwedd y caffont gyflawn addŷfg ymhôb gwirionedd angenrheidiol a pherffaith adnabod athrawiaetheu a ffyrdd Jachawdwriaeth. Ar môdd i wneuthur hyn a ddylei fôd yn ôl dealltwriaeth a thymhŷr y plentŷn, pôb môdd tēg a thynner a ddylid arfer gyntaf, os ni thyccia hynnŷ rhaid arfer moddion a fo garwach, rhag ofn wrth arbed y wialen yr anrheithir y plentŷn; ni ddylent golli nag amser na chyfleusdra i gymhell yn fynŷch eu dledsŷwydd, ac hyfbyfu iddŷnt y pêthau hyn bôb dŷdd, ie bôb awr pe bae boffibl. Hwy a ddylent gofio ufuddhau gorch'mynion Duw ir Juddewon a gwneuthur yn ôl hyfforddiant *Moses*.

Bydded y geirieu hyn, medd Ef wrthŷnt, yr ydwyf yn gorchymyn iti heddŷw wedi eu sefydlu yn dy galon, a dysgwch hwy i'ch plant. Ar môdd iw dysgu a fydd hyn, fef crybwyll am danŷnt, pan eisteddŷch yn dy dŷ, pan orweddŷch i lawr, a phan gyfodŷch i fynu. Hynnŷ ŷw, chwi au haddysgwch hwy bôb amser cyfaddas a phôb lle cymhwys yn waftad, tan y bônt wrth hyn o fôdd wedi eu gwreiddio au feilio yn y gwirionedd. Ond nid ydŷ yn ddigon iddŷnt gael eu dysgu yn nghwybodaeth o'u dledsŷwydd yn eu mebdŷ cyntaf, Eithr mae'n rhaid, yn ail (2) Eu dwyn hwy i fynu mewn gwaftadol ymarfer ag êf gan gynted ac y caniatto eu hoedran a'u synwŷr hwy iddŷnt ei wneuthur.

Fy meddwl i ydŷw yr addysger hwy nid yn unig i adnabod Duw, eithr hefŷd yr arferer hwynt hwy iw addoli Ef; Y gwneuler hwy yn rhwym i erfŷn ar Dduw mewn gweddi; leia dim ddwy waith bôb dŷdd yn waftad, fef pan godant hwy i fynu a phan orweddant i lawr, ac y dyger hwynt i gyhoedd

oedd addoliant Duw yn yr Eglwys, cŷn gynted ac y medront ymddwyn eu hunain yn weddus yno. Mae gan bôb arfer alu mawr drosom ni. Mae arfer, nid yn unig yn gwneuthur petheu caled yn hawdd, ond mae'n hawdd fôd yn hôff gennŷm ni y pêtheu y buom mwya cynnefin a hwynt. Am hynnŷ mae'n fatter o bwys mawr i blentŷn arfer rhodio ar hŷd y ffordd honno pa un ydyw ei ddyledswydd anhebcorol ef ac fŷdd ei happusrwydd penaf, iw dilŷn tra fo byw. Os bŷdd ef wedi arferu yn ei ieuiengctŷd i ymbil ar Dduw a dyneffau atto mewn gweddi gyhoedd a neillduol gŷda'r fâth barchedig-aeth ac fŷ'n ddyledus i oruchaf Fawrhydi Brenin Mawr Nef a Daiar, fe wnâ hyn bôb 'n ychydig ddwys a pharchus ymfynn-iad ar ei galon feddal ef, ar fâth barchus a bŷwiol deimlad oi ddledŷwydd tu ac at Dduw, ai attal ef yn fawr fel y cynnyddo mewn oedran rhag bôd yn euog o unrhŷw bechod gwirfodd, ac hysbŷs anufuddod iw gyfreithieu ef. Fe fydd hyn yn fôdd da at ffrwyno ei anwyde ef a chadw ei drachwanteu ef tufewn terfynau dyladwy, a thueddu ei ewyllŷs at yr hyn fo da. Ni bŷdd yn anhawdd iddo ef i ymwadu ag ef ei hŷn; ing a chnôfa ei gydwybod a ddengŷs mor beryglus a chaled ydŷ ffordd pechod; a phan fo ei anwydeu oddimewn a phrofedig-aetheu oddiallan yn ei annog ai ddenu i ddilŷn cwrs buchedd annuwiol, ei amddiffynfa oreu ef, nefa dim at gymorth sanctaidd Ysprŷd Duw, i sôd ef yn foreu iawn oi oes wedi arfogi gydag arfogaeth DUW. Os drwy wŷn trachwant neu dwyll a hudoliaeth y Cythrel y gorchfygir ef drôs amfer, ac iddo ef roi ei hunan i fynu i weithredu anwiredd, etto mae gobaith bŷth os bŷdd hadau gwŷr dduwioldeb wedi eu hau yn gynnar ac yn synhwyrol ynddo, y gwneiff ef cŷn pen nemmawr o amfer, ddychwel oddiwrth ei ffŷrdd drygionus ac y bŷdd Ef yn fwy gwiliadwrus a sefydlog i ufuddhau ordin-hâdau'r Arglwydd. Je meddaf, mae un llefhâd mawr iawn, oddiwrth blant gael eu dŷgu yn grefyddol yn eu hieuiengctŷd, oni bŷdd eu dealltwriaeth yn wann a thywŷll iawn, ar galon wedi ei cwbl-lygru, y hadeu da hyn a heuwyd yn eu mebŷd, er iddŷnt gael eu tagu dros ysbaid, etto mewn amfer hwy ail flagurant o newŷdd ac a ddangofant ir hwn a fo ar gyfeiliorn wallgo a ffolineb ei ffŷrdd ddrygionus ac ai dygant yn ei ôl at ffordd heddvchlawn a hyfrydaf ei ddledswydd, hyn unig a rŷdd iddo wŷr gylur ac ai gwnâ yn fodlon ynddo ei hunan. Ac wrth y modd yma o gynnefino plant bôb yn ychydig i gwplhau eu dledswydd

dledswydd, Fe wnâ siampal ei rhieni ôl dwysach ar eu caloneu, na'u holl gynghorion au haddysg dda. Os gorchymyn Rhieni iw plant wneuthur un pêth a hwythau eu hunain a wnânt bêth arall yngwrthwyneb iddo, hwy a dd'ont yn fuan i ddeall mor anrefymmol y maent, ac mor anghyttunol ydŷw eu cynghorion au hymarweddiad, ac anhawdd iawn y coeliant hwy, fôd y reol honno o ddim pwys pan welont hwy y sawl fy'n ei gosod hi, yn bucheddu yn wrthwyneb iddi. Am hynnŷ, fe ddaliodd Gwŷr doethion fulw ers lawer o amser fôd y parchedigaeth mwya yn ddledus i blant; hynnŷ ŷw bôd ir sawl fy olygwŷr arnŷnt fôd yn ofalus iawn o'u hymddygiad ger eu bron hwy; ac nid yn unig dysgu iddŷnt hwy y pêtheu a dylent wneuthur, ond hefŷd rhodio o'u blaen hwy ar hŷd y ffordd y dylent fyned. At y gofal tra angenrheidiol hwn o ddwyn plant i fynu yn ymarfer o'u dledswydd a thrwy eu siampal gyftal au gorchŷmŷn eu tywŷs ar hŷd ffordd orch'mynion Duw; mae un pêth etto yn ddyledus arnŷnt, sef yn Drydŷdd (3) fel yr egoro eu meddylieu hwy, ac fel yr ychwanego eu deall hwy, dysgu iddŷnt hwy nid yn unig arwyddocâd ond hefŷd gwŷr feiliau a rhesymmau yr athrawiaetheu ar dledswyddau hynnŷ ym mhâ rai yr addysgwyd hwy. Heb hyn ni fydd y gwaith ond amherffaith, ac nid ydŷw yn rhesymmol ddisgwil y dug ond ychydig ffrwyth yn eu buchedd au hymarweddiad. Mae gan ragfarn ac afer allu mawr trosom ni, a da iawn ydŷw rhoddi pôb mantais i bwyso i lawr o du rhinwedd; eithr nid ydŷ'rhain o honŷnt eu hunain yn unig, yn ddigonol i sefydlu un mâth ar Grefŷdd, na chwaith wneuthur i ddŷn cynhyfsgaeddol a rheswm a deall gredu ei fôd yn ddledswydd arno ei wneuthur. Fe a wasanaetha hyn am grefŷdd waetha gyftal ar oreu; am hynnŷ gofal pennaf Rhieni a ddylei, fôd iw plant, gan gynted ac y delont i oedran a Synwŷr, gael cyflawn Ysbyrwydd or feiliau cadarn anghyfnewidiol hynnŷ ar ba rai yr adeiladwyd y Grefŷdd Grift'nogol a honno yn unig. Hyn ai ceidw yn ddisigl a diymmod, gan ddangos iddŷnt mor refymmol a siccr ydŷw eu ffŷdd hwy, ac wrth hynnŷ fe a'u rhwystrir rhag cael eu cŷlch-arwain a phôb awel dysgeidiaeth, gan gyfrwyfdra dynion a gynllwyn i dwyllo. Mae'r Grefŷdd grift'nogol yn gofŷn yr holiad yma gan bawb fy'n ei phioffessu; a pha mwya'r holom ni i wirionedd eu hathrawiaetheu hi cadarna yn y bŷd a fydd ein ffŷdd ni, a mwya hefŷd a fydd y bodlonrhwydd a gawn ni ynddŷnt; am hynnŷ nid ydŷw ond cyfiawnder iw Crefŷdd hwy gyftal ac iw plant,

plant, i Rieni i gweled hwy wedi cael cyflawn ysbyfrwydd, fel y 'chwanego eu deall hwy, nid yn unig or pêtheu hynnŷ a ddylent gredu a gwneuthur, ond hefyd or rhesymmau hynnŷ p'am y dylent eu credu au gwneuthur.

Yn wir Addŷg gyhoedd or fâth yma fŷ'n rhan o Swydd Gweinidogion Esengŷl Grift ac y mae'r Eglwys yn gofŷn ganddŷnt yn berffeith-gwbl ei gyflawni; etto mae'n ddlêd ar Rieni neu Olygwŷr edrŷch o honynt o ddwyn plant ir Eglwys iw trefnŷ ai dysgu gan yr Eglwysfwr; dyma un or moddion godidoccaf a doethaf o faethu plant yn addŷg ac athrawiaeth yr Arglwydd. Mae hyn yn ddlêd ar bôb Rhieni iw plant, môdd y dyger hwynt i fynu yn dduwiol a chrefyddo!; iw hannog hwy yn ofalus i gwplhau'r ddledswwydd hon. Mi âf rhagof at yr ail bwngc gyffredinol (11) iw ystyried, sef i ddangos, y mawr leshâd a dderbynai Rhieni au plant, pe cedwid y dledswwydd yma yn iawn fel y dylid.

Y lleshad a dderbynai plant oddiwrth fâth grefyddol ddygiad i fynu, a fyddei hyn, a byddant hwy wrth hyn, wedi eu hamddiffŷn ar ymwared oreu yn erbŷn drygeu ac aflwydd y bywŷd hwn; hyn a ddŷg iddŷnt wŷr fwyniant o ddâ'r bŷd hwn, ac uwchlaw 'r cwbl, hyn a ddengŷs iddŷnt y ffordd, ac ai gwna yn hawfach at gaffaeliad happusfwwydd tragywddol yn y bŷd a ddaw.

Am y Rhieni, dedwyddol ffrwythen eu gofalus gwplhâd hwy or dledswwydd hwn, a fŷdd hyn, sef os prisia eu plant hwy yn ddihir a drwg, ni fŷdd gan y Rhieni ddim i feio arnŷnt eu hunain oblegŷd iddŷnt hwy wneuthur eu rhann; ac os prisia plant yn ddynion da a rhinweddol, se fêd y Rhieni mawr anrhydedd a mwy o ddiddanwch a Chyflur oddiwrth eu rhinwedde da hwy. 1. Y Pêth cyntaf i ddal fulw arno y bŷdd crefyddol ddygiad i fynu yr ymwared oreu yn erbŷn aflwydd a hôll ddrygeu y fuchedd hon. Dŷn a aned i flinder, mêdd Jôb Sanctaidd, fel yr eheda gwreichienen i fŷnu; am hynnŷ mae'n rhaid i bôb dŷn ddisgwil ei rann o hono. A chan nad all un dŷn ar aned gwbl ochelŷd drallodeu, neu, ragweled pa gyftuddieu a wêl Duw yn dda ddwyn arnŷnt, mae'n happusfwwydd mawr, fod gan ddynion wedi i ddarparu iddŷnt yn gynnar ou hoes, y môdd goreu iw cynhal eu hunain tanŷnt, pan ddelont hwy iw rhann hwy. Ac Egwyddorion crefydd yn unig a rydd hyn iddŷnt, with fôd ganddŷnt Gadarn obaith a hyder yn Nuw, ac wrth wybod eu amcanion daionus ef yn eu dwyn hwy arnŷnt.

arnânt. Fe gynhâl hyn i fynu yspryd Dŷn yn y Stât fwya gyftuddiol, ac fe leinw hyn ei feddwl a heddwch a diddanwch pan ballo pob cyffur arall oddiallan. Hyn ai fforddia ef at Gadarnaf dwr ei amddiffyn a ddysg iddo ef obeithio yn niball nodded y Goruchaf, wrth ei wneuthur Ef yn hyder iddo. Mae'r Grefydd grifnogol yn anad un grefydd arall, wedi ei chymhwyfo fellŷ i roddi nerth a chyffur i ddynion pan fônt wedi eu gorchguddio gan gyftudd a blinfyd. Drwy ddangos iddânt dra ryfeddol ddarostyngiad a dioddefaint ein Prynnwr Mawr bendigedig, wrth roi i ni y diwad braw yma ei anfeidrol gariad Ef tu ac attom ni, pa bêth mwy rhesymmol na bwrw oddiwrth hyn, na wneiff yr hwn a roddodd ei unig anedig Fâb i farw trosom ini, mo'n gwrthod na'n llwyr adael chwaith? Wrth ddangos im mor wâg ac ansicr yw'r bywyd trangcêdig hwn, a chan nad yma ar y ddaiar, y mae ein gorphwsfa an dinas gyfanneddol, mae'r 'Scrythur yn rhoi ini resymmau cadarn am ini fôd yn ddifatter am y pêtheu a ddigwydd ini yn y bŷd hwn, gan ofod o flaen dynion 'r anrhaethawl wynfyd a brynnyd iddânt yn y bŷd i ddyfod, ar harfogi ar rhesymmau cryfa o ymroi yn wrol i ddioddef pa galedi, drallod, neu gyftudd bynnag a ddigwydd iw rhan.

Pa drallod eill fod rhŷ drwm, neu pa gyftudd rhŷ anhawdd i oddef gan wrdoeth a Duwiol, nid yn unig gŷda dianwadallwch ond gŷda mawr ddiddanwch hefyd, pan ddichon iddo ef edrŷch trwodd at ei Jachawdwr bendigedig yn eistedd ar Ddeheulaw Duw, p'le mae ef yn barod iw dderbyn ef i dragwyddol Ogoniant.

Ac or tu arall, os rhynga fodd i Dduw fendithio dynion amllder golud a chyfoeth, rhwyfsg a Mawredd, hwy fedant un llefhâd mawr oddiwrth eu crefyddol ddygiad i fynu, sef y dysgant wrth hynnŷ, y môdd goreu iw mwynhau hwynt, nid mewn cyfeddach, ymlythau, anlladrwydd, ac afreolau, ond arfer y bendithion a ganiatteir iddânt gŷda chymedroldeb a fobrwydd Cristnogol. Os yn wir ni chyfrif dynion monânt eu hunain ddim gwell nag anifeiliaid ysgrublaidd, ni fydd ddim yn ang-hymwys iddânt roddi faileu happufrwydd ar foddio eu trachwan-tau anifeiliaidd.

Ond os hwy au cyfrifant eu hunain yn greaduriaid rhesymmol, rhaid iw Happufrwydd hwy fôd yn rhesymmol hefyd.

Rhaid iw happufrwydd hwy sefyll yn hyn, sef bôd eu meddylieu yn heddychlawn, yn dawel a digyffro, ac iw holl weithredoedd

weithredoedd eu boddio hwy eu hunain gan wybod fod y pethau maen't hwy yn mwynhau yn resymmol a chyfiawn.

Ac os dyma'r peth mae dynion, yn bwriadu wrth arfer da'r byd hwn, y Grefydd grist'nogol a ddysg hynny yn oreu iddynt. Ac Hwy gânt weled mai y happusrwydd hwy a fydd, eu bod hwy wedi eu seilio yn gynnar, o'u hoes ynghariad Duw au Cymydog, hyn a'u hannog hwy i wneuthur ewyllys un a chariad y llall yn fefur a rheol eu hôll weithredoedd. Hwy a fyddant deimladwy mae happus ydynt hwy, am eu bod hwy wedi cael eu haddysgu yn ieuangc, au bôd'n credu mae'r demnydd a ddylid gwneuthur, o allu ac awdurdod ydyw, cosbi drygioni a phechod, noddi ac amddiffyn y rhai diniweid ar gorthrymedig, a maentimio gwir Grefydd a Rhinwedd dda; ar arfer oreu, o olud a chyfoeth, ydy' cyfrannu i gyfreidieu yr fawl a fo mewn eisieu; hyn a'u gwna hwy yn gyfrannogion or diddanwch ar cyssur hwnnw, maen't hwy yn ei rod di eraill; a phob gweithred o gariad, a thosturi ac elufeni, a wnelont hwy, a fydd yn ddigon o achos iw calonneu hwy lammu o lawenydd a gorfoledd. Yn ôlaf P'run bynnag ai da ai drwg ai tlawd ai cyfoethog y bo cyflwr dynion yn y byd hwn, Mawrles addysg grefyddol ydyw hyn, y dengys hyn iddynt y ffordd ar môdd hawfa i gaffael Gogoniant trag'wyddol y byd a ddaw. Er maint ein gofal, fe wnâ bethau presennol ôl dwysach ar ein calonneu, na phethau i ddyfod. A chan nad ydyw ein happusrwydd ni yn sefyll ym mwyniant pethau presennol, mae'n rhaid i beth bynnag a fo'n achos o dynnu ein serch ni oddiarnynt fod o lesiad mawr iawn ini. Dyma fwriad a thueddiad Addysg grist'nogol. Cristianogrwydd yn unig a egor ini byrth y Nefoedd ac fy'n gosod ger ein bron ni olygiad or gorfoledd anrhaethawl fydd ynghadw i'n heneidieu anfarwol ac a ddysg ini y ffordd ddiogela i gael y gwynfyd anherfynol hwnnw. Pan fo'r prif byngcieu hyn wedi eu plannu yn nghalonneu dynion, au prawf eu hunain yn dechreu gwneuthur iddynt credu mor wâg ac annigonnol ydyw pethau'r byd hwn, fe fydd yn naturiol iddynt droi eu meddylieu tu ac at y fan honno, lle mae gwir happusrwydd iw gaffael: eu hannog au hyfforddio i ddilyn, ar ôl y plesereu hynny fy ar ddeheulaw Duw, lle mae digonolrwydd llawenydd a digifwch yn dragywydd. Mae gobaith da i feddwl mai hyn a fyddai y firwytheu bendigedig o ufuddhau gorchymyn yr Apostol i'r Plant a ddyger i fynu yn grefyddol; ar rhieni happusol a fyddant siccr o fedi hyn o ddiddanwch, sef os yn y gwrthwyneb

y prisia plant yn ddynion drwg ni fydd gan y rhieni ddim i feio arnânt eu hunain, o herwydd iddynt hwy wneuthur eu rhann; ac os trônt hwy allan yn ddynion da a chrefyddol, hwy a fedant Anrhydedd mawr a mwy o ddiddanwch oddiwrth eu gweithredoedd da ai rhinweddau hwy. Pa bêth mor drist a gorthrwm i Dâd neu Fâm dyner a thosturiol na gweled destryw enaid a chorff eu plentyn? nid oes fodd i ddim yn y byd ffino dyn fwy, ond iw gydwybod ddywedŷd iddo mai Ef ei hunan oedd yr achôs oi ddestrŷw ef. Ac os trwy esceulustra Rhieni yr anrheithir eu Plant, fe chwanega hyn yn ddirfawr at ing a gofid chwerwdost eu calonneu hwy.

Ond y sawl a gymerant ofal dyladwy am ddwyn eu plant i fynu yn grefyddol ni wnâ y fâth chwerw gnofeŷd eu cydwybod gyrthryblu dim arnânt hwy, ac nid allant fwrw bai arnânt eu hunain, gan ddarfod iddynt hwy gwplhau eu dledŷydd, y mae yn rhaid iddynt adel y digwyddiad ar Dduw, ac fe fydd hyn yn fodd da at leihau cŷmaint tristwch a chyftudd mor orthrwm, sef iddynt hwy hŷd eitha eu gallu rwystru eu plant rhag bôd yn anhappus, ac os ydynt fellŷ, eu hunig fai eu hunain ai para. Or tu arall, os gwêl Duw yn dda lwyddo eu bwriadeu da hwy, mor anfeidrol a fydd eu gwobr hwy, yn y byd hwn. Os bydd Plentyn yn wir dduwiol a chrefyddol, fe fydd ufudd iw Rieni, ac fe fydd 'r ufudd-dod hwnnw yn rhyw fâth ar daledigaeth am y poen ar gofal a gymerwyd yn ei ddwyn ef i fynu. Ei rinwedd ef a ennill iddo ef barch a chariad ymysg dynion, a phôb anrhydedd a delir ir plentyn a fydd goron o Ogoniant iw fam ef. *Tâd y cyfiawn a orfoledda yn fawr* (medd Solomon) *ar nêb a genhedlo fâb doeth a lawenbâ oi blegŷd.* Ac yn wir pwy eill ddatgan y gorfoledd yma, ond y sawl ai profodd ef? A phwy all roddi Bortreud o ddirfawr lawenŷdd calon y fam honno, yr hon a wêl ei phlentyn yn myned rhagddo yn llwyddiannus ar hŷd ffordd rhinwedd a duwioldeb ar y ddaiar, ac yn ddilynol yn Siccr o Ogoniant tragwyddol rhag llaw? Pa gyffur a diddanwch mwy eill fôd yn wir tu yma ir Bêdd, nag i Rieni welled eu Plant (y rhan arall o honŷnt eu hunain) yn cynnyddu mewn doethineb a gwybodaeth ac mewn cariad gŷda Duw a dynion? Ac fel y bô yr haypusrwydd yma mor gyffredinol ac y bae bosibl iddo fôd, ac fel y caffo pob Tâd a Mamm eu rhan o hono, fe ddarparodd ein heglwys nî roi Athrawiaeth ferr, sef y Catecism ac mae'n gofŷn gan bôb plentyn yn ieuangc iawn ei ddysgu ef yn rhugl, ai ddwyn ir Eglwys ger bron y Gynulleidfa

pan fo mewn Oedran iw holi yn gyhoedd, fel y medro ef ateb i holl ymofynnion y Catecism; ac mae'r Eglwys yn gofyn gan bôb perchen tylwŷth, nyd yn unig beri iw Plant ond hefyd eu Prentifiad a Gwasanaeth ddynion (y sawl ni ddysgasant y Catecism) ddyfod i'r Eglwys ar yr amser gosodedig, a bôd yn ufudd i lywodraeth Gweinidog eu Plwyf, hŷd oni ddysgont y Catecism y berffeith gwbl a rhoddi o honynt ddyfal wrandawriad i Esponiad 'r unrhyw.

Cateceisio a arferwyd yn yr oesoedd gyntaf o Gristi nawgrwydd gyda mawr lwyddiant a bendith; gwaith ydŷw o leffad mawr i hên ac ieuangc, pe dyfal bwyfid ac iawn ddeallid ef; gwaith ydŷ nad eill un dŷn i esgeuluso, nai ddirmygu megis pêth difatter neu edrych arno megis defod ac arfer yn unig, heb ddatguddio difrawch annawiol yngŷlch crefydd ac anwybodaeth mawr iawn or môdd goreu iw chynhal i fynu yn y bŷd ai helaethu.

Os mynnech gan hynnŷ amdiffyn eich blant ar ymwared oreu yn erbŷn y drygeu a eill ddigwydd ich blant o ran eich esgeulustra chwi, o'u dwyn hwy i fynu a'u maethu yn ofn ac addŷfg yr Arglwydd; Os mynnech eich gadarnhau chwi eich hunain a hwytheu yn y ffydd, môdd y galloch roddi rhesymman *da am y gobaith fydd ynoch*; mae'n rhaid i chwi wneuthur iddŷnt hwy ystyried ac yn berffeith-gwbl ddeall y Seiliau cadarn hynnŷ, ar ba rai yr adeiladwyd y Gobaith yma; rhaid iddŷnt fôd wedi eu harfogi a holl arfogaeth Duw ar y llaw ddehau ac ar 'r asfwy; rhaid iddŷnt gael cyflawn ysbyrwydd a gwybodaeth nid 'n unig or llythyren ond hefyd gwir fwriad ac arwyddocad gair Duw, môdd y gallont fôd 'n abl i wrth-fesŷll y Cythraul ai Ysphydion diffaith yn y dŷdd drwg yma o brofedigaeth ac wedi gorphen pôb pêth fesŷll, heb yn waetha i bôb gwrthwyneb. Am hynnŷ, Fy anwyl gariadus Frodŷr, rhoddwch i'ch plant addŷfg dda a chrefyddol, pa bêtheu bynnag eraill a ellwch roddi iddŷnt, na omeddwch hyn iddŷnt, yn ôl eich gallu, eich moddion a'ch cyfleusdra; o blegŷd nid 'ŷw dŷn heb addŷfg fawr well nag anifeiliaid ysgrublaidd, heb ddim i attal a ffrwyno ei wynieu afreolus, yn egored i fil o brofedigaetheu, y sawl yn ddiammau a'u gorchfygant ef; ond yr hwn a gadd addŷfg dda oi febŷd, fe fŷdd y fâth dduwiol arfwyd o Fawrhydi Duw Goruchaf wedi ei argraphu yn ddwfn ar ei galon yn gynnar oi oes, ar fâth gynnefin gariad iddo Ef ai Gyfreithieu ac a wasanaetha yn Sylfaen iddo ef adeiliadu buchedd ddoeth a Sanctaidd arno:

Y cyfrîw ac a'u ceidw yn ddiogel rhag halogrwydd buchedd ddrwg annuwiol, gau-grefydd ac anghrediniaeth; ac ai hyfforddia i ddewis y pêtheu goreu er ei lês, ai annog ef i ddyfbarhau ymhôb gweithred dda a buchedd dduwiol, gan egnio ei oreu at fôd yn berffaith Gristion hŷd at ddiwedd ei oes.

[Mi chwanegais at y Cyngor hwn, Esponiad bŷrr ar y Catecism, yn y môdd mwya eglur a hawdd i ddeall ai ddysgu gan blant ar eu tafod leferŷdd, a da iawn a fyddeu i Rien ddysgu eu plant 'r Esponiad bŷrr yma, môdd y gallont ddeall Esponiad cyflawn y Parchedig ar gwir grefyddol Mr. *Griffith Jones* Person Llanddowror.] Duw oi anfeidrol Drugaredd a lwyddo hyn o waith a phôb bwriad daionus, er anrhydedd a Gogoniant iw Enw mawr Ef a llefhâd i Eneidieu dynion. Hyn ŷw taer ddifrifol weddi y Cyfieithŷdd.

II.

Esponiad byrr ar y Catecism o waith y Parchedig
Mr. ELLIS WYNNE o Lafynys Person *Llan-*
fair.

Ar ddull Holiad ac Attebion.

H. BETH fyw Catecism?

A. Casgl gryno o Ddysg egwyddorion, neu brif bennau anghenrheidiol Crefydd.

H. Pa bêth fy'n dangos odidocced fyw Catecism ein Heglwys ni?

A. Ei fôd ef'n fyrr a hawdd i'r gwannaf ei ddeall i ddysgu, ac etto yn cynnwys pob pêth a'r fy anghenrheidiol i'r doethaf.

H. Pa fawl rhann fy'n y Catecism?

A. Pump; Cyfammod y bedydd, y Credo, y Gorch'mynion Gweddi'r Arglwydd ar Sacramentau.

H. Pam y mae Ef yn dechreu gan ofyn, Pa bêth ydy dy henw di?

A. Am fôd hwn yn holiad hawdd ac yn coffa i ni leſadau ac addewidion ein bedydd, y pryd y rhoed'r Enw hwnnw arnom ni?

H. Pa leſadau'r ym ni yn eu cael yn ein bedydd?

A. Cael ein gwneuthur yn aelodeu o Grist, yn Blant i Dduw ac Etifeddion Teyrnas Nêf.

H. Pa fawl Enw fy arnat?

A. Dau. Enw-bedydd ac Enw nhylwŷth.

H. Pa un a ddeallir yma?

A. Enw bedydd.

H. Pam y gelwi Ef'n Enw-bedydd?

A. Am, mai yn fy medydd y cês ef, pan i'm gwnaed yn Gristion.

H. Bêth ydy Cristion?

A. Ysgolhaig i Grist Jesu, a fo'n profellu, credu a bucheddu, fel y dysgodd Ef yn ei air.

H. Bêth

H. Bêth mae'r Enw hwn yn ei goffa ne'n i ddwyn ar ddeall i ni ?

A. Ein bôd ni yn profesu y Grefydd oreu, ie yr unig wir Grefydd, am hynnŷ y dylem fyw yn oreu a pherffeitha a'r y ddaiar.

H. Pwy rwyti yn i alw yn Dadau-bedydd ac yn Fammau-bedydd ?

A. Y sawl am dygasant i'm bedyddio.

H. Pam y gelwi y rhain yn Dadau neu Fammau ?

A. Am mai rhain oedd y moddion ar achosion o'm hailenedigaeth o Ddŵr ac or Ysprŷd glan.

H. Pam y rhoes y rhain dy Enw arnat ?

A. Am nad ŷw fy henw bedydd yn perthŷn i mi ond fel yr ŷw'n Griftion bedyddiol.

H. Pam y rhoid yr Enw hwn arnat wrth dy fedyddio ?

A. Am mai yna y gwnaed fi yn Griftion neu'n Blentŷn i Dduw.

H. Praw mai dyma'r prŷd cymhwysa ith henwi.

A. *Genesis* xxii. 5. Ath Enw ni elwir mwy Abram onid dy Enw fydd Abraham ; canŷ yn dâd llawer o genhedloedd y'th wneuthŷm. *Luc.* i. 59, 63. A bu ar yr wythfed dŷdd hwy a ddaethant i enwaedu ar y dŷn bâch ; ac ai galwasant ef Zacharias ar ol Enw ei Dâd. Yntef a alwodd am argraph lêch ac 'scrifennodd gan ddywedyd Joan ŷw ei Enw ef. *Luc.* 2. 21. A phan gyflawnwyd wyth niwrnod i enwaedu ar y dŷn bâch, galwyd Ef Jesu, yr hwn a enwasid gan yr Angel, cŷn ei ymddwyn Ef yn y grôth.

H. Bêth ŷw bôd yn Blentŷn i Dduw ?

A. Bôd yn ddŷn tra hôff gan Dduw, fel yr hoffa Tâd ei blentŷn.

H. Bêth ŷw bôd yn Aelod o Grift ?

A. Bôd yn Aelod o Eglwys Grift, yr hon ŷw ei Gorph ef.

H. Praw fôd yr Eglwys yn Gorph Crist ?

A. *Ephes.* i. 22, 23. Ac ai rhoddes Ef yn ben, uwchllaw pôb pêth ir Eglwys, yr hon ŷw ei Gorph ef.

H. Praw dy wneud yn Aelod o Grift wrth dy fedyddio ?

A. *1 Cor.* 12, 13. O herwydd trwy un Ysprŷd y bedyddiwyd ni ôll yn un corph. *Gal.* 3, 27. Canŷ cynnifer o honoch ag a fedyddiwyd yng Nghrist a Wiŷgafoch Grift.

H. Praw dy wneud yna'n blentŷn i Dduw.

A. Joan 3, 5. Oddieithr geni dŷn o ddwr ac or Ysprŷd Glân, ni ddichon eſe fyned i mewn i deyrnas Dduw.

H. Pam y dywedi yn Aelod i Grifft yn gyntaf, ac wedi hynny yn blentyn i Dduw.

A. O herwydd yn unig trwy fôd 'n Aelod o Grifft, yr wy'n blentyn i Dduw.

H. Pa ffordd yr wyt yn blentyn i Dduw?

A. Wrth fôd 'n aelod o Fab Duw ac wedi fy ail eni o Ysprŷd Duw.

H. Pa ffordd yr wyt 'n Etifedd Teyrnas Nef?

A. Trwy addewid. *Rhuf. 8. 17.*---Os plant Etifeddion hefyd, ſef Etifeddion i Dduw a chŷdetifeddion a Chrifft.

H. Ymha bêth mae Teyrnas Nef yn ſefyll?

A. Yn cael mwynhau a meddiannu pob pêth a Duw Awdwr pob pêth.

H. A allwn ni gael ein dietifeddu?

A. Gallwn wrth beidio a chyflawni ein addewid yn ein bedydd.

H. Bêth a wnawn ni rhag hynny?

A. Credu ac edifarhau i gyflawni fellŷ ammodeu ein bedydd.

H. Pam y dylem goſio ein bedydd?

A. O herwydd y Lleſſadau a gawſom, ar addewidion a wnaethom ynddo.

H. Bêth yw meddwl yr arfer o Dadau a Mammau-bedydd?

A. Gofal crefyddol yr Eglwys am gael dwyn i fynu 'r plant bedyddiol mewn buchedd dduwiol a chriſt'nogol.

Adduned y Bedydd.

H. **P**AM y gwneir y cyfrŷw addewid wrth ein bedyddio?

A. Iw rhwymo hwy yn ſiccrach iw gyflawni.

H. Ymha yſtŷr y mae Tadau a Mammau-bedydd 'n gwneud yr addewid yma?

A. Dim ond i ddiprwyo'r plentyn ſy'n addaw drwyddŷnt hwy.

H. Pa ſawl pêth yr ŷm yn i addo?

A. Tri. (i) Ymwrthod ar Bŷd, y Cnawd ar Cythraul. (ii) Credu holl byngcieu Ffŷdd Grifft (iii) Cadw'r Gorch'mynion.

H. Bêth rwyti yn i feddwl wrth Ddiawl ai weithredoedd?

A. Angelion drwg au balchder, Mwrddwr, Malis, Gwyrthryfel, Celwydd, Enllib ar cyffelŷb.

H. Bêth yw Rhodres a Gorwagedd y bŷd anwir?

A. Pob

A. Pôb pêth fydd yn tynnu'r meddwl oddiar y byd a ddaw, Golud, Parch, Difyrwch, ai tra hoffi hwy.

H. Bêth yw pechadurus chwanteu'r Cnawd?

A. *Gal.* 5, 19, 20, 21. Y rhai'n fyw gweithredoedd y Cnawd, Torrpriodas, Godineb, aflendid, anlladrwydd, Delwaddoliaeth Swyn cyfaredd, casineb, cynhennau, gwnfydau, llid, ymrysonau, ymbleidio, Heresia, cynfingennau, llofruddiaeth, Meddwdod, cyffeddach.

H. Ym mha ystŷr yr addewaisf ymwrthod a'r rhain oll?

A. Eu darostwng au gochel, fel nas dylynwyf hwynt ac na'm tywyser ganddynt.

H. Bêth yw'r Pyngciau o Ffydd Grift?

A. Yr holl athrawiaetheu a ddatguddiwyd yn yr Ysgrythur ac a gynnwyfyr yn y Credo fy'n canlyn.

H. 'Ple yn yr 'Sgrythur y datguddiwyd hwy?

A. Mewn amriw fannau.

H. Pa rai yw'r Gorch'mynion a addewaisf eu cadw?

A. Y rhai a lefarodd Duw yn yr ugeinfed bennod o Exodus.

H. Pa sawl Gelŷn ysprydol fydd ini?

A. Tri; y Byd, y Cnawd, ar Cythraul.

H. Praw eu bôd hwy yn Elynion ini?

A. *Ephes.* ii. 1, 2, 3. Lle dywedir mai Angeu ydy ini fyw yn ôl helŷnt y byd hwn yn ôl Tywysog llywodraeth yr Awŷr, fel y bu ein ymarweddiad ni oll gŷnt yn chwantau ein cnawd.

H. Onid wyti'n rhwym i gyflawni'r hyn a addawodd dy Dadau ath Fammau-bedydd wrth dy fedyddio?

A. Ydwyf yn wir.

H. Wytiti yn addo'r un pêth yr awrhon dy hun?

A. Ydwyf, bôb tro y dywedwyf fy nghatecism.

H. Pam y dywedi Trwy help Dduw?

A. I goffa imi fy niryddod annigonol fy hun at ddim fy dda; ac im dysgu i hyderu ar ei ficcr addewid ef am help.

H. Pam y gelwi Dduw, Ein Tâd Nefol?

A. Am fy môd yn fy nghyfri fy hun yn blentyn i Dduw.

H. Bêth yr wyti yn i feddwl wrth Stât o Jachawdwriaeth?

A. Cyflwr o fywiolaeth ymhâ un y mae gennŷf yr holl foddion o Râs a phôb pêth at Sicrhau fy Jachawdwriaeth oni bydd y bai arnafi fy hunan.

H. Pam y gelwi Grift yn Jachawdwr?

A. Am mai trwyddo Ef y daethŷm ir Stât hon o Jachawdwriaeth ac hebddo Ef ni bu ac ni bydd neb gadwedig.

H. Bêth ydy'r ddwy Gaingc gyffredin o'n Adduned yn y Bedydd ?

A. Ffydd a Gweithredoedd da.

H. Pa sawl mâth fy o ffydd ?

A. Tair. (i) Ffydd Histori. (ii) Ffyd Gw'rthieu. (iii) Ffydd Gadwedigol.

H. Bêth ydy Ffydd gadwedigol ?

A. Gwaith yr Ysryd Glân yn y galon a'n nertha ni nid yn unig i gredu ond hefyd i gwbl hyderu ar Air Duw.

H. A all Ffydd heb weithredoeed ein cadw ?

A. Na all, mai hi'n farw. *Ja.* xi. 20.

H. A all Gweithredoedd heb Ffydd ein cadw ?

A. Naall; heb ffydd amhosibl yw rhynghu bodd Duw. *Heb.* xi. 7.

H. Ymha ystŷr y dylei ein ufudd-dod fôd yn hollawl ?

A. Yn y dylem roi ein ymgais diffuant ar gadw'r holl orch'mynion an holl galon dros ein holl ddyddieu.

H. Bêth fy rhaid iti wneuthur at gael Jachawdwriaeth trwy Grist ?

A. Aros yn y Stât hon drwy gredu ac ufuddhau i Dduw tra fyddwyf byw yn y byd hwn.

H. Pam y gweddii am Râs iw wneuthur ?

A. Am nas gallwn wneuthur dim o honom ein hunain. *2 Cor.* 3, 5.

C R E D O 'r Apostolion.

H. **B**ETH rwyti yn i feddwl wrth fannau dy ffydd ?

A. **B** Yr Pyngcieu neu Prif-benneu o Ffydd Grist, a gynhwyfir yn y Credo.

H. Pam y dywedwn adrodd fannau dy Ffydd ?

A. Am y bwriedir ein bôd yn eu gwybod ac yn eu credu hwy er ein bedydd.

H. Bêth yr wyti yn i feddwl wrth credaf ?

A. Yr wyf yn cŷd-synnied om calon, ac yn Sicra pêth yn y byd gennif eu bôd hwy yn wir.

H. Pa sail fy gennyt i gredu hyn ?

A. Gair Duw.

H. Bêth mae St. Paul yn galw ffydd neu Grediniaeth.

A. Sail y pêtheu yr ydis yn eu gobeithio a Siccrwydd y pêtheu nid ydis yn eu gweled.

H. 'Bêth 'rwyti yn gredu am Dduw ?

A. Ei fôd ef.

H. 'Bêth ydy Duw ?

A. Yspryd Tragywyddol anchwiliadwy ac Anfeidrol o bôb perffeithrwydd ynddo ei hun ac o hono ei hun.

H. 'Bêth yr wyti yn i gredu am Dduw Tâd ?

A. Bôd ganddo unig Fâb *Joan i. 14.* uniganedig oddiwrth y Tâd.

H. Pam y gelwir Ef hollalluog ?

A. Am y gall Ef yr hyn a fynno. *Matt. xix. 26.* gŷda Duw pôb pêth fy bosibl.

H. 'Bêth a ddeelli wrth Nêf a Daiar.

A. Y Bŷd oll, a phôb pêth gweledig ac anweledig.

H. O ba bêth y gwnaeth Duw hwynt ?

A. O Ddim.

H. Pa fôdd y gwnaeth Efe hwynt ?

A. Ai Air yn unig.

H. Onid ŷw yn eu cynhal hwynt ?

A. Ydŷw, trwy 'r un Gair ei Nerth, ac ai creodd hwy.

H. Pwy fŷ'n llywodraethu'r bŷd ac yn trefnu pôb pêth fŷdd ynddo ?

A. Duw eu Hawdwr, yr hwn ai gwnaeth hwy ôll.

H. Pa fodd mae Ef yn eu trefnu ?

A. Y lleia cyftal ar mwya, pôb pêth gwahanredol ar ei ben cyftal ar cwbl yn gyffredinol.

H. I ba bêth y mae Ef yn eu trefnu ?

A. Iw *ogoniant ei hun a llês iw holl Greaduriad.*

Ac yn Jesu Grist ei un Mâb Ef, ein Harglwydd ni.

H. Pam y gelwir Mâb Duw Jesu neu Jachawdwr ?

A. Am ei fôd Ef yn achub ei bobl oddiwrth eu pechodeu.

H. Pam y gelwir Ef Christ neu 'r Eneiniog ?

A. Am ei fôd ef wedi eneinio.

H. A pha bêth yr eneinwyd Ef ?

A. Ar Yspryd Glan ac â nerth.

H. I ba fwyddau'r eneinwyd Ef ?

A. I dair fwydd, Prophwyd, Offeiriad a Brenin.

H. Prawf ei fôd Ef yn Brophwyd ?

A. *Deuteronom. xviii. 15.* Yr Arglwydd Dduw a gyfyd iti o'th blith dy hun, oth frodŷr dy hun Brophwyd megis finneu; arno Ef y gwrandewch. *Aetau. iii. 22.*

H. Ym mha bêth y darfu iddo Ef, ac y mae Ef yn ei ddangos ei hun yn Offeiriad ?

A. Yn ei offrymmu ei hun yn Aberth drosom ni, ac yn eiriol drosom ar Ddeheulaw Duw.

H. Pa fâth Frenin yw Ef?

A. Brenin Oll-alluog, hollawl dros 'r holl Fyð, Brenin y Brenhinoedd ac Arglwydd yr Arglwyddi.

H. Gan bwy y cenhedlwyd Ef?

A. Gan Dduw Tâd. *Joan* i. 14.

H. Ydyw Ef yn Berfon gwahanrhedol oddiwrth Dduw Tâd?

A. Ydyw, fel y rhaid i Dâd a Mâb fod, etto mae'nt or un natur a Sylwedd.

H. Praw i fôd Ef or un Natur a Sylwedd ar Tâd?

A. *Joan* v. 26. Canys megis y mae gan y Tâd fywýd ynnddo ei hunan fellý y rhoddes y Tâd ir Mâb hefyð fôd ganddo fywýd ynddo ei hunan. *Joan* x. 30. Myfi ar Tâd un ydým.

H. Oni ddangosodd Efe hynný drwy ei weithredoedd Nerthol?

A. Do, canys Efe ai gwnaeth hwy ôll drwy ei alir yn unig.

H. Ydy hyn yn erbýn Rheswm?

A. Nag ydyw, i Fâb fôd yn debýg iw Dâd.

H. Onid ydyw yn angenrhaid ini gredu, mai Efe yw'r Gwir Dduw?

A. Ydy, onide nis gallwn gredu i fod Ef yn abl i'n hachub ni.

H. Pam y gelwi Ef, ein Harglwydd ni?

A. Fel y mae yn Ben iw Eglwys, yn Brynnwr, yn Frenin, yn Fâb Duw ein Gwneuthurwr.

A gaed trwy'r Ysprýd Glân, a aned o Fair Forwyn.

H. Pam y caed Crist mewn ffordd amgenach na dynion eraill?

A. Fel y gallei fôd yn lân oddiwrth bechod gwreiddiol.

H. Pa fôdd y caed Ef?

A. Trwy'r Ysprýd Glân o Fair Forwyn.

H. Pam yr wyt yn credu ei gael fellý?

A. *Luc* i. 35. Yr Ysprýd Glân a ddaw arnati a nerth y Goruchaf ath gysgoda di; am hynný hefyð y pêth sanctaidd a aner o honot ti a elwir yn Fâb Duw.

H. O bwy ganed Crist?

A. O Fair Forwyn.

H. Pa fôdd y byddei hi yn forwyn, a hitheu yn Fam?

A. Trwy weithrediad yr Ysprýd Glân ynddi hi. *Matt* i. 20.

H. A aeth Efe yn wir-ddýn?

A. Do, *Joan* i. 14. Y Gair a wnaed yn Gnawd.

H. Onid oedd ynteu yn ddau berfon, un fel y mae Ef yn Dduw, ar llall fel y mae Ef yn ddýn?

A. Nag oedd, gan na fu'r Dyndod erioed yn Hanfod allan or Duwdod, ni alle hwn wneud Person gwahanrhedol.

H. Ydyw

- H. Ydŷw, yn anghenrheidiol credu i fod Ef yn Dduw ac yn ddŷn yn un Person ?
- A. Ydŷw, can's heb hynnŷ, fe f'asei ei holl ddioddefiadeu Ef megis dŷn yn an-abl in hachub ni.
- H. Pa fôdd y profi or Credo ei fod Ef felly ?
- A. Credo St. Athanasius.
- H. Mal y profi hyn o'r 'Sgrythur ?
- A. *Aŷtau* iii. 17, 13, 27. *i Cor.* ii. 8. Pes adwaenasent, ni chroesholiafant *Arglwydd y Gogoniant*
Fe ddioddefodd dan Bontius Bilatus, Fe fu farw ac a gladdwyd ac a ddisgynnodd i Uffern.
- H. Pwy oedd Pontius Pilat ?
- A. Llwodraethwr Judeea.
- H. Pam y rhaid henwi hwn yn y Credo ?
- A. Fel y cai ddynion wybod ym mha oes or bŷd y croeshoeliwyd Jesu Grift.
- H. Bêth a ddioddefodd Jesu Grift tano Ef ?
- A. Angeu ar y Groes.
- H. Tros bwy y dioddefodd Ef ?
- A. Drosom ni ac am ein pechodeu ni a ddodwyd arno Ef. *Gal.* iii. 13. Crist an llwyrbrynnodd oddiwrth felldith y Ddeddf gan ei wneuthur yn Felldith drosom ni.
- H. Bêth yr wŷtti yn ei feddwl wrth ei groeshoelio Ef ?
- A. Hoelio ei ddwylo ai draed ef wrth Groes.
- H. Pam y croeshoeliwyd Ef ?
- A. Fel y gwneid Ef yn felldith drosom ni.
- H. A fu Ef farw ar y Groes ?
- A. Do.
- H. Pam yr oedd yn anghenrhaid iddo Ef farw ?
- A. O ran heb hynnŷ rhaid a fasei ini fyned tan y farwolaeth a fygythiodd y Gyfraith i'n pechodeu ni, ac i ddangos erchŷll Natur Pechod.
- H. Tros bwy y bu Efe farw ?
- A. Tros holl ddynol rŷw yn gyffredinol.
- H. 'Bêth a wnaed iw gorph Ef wedi iddo farw ?
- A. Ef a gladdwyd gan Joseph o Arimathea a Nicodemus. *Joan* xix. 39.
- H. I ba le yr aeth ei Enaid Ef ?
- A. I Uffern.
- H. Pa wreiddŷn fy gennyt i gredu iddo ddisgŷn i Uffern ?
- B 4
- A. *Psalms*

A. *Pŷalm* xvi. 10. Ni adewi fy Enaid yn Uffern ac ni oddeſi iſh *Sanet* weled llygredigaeth. *Aſtau* ii. 27.

Y Trydŷdd dŷdd fe adgyfododd o feirw ac eſgynnodd ir Nefoedd ac mae yn eistedd ar Ddeheulaw Duw Tâd, ac oddiyno y daw i *farnu y byw ar Meirw*.

H. 'Bêth rwyti yn i feddwl wrth Adgyfodiad Crift o feirw?

A. Darfod ail-uno yr un Enaid ar un Corph ac oedd ganddo or blaen.

H. 'Beth fy gennŷt yn profi iddo adgyfodi?

A. Y Bymthegfed Bennod o Epiſtol cynta Paul ir Corinthiaid or dechreu ir diwedd.

H. Ymha Yſtŷr yr adgyfododd Ef y trydŷdd dŷdd?

A. Gan gyfri i mewn y dŷdd y trengodd Ef ar dŷdd yr adgyfododd.

H. I ba berwyl yr adgyfododd Ef?

A. Er ein cyfiawnhau ni, ac i ddangos ddarfod cwblhau ein Jachawdwriaeth. *Rhuf.* iv. 25. viii. 34.

H. Pa ran o hono aeth ir Nef?

A. Ei Enaid ai Gorph *Aſtau* i. 9. A Hwyl yn edrŷch, Efe a dderchafwyd i fynu a Chwmwl ai derbyniodd Ef oi golwg hwynt. *Epheſ.* iv. 8. Pan dderchafodd ir Uchelder, fe gaethiwodd gaethiwed ac a roddes rodd i ddynion.

H. Ymha le yr eisteddodd Ef pan ddaeth fe yno?

A. Ar Ddeheulaw Dduw.

H. 'Bêth rwyti yn ei feddwl wrth eistedd o hono ar Ddeheulaw Duw?

A. Ef a wnaed yn llawer gwell na'r Angelion, Rhod iddo bôb awdurdod yn y Nef ar Ddaiar, ac Efe a wnaed yn Ben ar bôb pêth yn enwedig ir Eglwys.

H. I ba berwyl y rhoed y Gallu hwn iddo?

A. Er llês a daioni iw Eglwys.

H. 'Bêth mae Ef yn ei wneuthur ar Ddeheulaw Duw?

A. Eiriol drosom ni gyda i Dâd.

H. Tros bwy y mae'n eiriol?

A. Tros bôb gwir graddadŷn.

H. 'Bêth rwyti yn ei feddwl wrth ei waith ef yn eiriol neu gyfryngu?

A. Ei fôd Ef yn ymddangos ger bron Duw Tâd yn ein Natur an achos ni.

H. Pa fôd y mae Ef yn gwneud hynny?

A. Wrth

- A. Wrth gyflwyno ei Gorph croeshoeliedig wedi ei aberthu dros ein pechodeu.
- H. Pa gan fynyched y mae Ef yn eiriol drofom ni?
- A. Bôb amser.
- H. Pa lesadau yr ym ni ni yn i gael wrth hynnŷ?
- A. Maddeuant, Cymmod, ar Ysprŷd Glân in sancteiddio, hyfforddio a'n cynnorthwyo; ac i'n gwneud yn gymeradwy gan Dduw trwy Jesu Grift.
- H. O ba le daw Crist?
- A. Or Nêf ir Ddair i *Theffalon.* iv. 16. Yr Arglwydd ei hun a ddisgyn or Nef.
- H. Pa fôdd y daw Ef?
- A. Gŷda Nerth a Gogoniant mawr, ynghŷd ai Angelion nerthol.
- H. I ba berwyl y daw Ef?
- A. I farnu'r Bŷd.
- H. 'Bêth rwyti yn ei feddwl wrth iddo farnu'r bŷd?
- A. Holi buchedde dynion a chymerŷd cyfri o'u Gweithredoedd.
- H. Bêth a ddaw oi waith Ef yn i barnu?
- A. Cyfiawnhêir y duwiolion a chondemnir yr Anuwiolion *Matth.* xxv. 46.
- H. Pwy rwyti yn i feddwl wrth y bŷw ar Meirw?
- A. Y sawl a fo yn fŷw ar amser ei ddyfodiad Ef, gyftal ar rhai a fu farw or blaen.
- H. A fernir y Cythreuliaid neu'r Angelion collêdig y prŷd hynnŷ?
- A. Gwneir, hwŷ a rhoed i gadw hŷd Farn y Dŷdd Mawr *Aet.* x. 42.
- H. A fernir hôll ddynol rŷw, minneu a thitheu ymŷg y lleill?
- A. Gwneir 2 *Cor.* 5, 10. Rhaid ini oll ymddangos gerbron Brawdle Crist.

Credaf yn yr Ysprŷd Glân.

- H. Pam y dywedi ymma drachefn credaf?
- A. I ddangos yn Ysbyfach fy nghreidiniaeth ynddo Ef gyftal ar Tâd ar Mâb.
- H. Bêth yr wyti yn i feddwl wrth yr Ysprŷd Glân?
- A. Person Duwiol, Gwahanol oddiwrth y Tâd, ar Mâb ar Tri hyn yn un Duw.

H. Ai

H. Ai yr un Person yw Ef ar Tâd ar Mâb ?

A. Nage.

H. O bwy y mae Ef yn deilliaw ?

A. Or Tâd ar Mâb. *Rhuf.* 8. 9. Os oes neb heb Yspryd Crist ganddo nid yw hwn eiddo Crist.

H. Ai ydyw Ef yn un Duw gyda'r Tâd ar Mâb ?

A. Ydyw, *Aelau* 5. 3. *Peter* a ddywedodd wrth *Ananias* pam y llenwodd Satan dy galon i ddywedyd celwydd wrth yr Yspryd Glân. Ni ddywedaist gelwydd wrth ddynion ond wrth Dduw. *1 Cor.* iii. 16. Oni wyddoch chwi mai Teml Dduw ydych a bôd Yspryd Duw yn trigo ynoch.

H. 'Bêth yw'r pechod yn erbryn yr Yspryd Glân ?

A. Cablu Yspryd Duw.

H. Bêth a wnaeth Efe drosom ni ?

A. Efe a ysprydoliaethodd y 'Sgrythyreu Sanctiaidd.

H. Mal y profi mai Efe lefarodd drwy'r Prophwydi ?

A. *Marc* xii. 36. Canys Dafydd a ddywedodd trwy'r Yspryd Glân.

H. 'Bêth a ddeallir wrth ei alw Ef yn Arglwydd a Bŷwawdwr ?

A. Yr Arglwydd yn gyffredinol, a rhoddwr bywyd yn neillduol.

H. Pa fôdd y rhoed y 'Sgrythyreu Sanctiaidd ?

A. Dynion Sanctiaidd a leferasant, megis ag y cynhyrfwyd hwy gan'r Yspryd Glân.

Yr Eglwys Lân Catholic.

H. 'Beth wyti yn i ddeall wrth y gair hwn Eglwys ?

A. Cynulleidfa'r ffyddloniaid fydd yn gwir gredu yng Nghrist.

H. Pa hŷd y bu Eglwys ?

A. Bôb amser erioed.

H. Ple 'roedd hi cyn geni Crist ?

A. Yn *Judea*.

H. 'Bêth rwyti yn i ddeall wrth y gair Catholic ?

A. Oll-gyffredin dros'r holl fŷd.

H. 'Bêth yw'r Eglwys Gatholig ?

A. Yr holl Grift'nogion drwy'r bŷd.

H. Pam y rhaid credu fôd 'r Eglwys yn Gatholig ?

A. Fel y gallo pob dyn gredu y dichon ynte ei hunan gael i chwanegu atti hi.

H. Ymha ysty'r y dywedir i bôd hi yn Sanctiaidd ?

A. Yn

A. Yn ei athrawiaeth, ei Chyfrethieu, addoliad, ai Sacramentau.

H. A allwn ni gael ein Sancteiddio neu'n hachub yn unlle ond yn yr Eglwys ?

A. Na allwn.

Cymmun y Sainct.

H. 'Bêth yw meddwl Cymmun y Sainct.

A. Cymdeithas o ddynion sanctaidd a lanhawyd drwy ffydd yn Nghrist ac a alwyd i fôd yn Sainct.

H. Pwy fydd Sainct ?

A. Y Sawl fydd ganddânt fywiol ffydd a duwiol ymarweddiad.

H. Pa Gymundeb maent hwy yn i cŷd-fwynhau ?

A. Cŷdgyfran o bôb pêth da ysprydol, megis aelodeu or un Corph.

Maddeuant Pechodeu.

H. 'Bêth yw pechod ?

A. Trosfeddiad y Gyfraith ar feddwl, gair, a gweithred.

H. 'Bêth rwyti yn i feddwl wrth Faddeuant pechodeu ?

A. Rhŷddhâd oddiwrth y Gôsp ddyledus iddânt.

H. Pechodeu pwy a faddeuir ?

A. Sawl a edifarhao a gredo yng Nghrist.

H. 'Bêth yw cael ein cyfiawnhau ?

A. Cael ein cyfrif yn gyfion ger bron Duw.

H. Pa fôdd ein cyfiawnheir ?

A. Crist ai gwnaeth ei hun yn bêch-aberth trosom ni fel y gwneid ni yn gyfiawnder ynddo Ef.

H. Pa lês a gawn wrth ein cyfiawnhau ?

A. Tangnefedd gŷdâ Duw trwy Jesu Grift. *Rhuf. v. 1.* Am hynnŷ, gan ein bôd wedi ein cyfiawnhau trwy ffydd, y mae gennŷm Heddwch tuag at Dduw, trwy ein Harglwydd Jesu Grift.

H. Trwy ba foddion y maddeuir hwy ?

A. Trwy rinwedd Gwaed Jesu Grift.

Adgyfodiad y Cnawd ar Bywyd Trag'wyddol.

H. 'Bêth rwyti yn i feddwl wrth Adgyfodiad y Cnawd ?

A. Yr ail-unir yr Enaid drachefn ar un Corph.

H. A

H. A grede yr Juddewon hyn ?

A. Credant *Matthew* xxii. *Actau* xxiii.

H. Pa fail oedd ganddynt iw gredu ?

A. *Exodus* iii. 6. Myfi yw Duw dy dâd, Duw *Abraham*, Duw *Isaac* a Duw *Jacob*. Nid yw Duw (medd Crist *Matthew* xxii. 32. Dduw y rhai meirw ond y rhai byw.

H. Pam yr wyti yn ei gredu Ef ?

A. *1 Cor.* xv. 20. Yn awr Crist a gyfodwyd oddiwrth y meirw ac a wnaed yn flaen ffrwyth y rhai hunasant.

H. 'Beth yr wyti yn i ddeall wrth fywŷd trag'wyddol ?

A. Y cawn ni fyw 'n oes oesoedd heb farw byth.

H. Pa fath fywŷd a gaiff yr Annuwiolion ?

A. Gŷda'r Diawliad yn Uffern, mewn poeneu anrhaethol a thrag'wyddol.

H. 'Beth yw'r Bywŷd trag'wyddol hwnnw a gaiff y Cyfion ?

A. Hwŷ gânt etifeddu pob pêth yn Nheyrnas y Gogoniant yngwydd Duw yn oes Oesoedd.

H. Pa ffordd aordeiniodd Crist i dderbŷn dynion iw Eglwys neu i gwneud hwŷ yn Ddysgyblion iddo Ef ?

A. Eu bedyddio hwŷ yn Enw'r Tâd ar Mâb ar Ysprŷd Glan.

H. Oedd gan yr Juddewon ddim fail i gredu yn y Fendigaid Drindod 'n Undod ?

A. Yr oedd yn yr Hên Destament Sôn am Dduw Tâd, Mâb neu Air Duw, ac am Ysprŷd Duw.

H. A all un dŷn fôd yn wir ddisgŷbl i Grist, heb gredu yn Nuw Tâd, y Mâb, yr Ysprŷd Glân ?

A. Na all : O herwydd nis gallwn gredu yr un pwngc o ffŷdd Grist, heb gredu hyn.

H. Pa fail fy gennŷm ni i gredu eu bôd hwŷ ôll ond un Duw ?

A. Rhefwm, a 'Sgrythur *Deuteronom.* vi. 4. Clyw o Israel yr Arglwydd ein Duw ni fŷdd un Arglwydd.

H. 'Beth 'rwyti yn benna yn i ddyŷgu yn y Credo ?

A. Credo yn y Drindod.

H. Beth 'rwyti yn i gredu i Dduw Tâd wneuthur.

A. Efe greodd y Bŷd.

H. 'Beth a wnaeth Duw'r Mâb ?

A. Efe a brynnodd hôll Ddynol Rŷw.

H. 'Beth mae'r Ysprŷd Glân yn ei wneuthur ?

A. Mae ef yn Sancteiddio hôll etholedig bobl Dduw.

H. Pam y dywed i y mae Ef yn Sancteiddio, ac nid Efe a Sancteiddiodd ?

A. Am

- A. Am ei fôd Ef bôb amser yn sancteiddio.
H. Pwy y mae fe yn i sancteiddio ?
A. Y fawl fy'n credu yn Nghrist, ac yn cael ganddo Ef eiriol drostŷnt am yr Ysprŷd Glân, y rhain yw Etholedig Bobl Dduw.
H. Beth yr wyti yn ei feddwl wrth ei waith Ef yn i sancteiddio hwy ?
A. Eu gwneuthur hwy yn Sanctaidd Greaduriaid newyddion gan farweiddio eu pochodeu hwy. Terfyn y Credo.

Y Dêg Gorchymŷn.

Y Cyntaf.

- H. **'BETH** yw'r trydydd beth a addewaiſt ti yn dy Fedŷdd ?
A. Cadw Gorchymŷnion Duw, a rhodio ynddŷnt hôll ddyddieu Mywŷd.
H. Pa fawl gorchymŷn fydd ?
A. Dêg.
H. Pa fôdd y cyhoeddodd Duw hwy ?
A. Trwy Felst a Tharanau, a llef udcorn ar Fynŷdd Sinai.
H. Pam y 'sgrifennodd Efe hwy ar lechau Maen ?
A. I arwyddocau y parhânt hwy i rwymo pôb dŷn hŷd ddiwedd y Bŷd.
H. Pam y maent ôll yn rhedeg yn y rhif unig ?
A. Fel y gallo bôb dŷn edrŷch arnŷnt megis wedi eu llefaru wrtho ef ei hunan yn briodol.
H. Ple ceir hwy yn 'Sgrifennedig ?
A. *Exodus xx. Deuteronom. x.*
H. Pam y dŷwedodd Duw, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw, cŷn i dechreu hwy ?
A. I chwanegu parch iw Gyfreithieu Ef.
H. Oni roes Efe yr cyfreithieu yma i eraill gyſtal ac i'r Juddewon ?
A. Do, i bawb a ddilynant ffŷdd Abraham.
H. P'rŷn ŷw'r Gorchymŷn cyntaf ?
A. Na fydded it Dduwiau eraill onid Myfi.
H. Oes Duwiau eraill onid un ?
A. Nac oes.
H. Pam ynteu mae Duw yn gorchymŷn ini, na bo gennŷm Dduwie eraill onid Ef ?
A. Am fôd dynion erioed yn hylithr i addoli Creaduriaid yn lle Duw.

H. 'Beth

H. 'Beth y mae Ef yn i wahardd yn y Gorchymyn yma?

A. Pob eulyn-addoliaeth; cam hyderu neu ofni dim ond Duw 'n benna?

H. 'Beth mae'n i orchymyn i bôb dyn wneuthur?

A. Ein hôll ddyled tuagat Dduw; Ei ofni ai garu an hôll galon, &c.

Yr ail Orchymyn.

H. Beth ydyw perwyl cyffredinol y Gorchymyn hwn?

A. Rhwyfstro pob Gweithred o addoliad oddiallan, a wna ini ymddangos yn debÿg i roi ei Ogoniant Ef i arall.

H. A waherddir ini yma, wneud llŷn neu ddelw dim yn y bÿd?

A. Na wneir; Efe ei hun a orch'mynnodd wneud llŷn y Cerubiaid.

H. Ymha ystÿr mae Duw yn gwahardd ini wneuthur Llŷn dim?

A. I gyffelybu drychiolaeth o Dduw ei hŷn neu i Ddelw ef.

H. A ellir cyffelybu drychiolaeth o Dduw trwy Ddelw?

A. Na ellir.

H. Pam y gwaherddir ini addoli neu ymgrymmu i Ddelw?

A. Am fôd yn amharch mawr i Dduw gael i addoli drwy Ddelw yn y bÿd?

H. Pa fodd y gwaherddir iti wasanaethu Delw?

A. Na wnelwyf ddim, at iddi gael Parch crefyddol, Addoliad Offrwm, Gweddi neu'r cyffelyb.

H. 'Beth y gelwir y pechod hwnnw?

A. Eulun-addoliaeth.

H. Pa resymmau a roir i'n hannog i gadw'r Gyfraith yma?

A. Tri. (1) Bôd Duw'n eiddigus. (2) Y cospa Efe'r Trofeddwyr ynddo ei hunan ai heppil. (3) Ei anfeidrol Ddaioni i'r fawl ai cadwo.

H. Beth a orch'mynnir yn bendant yma?

A. Ymgrymmu ac addoli Duw ei hŷn.

H. Pa wêdd y mae ini addoli Duw?

A. Ynghorph ac Ysprÿd a gwirionedd.

H. Pa wasanaeth y raid ini wneuthur iddo Ef?

A. Helaethu ei Anrhydedd Ef yn y bÿd, a hwylio ymlaen ei fwriadeu da ef.

Y Trydyth Orchymyn.

H. 'Beth yw perwyl cyffredinol y Gorchymyn hwn?

A. I gynnal ei Anrhydedd Ef yn y Bÿd pan grybwyllom Ef.

H. A waherddir ini fôn am Dduw un amfer?

A. Na

A. Na waherddir, ond ar achosion arbennig y dylem ei grybwyll Ef.

H. A waherddir iti dyngu iw Enw Ef?

A. Na wneir, eithr gorch'mynnir hynnŷ *Deuteronom. vi. 13.*
Yr Arglwydd dy Dduw a ofni, ac Ef a wafanaethi ac iw Enw y tyngi.

H. Pa fôdd y rhaid ini dyngu iw Enw Ef?

A. Mewn Gwirionedd, Barn a Chyfiawnder *Jerem. iv. 2.*

H. Pa bêth a waherddir yma?

A. Tyngu'n anudon neu'n afraid wrth siarad cyffredin, crybwyll neu arferu'r Enw bendigedig hwnnw heb ddwys barch.

H. 'Bêth 'rwyti yn i ddeall wrth halogi Enw Duw?

A. Ei arferu ef yn afraid, heb rŷw achos bwysfawr arbennig.

H. 'Bêth ŷw Meddwl, nad gwirion gan'r Arglwydd y neb ai halogo Ef?

A. Hynny ŷw, Efe a gosba Droseddwy'r y Gyfraith hon yn ddiammeu ac yn ddiarbed.

H. Pa fôdd y colbid hwy dan yr hên Destament?

A. Hwyl a labŷddid i farwolaeth *Leuiticus xxiv.*

H. 'Bêth a ofynnir yma?

A. Sancteiddio Enw Duw ai Air, ai grybwyll Ef gŷda Gwŷlder a pharchedig ofn.

Y Pedwerŷdd Orchymŷn.

H. Pam y gorch'mynnir iti gosio y Dŷdd Sabbath?

A. Am fôd'r hôll Orch'mynion eraill wedi eu hargraphu ar ein Natur ni, eithr Gorchymyn pendant ŷw hwn a roed i ddŷn ar ôl ei Greadigaeth.

H. Pa ddŷdd a ddeallir wrth y Sabbath?

A. Y dŷdd hwnnw o bôb wythnos a bennododd Efe'r prŷd hynnŷ neu a bennodai Efe ar ôl hynnŷ, i fod yn Ddŷdd-Gorphwysfra.

H. Pa sawl rheswm a roir am ei gadw Ef?

A. Dau.

H. Pa'run ŷw'r Cyntaf?

A. Am iddo Ef wedi gwneud pôb pêth mewn chwe diwrnod orphwysu neu beidio ar y seithfed dŷdd.

H. Ydŷw Duw yma'n gorchymŷn cadw'n Sanctaidd y seithfed dŷdd or Creadigaeth fŷth?

A. Nac

- A. Nac yw; Nid yw yn dywedŷd ond darfod iddo fendithio'r dydd Sabbath, am iddo orphwyso ar y feithfed dydd.
- H. Pa reitwm yw'r llall y mae Ef yn ei roi am ei gadw Ef?
- A. Eu gwarediad hwy o Gaethiwed'r Aipht. *Deuter. v. 15.*
- H. Pam y newidiwyd y Sabbath or feithfed, ir dydd cyntaf or wythnos?
- A. Am fôd yr ymwared or Aipht yn arwydd o'n gwarediad ni o Uffern drwy Grift, yn arwyddocau pan gyflawnid ein Gwarediad drwy Adgyfodiad Crist, y cedwid y Sabbath er côf am hwn, o hynny allan.
- H. Pwy ai newidiodd Ef?
- A. Crist ei hûn.
- H. 'Bêth fy'n dangos i Grift ei newid Ef?
- A. Ei waith Ef yn adgyfodi, yn ymddangos amriw weithieu iw Disgyblion ac yn danfon ar y dydd hwn yr Yspryd Glân. *Joan xx. 19. Act. xx. 7.*
- H. Pa wêdd y mae i ni yr awrhon sancteiddio neu gadw'r sanctaidd y dydd hwn?
- A. Yn coffa Creadigaeth a Phrynnedigaeth y bŷd, mewn Gweddï a Mawl, yn Ystyried Gair Duw, ac mewn Cariad perffaith.

Y Pummed Orchymŷn.

- H. Ar ba fawl Llêch y 'Sgrifennwyd y Gyfraith?
- A. Ar ddwy.
- H. Pa fawl gorchymŷn a berthŷn i bôb llêch?
- A. Pedwar ir Llêch gynta, ar chwech ola ir ail Lêch.
- H. I ba un perthŷn hwn?
- A. Ir ail Lêch.
- H. Pwy a ddeellir wrth Dâd a Mam?
- A. Ein Rhieni naturiol, Ysprydol, neu ddinasfaidd.
- H. Pa fôdd y dylem anrhydeddu ein Rhieni naturiol?
- A. Eu caru, eu perchi au mawrhau, eu cymhorth ai cadw ac ufuddhau iddŷnt.
- H. 'Bêth a ddylei Rhieni wneud iw Plant?
- A. Peidio ai cyffroi fel na ddigalonnt, au maethu y Addŷf ac Athrawiaeth yr Arglwydd, i gadw ei ffordd Ef.
- H. Pwy yw dy Dadeu Ysprydol ne Eglwyfig?
- A. Gweinidogion yr Efengyl.
- H. 'Bêth yw dy ddledswydd tuagat y rheinŷ?
- A. Eu perchi au mawrhau, ufuddhau iddŷnt ai cadw.

H. Pwy

H. Pwy yw ein Tâd neu'n Mam Ddinafaidd ?

A. Y Brenin neu'r Frenhines;

H. Pa fôdd y d.lem anrhydeddu y rhain ?

A. Eu Mawrhau au hufuddhau; gweddio drostŷnt, eu hofni a pheidio eu gwrthwynebu.

H. Bêth yw dlêd Gweision iw Meistrïaid a Meistrïaid iw Gweision ?

A. Mae ar Weision barch, ufudd-dod a ffyddlondeb iw Meistrïaid, nid a llygaid-wasanaeth; nid yn ateb drachefn. A rhaid i'r Meistrïaid wneud iddŷnt hwytheu 'r hyn fy gyfion ac union, gan roi bygwth heibio.

H. 'Bêth yw'r addewid a gyffylltwyd wrth y Gorchymŷn hwn ?

A. Bywŷd, Llwyddiant a Dedwyddwch; ar gwrthwyneb i'r Sawl ai torrânt.

Y Chweched Orchymŷn.

H. Am bā achos y rhoed y Gyfraith hon ?

A. Am na fyni Duw i un Dŷn syrhaui amser dŷn-arall yn y bŷd hwn, i wneuthur y Gorchwyl a roes Efe iddo wneuthur.

H. Pa brŷd gynta a gwnaed y Gyfraith hon ?

A. Er dechreuad y Bŷd.

H. Pa gôsb fydd i'r nêb ai torrânt Ef ?

A. Marwolaeth.

H. 'Bêth a ddeallir yma wrth ladd ?

A. Dieneidio dŷn o gâs neu Elyniaeth.

H. A Ydŷ'r fawl a laddo ddŷn ar ddamwain yn euog or Pechod yma ?

A. Nag yw; am hynny'r ordeiniwyd y Dinafoedd Noddfa.

H. Pam nad yw Efe ddim yn euog ?

A. O ran mai Duw a draddododd hwnnw iw ddwylo ef nid ydŷ Ef ond megis Erfŷn Duw yn y pêth.

H. Ydŷ, rheini yn euog o hono, fy'n bwrw ac yn dihenyddio dŷn yn ôl y Gyfraith ?

A. Nac ydŷnt am yr un achos; sef nid ŷnt hwytheu ond Gweinidogion neu arfau Dnw yn y pêth.

H. 'Bêth a waherddir yma heblaw lladd yngweithred ?

A. Dig, Cās, Malis, ymryson, tafod drwg, balchder, Ymddiat a phôb annogaeth i ladd.

H. 'Bêth a orch'mynnir yma ?

G

A. Rhinweddeu

A. Rhinweddeu gwrthwyneb ir Beieu uchod, sef Mwyneiddra, Amynedd Arafwch, Caru ein cymydog fel nyini ein hunain.

Y Seithfed Orchymyn.

H. Pa'r achos oedd am y Gyfraith hon?

A. I rwystro Cymysgedd ac Anrhefn yn y byd.

H. 'Beth yw ei bwriad cyffredinol hi?

A. Na bo i neb arferu mewn ffordd gyd-ieuol unferch ond ei Wraig briod ei hun.

H. Oni a waherddir yma Odineb a phutteindra yn y galon?

A. Gwneir, *Matth.* v. 28. Yr Ydwyfi yn dywedŷd, medd ein Jachawdwr, fôd pob un fy'n edrych ar wraig iw chwennych hi, wedi gwneuthur eusioes a hi odineb yn ei galon.

H. Pa farnedigaetheu a fygythiodd Duw yn erbyn Troseddwyr y Gyfraith hon.

A. Cael eu cau allan or Nef.

H. Onid oes ar Gristnogion rwymedigaeth ysbyllol i gadw'r Gyfraith hon?

A. Oes, am fôd eu Cyrph hwy yn Aelodeu i Grist.

H. Pa Ddyledfwyddau a orchymynnir yma?

A. Cariad o da'r Gwŷr, ac ufudd-dod o du'r Gwragedd, a bôd o honŷnt or un meddwl fel y maent or un cnawd.

H. 'Beth fy raid ir rheinŷ wneud a dorrafant y Gorchymyn hwn?

A. Rhaid iddŷnt farwhau eu haelodeu y rhai sy ar y Ddaiar, darostwng eu cnawd, Ymprydio, Gwilio, Gweddio, Gocheŷd pob Achlysur.

Yr Wythfed Orchymyn.

H. Pwy fy'n rhoi i bawb yr hyn fy ganddŷnt?

A. Duw.

H. A oes gan bawb hawl ir pêth a roes Duw iddŷnt.

A. Oes.

H. Pam y mae Duw yn gwahardd lladratta?

A. Am y gorfŷdd i bob perchennog roi cyfrif i Dduw.

H. 'Beth a ddeallir yma wrth ladratta?

A. Attal neu gymerŷd drwy drais neu dwyll oddiar arall yr hyn a roes Duw iddo Ef.

H. Oni

H. Oni waharddwyd yma bôb anghyfreithlon ffŷrdd i ennill ?

A. Do, bôb ffôrdd y gall y naill ddŷn ddifuddio yr llall or pêth a roes Duw iddo ef, megis anudonedd, cam-dyftiolaeth, Celwŷdd, ar cyfrŷw.

H. Pa wêdd y cosbir y rhai a dorrant y Gyfraith hon ?

A. Melldith yn y bŷd hwn, ac Uffern yn y nefa. *Zechar. v. 3.* Dyma'r felldith sy'n myned allan ar wŷneb yr hôll Ddaiar; canŷs pôb un a ledratto a dorrir ymaith. *Jerem. xxii. 13.* Gwae'r hwn a adeiliado ei dŷ, trwy anghyfiawnder au Stafelloedd trwy gam, gan beri iw Gymŷdog ei wafanaethu yn rhâd, heb roddi iddo am ei Waith.

H. 'Bêth a wnâ y rhai ai torrafant ?

A. Rhaid iddŷnt edifarhau, a gweithio, a thalu iawni.

H. Pa fôdd y mae talu iawn y prŷd ni aller cael gafael ar y fawl a gâ'dd y Cam ?

A. I Dduw ei hun, at rŷw wafanaeth o Dduwioledeb neu Elufeni.

H. 'Bêth a orch'mynnir yma yn bendant ?

A. Bôd yn gywir ac union ymhôb pêth a wnelom ni, cadw ein dwylo rhag chwilenna a lladratta, a dysgu llafurio i geisio ennill ein bywŷd a gwneuthur a ddylem, ymhâ rŷw fuchedd bynnag y rhyngo bodd Duw i'n galw ni.

Y Nawfed Orchymŷn.

H. Er mwyn pa ddiben, neu i ba berwyl yr ordeiniwyd fiarad ?

A. I gyfrannu ac ysbyssu ein Meddylieu, Chwanteu, anwydeu, ein Gobaith, ein Ofn a'n bwriadeu i'n gilydd.

H. Pam y rhoes Duw ini Gyfreithieu ynghŷlch hynŷ ?

A. O herwydd y cŷll Duw ei fwriad a ninneu y llês o fiarad os bŷdd ein geirieu yn amgen na'n Meddylieu.

H. 'Bêth a ddecellir wrth ddwyn cam dyftiolaeth ?

A. Dywedŷd celwŷdd am, neu wrth ein Cymydog er llês ne niwed iddo Ef.

H. Pwy ŷw ein Cymydog ?

A. Pôb dŷn pwy bynnag a fyddo.

H. Pa anghenrhaid ŷydd i ochel yr hyn a waherddir yma ?

A. Gorfŷdd rhoi cyfri am bôb gair segur, a pha faint mwy am bôb geirieu celwyddog enllibaidd.

H. Pa fôdd y cosbir Celwyddwŷr a holl droseddwŷr y Gyfraith hon ?

- A. Eu rhann fydd gyda'r Cythraul, tād y celwyddau, yn y Llŷnn fydd yn llosgi a than a brwmfian. *Datguddiad. xxi. 8.*
- H. 'Bêth a wnawn fel y cadwom yn wastadol y Gorchymyn hwn?
- A. Na siaradwch am neb yn ei gefn oddieithr am ei rinweddeu da ef, na ddywedwch gelwŷdd er dim, na ddeued yn ymaddrodd llygredig allan o'ch geneu chwi.

Y Degfed Orchymyn.

- H. A wnaeth rhŷw Lywiawdwyr Daiarol erioed Gyfreithieu i galonneu dynion?
- A. Na ddo.
- H. Pam nas gwnaethant?
- A. Am na fedrant wybod pa brŷd y cedwid hi nac y peidid.
- H. A wnaeth Duw y fath Gyfraith?
- A. Do, yma yn y Gorchymyn hwn.
- H. 'Bêth a ddeallir wrth chwennŷch?
- A. Blyffio eiddo arall.
- H. A ellir chwennŷch dim o eiddio arall?
- A. Na ellir heb ei gydsynniad ef.
- H. Ydŷ chwennŷch yn unig yr torri'r Gyfraith?
- A. Ydŷw.
- H. Pam y gosodwyd y Gyfraith hon yn olaf?
- A. I fod megŷs yn Gefn neu'n amddiffynfa i'r lleill, am na all neb gadw un o'r lleill heb gadw hwn.
- H. Ob'le mae pob pechod yn dyfod?
- A. Or galon lygredig.
- H. Bêth a wna dyn fel y gallo gadw hon ar holl Gyfreithieu eraill.
- A. Cadw ei galon yn dra dïesgeulus.
- H. Tan ba fawl Pen y mae ein Jachawdwr yn cynnwys yr holl Orchymynion?
- A. Tan ddau. (1) Caru Duw an holl galon. (2) Caru ein Cymmydog fel nynt ein hunain.
- H. 'Bêth rwyti yn i ddysgu yn benna wrth y gorchymynion hyn?
- A. Dau bêth, Fy Nylêd tuagat Dduw, a Nylêd tuagat fy Nghymmydog. Fel y mae'nt wedi eu crynhoi ar fyrr eirieu yn Nghatecism 'r Eglwys.

Gweddi yr Arglwydd.

- H. **A** Ellwch chwi o honoch eich hunain gadw Gorch-
'mynion Duw ?
- A. Na allwn.
- H. Oes rhŷw un yn eu cadw hwy, heb ei Ysbyfol Râs ef ?
- A. Nac oes.
- H. 'Bêth yw ei Ysbyffol Râs Ef ?
- A. Mwy o Râs nac y mae pawb yn ei gael, 'r hwn a roir drwy Gyfryngiad Crist i'r sawl a gredant.
- H. Pa fôdd y gallwn gael y Grâs hwnnw ?
- A. Trwy ddyfal Weddi. *Luc. xi. 13.* Pa faint mwy, medd Crist, y rhŷdd eich Dâd or Nêf 'r Ysprŷd Glân i'r rhai a ofynno ganddo.
- H. Pa fôdd y mae ini weddio am dano ?
- A. Yn ddibaid ddwywaith neu dair yn y dŷdd.
- H. Yn Enw pwy y rhaid ini weddio ?
- A. Yn Enw Jesu Crist.
- H. 'Bêth ŷw'r moddion hynnŷ o Râs ympha rai y mae Ef yn arferol oi roi Ef ?
- A. Gweddi, Ymprŷd, Ymddarostwng, ac ymarfer Gair Duw ai Sacramentau.
- H. Pwy a wnaeth y weddi a alwn ni y Pader ?
- A. Ein Harglwydd Jesu, am hynnŷ y gelwir hi hefyd Gweddi 'r Arglwydd.
- H. Pam y rhaid ini bôb amser ddywedŷd y weddi hon ?
- A. Am i Crist orchymŷn hynnŷ, ac o ran mai hon yw'r unig weddi a wyddom ni i bôd yn gymeradwy gan Dduw.
- H. 'Bêth rwyti yn ei feddwl wrth ddywedŷd yn dy weddieu drwy Haeddedigaethu a Chyfryngdod Jesu Crist ?
- A. Er mwyn ei Farwolaeth Ef, drwy Rinwedd yr hon yr haeddodd Ef bôb pêth da ini, ac y mae Ef yn eiriol drosom ar Ddeheulaw Duw.
- H. Ydŷch chwi yn gweddio am bôb pêth yn Ngweddi 'r Arglwydd ?
- A. Ydŷm, at y bŷd hwn a'r nesa; ac yn y cyfrŷw fôdd ac y mynnei Efe ei hun ini ofŷn.
- H. Pam y gelwch Dduw yn hon yn Dâd ?
- A. Am nad ydŷm yn gweddio ond yn Enw Crist, yn yr hwn y mae Ef yn Dâd ini.

H. Pam, ein Tâd.

A. Am ein bôd mewn Cymundeb ag Aelodeu Cŕif, ac fellŷ yn Blant Duw.

H. Pam y dywedir fôl Duw yn y Nefoedd ?

A. Am ei fod Ef yn Rheoli ac yn Teyrnasu ar bob peth yn Oruchaf, ac a all wneuthur pob peth erom ni.

H. 'Bêth yr wyti yn i ddeall wrth Sancteiddier dy Enw ?

A. Cyfrifer Ef yn Sanctaidd, ac fellŷ gogonedder Ef gan bawb, uwch-llaw pob Enw yn y Bŷd.

H. 'Bêth ŷw'r Deyrnas yr ŷch yn deifŷf ar iddi ddyfod ?

A. Deued Teyrnas a Gallu dy Râs in calonneu, a rheoled yr Yŷpyrd Glân yno.

H. 'Bêth yr wyti yn i ddeall, wrth, Bydded dy Ewyllys ar y ddair, megŷs ac y mae yn y Nefoedd ?

A. Ymroed pob dŷn (trwy dy Râs di) i wneuthur dy Ewyllys di ar y Ddaiar, fel y mae'r Angelion ar Seinctieu yn ei wneud Ef yn y Nefoedd.

H. 'Bêth, wrth Dyro ini heddŷw ein bara beunyddiol ?

A. Dyro ini bôb pêth anghenrheidiol ir bŷd hwn ar nesa, i Gorph ac Enaid, i Fywyd a Duwioldeb.

H. 'Bêth ŷw meddwl, Maddeu ini ein dyledion, fel y maddeuwn ni i'n dyledwŷr ?

A. Megŷs yr ŷm ni o'n Calonneu yn maddeu i bôb dŷn a wnaeth gam a nyni, fellŷ maddeu ditheu ini er mwyn Jêŷu Grift.

H. 'Beth ŷw meddwl, nag arwain ni i brofedigaeth eithr gwared ni rhâg drwg ?

A. Na âd mo'n tywŷs ni gan un gelŷn, i nèb rŷw demtaŷwn a allo fôd yn rhŷ grŷf ini.

H. 'Bêth ŷw meddwl, *Amen* ?

A. Fellŷ y bo, ac fellŷ y mae, yr ŷm ni yn ail-adrodd ein deŷfyadeu eu gŷd, an Hyder ar Dduw am eu cael hwy.

H. Pam y dywedir y fawl-wers (ŷef Can's Eiddo ti ŷw'r Deyrnas ar Gallu ar Gogoniant yn oes Oefoedd) weithie, ac y maddeuir hi waith arall ?

A. Am i'n Harglwydd ei chwanegu hi wrth ei Weddi y naill dro, ei maddeu hi dro arall.

Diwedd Gweddi'r Arglwydd.

Y Sacramentau.

H. **P**AM nad ym ni yn gofyn pa fawl Sacrament fydd, eithr pa fawl Sacrament a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys?

A. Am yr arfere bawb alw'n Sacrament beth bynnag a dybie Ef ei fod yn sanctaidd, eithr Sacramentau Crist'nogol yr ym yn i feddwl.

H. Pam y dywedir fod dau yn unig yn gyffredinol yn anghenrheidiol i Jachawdwriaeth?

A. Am fod pethu'n anghenrheidiol ond nid yn gyffredinol, yn anghenrheidiol megys Confirmasiwn ac Urddau.

H. Pa rai yw yr ddau hynny?

A. Bedydd a Swpper yr Arglwydd.

H. Pa brŷd yr ordeiniodd Crist Fedydd?

A. Ychydig cyn ei Esgyniad i'r Nefoedd. *Matth. xxviii. 19.* Ewch gan hynny medd Crist a dysgwch'r holl Genhedloedd, gan eu bedyddio yn Enw'r Tad ar Mâb ar Yspryd Glân.

H. I ba berwyl'r ordeiniodd Efe ef?

A. I dderbyn Disgyblion iw Eglwys.

H. 'Beth y mae'r Gair Bedydd yn arwyddocau yn gyffredin?

A. Trochi neu olchi a Dw'r.

H. Pam y mae Bedydd yn gyffredinol yn anghenrheidiol i Jachawdwriaeth?

A. Am mai dyma'r unig fôdd a ordeiniodd Crist i dderbyn disgyblion iw Eglwys.

H. Pa brŷd yr ordeiniwyd Swpper'r Arglwydd?

A. Yr un nôs ac y bradychwyd Ef.

H. 'Beth ydy' Natur gyffredinol Sacrament?

A. Arwydd gweledig oddiallan o Râs ysprydol oddimewn a roir ini.

H. Pwy ydy, Awdwr neu Ordeiniwr Sacrament?

A. Crist ei hun.

H. I ba ddibennion yr ordeiniwyd Sacrament?

A. I ddau, (1) i fod yn fôdd ini dderbyn Grâs, Ac (2) yn Wŷstl i'n Sicrhau ni o hono.

H. Pa fawl rhann fy mewn Sacrament?

A. Dwy, yr Arwydd gweledig oddiallan, ar Grâs Ysprydol oddimewn.

Bedydd.

H. Bêth yw dwy rann Sacrament ?

A. Yr Arwydd oddiallan ar Grâs oddimewn.

H. 'Bêth yw'r Arwydd oddiallan yn y Bedydd ?

A. Dwfr.

H. Ai Dw'r yw'r unig arwydd ?

A. Nage, rhaid bôd Enw'r Tâd ar Mâb ar Yspryd Glân yn gyfsylltedig ag ef.

H. Pam yr arferir ynddo bêth mor gyffredin a Dwfr ?

A. Am ei fôd ef yn hawdd ac yn rhâd i bawb iw gael.

H. 'Bêth yw'r Grâs Ysprydol a arwyddoed yma ?

A. Marwolaeth i bechod a Genedigaeth newydd i Gyfiawnder.

H. 'Bêth yr wyti yn i feddwl wrth Farwolaeth i Bechod ?

A. Peidio o honom a byw ynddo mwy.

H. P'le y profi yr arwyddoed y Farwolaeth yma yn y Bedydd ?

A. *Rhys*, vi. 4, 5, 6, 7. Claddwyd ni gan hynnŷ gŷdag Ef trwy Fedydd i farwolaeth; fel megys ag y cyfodwyd Crist o feirw trwy ogoniant y Tâd, fellŷ rhodiom ninneu hefyd mewn newydd-deb buchedd. Canys os gwnaed ni yn gŷd blanhigion ei farwolaeth Ef, fellŷ byddlwn hefyd i gyffelibiaeth i adgyfodiad Ef. Gan wybod hyn ddarfod croeshoelio ein hênddŷn ni gŷdag Ef, er mwyn dirymmu Corph pechod, fel rhagllaw na wafanaethom bechod. Canys y mae'r hwn a fu farw wedi ei rŷddhau oddiwrth bechod.

H. 'Bêth fydd yn dangos yr ail-enir ni ym Medydd ?

A. *Joan* iii. 5. Oddiethr, medd ein Jachawdwr wrth *Nicodemus*, geni dŷn o ddwfr ac or Yspryd Glân, ni ddichon efe fyned i mewn i Deyras Dduw. *Titus* iii. 5. Nid o weithredoedd cyfiawnder y rhai a wnaethom ni, eithr yn ôl ei Drugaredd yr achubodd Efe nyni, trwy olchiad yr Adenedigaeth ac Adnewyddiad'r Yspryd Glân.

H. Pa wêdd y ganwyd ni gyntaf ?

A. Mewn pechod.

H. 'Bêth yw Pechod gwreiddiol ?

A. Y bai neu'r llygriad fy'n ein natur ni drwy Gwŷmp Adda, yn ein tueddu oddiwrth y dâ at Ddwrwg (gwêl y Nawfed Erthygl o'n Crefydd ni).

H. Pa braw fydd fod yn gofyn Edifeirwch a Ffydd gan y sawl a fedyddier ?

A. *Actau* ii. 38. viii. 36. Edifarhewch, medd Petr, a bedyddier pob

pôb un o honoch yn Enw Jesu Grift er maddeuant pechodeu, Wele Ddwfr madd yr Efnuch wrth Philip, bêth fydd yn lluddias fy medyddio. A Philip a ddywedodd, os wyti'n credu a'th holl Galon fe eilir. Yntef a ddywedodd, yr wŷf yn credu fod Jesu Grift yn Fâb Duw.

H. Pa fodd y mae Plant bach yn proffesu ac yn addo gwneud hynny?

A. Trwy eu Meichnafon neu eu Golygwŷr, y rhai fy'n addo yn eu henw hwy.

Am Swpper yr Arglwydd.

H. I ba berwyl yr ordeiniodd Sacrament ei Swpper olaf Ef?

A. I goffa ini Gariad ein Jachawdwr bendigedig ac i drosglwyddo ei leſſaulau ef ini.

H. Pa bêth y goffeir yn y Sacrament hwn?

A. Aberth Marwolaeth Crist.

H. Oedd ei Farwolaeth Ef yn briodol Aberth?

A. Hi oedd yr unig briodol a gwŷr Aberth a fu erioed, cysgodion o hwn oedd pôb Aberthau eraill.

H. Pa leſſad yr ŷm ni yn i dderbyn oddiwrthi hi?

A. Heddwch a Maddeuant gan y Tad, Donieu'r Ysprŷd Glân, a phôb bendithion poſſibl at y bŷd hwn ar nefaf.

H. Bêth ydŷ y rhan oddiallan yn y Sacrament hwn?

A. Bara a Gwin.

H. Pa fodd y mae derbyn hwnnw?

A. I'n Cyrph.

H. Bêth ydŷ y rhann oddimewn neu'r pêth a arwyddoed?

A. Corph a Gwaed Crist.

H. A dderbynir Corph a Gwaed Crist yn y Sacrament?

A. Derbynir yn wir ac yn ddiau.

H. Gan bwy y derbynir hwy?

A. Gan y Ffyddloniaid.

H. Pa fodd y derbynir hwy gan y rhain?

A. Trwy ffydd.

H. B th mae'r fawl fy'n derbyn y rhain yn ffyddlon yn i zael?

A. Cymmunde neu Gyfran o Gorph a Gwaed Crist a aberthwyd a'r donieu dilynol. 1 Cor. x. 16. Phiol y fendith yr hon a fendigwn onid Cymmyn Gwaed Crist ydŷw? Y Bara yr ydŷm ni yn ei dorri onid Cymmun Corph Crist ŷw.

H. Pa rann o honom ni a gryfheir ac a ddiddenir ganddŷnt?

A. Ein Encidieu,

H. Pa

H. Pa fôdd y cryfheir ein Eneidieu wrthŷnt ?

A. Yr ŷm yn cael Crist i bressŷwyllo yn ein calonneu drwy Râs *Joan* vi. 56. Yr hwn, mêdd Crist, fydd yn bwytta fy Nghnawd i ac yn yfed fy ngwaed i, fydd yn aros ynofi, a minneu ynddo yntef.

H. Pa fôdd y diddenir hwy trwy Gorph a Gwaed Crist ?

A. Megŷs y mae Ef yn Wŷfl i'n siccrhau ni o Râs ai Gymmod, Ef a bair ini lawenychu a llawenydd anrhaethadwy a Gogoneddus.

H. Pa cyn fynyched y dylem dderbŷn Swpper yr Arglwydd ?

A. Ar bôb achlysur, cyn fynyched ac y gallom.

Am Ymbarotod.

H. 'Bêth yw meddwl bwytta'r Bara hwn, ac yfed Cwppan yr Arglwydd yn anheilwng ?

A. Nid bôd yn anheilwng o hono, canŷs yr ŷm ni ôll fellŷ eithr gwneud hynnŷ mewn modd anheilwng ac anweddus.

H. 'Bêth a ofynnir yn gyffredin at dderbŷn Swpper yr Arglwydd ?

A. Ein holi ein hunain.

H. Ynghŷlch pa bŷtheu pennodol y dylei ddynion ymholi ?

A. Ynghŷlch eu Hedifeirwch, eu ffŷdd a'u Cariad perffaith.

H. Pam y rhaid iddŷnt ymholi a ydŷnt yn edifeiriol ?

A. O herwydd onid ydŷnt yn deimladwy oi pechodeu nis gallant roi dyledus Fri ar Gorph a Gwaed Crist.

H. Pam y rhaid iddŷnt siccr amcanu dilŷn buchedd newydd ?

A. O ran heb hynnŷ, nid ŷw ef ddim yn wir Edifeirwch, ac onid oes ganddŷnt Fŷwŷd Newŷdd Yŷprydol nid oes ynddŷnt ddim o Gorph a Gwaed Crist iw cryfhau.

H. Pa fôdd y gwnânt hynnŷ ?

A. Rhaid iddŷnt chwilio yn ddyfal iw calonneu, a chŷd-gymharu eu buchedd or blaen a Gorch'mynion Duw ac Adduned eu bedŷdd.

H. Pa raid fydd iddŷnt ymholi am eu Ffŷdd ?

A. O ran heb ffŷdd nis gallwn ni dderbŷn Corph a Gwaed Crist ddim, nag iawn farnu Corph yr Arglwydd.

H. Pa wedd y mae iddŷnt ymarfer ai Ffŷdd yn Swpper 'r Arglwydd ?

A. Trwy gwbl-gredu eu bôd yn derbŷn Grâs a Chymmod cyn wiried ac y maent y Bara ar Gwîn.

H. Pa

H. Pa bêth a wnâ'r fawl a flinir ag amheuaeth a Phetrufder ?

A. F ddylei fyned at rŷw Weinidog Gair Duw a fo pwyllus a dysgedig i ddatguddio ei ddolur ac i dderbŷn Addŷsg at rŷdd-hau ei Gydwybod o'r cyfrŷw.

H. Pam y rhaid iddŷnt ymholi ynghŷlch eu Cariad perffaith ?

A. Oblegid oni faddeuant bôb cam, ni faddeuir iddŷnt. *Matth.* v. 23. 24. Os dygi dy rôdd ir Allor ac yno dyfod ith gôf, fôd gan dy frawd ddim yn dy erbyn di, gad yno dy rôdd ger bron yr Allor a dôs ymaith, yn gyntaf cymmoder di ath frawd, ac yno tyred ac offrw m dy rôdd.

H. Pa bêth a ddeallir wrth Gariad perffaith ?

A. Na bo ynom na chilwg na Malais na chafineb i un dŷn.

H. 'Bêth a wnâ'r fawl fŷdd allan au gilydd ?

A. Ymgymmodi ai gilydd gynta ar y gallont.

H. A all y fawl a fwyttao'r Bara hwn ac a yfo gwppan 'r Arglwydd mewn Edifeirwch, Ffŷdd a Chariad perffaith, fwytta ac yfed yn anheilwng ?

A. Na all.

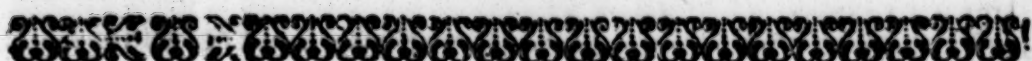
H. Y fawl y mae'r Grafau hyn wedi greddfufu yn gymefindod ynddŷnt pa cyn fynyched y gallant ddyfod i Sacrament Swpper yr Arglwydd ?

H. Bôb Sul, ne bôb dŷdd pe caent achlyfur.

Diwedd Esponiad y Catecism.

Fel y mae'r Esponiad yn fŷrr ac wrth hynnŷ yn hawdd ei ddyfgu allan ar dafod leferŷdd, da iawn y gweddai i Rieni ddyfgu hwn iw Plant, modd y gallant ddeall pregetheu yn well.

Yma y canlŷn, Eglurhâd Sacrament y Bedŷdd, ac ynghŷlch Bedŷdd Esgob neu Conffirmasiwn—ac hefŷd Eglurach Wybodaeth am Sacrament Swpper yr Arglwydd ir Anŷsgedig.

III.

Ychwaneg o Eglurad ynghylch Sacrament y Bedydd.

DYMA'R Sacrament cyntaf y Testament newydd, sef Sacrament ein Genedigaeth newydd ac Ysrydol.—Sêl ein Mabwysiad ar môdd uchel-barchus o'n derbyn i Gymmunde'r Eglwys Grist'nogol. Ar Arwydd weledig oddiallan yn y Sacrament hwn neu Ffurf y Bedydd, yw Dwfr, ac nid Dwfr yn unig ynddo ac o hono ei hunan, onid Dwfr ymha un y bedyddir un yn Enw'r Tâd ar Mâb ar Yspryd Glân, yn ol ei ordinhad gyntaf.

Pa fôdd bynnag y bo dŷn wedi derbyn Bedydd, oni fedyddiwyd Ef yn Enw Tri Pherson y Drindod, a galw ar bob un o honŷnt yn groew wrth eu henwau ni fedyddiwyd mono ef yn ôl Ordinhad Crist, ac nid Sacrament y Bedydd a fydd ef chwaith, er galw ar Dri Pheson y Drindod oni fedyddir ef ar Dw'r. Am hynnŷ, ni wafanaetha yr un or ddau fôdd yma eu hunain, ond y ddau ynghyd sef bedyddio a Dw'r, ac yn Enw'r Tâd ar Mâb, ar Yspryd Glân, yw'r Arwydd weledig y Sacrament yma, megis yr ordeinwyd Ef gan ein Jachawdwr Bendigedig Crist ei hun. Ni ddichon dim ddangos mwy cyffelybiaeth i'r Adenedigaeth mae ein Jachawdwr yn gofŷn gennŷm, cŷn ein gwneuthur yn Grist'nogion, na'n golchi a Dwfr. Megis mai dyma'r pêth cyntaf a wneir ini ar ôl ein Genedigaeth naturiol, fel y bo ini gael ein glanhau oddiwrth aflendid y Grôth; fellŷ hefyd pan in derbynier i'r Eglwys, ni a'n bedyddir yn gyntaf (wrth hŷn, mae'r Yspryd Glân yn ein glanhau ni oddiwrth aflendid ac halogrwydd ein pechodeu ac yn ein hadnewyddu ni i Dduw) ac in gwneir megis yn Blant Ysrydol ac fe roir ini hanfod nad oedd gennŷm ni or blaen a buchedd newydd. Ac mae'n bêth hynod iawn i ddal fulw arno, nad oes yr un Jaith nad ellir henwi y geirieu hyn yn groew, sef y Tâd ar Mâb, ar Yspryd Glân fellŷ hefyd nid oes un lle yn yr hôl Fŷd p'le nid ellir yn hawdd cael Dwfr, pêth mwya cyffiedin ar y Ddaiar ydŷw. Mae hyn yn dangos

dangos in Harglwydd wrth ddwys ystyried mor anghenrheidiol oedd i baw gael eu derbyn iw Eglwys Ef, ryngu budd oi rad-lawn ddaioni ordeinio a gosod yn lle y Sacrament helbulus a phoenus yr Enwaediad, Ordinhad y Bedydd, yr Arwydd hawfa a allelid byth i dyfeisio, fel na bo i neb achwyn am ddim caledi neu anhawstra fy ynddi. Yn hyn, gyftal a phob môdd arall nid ellwn ni lai na chyfaddef fod ei Jau Ef yn esmwyth ai Faich yn ysgafn.—Gras Ysrydol oddimewn yn y Sacrament hwn yw Marwolaeth i bechod, a Genedigaeth newydd i Gyfiawnder; gan ein bod wrth Naturaeth wedi ein geni mewn pechod ac yn blant digofaint, trwy Fedydd ein gwneir yn Blant Grâs. Fe anwyd pob dyn mewn pechod yngymmaint a thrwy drosedd ein Rhieni cyntaf, sef Adda ac Efa, i bechod ddyfod i'r byd. Ni fu neb erioed vn rhydd oddiwrth y Cyflwr truenus yma, ond Efe yn unig 'rhwn ni wnaeth bechod ac ni chafwyd twyll yn ei eneu, sef Crist Jesu. Gan fod pob dyn wedi ei eni mewn pechod rhaid iddynt fod yn Blant digofaint, gan fod pob pechod yn gas gan Dduw ac yn haeddu cospedigaeth ganddo.

Ac am farwolaeth i bechod a genedigaeth newydd i Gyfiawnder, fe arwyddoedir pob un or ddau hyn yn Sacrament y Bedydd; hyn a ddyfsgwn ni oddiwrth yr Apostol pan 'yw yn dywedyd, Claddwyd ni gan hynnŷ gydag Ef trwy fedydd i farwolaeth, fel megis ac y cyfodwyd Crist o feirw trwy Orgoniant y Tad, fellŷ rhodiom ninneu hefyd mewn newydd-deb buchedd. Fe gymerir y Farwolaeth yma mewn ystŷr ysrydol, am farwolaeth i bechod, hynnŷ yw peidio byw mwyach ynddo a hollawl ymwrthod ag Ef. Mae'r Apostol yn dywedyd y bedyddiwyd ni i'r farwolaeth yma, am hynnŷ dyma'r farwolaeth fydd iw harwyddocau yn y Bedydd, ymhâ un y golchir ein Cŷrph oddiwrth eu buddreidi au haflendid, fellŷ hefyd ein Eneidieu a olchir drwy waed Crist oddiwrth bechod, nid yn unig oddiwrth ei euogrwydd ef, am faddeuant o hono, eithr hefyd oddiwrth ei Allu ai Awdurdod trofom ni, môdd y gallom ei farwhau ef, fel nad allo lywodraethu arnom mwyach; gan ein bod wedi ein bedyddio yr ydŷm tan Râs ac nid tan y Ddeddf. Mae'n rhaid i'r farwolaeth yma i bechod fod yn gyflylltedig a Genedigaeth newydd i Gyfiawnder, fel y bo ini rodio rhagllaw mewn newydd-deb buchedd. Ac fe ymddengŷs y caniatteir'r Ysrydol Râs ar ffafor yma ini ac hwy a arwyddoedir yn y Bedydd, gan ei fod yn olchiad yr Agedigaeth, am ba un y mae ein Jachawdwr'r hwn ai hordeiniodd yn dywedyd, Ein bod ni wedi ein hadeni neu ein geni drachefn o ddw'r ac or Ysryd Glân.

Rhaid

Rhaid ystyried hyn hefyd yma fôd gan Blant y Rhieni hynny fydd yn credu yn ffydd Crist, ragorfraint uwchllaw eraill, gan eu bôd hwy wedi eu cenhedlu or sawl fy'n aelodeu o ddirgeledig Gorph Crist, sef yr Eglwys; mae ganddynt yr un Jaw'n a Braint i gael eu bedyddio ac oedd gan Blant yr Juddewon gael eu henwaedu; ac maent'n Etifeddion o Addewidion Duw; a phe digwydddei iddynt farw cyn eu bedyddio, gan nad eu bai eu hunain oedd hynny, 'rhm yn gobeithio y derbyn Duw hwy i Drugaredd trwy Jesu Grist. Eithr y sawl a fedyddir a wneir wrth hynny yn Blant Grâs, oblegid yn eu Bedydd, fe au derbyniwyd hwy i Gyfamod gyda Duw, ac fe au hadgenhedlwyd hwy ar Yspryd Glân; maent wedi eu sancteiddio au glanhau oddiwrth eu pechodeu drwy waed Crist. Mae ganddynt Hawl i Ffafor a Chariad y Goruchaf, ac maent yn Etifeddion oi Dragywyddol Deyrnas; acfelly os byddant farw cyn y bôn't euog o unrhyw bechod gweithredol, mae Duw wedi sicrhau ini yn ei Air yn ddiammeu y byddant gadwedig. Mae pawb gan hynny a fedyddiwyd, wedi eu galw i Stât o Jachawdwriaeth ac wedi eu gwneuthur yn Blant i Dduw. Eithr y rhai hynny yn unig a gânt etifeddu Teyrnas Dduw, sef y sawl fy'n parhau i aros yn y cyfrw Stât o Jachawdwriaeth, ac y gadwant yn siccr eu hawl i'r lleffadau hynny, drwy gymeryd gofal i fucheddu yn ôl Efengyl Grist, ac i gyflawni yr Addewidion hynny, naill ai wnaethant hwy eu hunain neu a wnaed gan eu Meichieu trosllynt wrth eu bedyddio.

Yr ail bêth iw ystyried, Pa bêth a ofynnir neu a ddisgwiliir gan y rhai a fedyddier? Yr ateb i hyn ydŵw, Edifeirwch a Ffydd. Edifeirwch drwy'r hon y maent yn ymwrthod a phechod; yn ôl gair St. *Peter* Edifarhewch a bodyddier chwi. Pan ddeuir ag un iw fedyddio, fe ofynnir iddo yn Enw Duw a cherbron y Gynulleidfa, fel y gallont hwy fôd yn dystion o hynny, p'r un ai ydŵw yn ymwrthod ac a wneiff efe ymadel a phob cyfrw bechod? Ar ateb y mae fe yn ei wneuthur ydŵw, yr wyf yn ymwrthod a hwynt oll. Ac os gwneiff efe yr ateb yma o ewyllys ei Galon yn ddiffuant a chýda Cydwybod dda, sef yn ôl hyn cyflawni y pêth a addawodd efe y pryd hynny, fe fydd gyfranog or Gras hwnnw a arwyddocair yn y Sacrament yma ac wrth hynny, yn ddiammeu fe fydd gadwedig. Ai un Apostol a ddywed fôd Bedydd yn ein hachub ni yr awrhon; nid (yr Arwydd weledig oddiallan) bwrw ymaith fuddreddi'r cnawd, eithr (y Grâs ysprydol oddimewn) ymatteb cydwybod dda tu ac at Dduw, trwy adgyfodiad Jesu Grist.——Yr ail Ammod yw

FFYDD

Ffýdd drwy'r hon y maent hon yn ddiysgog yn credu addewidion Duw, y rhai a wneir iddynt yn y Sacrament hwn. Mae'n ymddangos wrth y pêtheu a grybwyllir am St. *Philip* wrth fedyddio'r Efnuch, fôd hyn iw ofyn gan bob un a fedyddir, pan ddywedodd yr Efnuch, wele ddwr, pa bêth fydd yn lluddias fy medyddio. *Philip* a ddywedodd, os wyt yn credu ath holl galon, fe a ellir. Ac Efe atebodd ac a ddywedodd, yr wylf'n credu fôd Jesu Grist yn Fâb Duw. *Philip* yn union ar ôl y Gyffes hon oi Ffýdd ai bedyddiodd Ef. Am hynný pan ddél neu pan dderbynier un iw Sanctaidd Fedýdd, mae'n rhaid iddo yn gynta wneuthur Cyffes oi Ffýdd, cyn y gellir ministrio y Sacrament hwn iddo Ef, eithr ar ryw achosion mawr y prýd y caniatteir ac y gofynnir hyn ganddo wedi hynný pan dderbynier ef yn gyhoedd ir Eglwys ger bron y Gynnulleidfa; sef Gweinidogaeth Bedýdd preifat plant gartref, prýd y bont gan wanned nad allont mo'u dwyn ir Eglwys.

Pam wrth hynný y bedyddier Plant bychain, prýd nas gallant o herwydd eu hieuiengctýd gyflawni'r pêtheu hyn? Yr achos fyw nid yn unig o ran eu bôd yn gynhysgaeddol o hadau Edifeirwch a Ffýdd, y rhai ar ôl hyn a allant dyfu i berffeithrwydd, ond oblegid eu bôd yn addaw y prýd hynný yn benna dim eu cyflawni; dyma gymaint ar y wyddom ni, mae'r fawl fy 'mewn oedran pwýll a synwýr yn ei wneuthur. Nid ydynt hwytheu ond 'n unig professu ac addawedifarhau a chredu a ph'run bynnag a wnânt hwy hyn, a peidio, fydd hysbýs i neb arall ond yn unig i Dduw ei hun. Felly plant hefyd, fy'n gwneuthur yr unrhýw broffes ac addewid, nid yn wir yn eu henwau hunain, ond trwy eu Meichnafon; yr hwn pan ddelont mewn oedran, maent hwy eu hunain gan rwymediced iw gyflawni, a phedfatant yn ei wneuthur o honýnt eu hunain. Mae'n ddigonol, os gellir rhwymo plant i grêdu ac edifarhau gan gynted ac y gallont neu medront wneuthur hynný.—Fe all un dýn wneuthur hyn dros un arall, gan dybied yn garedigol, megis ac y mae plant wedi eu geni o Rieni Crist'nogol, y býdd siccr y cânt hwý eu dwyn i fynu i iawn ymsyniad a gwybodaeth o'u dledswydd yn hyn o fatter, ar anhebcorr rwymedigaetheu fy arnýnt iw gyflawni. Ac felly hwy a gymerant ofal (drwy help Dduw) i drefnu a llunio ei Ffýdd au Moesau fel y mae eu helw penna gyftal ai dledswydd yn gofyn ganddynt. Os ni chyflawnant y peth a addawyd trostynt gan eraill yn eu henwau hwy, ni fydd y Cyfammod a wnaed a hwynt trwy eu Meichieu o rym yn y býd neu lesiad chwaith

chwaith iddânt; wrth beidio cyflawni y pŵth a addawyd trostynt hwy, hwy a gollant'r hôll fendithion rhai roedd Duw mewn môdd arall yn rhwymedig i'w rhoddi iddânt. Fe orchmynnodd Duw yn gaeth dderbŷn plant'r Juddewon mewn cyfammod ag ef pan oeddânt ond wyth niwrnod oed. Bedydd a ordeiniwyd yn lle'r Enwaediad, fel y daeth yr Eſengyl yn lle'r Ddeddf. Ac mae'r un rheswm i'w roi pam y derbynnir plant Crist'nogion or dechreuad i gyfammod y Testament newydd, ac oedd o ddwyn plant'r Juddewon i gyfammod'r Hên Testament neu'r Ddeddf, ac os ryngodd bôdd Duw i derbŷn hwy i Gyfammod y Gyfraith ac ni chyfrifid eu hoedran ac eisieu deall a Synwyr ddim yn gyfion achos i'w lluddias rhag cael eu hentwaedu, fellŷ ni ddylem ninneu ddim feddwl fôd yr un diffyg yn ddigon o rwystr i gadw ein plant ni fydd Crist'nogion rhag eu bedyddio au derbŷn i fewn Cyfammod'r Eſengyl.

Yrwan mi geisias ofod och blaen annogaethu difrifol ich cynhyrfu chwi oll i ddwys ystyried, ddirfawr ardderchawgrwydd y Dduwiol Ordinh d hon a chŷda'r fath fawr barchedigaeth y dylid ei harfer. Ystyried pŵb un o hoſoch nad defod ac arfer yw Bedydd, eithr Ordinh d anrhydeddus wedi ei hordeinio gan gyfreithlawn Awdurdod Duw ei hun, yr Hwn ni ofododd yr un Weinidogaeth yn ei Eglwys yn ofer neu o ddim lleſhad. Fe arhwyddeddyd yr Ordinh d hon gan ein Jachawdwr ei hunan, yr Hwn ai Sancteiddiodd hi ini, wrth ymostwng iddi yn ei Sancteiddiaf Berſon ei hun, ai chadarnhau ai ymarfer ai Orchymyn. Fe ddylei pŵb un ystyried fôd aneirif Drugareddau Anfeidrol wedi i ſelio ir Ffyddloniaid yn yr Ordinhad hon ac i'w had ai heppil ar eu hŵl hwynt. Bedydd yw'r modd uchel-barchus o'n derbŷn i Gynulleidfa defaid Crist. A allwn ni dybied y gellir fibrwd y Gorchwyl mawr Sanctaidd yma mewn congſ or neilldu mewn tai gartref, ac o flaen ond Ychydig o dyſtion? Fe ddaeth Crist ir Jorddonen o Galilæa i gael eu fedyddio. Ai nid ydŷ yn ddiddanwch i chwi weled eich Plant yn cael eu derbŷn i Fynwes Eglwys Crist Gatholic mewn llawn gynulleidfa? Ai nid yw yn Drugaredd fawr dros ben weled offrwm i fynu Waed Crist i'ch blant mewn dirgelwch gan y Gweinidog, fel y glanhaer hwynt oddiwrth y llygredigaeth a ddaeth gyda hwynt ir byd? Ac yr ydŷ yn cydnabod hyn, pan ſoch yn eu preſentio ir dirgel Olchedigaeth yma. Ai nid ydŷw yn lawenydd mawr ich Calonau glywed hôll Gynulleidfa Sanctaidd Bobl Dduw yn gweddio dros eich bientŷn; ac i Dduw eich anrhydeddu

chwi

chwi cymaint a chyfrif eich blant yn Sanctaidd a thu fewn y Cyfammod ? Fe ddylei pob un a fo'n bresennol pan fo Bedydd yn yr Eglwys ystyried fod yr Ordinhad hon yn perthyn i'r hôll Gynulleidfa, am hynny Fe ddylei pob un yn barchus wneuthur ei briod rann yn y Gwasanaeth. A ddylem ni ddibrisio y fath Nefol Ordinhad, ymha un y gelwir ar Dri Pherfon y Fendigaid Drindod i fod yn bresenol ? Am hynny, fe ddylei bawb gydgyflylltu eu gweddieu dros y dyn bach a fedyddir y pryd hynny, a rhoddi moliant i Dduw am ei Drugaredd am euderbyn hwy a plant i Arch Eglwys Grift, a diolch iddo hefyd am chwanegu un Aelod arall at ei Eglwys. Fe ddylei bawb gyd-fyfyrio ar lygre-digaeth Natur ddynol, ar Moddion bendigedig on Prynnedigaeth drwy ein Harglwydd Jesu Grift, ar Rhagorfreintieu gwerthfawr anhywerth a roddir ini yn ein bedydd, y pryd na wyddem beth oeddânt ; yma y dylem ddwyn ar gof ini ein hunain yr Addunedau ar Addewidion a wnaed gan ein Meichieu drosom ni yn ein mebyd ; gan wybod i ba amriw bechodeu yr ydym ni yn ddaroftyngedig, o ran gwendid a breuolder ein Natur a llygredigaeth y Cnawd. Je meddaf, bob tro y bom bresenol mewn unrhyw Fedydd ni ddylem adnewyddu ein Cyfammod gyda Duw, ac ymgais ein goreu gael nerth a gallu o newydd, fel y cyrrhaeddym y Nefol Addewidion hynny a wnaed i ni yn ein bedydd. Fel hyn pedfaem gan ddoethed a gwneuthur 'r iawn ddeunydd a hono, ni allem dderbyn cymmaint Addysg oddiwrth glywed darllen Gweinidogaeth y Bedydd a phe clywem Bregeth. Fe ddylei Rieni ddwyn ar gof yn fynych iw plant yr addewidion a wnaed trostânt hwy yn eu bedydd, ac hefyd yr addewidion a wnaed iddânt os cyflawnant hwy 'r ammodeu, gan ymegnio hyd eitha eu gallu ai moddion iw meithrin hwy yn ofn ac Addysg yr Arglwydd ; gan ddyfsgu iddânt (gan gynted ac y gallont hwy ddeall) Arwyddocad y Sacrament hwn ac egluro iddânt yr addewidion a wnaed drostânt hwy, au rhwymedigaethu hwy i gyflawni yr ammodeu ar ba rai y maent iw cael. Esgeulustra Rhieni yn hyn o fatter fydd yn ddiammeu yn achos or anfad ddrygioni fydd yn y byd a halogrwydd moefau dynion ieuangc ; Mae Rhieni yn dwyn eu plant i'r Eglwys i dderbyn arwydd y Grôg etto er hyn yn gadael iddânt wafaneathu 'r Cythraul, yn lle 'r Duw byw i Wasanaeth Pa Un y cyflegwyd hwy yn eu bedydd. Nid yw Tyrciaid a Phaganiaid dygred yn dianrhydeddu cymaint ar Dduw ac mae llaweroedd o ddynion fy'n profiellu eu hunain yn Grift'nogion. Gwybydded hefyd bob

dyn, fy Grifftion i fod ef yn thwym i ddeall a gwybod y rhagorfreintieu hynny y mae iddo ef hawl iddânt drwy Fedydd, yn enwedig 'r Addewidion ar Rhwymedigaetheu o Ffydd, Edifeirwch ac ufudd-dod au hamriw geingcieu au hamgylchion; heb wybod hyn pa fodd y prisia dynion ac y perchant y rhai cyntaf, ac y Cadwant ac ufuddhânt y rhai olaf, y rhai y darfu iddânt ymrwymo iw cadw ai hufuddhau. Os bydd dyn yn anhysbys or llefiadeu a dderbyniodd Efe, ar berthynas fy rhyngddo Ef ar Rhwymedigaetheu fy arno ef i Dri Pherson y Fendigaid Drindod, yn Henwau Pa *Un* y bedyddiwyd ef, pa fodd ymynegai ei enau ef foliant yr unrhyw, ac cyflegra ef Wafanaeth holl ddyddieu ei fywdd iddo Ef? Neu pa wedd yr ennyn yn ei galon ef Gariad a Diolch iw Anwylaf Brynnwr am ei anfeidrol Gariad digymmar Ef; ar Anghenrhaid o gyfrannu yn fynych or coffadwriaetheu Sancteiddiaf hynnŷ o Gorph a Gwaed Crist, y rhai a ordeiniodd ac a fendithiod Efe ei hunau, os ni wrendŷ, os ni ddarllen yn ddifrifol ac os ni ddwys-fyfyria ar y petheu mawrion hynny a wnaeth ac a ddioddefodd Crist erom ni ac er ein hiachawdwriaeth. Ac os ni wyr pwy ydyw'r Gelynion ysbrydol hynny, y mae Efe yn rhwym i ymladd yn wrol yn eu herbŷn, Sef y Byd ar Cnawd ar Cythraul? Pa fodd y gwyr ef par arfogaeth i wisgo modd y gallo gael y gorfod arnŷnt? Neu pa amddiffyn i wneuthur yn eu herbŷn? Os nid yw yn credu nag yn gwybod am Lygredigaeth Natur dŷn; na chwaith am un Addewid o Nerth a Chymmorth Goruwchnaturiol 'r Yfbrŷd Glan; pa fodd y geill y cyfrŷw un erfyn am y fath gymmorth, hyderu arno neu ymddiried ynddo?

Yn awr O Arglwdd Dduw Hollalluog ac Anfeidrol mewn Daioni a Thrugaredd, caniatia bod ini oll ddyledus synniaw a dwys ystyried y petheu hyn, a phrisio yn fawr dros ben y Rhagorfreintieu ardderchoccaf hynnŷ, a ganiattawyd ini yn ein bedydd ar anhebcorr rwymedigaeth yr ŷm ni tanodd o gwplhau y petheu a ofynnir gennŷm ar ein rhann ni; ac erfyn yn ofstyngeiddiaf ar Dduw ein glanhau an Sancteiddio ai Yfbrŷd Glân, fel trwy Fedydd yn derbynnier i Arch Eglwys Grift, ein gwareder oddiwrth ei Lid Ef, a chan fod yn gadarn mewn ffydd, yn llawen gan Obaith, ac wedi ymwreiddio mewn Cariad perffaith y gallom fordwyo dros donnau y Bŷd trallodus hwn, ydelom or diwedd i Dir y Bywdd trag'wyddol yno i deyrnasu gŷdag Ef, heb drangc na gorphen, trwy Jesu Grift ein Harglwydd.

Addŷsg

Addŷg ferr ynghylch Conffirmafiwn neu Fedŷdd Esgob.

— Ar ddull *Holi* ac *Atteb*. —

Holiad. **P**A beth ydy Conffirmafiwn ?

Atteb. Arddodiad dwylo 'r Esgob ar y Sawl a fedyddiwyd ac a ddaethant i oedran Pwyll a Synwŷr.

H. Aydŷs yn gofŷn fod pŷb un wedi ei gonffirmio cyn y geill fe dderbŷn Sacrament Swpper 'r Arglwydd ?

A. Ydys ; mae 'r Eglwys yn gorchymŷn na dderbynier neb ir Cymmun Sanctaidd, nes iddo gael ei gonffirmio neu fod o hono yn barod ac ewyllysgar iw gonffirmio pe cae fe gyfleusdra.

H. Pa fodd y mae Trefn Conffirmafiwn yn ein Heglwys ni ?

A. Mae 'r Ordinhâd hon wedi threfnu iw gwneuthur mewn modd doeth iawn ac uchel-barchus. Yn gyntaf ar ôl ir Esgob roddi rhybudd i Weinidog bob plwyf oi fwriad ef i gonffirmio, a phennu rhŷw amser i hynny ; yna Gweinidog y plwyf a eilw ynghŷd gynnifer oi blwyfolion a fo mewn oedran pwyll, na chawfant eisioes mo'u conffirmio ; ac mae Ef iw holi hwynt yn holl ymofynnion y Catecism, ac fe ai gwna hwy yn gymmwys iw cyflwyno ir Esgob. Yn Ail ar ol gwneuthur hyn, mae'n rhaid i Gurad bob plwyf ddwyn ei hunan neu ddanfon yn 'sgrifennedig dan ei law henwau y rhai ôll o fewn ei blwyf ac y dybio fe fŷd yn gymmwys i dderbyn Bedŷdd Esgob. Ac os yr Esgob ai gwel hwy yn gymeradwy, fe ai dygir hwynt yn gyhoedd ac fe ofyn 'r Esgob iddŷnt ar ofteg ymgwydd Duw ar Gynnulleidfa y prŷd hynnŷ yn gynnulledig ; ai ydŷnt hwy yn adnewyddu 'r Adduned barchus ar Addewid a wnaeth pwyd yn eu henwau hwy wrth eu bedyddio ; a chadarnhau a chonffirmio yr unrhŷw eu hunain, a chydabod eu bod hwy yn rhwymedig i gredu a gwneuthur 'r holl betheu a addawodd eu Tadau au Mamau-bedŷdd drostŷnt. Ac wedi hyn mae 'r Esgob yn gweddio yn daer ar Dduw am ei Râs Ef, fel y bo iddŷnt allu cyflawni eu hadduned hon ; fellŷ yr Esgob gan ddodi ei law ar bob un o honŷnt, a erfyn ar Dduw i amddiffŷn ei was hwn ai Nefol Râs fel y bo iddo ef barhau yn eiddo Ef bŷth ; a pheunŷdd gynnnyddu yn ei Ysbrŷd Glân Ef fwy fwy, hŷd oni dde o iw dragwyddol Deyrnas. Fe ychwanegir at hyn gŷd weddieu 'r

Esgob ar **Eglwys** ir un perwyl ; ac wedi hyn y diweddir y cwbl
oll or **Weinidogaeth** hon.

H. Pa resymmeu fydd iw rhoddi am i **Eglwys Loeg'r** gadw
yr ddefod hon ?

A. Mae llawer o resymmau iw rhoi, ond yn enwedicaf y
pedwar hyn. 1. Arfer yr **Apostolion**. 2. Rhesymmoldeb y
peth ei hun. 3. Y lleffad a dderbyn y **Sawl** y gânt eu confirmio.
4. Y bodlonrhwydd sy'n deilliaw oddiwrth hyn i
Eglwys Grift.

H. Oedd 'r **Apostolion** yn arfer **Arddoddiad** dwylo ?

A. Yr **Apostolion** a ddodasant eu dwylo ar y sawl a fedyddi-
wyd; ac wrth arddodiad eu dwylo hwy, y cyfrŷw rai a dderbyn-
iai 'r **Ysbrŷd Glân**. *Actau* viii. 17, 18, xix. 6.

H. Ydy 'r **Esgob** yn rhoddi 'r **Ysbrŷd Glân** ir **Sawl** y rhoddo
ese ei ddwylo arnynt pan fo yn eu confirmio ?

A. Nid ydŷm ni ddim yn dywedŷd hynny, ac nid oedd 'r
Apostolion chwaith yn ei roddi. Nid oeddŷnt hwy ond dodu eu
dwylo arnynt eithr, Duw oedd yn rhoddi iddŷnt ei **Ysbrŷd Glân**
ir sawl 'r oeddŷnt yn gosod eu dwylo arnynt. Ac yr ŷm ninneu
yn ddefosionol yn tybied wrth ddwys a thaer wêddieu 'r **Esgob**
ar **Eglwys** y derbyn hefyd y sawl y mae Ef yn dodu eu dwylo
arnŷnt y pryd hynny yr **Ysbrŷd Glân**, os cymhwysant hwy eu
hunain fel y bont deilwng oi dderbyn.

H. Oes dim addewid oddiwrth **Dduw** yn ddigon i sylfaenu 'r
fath obaith arno ?

A. Oes mae un cyffredinol, y cyfrŷw y gellwn yn hyn o
fatter, uwchlaw dim arall ymddiried iddo. Yn gyntaf, fe
orchymynnir ini weddio nid yn unig drosom ein hunain, eithr
dros ein gilydd hefyd. *Jago* v. 16. *Ephes.* vi. 18. 1 *Tim.* ii.
1, 2, 3. Ac in hannog ni y hyn, mae **Crist** wedi addaw cani-
attau beth bynnag a ofynnwm yn dduwiol mewn gweddi, yn fwy
enwedig drwy gyd-weddieu y **Gynnulleidfa**. *Matth.* xviii. 19.
Ac wedi datgan yn groew y rhydd Duw 'r **Ysbrŷd Glân** ir rhai
a ofynno ganddo. *Luc.* xi. 13. At hyn, fe ellir chwanegu,
y cyfrifid hi bob amser yn rhann o Swydd 'r **Offeiriaid** nid yn
unig addysgu, ond hefyd gweddio dros y bobl ai bendithio hwy.
Fel y gellwch weled *Leviticus* ix. 22. 23. *Num.* vi. 23, 24,
27. *Deuteron.* x. 8. 2. *Cron.* xxx. 27. 1. *Sam.* ii. 30. Am
hynny pan fo 'r **Esgob** ar **Gynnulleidfa** yn cŷd-uno ai gilydd ac
yn cŷd-gysylltu eu gweddieu i ersŷn ar **Dduw** am **Râs** ei **Sanct-**
idd Ysbrŷd Ef, dros y cyfrŷw rai a rhain, fef y sawl sy'rawron
wedŷ

wedi eu cyflegru eu hunain o newydd iw Wafanaeth Ef ; a chadarnhau y cyfammod wnaed rhyngddânt hwy a Duw yn eu bedydd. Pa wedd y gallwn lai na chredu na wna Duw yn siccr ddigon ganiattau eu gofynnion hwy a rhoddi ei Yfbrýd Glan ir Sawl ai gofynno yn y modd taer ddefosionol uchel-barchus yma.

H. Ydyw yn dangos oddiwrth hyn fod Arddodiad dwylo yn beth rhesymmol iw ordeinio i gadw yn ddibaid yn yr Eglwys ?

A. Ydyw ; o ran cyflwr y Sawl a fedyddir yn gyffredin yn ein plith, y rhai rhan fynyha nid ydvent ond plant aflafar ; ac am hynný mae'n rhaid iddânt gael eraill i fod yn feichieu trostynt wrth eu bedyddio ; yn ddiammeu mae'n bur resymmol fod rhýw amser uchel-barchus wedi éi ofod, modd y dylei y cyfrýw rai (pan ddolont mewn oedran a Synwyr) ou geneu a'u cýd-synniad eu hunain gadarnhau Cyfammod ac Adduned y Bedydd ; gan gydnabod eu bod hwy yn rhwym i gredu a gwneuthur y petheu a addawodd eu Tadau au Mammau-bedydd drostynt.

H. Pa leffad a dderbyn y sawl y gânt eu confirmio ?

A. Heb law 'r lleffad anfeidrol o dderbýn Grás Duw, y peth y mae yn resymmol ini dybied y derbýn y cyfrýw drwy gýd-weddieu yr Esgob ar Eglwys drostynt ; mae Dau beth arall o leffad mawr a dderbyniant hwy ; Sef yn Gyntaf, Y maent drwy 'r modd yma wedi sicrhau iddânt eu hunain ofal dyladwy eu Tadau au Mammau-bedydd i dwyn hwy i fynu yn Egwyddorion ac Addysg y Grefydd Gristnogol ; ymha un (pe cedwid yr Ordinhad hon yn gaeth fel y dylid) nid allant fod yn ddeffgiol, heb ddal fulw arnynt, ai ceryddu gan 'r Eglwys am eu hesgeulustra. Ac yn Ail wrth gael eu galw yn y modd uchel-barchedig yma i gadarnhau eu hadduned y bedydd ; maent 'n ymrwymo eu hunain yn gynnar i iftyried eu dledswydd, ac yn ddifrifol yn eu gosod eu hunain ar y ffordd oreu iw gwplhau Ef.

H. Pa fodlonrwydd mae 'r Ordinhad hon yn rhoddi ir Eglwys am y peth hyn ?

A. Megis drwy 'r modd yma nid ydýs yn gwneuthur 'r un o'r petheu hyn yn ddirgel, ond yn gyhoedd o flaen pawb. Y Sawl nid hwyrach a feddydiwyd gartref, a gonffirmir yn awr ar ofleg yngwydd y Gynnulleidfa. Yr adduned a wnaed gan eraill yn eu henwau hwy a adnewyddant hwy ac a sicrhant yma yn ddifrifol eu hunain. Y plentýn a fedyddiwyd gan rýw Weinidog o ifel radd, a gadarnheir gan un oi Phrif fugeiliaid Yfbrydol. Ac yn Olaf peth y Tadau ar Mammau-bedydd y Sawl oeddynt feichieu am weled dwyn, y plant yr attebasant hwy drostynt i

fyndu, yn ofn ac Adyfg 'r Arglwydd ; wrth hyn, hwy a rýddha-
wyd oddiwrth eu haddewid, ar peth a ymddiriedwyd iddýnt ac
fe wneir y pryd hynny ddatgan ddarfod iddýnt yn ffyddlon gy-
wiro y peth a addawfant hwy mor Sanctaidd ei gwplhau.

H. Ai nid ýw yn ddyled ar bob Tád neu Fam-fedydd weled
y Sawl yr atebasant hwy drostýnt, yn gynta wedi eu haddysgu
ym mhrif-byngcieu ffýdd Grift ac wedi hyn eu dwyn hwy at
yr Esgob i gael eu confirmio ganddo ?

A. Yn ddiammau mae'n rhwymedig arnynt wneuthur y ddau
beth hyn ; cyn belled ac y gall addewid barchedig ger bron
Duw, mewn matter nid yn unig cyfreithlon ond hefyd Duwiol a
charedigol, i rhwymo hwy i gwplhau. Ac nis gwn pa wedd y
geill un dyn a wnelo yr fath Adduned ac Addewid ateb i Dduw
neu iw gydwybod ei hun os esgeulufiff y peth a ymrwymodd
Efe ei hunan ei wneuthur.

H. Par dýb fy genných or sawl fy'n dyfod i Swpper 'r Ar-
glwydd, heb gael en confirmio, neu ddeisyf na chwaith fwriadu
'r fath beth ?

A. Yn siccr ddigon maent hwy yn feius iawn ; yn gymaint
au bod wrth hynny yn torri ar Drefn, ac yn anufuddhau gor-
chymyn 'r Eglwys ; Pa un fy'n rhoddi rhesymmau da (megis y
clywsom) wrth ofýn gan bob un a fedyddir gael eu confirmio ;
ac mae'n edrych hefyd fel pedfae arnynt gywilýdd gyffesu eu
Proffess Grift nogol ; ac yn dirmygu gweddieu eu Heigob am y
cyfryw radau, y sawl yn ddiau y ddylent ddeisyfu. Ac nid
allant yn resymmol obeithio am ddim ffordd mwy effeithiol iw
derbýn gan Dduw, na thrwy gyfrannu yn dduwiol ac yn bar-
chedig or Sanctaidd Ordinhâd hon.

H. Ai nid ellwn ni dderbýn Grâs gan Dduw gyfal drwy ein
gweddieu ein hunain ac wrth 'r Esgob ddodi eu dwylo arnom
ni ?

A. Nid dyna 'r cwestiwn ; ni wyddom i Dduw addaw ei
Ysprýd Glân i bob un a weddio yn ffyddlon ac yn ddefosionol
am dano ; eithr y cwestiwn ydy hwn, prun ai os derbýn dyn
Râs Duw drwy ei weddieu ei hun yn unig, ai ni fydd efe yn
siccrach o lawer oi dderbýn drwy chwanegu attýnt gýd-weddieu
cysylltedig yr Esgob ar Gynulleidfa ? Ai ni ddylei 'r cyfrýw
un ofni 'r hwn fy'n ddiofal yn esgeuluso ac mor ryfygus a dibrisio
a dirmygu Ordinhadeu 'r Eglwys, yr hon a wnaeth y cyfrýw
Ddarbodaeth dduwiol dros ei holl aelodeu yn eu cychwynfa
cyntaf ir býd 'r hwn fy'n llawn o beryglon a phrosedigaethu ;
ie

ie meddaf ai nid oes achos ir cyfrŷw un yn gyfion ofni, y nace Duw ei Ras iw weddieu neillduol ef, am iddo ef esgeuluso gŷd-weddieu yr Esgob ar Gynnulleidfa drosto ef.

H. Pa beth a ofynnir gan y sawl a ddel iw confirmio ?

A. Fe ofynnir yn Gyntaf eu bod hwy mewn oedran pwyll, sef eu bod or cyfrŷw ddeall ac y gallont ddirnad Natur Cyfammod y Bedŷdd ar yr Adduned a adnewyddant hwy y prŷd hynnŷ ; a pha beth mae Duw yn addaw iddynt ynddo ef ; ar petheu y maent yn rhwym i gredu a gwneuthur mewn ufudd-dod i Ewyllys Duw. Yn Ail eu bod hwy nid yn unig yn abl i wybod a deall y petheu hyn, ond eu bod yn bendant wedi eu haddysgu ynddynt. Yn Drydŷdd, Gan eu bod yn gyflawn hyfbŷs or petheu a wnaeth eu Tadau au Mamau-bedŷdd drostynt yn eu bedŷdd ; iddynt fod yr awron yn barod ac ewyllysgar yn eu henwau eu hunain ac ou cŷdsynniad eu hunain i gonfirmio a chadarnhau 'r unrhŷw. Yn Olaf peth. Er tyftiolaeth eu bod hwy yn diffuant yn bwriadu cywiro y peth y maent yma yn addo ac yn addunedu iddynt rawron yn wir ac yn ddifrifol edifarhau am eu holl bechodeu ac yn ddiysgog 'n ymroi drwy Râs Duw, fyned rhagddynt mewn gwaftadol ufudd-dod iw Sanctaidd Orch'mynion Ef holl ddyddieu eu heinioes.

H. Ar ba amferoedd y dylid confirmio 'r cyfrŷw ?

A. Ar 'r amferoedd hynny 'r ordeinio 'r Esgob ir perwyl yma. Yn unig os bŷdd boffibl, hwy ddylent ymgais eu goreu at gael eu confirmio, ac wrth hynnŷ cymeryd y Sacrament cyntaf yn gyflawn arnŷnt cyn iddynt fyned i dderbyn y llall.

H. Pa gan fynyched y dylid derbyn Confirmasiwn ?

A. Mae Natur y Weinidogaeth yn dangos hyn yn eglur ddigon. Confirmasiwn yn ol ein harwyddocad ni or gair, ac fel yr arferir 'r Ordinhad gennŷm ni nid ydyw amgenach na pharchedig Gadarnhâd ou hadduned y Bedŷdd. Megis na ddylid bedyddio un ond unwaith ; felly nid rhaid i ddŷn gymeryd yr Adduned hon arno ei hun ond unwaith ychwaith. Ac os fŷrth Efe ar ol hyn ir cyfrŷw bechodeu a fyddant achos oi fwrw ef allan o Stât o Râs ac hefŷd y torrir Efe ymaith oddiwrth Gymmunde' 'r Eglwys, mae moddion eraill i adfer pob un or ddau iddo, er ei wir edifeirwch am y petheu a wnaeth Efe ar fai. Fel na arferir bedydd ond unwaith, felly Confirmasiwn ni arferir ond unwaith hefŷd.

Gweddi iw harfer cyn derbyn Bedydd Esgob.

O Fendigediccaf a grasusaf Arglwydd Dduw, trwy Râs Pa uu im galkwyd i Stât o Fachawdwriaeth pryd im bedyddiwyd i, ac oddiwrth ba un y daeth pŵb meddwl, deisyfiad a bwriad daionus im calon i; cymmorth fi yn y gyssegriad newydd yma o honof fy hunan yr wyfi y rawron yn bwriadu gwneuthur iti; eiddo ti ydwysf, ac felly 'rwy'n deisyfu befyd fôd bŷth rhâgllaw. Dyro imi O Arglwydd fywiol deimlad or anrhydedd yr wyt yn ei ganiattau i mi wrth fôd yn wiu gennyt fy nerbyn ith wasanaeth môdd y rheddwyf fy hunan i fynu yn wastad nid yn unig gyda chyfiawn gyd-fyniad ond gyda firiol ellywysgarwch calon i gredu a gwneuthur pa bêth bynnag a fynnech di imi. Ac yna rhynged bodd iti fy nghryfau yn dy Râs a nghadarnbau mewn nerth drwy dy Yspryd Glân yn y dyn oadimewn; fel y gallwyf bŷth ddirnad, deall, dewis, a dilyn y cyfrŷw bêtheu ac a fo cymeradwy yn dy olwg di. Arfoga fi O Arglwydd Daionus yn erbŷn holl brofedigaetheu y bŷd, y Cnawd ar Cythraul, gyda llwyr-fryd diysgog i ymladd yn wrol yn eu herbŷn, fel na bo iddynt un amfer gael y maes ar gorfod arnaf; eithr boed imi ddyfal barbau yn ffyddlon i gwplhau'r Adduned a wnaed yn fy Enw i wrth fy medyddio, pa adduned rwy'n bwriadu prawron am geneu fy hungadarnbau'r unrhŷw yn gyhoedd o flaen y Gynnulleidfa. Erglŷw O Arglwydd weddieu dy Gynnulleidfa drosofi bechadur anheilwng, er mwyn teilyngas Haeddeditigaetheu dy Fâb Jezu Grist ein Harglwydd. Amen.

Gweddi ar ol derbyn Bedydd Esgob neu Confirmasiwn.

Hollalluog Arglwydd a Bŷth fywiol Dduw'r hwn y bu wiu gennyt fy adgenhedlu o Ddwfr ac o'r Yspryd Glân, ac ymhellach drwy arddodiad dwylo yr Esgob, dy Weinidog di, arnaf, am Sicerheist oth rasusaf Gariad ath Ddaioni tu ac attafi; derbyn yr wyf yn oftyngeiddiaf yn ersyn arnat fy ffyddlonaf ddiolch am dy ddirfawr ddonieu daionus i mi heb eu haeddu; pâr fôd gennyf yr un meddylieu, deisyfiadeu a bwriadeu daionus ac oedd yn fy nghalon y pryd hynny, i barbau mewn ffyddlon ufudd-dod iti dros fy holl ddyddieu. Ir perwyl yma, rhynged bodd iti O Arglwydd ganiattau bôd i mi gynyddu beunydd fwy fwy yn dy Yspryd Glân, am nerthu
wâdd

môdd y gallwyf wneuthur pŏb rhann arall o'm dledswydd nid yn unig
 tu ac attat ti, ond tu ac at fy nghymydog befyd; yn enwedig ir
 Sawl, drwy ba rai, megis dy Oruwchwilwyr di, y trosglwyddir dy
 Nefol Ddirgeledigaethu di i mi, gan roi parchus a dyfal wrandaw-
 iad iw bathrawiaethu da hwynt, gan derbyn eu duwioi gynghorion
 hwynt ac yn ufuddaf ganlŷn eu cyfarwyddiad au byfferddiant hwy;
 fel im caffer yn nifer dy ffyddlon weision etholedig yn y Dydd mawr
 ofnadwy hwnnw, pan ymddengys drachefn Jezu Grist Bugail ac
 Esgob ein heneideu er ein Fachawdwriaeth neu'n Colledigaeth fel y
 bo ein ymddygiad yn y bŷd hwn. O Arglwydd gwnâ i mi ddewis y
 rhann dda yr hon ni ddygir oddiarnaf, gan gosio pwy'r ymrwymais
 i ganlŷn, tan faner Pwy'r addewais i ymladd yn erbŷn y Bŷd y
 Cnawd ar Cytraul, ac i wasanaeth Pwy y cyssegrais i fy hunan yn
 fy Sanctaidd feddydd ar hollawol ffyddlondeb sy'n ddyledus im ha-
 ddunedau o ufudd-dod, fel wrth ddwys ystyried y pethau pwysfawr
 hyn y bucheddwyf yn addas im Sanctaidd Alwedigaeth ac ar ôl y Stât
 hon o filwriaeth ar y Ddaiar im trosglwyddir ir Stât honno o Orfoledd
 yn y Nefoedd yno i deyrnasu gyd a thi heb drangc na gorphen,
 Amen,

V.

Eglurhad Sanctaidd Sacrament Swpper 'r Arglwydd
ir rhai gwannaf eu deall.

Ar dull cyd-ymddiddan rhwng Gwr Eglwyfig
ac un oi Blwyfollion.

Ymha un y dangosir. Ordinhad, Natur, Diben
a Bwriad y Sacrament hwn, y peth sydd iw wneuthur
cyn ei dderbyn wrth ei dderbyn ac ar ol ei
dderbyn.

Ynghyd a Gweddieu priodol addas ar yr achos yma.

Plwyfol. **W**RTH ystyried eich Cyngor diweddar i'r
Cymmun Sanctaidd, mor daer-ddwys yr oeddych
yn annog eich Blwyfollion i fôd 'n gyfrannogion o hono,
sef fel yr ewyllysiant fôd yn gadwedig, gan ddangos iddynt y
gwnâ eu hesgeulustra or fâth Nefol Ordinbâd, ennyn digofaint
Duw iw herbân; ië meddaf fe wnaeth y Cyngor hwn y fâth
ôl dwys ar fy nghalon i, a thrwy Nerth Duw fe ddygodd y fâth
ffrwyth da yno fi, hŷd oni chynhyrfodd fe gŷmaint arnaf, fy
môd yn awyddus iawn i gyfrannu ar unrhyw. Eithr gan fy môd
yn bur deimladwy om dirfawr anwybodaeth (o eifieu dysgeidiaeth
ac addŷg) oi Natur, ai ddiben, ai fwriad, na feiddiafi i
dderbân ef, tan y chaffwyf gyflawn Addŷg yn y pêtheu hyn.
Am hynnŷ yr wyfi yn oftyngedig ac yn ddifrifol yn erfŷn am
eich help caredig chwi im haddysgu yn y pêtheu hyn.

Gweinidog. Mae'n dda iawn gennŷf glywed eich bôd mor
grefyddol a deifŷf bôd yn gyfrannog or Cymmun bendigedig,
ac nid allaf lai na'ch ganmol yn fawr am fôd mor llednais a
phwylllog a pheidio nessau at Fwrdd Cyssegrlân 'r Arglwydd a
chyfrannu or fâth Ordinbâd uchel-barchedig hyd oni chaffoch
gyflawn addŷg ac hyfbyfrwydd, oi Natur hi ai diben, ai bw-
riad;

riad ; i hyn mi fyddaf fi barod i roddi 'r help goreu a fedrwyf fi i chwi.

Pl. Os gwnewch hyn, my am cyfrifaf finneu fy hunan bŷth yn rhwymedig i weddio trosoch. Ac fel na bo i mi eich blino a chwestiwnu afreidiol, Rhynged bôdd i chwi ysbyfu i mi y cyfrŷw ac a fo cymmwys ac anghenrheidiol i mi eu gwybod ?

Gw. Y Rhai hyn ydânt hwy.

1. Y môdd 'r Ordeiniwyd 'r Ordinhâd hon.
2. Natur Diben a Bwriad yr unrhŷw.
3. Y Rhwymedigaeth fydd ar bôb Cristion iw derbŷn.
4. Yr Ymbarattoâd fy'n anghenrheidiol cyn ei derbŷn.
5. Y modd y dylid ymddwyn wrth ei derbŷn.
6. Ac wedi ei derbŷn.

Pl. Byddwch gan fwyned a dechreu gŷda'r Cyntaf, sef Ordinhâd y Sacrament : Pwy a ordeiniodd y Sacrament hwn ?

Gw. Ein Harglwydd an Jachawdwr Jesu Grift.

Pl. Ar ba amser 'r ordeiniodd Efe ef ?

Gw. Y noson honno y bradychwyd Ef, a chyn iddo Ef ddioddef Angeu ar y Groes dros bechodeu 'r hôll Fŷd. *Matthew* xxvi. 20. 26. 27. *Marc.* xiv. 17, 22, 23. *Luc.* xxii. 14, 15. 20. 1 *Cor.* xi. 23.

Pl. Pa bêth a ordeiniodd ac ofododd Crist iw wneuthur yn y Sacrament hwn ?

Gw. Efe a ordeiniodd fara a gwin iw bendithio au cyfsegru yn barchedig ac iw derbŷn gan ei Ddisgyblion ai ddilynwŷr sef gan Griftianogion, ac wrth hynnŷ i drosglwyddo i bôb oes a ddelo hŷd at ddiwedd y bŷd, Goffadwriaeth am ei Farwolaeth ef, yr oedd Efe y prŷd hwnnw ar fyned i ddioddef dros bechodeu dynol rŷw. *Matthew* xxvi. *Marc.* xiv. *Luc.* xxii. 19. 1 *Cor.* xi. 23. Yr Arglwydd Jesu y nos y bradychwyd Ef a gymerth fara ac wedi iddo Ef ddiolch, Efe ai torrodd ac ai rhoddos iddânt gan ddywedŷd, cymerwch, bwyttewch, Hwn ŷw fy Nghorph, 'r hwn a dorrir trosoch, neu 'r hwn a arwyddocâ fy Nghorph 'r hwn ar fyrder a dorrir trosoch. Gwnewch hyn, pan im cymerir oddiwrthŷch, er coffa am danaf. Yr un môdd hefyd y Cwppan weddi iddo roddi diolch Efe ai rhoddos iddânt gan ddywedŷd, Yfwch o hwn bawb, canŷ hwn ŷw fy ngwaed or Testament newŷdd, yr hwn a dywelltir ar fyrder dros lawer er maddeuant pechodeu ; Gwnewch hyn cynnifer gwaith bynnag yr yfoch, er coffa am danaf ; canys cynnifer gwaith bynnag

y bwyttaoch y bara hwn, ac yr yfoch y Cwppan hwn, y danghofwch Farwolaeth yr Arglwydd hŷd oni ddelo.

Pl. Yr ydwyf yn diolch yn fawr i chwi am yr Addŷf a roesoch i mi ynghŷlch y pêth Cyntaf anghenrheidiol i mi wybod, fef Ordinhâd y Sacrament. Cŷn i chwi fyned rhagoch i ystyried Natur yr Ordinhâd hon, rhynged bôdd i chwi ddangos i mi Arwyddocâd yr amriw Henwau a roddir iddi ac a grybwyllir am dani; y cyfrŷw ydŷnt, Swpper 'r Arglwydd; Bwytta Bara ac yfed cwppan yr Arglwydd. Y Testament neu 'r Cyfammod newydd. Cymmun Corph a Gwaed Crist. Ac weithieu 'r Eucharistia neu dalu diolch. Ac yn Gyntaf, Pam y gelwid 'r Ordinhâd hon Swpper 'r Arglwydd?

Gw. O herwyd i'n Harglwydd Jesu Grist ordeinio y Sacrament hwn yn union ar ôl iddo fwytta 'r Pâfsg gŷda 'i ddisgyblion. (*Luc. xxii. 20.*) Pa un a fwytteid yn waftadol ar ôl Swpper, Hwn a ordeiniwyd gan Dduw ir Juddewon er côffadwriaeth or noson hon y lladdodd Efe 'r Aiphtiad ac yr achubodd yr Israeliaid ac au gwaredodd hwy o'u caethiwed a ddiodeffasant yn yr Aipht dros bedwar cant a degarhugiain o flynyddoedd. *Exodus xii.*

Pl. Pam na dderbynnir y Sacrament y rawron ar ôl Swpper, gan in Jachawdwr i roddi ef iw ddisgyblion y prŷd hynnŷ?

Gw. Nid oedd hyn ond amgylchedd yn unig, ac nid oedd mewn modd yn y bŷd yn hanfodol ir Sacrament ei hunan; gan ni roes ein Jachawdwr 'run gorchymŷn yn bendant iw wneuthur fellŷ. Nid ydŷ' hyn ddim yn ein rhwymo ni iw dderbŷn ef yn union ar 'r amfer hwnnw yn unig, mwy na phedfasei wrth orchmŷn rŷw ddledswydd arall ar 'r amfer ar amfer ar dŷdd, yn ein rhwymo ni iw gyflawni ef yn union-dêg ar 'r amfer hwnnw or diwrnod yn unig. Ac am hynnŷ yn ôl hyn, ni welodd yr Eglwys yn dda fôd yn anghenrheidiol cadw 'r amgylchedd hon or amfer wrth ei dderbŷn Ef, eithr or oesoedd cyntaf o Gristian ogrwydd hŷd at y dydd heddŷw, yr amfer cyffredin o dderbŷn y Sacrament oedd ac ydŷw, ar ôl diweddu pôb duwiol fwyddeu eraill, Boreu neu Brydnhawn Ddŷdd Sul neu ddyddieu eraill, yn eu cymanfêydd crefyddol yn yr Eglwys.

Pl. Ond ydŷw 'r Apostol St. Paul ei hun, wrth grybwyll am dano wrth y *Corinnhiad* yn ei alw ef yn Swpper? i *Cor. xi. 20.*

Gw. Gwir ei fôd Ef; fe all hyn fôd yn hawdd, nid o ran bôd yn angenrheidiol i dderbŷn ef yn yr hwyr, eithr fel y gallai fe yn

yn fwy Effeithiol ddwyn ar gôf i'r *Corinthiaid* yr amfer yr ordeini-
odd ein Harglwydd y Sanctaidd Ddirgeledigaethe hyn.

Pl. Pam y gelwir ef, Bwytta bara ac yfed cwppan 'r Ar-
glwydd? *1 Cor. xi. 27.*

Gw. Am yr un rheswm ac y gelwid ef Swpper 'r Arglwydd.
Oblegŷd i Grift osod y bara ar gwin iw gymerŷd ai dderbŷn yn y
môdd Sacramentaidd hyn. Ac heŷd i ddangos y mawr rago-
rieth rhyngddo a bara a gwin cyffredin; am hynnŷ mae 'r Ap-
postol yn beio yn drwm ar y *Corinthiaid* am nad oeddŷnt yn talu
y fâth uchelbarchedigaeth i'r Sanctaidd ddefnyddieu, gan wneud
dim rhagoriaeth rhyngddŷnt a bara a gwin cyffredin. *1 Cor. xi.*
20.

Pl. Pam y gelwir ef y Testament neu 'r Cyfammod newydd?
1 Cor. xi. 25.

Gw. Oblegŷd y felir ac y cardarnheir y Testament newŷdd
neu 'r Ail Gyfammod i ddynol ryw drwy Aberth Marwolaeth
Crist, o ba un y mae hwn yn goffadwriaeth a dangosiad.

Pl. Pam y gelwir ef Cymmun Corph a Gwaed Crist? *1 Cor.*
x. 16.

Gw. Oblegŷd fôd 'r hôll ffyddloniaid ar sawl fŷ'n gwir gredus
ffŷdd Grift, wrth dderbyn y Sanctaidd Sacrament hwn, yn gy-
frannogion mewn modd Ysbrydol oi fendigedig Gorph ai waed
ef fel y gwneler hwy wrth hynnŷ yn gyfrannogion or holl ddonieu
daionus hynnŷ, a bwrcafwyd neu ennillwyd iddŷnt drwy dorri ei
Gorph ef a thywallt ei Waed Ef ar y Groes, pa rai a arwy-
ddoceir wrth dorri 'r bara a thywallt y Gŷwin yn y Sacrament.

Pl. Pam y gelwir 'r Ordinhâd hon y Sanctaidd Sacrament?

Gw. Mae 'n rhaid i chwi ddeall mae priod arwyddocâd y
Gair Sacrament yw llw a arferai milwŷr wneuthur iw Rhagla
wiaid, gan dyngu y byddant ffyddlon iddŷnt. Am hynnŷ pa
air eill fôd mwy cyfaddas iw arfer am y Sanctaidd Orchwyl
yma, ymha un y mae Crist'nogion yn datgan eu bôd yn wir
ddiau yn ymosfidio ac yn ddrwg ganddynt yn eu calonneu, am
iddŷnt hwy dorri 'r Cyfammod a wnaethant a Duw, ac maent
hwy yma yn adnewyddu yr Addunedau uchel-barchus a wna-
ethant hwy yn eu bedŷdd, ac yn addaw o newydd i Dduw au
Hiachawdwr y byddant rhagllaw yn filwŷr ffyddlon ac yn wei-
sion i Grift, ac yn llwyr amcanu yn ddiffuant gwplhau yr ammo-
dau hynnŷ ar eu rhann hwy or Cyfammod.

Pl. Pam y gelwir Ef Eucharistia?

Gw.

Gw. Gair Groeg yw hwn, ai arwyddocad yw Talu diolch; ni wyddom in Jachawdwr wrth ordeinio y Sacrament yma roddi diolch. *Matth. xxvi. 26, 27.* megis y coffeir hyn gan ein Hegl-wys ni wrth gyffe-gru'r Elfennau Sanctaidd, sef y bara ar gwin. Ac heb law hyn wrth dderbŷn y Cymmun bendigedig, fe ddylei bôb cymmunwr defosionol bôb amser gyffylltu gŷda'i weddieu ef am faddeuant oi bechodeu ostyng-eiddiaf a ffyddlonaf ddiolch ir Hollalluog Dduw ein Tâd Nefol am iddo Ef roddi ei Fâb Jesu Grift nid yn unig i farw trofom ni, eithr i fôd hefyd yn ymborth a lluniaeth Ysprydol ini yn y Sacrament hwnnw. Dyma'r rheswm pam y gelwir y Weinidogaeth Sancteiddiolaf hon Eucharistia neu dalu diolch. Am hynny mae 'n Hegl-wys ni yn gofŷn gan bôb un ddelo i Swpper'r Arglwydd, ynghyd a bŷwiol ffydd yn Nhrugaredd Duw drwy Grift, ddiolchus gof am ei Farwolaeth Ef. Ac wrth roddi'r bara, mae'r Gweihidog yn erchi i bôb cymmunwr ymborth ar Grift yn ei galon drwy ffydd, gan roddi diolch; ac hefyd wrth roddi'r Cwppan mae'n peri iddo yfed a bod yn diolchgar.

Pl. Rhynged bôdd i chwi fyned ragoch, Sir, i ddangos i mi Natur Diben a bwriad y Sacrament hwn. Chwi ddangosafoch i mi eisioes i 'n Harglwydd Jesu Grift ordeinio bara a gwin iw derbŷn er coffa am dano. Pa bêth mae'r bara ar gwin wrth eu derbŷn yn y môdd yma 'n arwyddocau ini?

Gw. Mae'r bara yn arwyddocau ei Gorph Ef ar gwin ei Waed Ef.

Pl. Pa bêth mae torri'r bara yn arwyddocau ini?

Gw. Mae'a dwyn ar gof ini, ac'n cadw yn fyw yn ein coffadwriaeth ni y môdd y torwyd Sancteiddiaf Gorph Crist ar y Groes drosom ni, ei ddwylo ai daed a hoeliwyd, ar Milwŷr a wahanafant ei Ystlys a Gwayw ffon. *Jan xix. 35.*

Pl. Pa bêth mae tywallt y Gwin yn arwyddocau?

Gw. Mae'n dangos fel y tywalltwyd gwerthfawroccaf Waed Crist ar y Groes dros bechodeu'r hôll fyd.

Pl. Pam y cymerir y bara ar gwin ar neilldu?

Gw. Yn gyntaf o ran darfod i Grift yn yr Ordinhâd hon eu trefnu felly i fôd, gan gynta; dorri'r bara ai roddi iw ddisgylion, ac wedi hyn, y cwppan, a rhoddi'r Gwin yr un modd, *Luc xxii. 19.* Yn ail fel y bwriadwyd y Sacrament hwn ganddo Ef, yn goffadwriaeth oi farwolaeth, dyma'r pêth a arwyddo-ceir ini wrth neillduo'r bara ar gwin (rhaf ydy Ddull oi Gorph ai Waed Ef) oddiwrth eu gilydd. Nid eill dim ddangos yn eglurach

Tach farwolaeth unrhyw ddŷn na 'r prŷd y gwahenir 'r hôll Waed
oi Gorph ef.

Pl. A Ydŷw yn anghenrheidiol i bôb cymunwr dderbŷn y ddau
hyn a hynnŷ ar neilldu hefyd?

Gw. Ydŷw yn ddiammeu ; o ran fôd Ordinhâd Crist, ac Ar-
wyddocâd a bwriad y Sacrament, fel y clywsoch y rawron yn ei
wneuthur ef yn anghenreidiol i fôd fellŷ.

Pl. Ai nid ydŷ Papiſtiad wrth roddi y Bara yn unig ir bobl,
yn arwyddocau dim wrth hynnŷ onid y Corph yn unig ?

Gw. Nag ydŷnt ; ac etto maent hwy yn ddigywilŷdd ac yn
annuwiol yn nacau yr cwppan ir Gwŷr llŷg, yn wrthwyneb
i Ordinhâd ein Jachawdwr Crist ei hunan, 'r hwn a orch'myn-
nodd dderbŷn o bawb yn gyffredinol y ddau rŷw. *Matth. xxvi.*
26, 27. Ac i Arfer 'r Apostolion a holl Eglwys Dduw, onid y
Papiſtiaid yn unig, ymhôb oes, o ddechreuad 'r Ordinhâd hon
hŷd at y dŷdd yma heddŷw ; am hynnŷ dwy ran Sacrament
fwpper 'r Arglwydd wrth Ordinhâd a Gorchymŷn Crist a ddylid
eu ministrio i bôb Chriſtion yn gyffellŷb.

Pl. Ai nid ydŷ 'r bobl fŷ 'n Eglwys Rhufain yn dderbŷn y
Sacrament yn iawn fel y dylent ?

Gw. Nac ydŷnt yn fflccr, oblegŷd nid ydŷnt yn ei dderbŷn
yn ôl Ordinhâd Crist ſef y ddau rŷw, y bara ar gwŷn ar neilldu ;
pa Ordinhâd yr Arglwydd nid oes dim Audurdod gan un Eglwys
ar y ddaiar ei newid.

Pl. A ddifuddir 'r holl bobl fŷdd 'n nghymundeb Eglwys Ru-
fain o leſſhâd y Sacrament bendigedig, o ran nad ydŷnt yn ei
dderbŷn ef yn iawn fel y dylent yn ôl Ordinhâd Crist.

Gw. Ni ſeiddiaſi ddywedŷd hŷn ; oblegŷd Duw 'r hwn fŷdd
o Anſeidrol Drugarredd eil doſturio wrth yr anwybodaeth y dy-
gwyd hwynt ifynu o iawn Ordinhâd y Sacrament ar Anghen-
rhaid fŷdd amŷnt oi dderbŷn yn y cyfrŷw fôdd neu beidio ei
gymerŷd ef. I e meddaf ſe all Duw ganiattau i bôb un go-
neſt ac o duedd dda deſofionol yn eu mŷſg hwynt ei holl
leſſâdau a phynwasaſeu ef, am eu bôd hwy yn ei dderbŷn gŷda
bwriad dda, ym y madd goreu y gallant hwy eu gael. Eithr er
hynnŷ, nid yw hyn yn eſguſodi dim ar eu Hoffeiriaid hwy, y
ſawl fŷdd yn eidd o bechod gorthrwm, o'u gwirfodd ac o'u
gwybodaeth ei hunan yn newid Eglur Ordinhâd Ein Jachawdwr
Crist, ac yn nacau rhodir bobl lŷg ond un rann or Sacrament
a chanŷt yn iawn i hant arall hefyd, yn ôl yr Ordinhâd.

Pl.

Pl. Yn awr gan eu gadel hwy i Dduw a'u Cydwybod eu huanain; Ewch rhagoch os rhinga fôdd i chwi, i'm haddysgu yng hylch Natur y Sacrament hwn. A Ydyw 'r ffyddloniaid yn wir ac yn ddiau yn bwyttu Corph ac yn yfed Gwaed Crist?

Gw. Ydynt y maent, mewn môdd ysprydol a Sacramentaidd, ac i bôb perwyl y mynnei Crist iddynt hwy ei wneuthur: nid yn gorphorol megys y dysg y sawl fydd o Eglwys Rufain.

Pl. Pam nad ydys yn ei dderbyn mewn môdd corphorol? Oni ddarfu ein Jachawdwr Crist wrth ordeinio 'r Sacrament alw 'r bara ei Gorph. Ef gan ddywedyd cymewch bwyttewch hwn yw fy Nghorph i *Matth.* xxvi. 26. Ac am y gwîn mae 'n ei alw ei waed Ef, gan ddywedyd hwn yw fy Ngwaed or Testament newydd a dywelltir tros lawer er maddeuant pechodeu.

Gw. Gwir yw! Ond mae 'n amlwg hefyd nad yw geirieu ein Jachawdwr iw deall yn ôl y lythyren eithr mewn ffigur neu gyffelybiaeth, megys ac y mae un yn Arwydd, gwystl, dangosiad neu goffadwriaeth oi Gorph ar llall oi waed Ef. Yn union fel ymhlith yr Iddewon y gorch'mynnid lladd yr oen Pâsg bôb blwyddyn gan eu teuluoedd i fôd yn goffadwriaeth ou hymwared hwy or Aipht, a elwid gan Dduw ei hun y Pâsg, er nad yn briodol ac yn ôl y lythyren y Pâsg ydoedd, eithr yn unig coffadwriaeth a dangosiad ou hymwarred hwy, y pryd yr aeth Angel 'r Arglwydd heibio i dai 'r *Israelliaid* yr achubodd hwynt, eithr fe laddodd 'r Aiphtiaid.

Pl. Pa fôdd y profwch chwi mae hyn yw arwyddocâd geirieu ein Jachawdwr?

Gw. Oddiwrth 'r amriw resymmau fy'n canlŷn.

1. I'n Jachawdwr ei hun, chwanegau 'r geirieu hyn, sef gwnewch hyn, er coffa am danaf, wrth roddi pôb un or ddau, fel y ficraodd *St. Paul* yn ddiballedig ini. *1 Cor.* xi. 23, 24, 25. gan arwyddocau yn eglur wrth hynnŷ, ymhâ ystŷr y mynnei Efe ini ddeall ei eirieu ef, sef nid yn ôl y lythyren, ond mewn ffigur neu gyffelybiaeth.

2. Yr Elfennau neu 'r defnyddieu a arferir yn y Sacrament hwn, se ai gelwir hwy yn 'r 'Sgrythur, bara a gwîn; neu 'r un pêth ffrwyth y winwydden ar ôl eu cyslegriad. *Matth* xxvi. 29. Ymhâ fan ar ôl holl finistriad Sanctaidd Swpper 'r Arglwydd fôd trosodd, mae ein Jachawdwr wrth grybwyll am y gwppan o wîn a roesai Efe y pryd hynnŷ iddynt megis ei Waed Ef, yn ei alw etto ar ôl hynnŷ ffrwyth y Winwydden, ac *1 Cor.* xi. 26, 27, 28. Mae 'r Apostol wrth Sôn am Ordinhâd diben a bwriad

riad y Sacrament hwn, yn ei alw ef deirgwaith, bwyttu or bara ac yfed or cwppan, am hynnŷ mae 'n ddiammeu hyn, na newidur monŷnt wrth eu cyflegu i wir Gorph a Gwaed Christ.

3. Mae 'n amlwg ddigon in Synhwyreu ni, nad ydŷs yn gwneuthur dim cyfnewid yn y defnyddieu wrth eu cyflegu; o ran yr ŷm yn gweled archwaethu a theimlo mai bara ydyw, ac yn gweled ac yn archwaethu mai Gwŷn ydyw, yr ŷm ni yn ei dderbŷn yn y Sacrament.

4. Gan hynnŷ os gwŷr Gorph Christ a fwytteir ai wŷr Waed Ef a yfir yn y Sacrament, wrth hynnŷ fe fwyttaodd ei Ddysgyblion Gorph ac hwy yfasant waed eu Meistr, 'r hyn bŷth fŷdd anwir, direfwm ac annaturiol ini dybied. Heb law hyn, 'r oedd 'n rhaid iddŷnt fwyttu ei Gorph ac Yfed ei Waed Ef ac f'yntef yn fŷw gŷda hwynt ar ŷl iddŷnt wneuthur hynnŷ; nid eill dim fod mwy anrhesymmol na hyn.

5. Os bŷdd gwŷr Gorph Christ yn y Sacrament, raid i Gorph Crist fŷd mewn aneirif fannau ar yr un amŷer ar y ddaiar, y pŷth Sŷdd yn amhossibl: gan ein bŷd ni yn gwybod i fŷd ef yn bŷth gwrthwynebus i bŷb rheswm ir un Corph fŷd mewn dau newchwaneg o fannau ar yr un amŷer. Heb law hyn fe ficcraodd 'Sgrythur ini fŷd Corph Crist yn y Nŷfoedd, ac yr erŷs Ef yno tan y ddŷl drachefn 'n niwedd y bŷd i farnu 'r bŷw ar meirw, (*Actau* iii 21.) Am hynnŷ, nid eill fŷd mewn un lle ar y ddaiar ar yr un amŷer.

6. Gwlŷdd ysbrydol ŷw 'r Sacrament, ŷef Gwlŷdd ym mŷhŷ un y cryfheir a diddenir ein Eneidieu an Ysbrydoedd 'n unig, ac nid ein Cŷrph: Ni ddichon ein Eneidieu dderbŷn dim diddawnwch oddiwrth Gorph, ie pettae Gorph Crist; ond oddiwrth y Rhadau Nefol, pa rai a drosglwyddir ac a ŷelir i Eneidieu y ŷawl a fŷnt deilwng a chymmwyŷ gyfrannogion or Cymmun bendigedig.

Pl. Mae arnafi eifieu cael bodlourhwydd, ynghŷlch un pŷth etto, ar pŷth ŷw hyn, a offrymmir Jefu Grist yn y Sacrament megis Aberth iawn dros bechodeu 'r bŷw ar meirw ŷel mae 'r Papistiaid rwy 'n deall, yn maentumio i fŷd?

Gw. Nid ydŷs yn offrwm un Aberth yno, eithr yn unig atgoffa 'r Aberth hwnnw a wnaeth Crist unwaith dros bechodeu 'r holl Fŷd. Canŷs ŷellŷ mae St. Paul yn ficrhau ini. *Heb.* xi. 25, 26. Nid ŷw anghenrheidiol ŷel yr offrymmai Efe ei hun yn ŷynŷch, eithr yr awron unwaith yn niwedd y bŷd y ymddangosodd Efe i ddileu pechod, trwy ei aberthu ei hun. A thrachefn

Pl. Yn awr gan eu gadel hwy i Dduw a'u Cydwybod eu huanain; Ewch rhagoch os rhinga fôdd i chwi, i'm haddysgu yng-hylch Natur y Sacrament hwn. A Ydyw 'r ffyddloniaid yn wir ac yn ddiau yn bwyta Corph ac yn yfed Gwaed Crist?

Gw. Ydynt y maent, mewn môdd ysprydol a Sacramentaidd, ac i bôb perwyl y mynnei Crist iddynt hwy ei wneuthur: nid yn gorphorol megys y dysg y sawl fydd o Eglwys Rufain.

Pl. Pam nad ydys yn ei dderbyn mewn môdd corphorol? Oni ddarfu ein Jachawdwr Crist wrth ordeinio 'r Sacrament alw 'r bara ei Gorph Ef gan ddywedyd cymerwch bwyttewch hwn yw fy Nghorph i *Matth.* xxvi. 26. Ac am y gwîn mae 'n ei alw ei waed Ef, gan ddywedyd hwn yw fy Ngwaed or Testament newydd a dywelltir tros lawer er maddeuant pechodeu.

Gw. Gwir yw! Ond mae 'n amlwg hefyd nad yw geirieu ein Jachawdwr iw deall yn ôl y lythyren eithr mewn ffigur neu gyffelybiaeth, megys ac y mae un yn Arwydd, gwystl, dangosiad neu goffiadwriaeth oi Gorph ar llall oi waed Ef. Yn union fel ymhlith yr Iddewon y gorch'mynnid lladd yr oen Pâsg bôb blwyddyn gan eu teuluoedd i fôd yn goffiadwriaeth ou hymwared hwy or Aipht, a elwid gan Dduw ei hun y Pâsg, er nad yn briodol ac yn ôl y lythyren y Pâsg ydoedd, eithr yn unig coffiadwriaeth a dangosiad ou hymwarred hwy, y pryd yr aeth Angel 'r Arglwydd heibio i dai 'r *Israelliaid* yr achubodd hwynt, eithr fe laddodd 'r Aiphtiaid.

Pl. Pa fôdd y profwch chwi mae hyn yw arwyddocâd geirieu ein Jachawdwr?

Gw. Oddiwrth 'r amriw resymmau fy'n canlŷn.

1. I'n Jachawdwr ei hun, chwanegau 'r geirieu hyn, sef gwnewch hyn, er coffa am danaf, wrth roddi pôb un or ddau, fel y sicraodd *St. Paul* yn ddiballedig ini. *1 Cor.* xi. 23, 24, 25. gan arwyddocau yn eglur wrth hynnŷ, ymhâ ystŷr y mynnei Efe ini ddeall ei eirieu ef, sef nid yn ôl y lythyren, ond mewn ffigur neu gyffelybiaeth.

2. Yr Elfennau neu 'r defnyddieu a arferir yn y Sacrament hwn, se ai gelwir hwy yn 'r 'Sgrythur, bara a gwîn; neu 'r un pêth ffrwyth y winwydden ar ôl eu cyffegriad. *Matth* xxvi. 29. Ymhâ fan ar ôl holl finistriad Sanctaidd Swpper 'r Arglwydd fôd trosodd, mae ein Jachawdwr wrth grybwyll am y gwppan o wîn a roesai Efe y pryd hynnŷ iddynt megis ei Waed Ef, yn ei alw etto ar ôl hynnŷ ffrwyth y Winwydden, ac *1 Cor.* xi. 26, 27, 28. Mae 'r Apostol wrth Sôn am Ordinhâd diben a bwriad

riad y Sacrament hwn, yn ei alw ef deirgwaith, bwytta or bara ac yfed or cwppan, am hynnŷ mae 'n ddiammeu hyn, na new- idir monŷnt wrth eu cyfflegru i wir Gorph a Gwaed Christ.

3. Mae 'n amlwg ddigon in Synhwyreu ni, nad ydŷs yn gw- neuthur dim cyfnewid yn y defnyddieu wrth eu cyfflegru; o ran yr ŷm yn gweled archwaethu a theimlo mai bara ydyw, ac yn gweled ac yn archwaethu mai Gwŷn ydyw, yr ŷm ni yn ei dder- bŷn yn y Sacrament.

4. Gan hynnŷ os gwŷr Gorph Christ a fwytteir ai wŷr Waed Ef a yfir yn y Sacrament, wrth hynnŷ fe fwyttaodd ei Ddysgy- blion Gorph ac hwy yfasant waed eu Meistr, 'r hyn bŷth fŷdd anwir, direfwm ac annaturioli ini dybied. Heb law hyn, 'r oedd 'n rhaid iddŷnt fwytta ei Gorph ac Yfed ei Waed Ef ac f'yntef yn fŷw gŷda hwynt ar ŷl iddŷnt wneuthur hynnŷ; nid eill dim fod mwy anrhesymmol na hyn.

5. Os bŷdd gwŷr Gorph Christ yn y Sacrament, raid i Gorph Crist fŷd mewn aneirif fannau ar yr un amser ar y ddaiar, y pŷth Sŷdd yn amhossibl: gan ein bŷd ni yn gwybod i fŷd ef yn bŷth gwrthwynebus i bŷb rheswm ir un Corph fŷd mewn dau new chwaneg o fannau ar yr un amser. Heb law hyn fe sicraodd 'Sgrythur ini fŷd Corph Crist yn y Nŷfoedd, ac yr erŷs Ef yno tan y ddŷl drachefn 'n niwedd y bŷd i farnu 'r bŷw ar meirw, (*Actau* iii 21.) Am hynnŷ, nid eill fŷd mewn un lle ar y ddaiar ar yr un amser.

6. Gwlŷdd ysbrydol ŷw 'r Sacrament, sef Gwlŷdd ym mhŷ un y cryfheir a diddenir ein Eneidieu an Ysbrydoedd 'n unig, ac nid ein Cŷrph: Ni ddichon ein Eneidieu dderbŷn dim didda- nwch oddiwrth Gorph, ie pettae Gorph Crist; ond oddiwrth y Rhadau Nefol, pa rai a drosglwyddir ac a felir i Eneidieu y fawl a fŷnt deilwng a chymmwyys gyfrannogion or Cymmun bendigedig.

Pl. Mae arnafi eisieu cael bodlourhwydd, ynghŷlch un pŷth etto, ar pŷth ŷw hyn, a offrymmir Jesu Crist yn y Sacrament megis Aberth iawn dros bechodeu 'r bŷw ar meirw fel mae 'r Pa- pistiaid rwy 'n deall, yn maentumio i fŷd?

Gw. Nid ydŷs yn offrwm un Aberth yno, eithr yn unig at- goffa 'r Aberth hwnnw a wnaeth Crist unwaith dros bechodeu 'r holl Fŷd. Canŷs felly mae St. Paul yn sicrhau ini. *Heb.* xi. 25, 26. Nid ŷw anghenrheidiol fel yr offrymmai Efe ei hun yn fŷnŷch, eithr yr awron unwaith yn niwedd y bŷd y ymddango- fodd Efe i ddileu pechod, trwy ei aberthu ei hun. A thrachefn

medd Ef. x. 14. Canŷ ag un Offrwm y perffeithodd Efe yn drag'wyddol y rhai fy wedi eu sancteiddio.

Pl. O herwydd pa ham yr ordeiniodd Crist y Sacrament hwn?

Gw. Yn fy nhŷb i mae tair achos o ran pam 'r ordeiniodd Efe ef.

1. Fel y crybwyllwyd eisioies, modd y byddei yn Goffadwriaeth oi Angeu ai ddioddefaint Ef hŷd at ddiwedd y bŷd; Mae eirieu ei hun yn dadgan hynnŷ pan ordeiniod Efe ef gynta. Gwnewch hyn er coffa am danaf. Mae *St. Paul* yn dysgu ini yr un peth y prŷd y mae yn dywedŷd wrth y *Corinthiaid*, 1 *Cor.* xi. 26. Cynnifer gwaith bynnag y bwyttaoch y bara hwn, ac yr yfoch y cwppan hwn y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd hŷd oni ddelo. Sef hŷd oni ddelo drachefn yn niwedd y bŷd.

Pl. Pam yr oed raid in Jachawdwr ofod y fâth goffadwriaeth oi Farwolaeth Ef? Oedd bosibl bŷth i ddynol Rŷw anghofio y fâth dra ryfeddol Odfa o Gariad Duw ac a ddangosodd Mâb Duw wrth dywallt ei Werthfawroccaf Waed, a marw y fâth farwolaeth wradwyddus iw gwared hwy rhag Destrŷw trag'wyddol, a phwrcasu ac ennill Trag'wyddol Happusrwydd y Nef iddŷnt?

Gw. Fe amcanwyd hyn er cymmorth i freuolder a gwendid Dynol Anian, mae 'n arferol gennŷm anghofio y rhai mwya o Fendithion a Thrugareddau Duw tu ac attom ni, am hynnŷ Efe oi Anfeidrol Ddoethineb ai Ddaioni a ofododd y coffadwriaethu hawdd hyn oi farwolaeth, fel y gallei Grist'nogion wrth weled y dull amlwg yma, o dorri Corph Crist a thywallt ei Waed Ef yn Wastadol ger eu bron gadw yn eu meddylieu Goffadwriaeth am ei Farwolaeth Ef; o ba un y mae rhain yn arwyddion eglur.

Pl. Pa fôdd ydylem ni gadw coffadwriaeth o Farwolaeth Crist yn y Sacrament?

Gw. Nid yn unig dwyn ar gof i'n hunain ei Farwolaeth Ef, mewn môdd oerdd difraw; eithr ni ddylem egnio oreu y gallom ni dderchafu yn ein Eneidieu dyneraf, a charediccaf ymsynniad o anrhaethawl Gariad Mâb Duw, yn rhoddi ei einioes i lawr drosom ni; y fâth Ymsyniad ac a lenwa ein calon-neu ar Cassineb dygcnaf yn erbŷn ei pechodeu melltigatedig, y sawl a fuont achos in hanwylaf Gymwynaswr a 'n Cyfaill puraf

puraf ddioddef y fâth ofid ac ing chwerwdôst ac or diwedd goddef tywallt ei Waed a marw trosom ni.

Ac hefyd y fâth ymsynniad ac y weithia yn ein callonau ni y Diolchgarwch mwya tu ag at Dduw am anfon o hono Ef ei Ffabir bŷd, er mwyn hyn, ac i'n Jachawdwr bendigedig wneuthur cymmaint a hyn erom ni. Ac ym mheilach y fâth ymsynniad ac a wnâ ein rhwymo ni i fyw buchedd mwy Sanctaidd rhagllaw, mewn dyledus ufudd-dod iw Orch'mynion Ef, 'r hwn a wnaeth ac a dioddefodd gŷmaint er ein mwyn ni, y i lawl nad oeddem yn haeddu mor drugaredd leia ar ei law Ef.

Pl. Pa bêth ydŷ 'r Ail bêth a amcannodd Crist wrth ordeinio y Sacrament hwn?

Gw. 2. Ini adnewyddu ein Cyfammod ag Ef.

Pl. Pa Gyfammod yr ydŷch chwi yn ei feddwl?

Gw. Y Cyfammod a wnaethom â Duw yn ein Bedŷdd.

Pl. A ydŷ pawb gan hynnŷ ynte a fedyddir yn myned mewn Cyfammod a Duw?

Gw. Ydŷnt; y maent drwy 'r ddefod uchel barchedig yma, yn ymrwymo i Dduw y gwnânt hwy yn ddiffuant ufuddhau ei hôll gyfreithieu ai Orch'mynion Ef, ac yn addaw y gwasanaethant hwy Ef yn ffyddlon hôll ddyddieu eu heinioes. Mae Duw ar ei rann yntef yn addaw canniatau ei Râs ai ffafor ai Drugaredd, a Maddeuant 'ou pechodeu yn y bywŷd hwn, ac yn y bŷd nefaf Happusrwydd trag'wyddol drwy haeddedigaethau ei Ffab Ff a 'n Harglwydd ni Jesu Crist.

Pl. Pa raid oedd ini adnewyddu y Cyfammod yma ar ôl ini i gymerŷd arnom yn ein Bedŷdd?

Gw. Rhaid mawr iawn oedd ini wneuthur hyn, am ini ôll yn gywilyddus dorri ein rhannau ni or Cyfammod drwy ein hamriw bechodeu a throseddeu gweithredol y buom euog o'honynt, ac wrth hynnŷ ni gollasom 'r hawl oedd gennŷm i'r Trugareddeu hynnŷ a addawodd Duw ar ei rann Ef.

Pl. Pa fôdd y profir hyn or 'Sgrythur?

Gw. Rhuf. iii. 10, 12, 23. Nid oes nôb cyfiawn nag oes un. Gwyrasant ôll, aethant eu gŷd yn anfuddiol; nid oes un yn gwneuthur daioni, nae oes un. Oblegŷd pawb a bechasant ac ydŷnt yn ôl am Ogoniant Duw.

Pl. Pa wêdd y profwch chwi, mae adnewyddu ein Cyfammod gŷda Duw oedd y diben arall a amcanodd Ef pan ofododd y Sacrament?

Gw. Oddiwrth ei eirieu Ef ei hun yn yr Ordinhâd, *Luc. xxii. 20.* Y Cwppan hwn yw'r Testament neu'r Cyfammod newydd yn fy ngwaed i, yr hwn'r ydys yn ei dywallt trofoc. Yr ail Gyfammod neu'r Cyfammod newydd gyda Duw, a wnaed ac a Seliwyd yn ngwaed Crist. Er mwyn Marwolaeth Crist a thywallt ei werthfawroccaf Waed ef ar y Groes drosom ni y rhyn-godd bôdd i Dduw Tâd faddeu ein trofeddeu ni or Cyfammod Cyntaf.

Pl. Pa bêth ydych chiwi yn ei feddwl wrth y Cyfammod Cyntaf ar Ail?

Gw. Mae'n rhaid i chiwi ddeall i Dduw wneuthur Dau Gyfammod ac Adda ym Mharadwys a chŷda hôll Ddynol rŷw ynddo Ef. Fe dorrodd Adda y cyntaf o'r rhain wrth fwytta ffrwyth y Pren gwaharddedig, wrth hynnŷ fe ddygasei ddefstrŷw trag'wyddol arno ei hun ai hôll hiliogaeth, oni buasei i Dduw oi Anfeidrol Drugaredd yn rasufol weled yn dda wneuthur Cyfammod newydd ag ef, gan roi iddo addewid o anfon ei Fâb ir bŷd i farw drosto ef a hôll Ddynol Rŷw, ac wrth y môdd yma ei wared ef a hwynt oddiwrth Ddinistr tra'gwyddol ac ennif Tragwyddol Happusrwydd y Nef iddo ef a hwytheu.

Pl. Pa fôdd y gellir dywedŷd ein bôd ni yn adnewyddu ein Cyfammod a Duw yn y Sacrament hwn?

Gw. Pan ddelom ni ir Cymmun neu'r Sacrament bendigedig, mewn môdd gweddus cymm Wys a theilwng, sef gyda gwir a difrifol Edifeirwch am ein pechodeu a aeth heibio, a hollawl ymroi a llwyr amcanu dilŷn buchedd Sanctaidd rhagllaw, mae Duw yn rhyngu bôdd, er mwyn Angeu a Dioddefaint ein Jachawdwr bendigedig, y pêtheu yr ŷm ni yn dwyn ar gôf ini ein hunain oi flaen Ef yn y Cymmun bendigedig ail-ennill ini ei Gariad Ef, a maddeuant o'n pechodeu, y pêtheu hyn a ddarfu ini golli a fforfedio o ran ein pechodeu, a rhoi hawl drachefn ini i hôll ragorfreintieu eraill yr Ail Gyfammod gyŷtal a phed f'afem heb dorri'r Cyfammod Cyntaf oll.

Pl. Pa bêth, yn Drydŷdd oedd Crist yn amcanu wrth ordeinio'r Sacrament?

Gw. 3. Fel ynddo Ef y dangosef ni ein Cariad in hôll frodŷr Cristianogol, fel ein huner ni a hwnt gyŷtal a Christ yn y rhwymau tynnaf o Gariad a Chymdeithas. Mae hyn i fod yn Gyfammod o Undeb rhwng holl Grifft'nogion y bŷd, y sawl ŷŷ'n credu yn yr un Jachawdwr Cyffredinol ar sawl ôll ŷŷ'n cyfrannu oi Aberth Ef. Mae hyn yn gyttunol ar Gorchymyn newydd

newydd ar mawr a Roes Efe iw Ddisgyblion, *Joan* xiii. 34, 35. Gerchymŷn newydd 'r wyfi 'n ei roddi i chwi ar garu o honoch eich gilydd, fel y cerais i ohwi, ar garu o honoch chwitheu eu gilydd. Wrth hyn y gwybŷdd pawb mai disgyblion i mi ydŷch os bŷdd gennŷch gariad i'ch gilydd. Ar amser yr oedd Crist ar ymadei ar bŷd, yr oedd hyn, megis ei ofal pennaf ef, 'r hwn an carodd ni gymmaint a rhoddi ei Einioes drosom ni; sef gosod y fâth Sanctaidd Wledd a gadael ar ei ôl y fâth Ordin-hâd ac a wna yn wastadel goffa ini ei ddiŷfawr Gariad Ef tuac attom ni, ac fel y byddei hefyd yn fodd mwya Effeithiol in uno ni mewn Cariad perffaith a'n gilydd.

Pl. Pa wedd y profwch chwi mai hyn oedd y trydŷdd bêth a amcanodd Crist wrth Ordinhâd y Sacrament?

Gw. Oddiwrth y pêtheu a ordeiniodd Efe ac a orch'mynnodd Efe iw derbyn. Oblegŷd fe wahoddŷr pawb ir Sacrament hwn, heb wneuthur dim rhagoriaeth rhwng y tlawd ar cyfoethog. Maent ei gŷd yn ddi-ragoriaeth i fwytta or un bara ac yfed or un cwppan. Fe gymerth Crist fara ac ai bendithiodd ac ai torrodd ac ai rhoddes iddŷnt hwy, sef iw hôll ddisgyblion, gan ddywedŷd. Cymmerwch, bwyttewch, hwn ŷw fy Nghorph i (neu ddull a dangosiad o nghorph i). Ac wedi iddo gymerŷd y Cwppan a rhoddi diolch, Efe ai rhoddes iddŷnt gan ddywedŷd yfwch o hwn bawb. *Matth.* xxvi. 26, 27. A *St. Paul* a ddywed am dano, Phiol y fendith 'r hon a fendigwn, onid Cymmun Gwaed Crist ydŷw, yr bara 'r ydym yn ei dorri onid Cymmun Corph Crist ydŷw? oblegŷd nyni ein llawer, ydŷm un bara ac un Corph; canys yr ydym ni oll yn gyfrannogion or un bara. *1 Cor.* x. 16, 17.

Pl. Yr ydwyf yn berffaith gwbl yn deall hyn. Ewch rhagoch os rhynga fodd i chwi at y (111) Trydŷdd bêth Gyffredinol, sêf i ddangos y rhwymedigaeth fŷ arnom ni oi dderbŷn, fel rŷm Griftianogion?

Gw. Hyn mi ai gwnâf yn ewyllysgar. Mae 'n ddledus arnom ni gyfrannu or Cymmun bendigedig yn (1) gyntaf o ran mai ein dledswydd ni ydŷw. Yn (2) ail allan o ddiolchgarwch, yn (3) drydŷdd o ran ein bŷdd a 'n helw ein hunain.

Pl. Pa Sut y profwch mae ein dyledswydd ni ydŷw?

Gw. Oblegŷd i 'n Harglwydd Jesu Grift orchymŷn i dderbŷn, er côf am ei Angeu ai ddioddefaint. Gwnewch hyn er côf am danaf *Luc.* xxii. 19. Os yn gyffredinol y cyfrifŷr, bôd archiad cyfaill caredig ar ei welŷ Angeu yn bêth yn rhwymo pobl iw gyflawni

gyflawni yn fwy o lawer nag un gorchymŷn arall ; yn ddiammeu ynte mae Crist'nogion dan y rhwymedigaeth caethaf i wneuthur y peth a orch'mynodd ein Harglwydd Jesu Grist er côf am dano Ef, y prŷd yr oedd Efe ar ymadel ar bŷd a rhoddi ei Einioes drosom ni, a nyni ar yr un amser yn elynion iddo Ef.

Pl. Pa fôdd y profwch chwi fôd y gorchymŷn hwn yn rhwymmo pôb Cristion gyftal ar Disgyblion i ba rai y rhoddwyd ef y prŷd hwnnw ?

Gw. O ran y gorch'mynir ini gadw drag'wyddol goffa am ei werthfawr Angeu nes y delo Efe drachefu i *Cor. xi. 26.* Canŷ cynnifer gwaith bynnag y bwyttaoch y bara hwn ac 'r yfoc y cwppan hwn y dangoswch farwolaeth Crist hyd oni ddelo, sef hyd oni ddelo drachefn ir farn yn niwedd y bŷd. Heb law hyn, mae gan bôb Cristion gyftal ar Disgyblion hawl ym Marwolaeth Crist, yn goffadwriaeth am Farwolaeth pa un yr ordeiniwyd y Sacrament. Fe ddywedodd ei hun y prŷd 'r ordeiniodd Efe ef, y tyweiddid ei Waed Ef dros lawer er madddeuant pechodeu. Ar Eglwys a gymerth arwyddocâd y geirein hyn i fôd yn orchymŷn yn perthŷn i bawb yn gyffredinol, sef i bôb Cristion ymhôb lle ac ymhôb oes. ac fe ai arserwyd fellŷ yn wastadol yn ôl hyn.

Pl. Pa fôdd y profwch chwi ein bôd ni yn rhwym i dderbŷn y Cymmun bendigedig, allan o ddiolchgarwch ?

Gw. Mae 'n ddlêdus arnom oran diolchgarwch i 'n Jachawdwr 'r hwn a ordeiniodd ac osododd y Sanctaidd ddirgelidigaetheu hyn megis gwŷstlon oi gariad a gwaftadol gôf am ei farwolaeth Ef. Hyn oedd y râdd uchaf o gariad a thrugaredd a ellid bŷth ddangos i Ddynol Rŷw, sef i Fâb Duw ymoftwng ei hun i Angeu ar y Groes drosom ni bechaduriaid truain, y rhai oeddŷm yn gorwedd mewn tywyllwch a chysgod Angeu, fel y gallai fe ein gwneuthur yn blant i Dduw an derchafael i fywŷd trag'wyddol. Am hynny ni ddylem yn ddiammeu, a ran diolchgarwch iddo Ef, fôd yn ewyllysgar i gofio ei Anfeidrol gariad Ef tu ac attom ni, yn ôl ei Ordinhâd Ef, a rhoddi diolch iddo Ef, am y pethau a wnaeth Efe erom ni ac er ein Jachawdwriaeth.

I ni nacau gwneuthur hyn pan fo gennŷm gyfleusdra a fyddei 'r un peth a phe dywedem ni, nad ydym ni yn prifio p'run a wnaem ni ai cofio hyn ai peidio ; fe fyddei hyn y râdd uchaf o anniolchgarwch.

Pl.

Pl. Yn (3) Drydŷdd, pa fodd 'r ŷm yn rhwym i wneuthur hyn o ran ein budd an helw ein hunain ?

Gw. O ran yr aneirif ddonieu daionus a dderbyniwn ni oddi-wrth hynnŷ.

Pl. Pa rai, artolwg ydŷ y rhai pennaf or donieu hynnŷ ?

Gw. Yn (1) Gyntaf mae gan bob un a dderbynnio y Cymmun yn deilwng, faddeuant oi bechodeu wedi i felio iddo Ef. Fel y mae (1) ganddo wir ran a chyfrann wedi i roddi iddo yn nioddefaint a marwolaeth ein Harglwydd Jesu Grist, Corph pa un a dorrwyd a Gwaed pa un a dywalltwyd er 'maddeuant pechodeu Nid ydŷ 'r defnyddieu mae 'r cymmunwr yn eu derbŷn o honŷnt eu hunain yn wir, ond creaduriaid Duw o fara a gwŷn, eithr trwy Ordinhâd Crist, maent iddo ef yn Gorph a Gwaed Christ, a hôll Effeithieu a donieu daionus ei ddioddefaint Ef a gyfrannir yno iddo ef. (2) Fel y caniatteir iddo ef yno adnewyddu ei gyfammod gŷd a Duw. Un rhan fawr a rhagorfraint odidog o hynnŷ, ydyw hyn, y bŷdd Duw yn drugarog wrth eu hangyfiawnderau, au pechodeu, au hanwireddau ni chofia monŷnt mwyach. *Rhuf.* viii. 12. Ac fe roir iddo ef hawl o newŷdd ir ragorfraint odidog yma wrth dderbŷn y Cymmun 'n deilwng. Yn (2) Ail, I bob un a dderbynio 'r Cymmun bendigedig yn deilwng, fe roddir 'chwaneg o help Grâs Duw fel y gallo fŷw buchedd Sanctaidd. O herwydd pan nefsao fe at Fwrdd cyflegr-lân 'r Arglwydd gŷda gofŷngedig ymfŷnniad aduwiol drifwch am ei ddirfawr anheilyngded ei hun, o ran eu amrafaelion bechodeu a llwyrfrŷd diffuant o fŷw yn fwy sanctaidd rhagllaw drwy help a chymmorth Grâs Duw; fe eill y cyfrŷw un fod yn bur ddiogel, yr enfŷn ei Arglwydd ai Jachawdwr, mewn ufudd-dod i orch'mynion pa un y mae 'n gwneuthur hŷn, ie meddaf yr enfŷn Crist iw ysbrŷd rinwedd fŷwiol iw gynhyrfu ei annog, ei gymhell, ai nerthu, modd y gallei fe wneuthur a chyflawni, yn ôl ei adduned, ei addewid ai rwymedigaeth. Y prŷd y mae fe fel hyn yn adduno ac 'n ymrwymo i fôd yn ffyddlon iw Dduw ai Jachawdwr, fellŷ hefŷd y mae ei Dduw ai Jachawdwr yn ymrwymo i fôd yn ffyddlon iddo yntef, gan addaw y cyflawniff Efe ei holl rafusol addewidion iddo ef, wrth y môdd yma y preflŷyllia pôb Cymmunwr teilwng yn ei gariad Ef yn waftad, fel y mae Efe yn nghariad y Tâd drwy gadw ei Orch'mynion ef. Fel y mae bara a gwin mewn môdd naturiol yn maethu, cryfhau a diddanu cyrph dynion; fellŷ hefŷd mae bara a gwŷn yn y Cymmun neu 'r Sacrament

ment os derbynir hwy yn deilwng, yn maethu cryfhau a diddanu eneidieu dynion, yn bŷwhau ac yn ennŷn ynddŷnt holl rasau a rhinweddeu crist'nogol. Yn (3) Drydŷdd Mae gan bôb un a dderbynio 'r Sacrament yma yn deilwng, wrth hynernes, Gwŷtl, a ficcrhâd ymlaenllaw o adgyfodiad gogoneddus i fuchedd Dragwyddol; yn ôl grasusaf addewid ein Jachawdwr. *Joan* vi. 54. Yr hwn fydd yn bwytta fy ngnawd i ac yn yfed fy ngwaed i fydd ganddo fywŷd trag'wyddol; ac Myfi ai hadgyfodaf ef y dŷdd diweddaf. Wrth fôd yn gyfrannogion o Gorph a Gwaed Crist, yr ŷm megis wedi ein gwneuthur yn Aŷgwrn oi Aŷgwrn Ef ac yn Gnawd oi Gnawd Ef, yr ŷm yn un a Chrŷst a Chrŷst a ninneu.

Ac ni ddichon dim a wneler yn un a Chrŷst farw a bôd yn golledig dros bŷth. Gan i Grŷst ein Pen adgyfodi, fellŷ hefyd ei hôll aelodeu Ef ni welant bŷth lygredigaeth, eithr hwy a adgyfodant eu gŷd drwy rinwedd ei Adgyfodiad Ef. Yn awr y cyfodwyd Crist oddiwrth y meirw ac a wnaed yn flaenffrwyth y rhai a hunafant, *1 Cor.* xv. 20, 21, 22. A thrachefn wrth gyfrannu o Gorph Crist, yr ŷm ni hefyd yn gyfrannogion oi Yŷprŷd Ef; ac mae ein Cyrph yn demlau ir Yŷprŷd Glân. Ac os Yŷprŷd yr hwn a gyfododd 'r Jezu o feirw fydd yn trigo yn-och, yr hwn a gyfododd Grŷst o feirw a fŷwiocâ hefyd eich cyrph marwol chwi, trwy ei Yŷprŷd, yr hwn fydd yn trigo yn-och. *Ruf.* viii. 2.

Yn olaf nid ŷw hyn ond cyfiawn ddilyniad y lleŷhâd gyntaf a grybwyllwyd uchod; Canŷ os wrth hyn y felir ir cymmunwr teilwng faddeuant o'u bechodeu; a nŷni yu ddarostyngedig i farwolaeth o ran pechod yn ôl y 'Sgrythur. Megis trwy un dŷn y daeth pechod ir bŷd a Marwolaeth trwy bechod. *Ruf.* v. 12. a thrachefn medd 'run Apostol *Paul*, Cyflog pechod ŷw marwolaeth. *Ruf.* vi. 23. Y fawl gan hynnŷ y maddeuwyd iddŷnt eu bechodeu a lanhawyd oddiwrth bechod drwy Sanŷteiddiolaf Waed Crist Jezu, a rhaid eu bôd hwy hefyd wedi ei gwared oddiwrth awdurdod a meddiant Angeu ac adnewyddu iddŷnt fywŷd ac anfarwoldeb.

Pl. A ydŷw 'r fawl ôll a ddeuant ir Cymmun bendigedig fel hyn yn gyfrannogion or holl leŷŷadau ar cymwynasau hyn?

Gw. Ydŷnt; yr fawl ôll a ddeuant yn deilwyng.

Pl. Yr ydwyf yn gweled mai nid yn unig bai mawr, eithr hefyd yr ynfydrwydd mwya ôll, ŷw i ddynion o'u gwirfodd, ac heb gyŷion achos, ballu dyfod lr Cymmun bendigedig. Y maent hwy

hwy wrth hynnŷ, yn eu difuddio eu hunain or bendithion mawr yaf ar donieu gwerthfawroccaf a allant hwy bŷth dderbŷn yn y bŷd hwn, fef Cariad Duw a heddwch yn eu heneidieu eu hunain, drwy gael maddeuant ou pechodeu a siccrwydd diogel i fywŷd a gogoniant trag'wyddoli pa fendithion gwerthfawr a gynhygir mor rafusol ini yn y Sacrament Sancteiddiol hwn drwy haeddedigaetheu Marwoleth Crist, pa un agoffeir yno.

Gw. Yr ydŷch yn barnu yn bur union, gwynfyd nad ystyriai y rhai 'n oll yn ddifrifol hyn, y sawl, naill fŷ 'n rhŷ hawdd ganddŷnt wneuthur efcuslon am nad ydŷnt yn dyfod i Fwrdd yr Arglwydd, neu fŷdd mor ddrygionus ac o'u gwirfodd yn efcuulo dyfod.

Pl. Chwi a ddywedwch fôd y sawl ôll a ddeuant at Fwrdd 'r Arglwydd yn deilwng, wrth hynnŷ yn gyfrannogion o'r hôll leŷadau hynnŷ : Pa bêth gan hynnŷ a o'tynnir gan un fel y bo yn gymmunwr teilwng ?

Gw. I fôd ef wedi ei ymbarottoi yn gymwys i dderbŷn y Sacrament Sancteiddiol yma.

Pl. Mi attolygaf arnoch gan hynnŷ egluro imi y ddledfwydd yma o ymbarottoad, pa un ydŷw'r (iv.) pedwerydd bêth a grybwyllafoch fôd yn anghenrheidiol imi wybod ?

Gw. Yn ddiammau mae 'r ymbarottoad goreu, ydŷw buchedd Sanctaidd. Y dŷn hwnnw fŷ 'n amcanu ac yn bwriadu bôd yn gywir ac yn oneŷt, ac yn egnio ac yn ymgais o ddifrif ei galon fŷw yn dduwiol megis y gweddai i Gristion da, hynnŷ ŷw, bŷw yn waŷtaf fel un yn ofni Duw, ac fŷ 'n gydwybodol yn cwplhau 'r hôll ddledfwyddeu hynnŷ fŷ 'n ddledus i Dduw, iw Gymydog ac iddo ef ei hunan, yn ôl eitha ei wybodaeth ; Neu fel y mae 'r Apostol yn cynghori. *Titus* ii. 12. yn bŷw y ŷober, yn gyfiawm ac yn dduwiol 'n y bŷd fŷdd yr awrhon.

Mae y dŷn hwnnw wedi ei ymbarottoi ei hun fel y dylei, i fôd yn dderbyniwr teilwng or Sacrament Sanctaidd, ac fe eill gymerŷd y Cymmun ar y rhybudd lleiaf, oblegŷd ei fôd ef or fâth dueddfrŷd da defofionol, yr hyn ai gwnâ Ef bôb amfer yn gymeradwy gan Dduw. Ie meddaf fe eill y cyfrŷw un yn ddiammeu ddysod iddo Ef yn deilwyng, heb ddim ymbarottoad ymhellach, nai gynnefin arferol ddaioni ei hun, pe gelwid arno ef i hynnŷ ar rŷw achos difymmwth, fef i gymuno gŷdag un claf, neu 'r cyffelŷb achos. Eithr 'n amgen i hyn, fe gyfrifodd y gwŷr gore eu hunain yn rhwym yn waŷtadol (yn ôl 'r amfer
ar

ar cyfseusdra a oedd ganddynt) i drwsio eu Lampau; hynny
 yw, drwy daer ddefosiionol weddi a duwiol fwyddu, fywba
 ac ail ennyn ynddynt eu hunain eu rhadau au rhinweddau
 ysprydol, ac wrth hynny ymgymhwyso eu heneidieu mōdd gal-
 lont fōd yn fwy teilwng i dderbyn y Cymmun bendigedig.

Pl. Pa bēth a ddylent hwy, y Sawl nid ydynt mor ddifenus
 a diargyoedd wneuthur iw hymbarottoi eu hunain iw dderbyn?

Gw. Hwyl ddylent eu holi eu hunain yn ôl cyngor 'r Apostol
 i *Cor.* xi. 28. Eithr holed dyn eise ei hunan, ac felly bwyttaed
 or bara ac yfed or cwpan; hynny yw, mae 'n rhaid iddynt,
 rŷw amser o flaen y Cymmun, eu profi eu hunain ac hefyd
 chwilio yn ddyfal iw cydwybodau ac yn ddiuedd holi eu bu-
 chedd au hymarweddiad yn ôl rheol Gorchmy'nion Duw, a pha
 le bynnag y gwelont hwy eu bōd gwedi troseddu ar ewyllys gair
 neu weithred yno wylo o herwydd eu cyflwr pechadurus, ac
 ymgysffu ir Hollalluog Dduw a llawnfryd ar wellhau eu bu-
 chedd rhagllaw drwy gymmorth ei Nesol Rās ef.

Pl. Y mae'r ymholiad yma yn waith rhŷ anhawdd gan law-
 eroedd o bobl iw wneuthur, y sawl nid allant moi gyflawn, naill
 o ran eu hanwybodaeth o gyfreithieu Duw neu eiseu amser a
 hamdden i hynny, Pa bēth gan hynny a wna 'r cyfryw rai iw
 cymhwyso eu hunain?

Gw. Yn (1) gyntaf y sawl fy 'heb wybod cyfreithieu Duw,
 hwyl allant gael help mawr i gwplhau'r ddledswydd yma o hunan
 ymholiad yn y casgl hynny or prif bētheu y dylid ymholi, yn ni-
 wedd Llŷfr hōll ddledswydd dyn, sef ein dledswydd tu ac at
 Dduw, ein cymmydog a nynt ein hunain. Y rhain, hwyl allant
 eu darllen hwyl yn wahanrhedol eu hunain, neu os ni fedrant
 ddarllen, se eill rŷw gymmydog duwiol wneuthur hynny iddynt.
 Ac wrth ddiweddu pob un or rhain, se all pob dyn ofyn iddo ef
 ei hunan, a ydyw ef yn euog o unrhyw bechod un ei erbyn ai
 nid ydyw. Os di-euog a fydd, diolched i Dduw am ei Rās Ef
 i gadw ef felly, ac os euog a fydd o droseddu yn erbyn un o ho-
 nŷnt, yna gofynned saddeuant gan Dduw am ei bechod ac adda-
 wed i ymwrthod ag ef a byw yn well rhagllaw. Yn (2) ail y
 sawl nid oes ganddynt ond ychydig o amser a hamdden i ymholi,
 sef gweinidogion cyflog, prentisiaid, llafwrwyr ar cyfryw, nid
 ydyw Duw yn gofyn dim cymaint gan y rhain ar sawl fy gan-
 ddŷnt amser a chysseusdra i hynny. Nid yw Duw yn Feistr mor
 dōst a chaled, a medi p'le nis hauodd. Nid yw Eise yn gofyn
 gan un rhyw ddyn ddim mwy o ymbarattoad nag y geill ei gy-
 flwr

Awr ai Stât yn y bŷd yn gyfleus ganiattau iddo. A thrachefn nid oes un dŷn mor bryflur blin, a thrafferthus arno, os dŷn da a fŷdd, ac yn hollawl ymroi i foddio Duw, ac i wneuthur y pêth fo goreu er llês Jechŷd iw Enaid. na cheiff amfer tra bo yn ei Siop neu yn ei Gae neu ar y ffordd, i feddwl am ei fuchedd ai ymarweddïad aeth heibio; Nad eill dderchafu ei galon at Dduw mewn rhŷw weddi ferr y prŷd y bo bryfluraf wrth ei waith, wrth feddwl am ei bechodau ac erfŷn ar Dduw am faddeuant yn y geirieu hyn neu'r cyffelŷb Arglwydd trugarha wrthŷfi bechadur truan; Arglwydd maddeu feiau dy wâs; Duw a roddo i mi Râs i gochelŷd hwy rhagllaw, neu yr wyfi yn ymroi, drwy nerth Duw, i fôd yn fwy gwiliadwrus o'm ffŷrdd rhagllaw. Ac fe all bôb hwyr a boreu, yn enwedig y Sul y bo'r Cymmun arfer rŷw weddi ferr ir perwŷl yma ac erfŷn am Râs Duw iw helpu ef môdd y gallei fe fŷw yn well yr amfer i ddyfod. Y dŷn hwnnw'r hwn fŷn deimladwy iawn oi bechodeu, yn ymosidio o'u herwydd ac yn ddrifol yn edifarhau am danŷnt, ac yn ddiŷfuant yn llwyr fwriadu ymwrthod a hwynt, yn siccr ddigon fe dderbyniff Duw ef megis Cymunwr teilwng, gyŷtal a phedfasei wedi treulio mwy o amfer iw barottoi ai gymhwyŷo ei hunan i hynnŷ; o ran nid ydŷ Duw yn gofŷn gan unrŷw ddŷn, mwy nag fŷdd yn ei allu ef gyflawni. Ac os wrth hyn o fôdd yr attebir bwriad yr ymbarottoad yma, ŷef os gwnâ hyn ddwyn dŷn i iawn ymfynniad oi bechodeu ac ir llawn fwriad duwiol i ymwrthod a hwynt, fe fŷdd'r ymbarottoad yma mor gymeradwy gan Dduw, er ei wneuthur ef mewn ychydig o amfer a phe treulid mwy o amfer yn ei gŷlch.

Pl. Oes dim yn ychwaneg iw wneuthur cŷn ymholi, i gymhwyŷo dynion i dderhyn y Sacrament yn deilwng?

Gw. Oes; ŷef os gwnaeth dynion gam neu ŷarhâd a nêb, hwy ddylent wneuthur iddo ef iawn a diwygiad hŷd eithaf eu gallu cyn iddynt ryfygu dysod i Fwrdd'r Arglwydd, neu yn ŷeia dim amcanu gwneuthur hynnŷ, cyn gynted ac y caŷfont gyfleuŷdra i hynnŷ. Ac yn olaf pêth mae'n rhaid iddŷnt gymeryd goŷal mawr fôd mewn cariad perŷfaith a phôb dŷn, ac na bônt yn dwyn malis, cenŷigen, cilwg, câs neu ddigaŷedd i nêb yn eu calonnau. Os ni byddwn ni yn barod i faddeu y camwri a wnaeth eraill ini, nid ellwn ni ddim fyned ir Cymmun Saincŷtaidd gŷda gwir ffŷdd yn Enw bendigedig Criŷt a diogel ymddiried yn nhrugarreddau Duw am faddeuant o'n pechodeu; gan i'n Jachawdwr ei hŷn ddywedŷd ini; Eithr oni faddeuwch
chwi

chwi i ddynion eu camweddeu ni faddeu eich Tâd eich gamweddeu chwitheu, *Natth. vi. 15.*

Ac ir perwyl yma, ei gynghor Ef ydŷw hyn : Os dygi dy rôdd ir Allor, ac yno dyfod ith gôf fôd gan dy frawd ddim yn dy erbŷn ? gad yno dy rôdd ger bron yr Allor a dôs ymaith ; yn gyntaf cymmoder di ath frawd ac yno tyred ac offrw m dy rôdd. *Matth. v. 23, 24.*

Pl. Pa bêth gan hynnŷ os ni chymodiff fy Mrawd, ar hwn y gwneuthŷm i gam ac ef neu y bu amryfusedd rhyngddwyf ag ef, y prŷd y byddwyfi barod ac ewyllyfgar i ymgymodi ac efe ; a raid imi o ran hynnŷ ymgadw rhag dyfod ir Cymmun bendigedig ?

Gw. Na raid mewn môdd yn y bŷd. Os ar ôl i chwi arfer pôb môdd megis y gweddei i Grifftion, tuac at gael ei gymmod ef, a'ch brawd barhau bŷth yn gyndŷn wrthnyfig, ei fai ef ei hun ydŷw, ac nid eich bai chwi. Ac nid oes reswm yn y bŷd i chwi gael eich difuddio o leffâd y Cymmun bendigedig o ran cildynrhwydd un arall, nad ellwchwi moi helpu.

V. Y môdd i ymddwyn wrth derbŷn y Cymmun.

Pl. Yr wyfi yn diolch yn fawr am eich addŷfg a'ch athrawiaeth ynghŷlch Ymbarattoad. Rhynged bodd i chwi rawron fy hyfforddio i ymddwyn fy hun fel y dylwn i wrth dderbŷn y Cymmun bendigedig. Ac yn gyntaf ym mhâ agwedd y dylwn i fôd wrth ei dderbyn ?

Gw. Ar eich glinieau.

Pl. Pa ham hynnŷ ?

Gw. Gan mai dyma 'r Ordinhâd Uchaf a pharchediccaf o'n Crefŷdd ni, ym mhâ un yr ŷm yn ein cyflwyno ein hunain ger bron Duw, i erfŷn maddenant o'n pechodeu, ac i adnewyddu ein hamcanion, o ufudd-dod ; am hynnŷ mae'n hollawl angheurheidiol gwneuthar hyn yn yr agwedd oftyngeiddiaf a mwya defofionol, ar cyfrŷw ydŷ penlinio. Ac heblaw hyn, mae'n angheurheidiol i ochelŷd y fâth halogediggaeth Anrhefn, a allai ddigwydd, pe gadewid i bôb un i dderbŷn yn y cyfrŷw agwedd ac y gwelai fe hynnŷ yn oreu ei hun.

Pl. Oni ddywedir yn yr Efengŷl i Grifft eistedd gŷda 'i Ddisgyblion, pan roddes Efe 'r Sacrameut iddŷnt ? *Matth. xxvi. 20. Marc xiv. Luc xxii. 24.* Pa fôdd gan hynnŷ, na dderbyniwn ef wrth eistedd hefŷd ?

Gw. Gwir ŷw iddo Ef roi yr Sacrament yu yr agwedd yma, oblegid ar eu hyftlyfau ar welau oedd 'r agwedd gyffredin a arferid

ferid y prŷd hynnŷ wrth fwytta eu prydiau bwyd, cyn iddŷnt godi oddiar un or rhain yr ordeiniwyd y Sacrament hwn ; Eithr nid oedd yr agwedd yma 'n hanfodol ir Sacrament hwn ; onid amgylchedd yn unig fel y crybwyllais i or blâen am 'r amfer 'r ordeiniwyd ef ; a fe adawyd hyn i bwyll, a doethineb Lywiawdwŷr 'r Eglwys iw trefnu fel y gwelont hwy fôd yn oreu. A hwy a gyttunasant mae penlinio oedd 'r agwedd mwya gweddus iw dderbŷn, o herwydd y rhesymmau a ragddywedpwyd.

Pl. A ellir derbŷn y Cummn yn deilwng mewn agwedd yn y bŷd arall eithr ar ein glinieu yn unig ?

Gw. Gellir, os rhwystra, Clefŷd, Henaint, Musgrellni ne rŷw fethiantwch arall, i un rhŷw fâb neu ferch fyned ar eu glinieu, ond yn siccr oddieithr bôd y fâth rwystr yn y Cymmunwr, y môdd cymhwyfa oi dderbŷn ydŷw ymofwng yn ufudd ar ein glinieu, oblegid dyma 'r agwedd oftyngeiddiaf a mwya defofionol.

Pl. Chwi a roisoch imi gyflawn fodlonrhwyydd yn hyn o fatter. Pa bêth yn ychwaneg a fynnech imi wneuthur, fel y gallwyf ymddwyn fy hunan yn weddus wrth gymuno ?

Gw. Pan y gyflwynoch eich hunan gerbron Bwrdd Cyssegrlân yr Arglwydd yn yr agwedd oftyngeiddiaf a mwya defofionol, pan ddechreuir yr Offrymiad ymegniwch oreu a fedroch, i sefydlu eich meddwl gŷda 'r defosiwneu difrifaf a chariad gwrefoccaf eich galon ar y gorchwyl pwysfawr yr ŷch i arno, a gofŷn maddeuaut gan Dduw o ran eich ymbarottaad anheilwng, ac erfŷn am gymmorth grâs ei Lân Ysbrŷd i dderbŷn y Sacrament hwn yn deilwng. Yna canlynwch yr Offeiriad yn ddefofionol ymhôb rhann or Gwasanaeth, ach lygaid ar eich Lyfr, hyn a geidw eich llygaid rhag crwydro, a'ch galon hefŷd yn fwy sefydlog ar eich Sanctaidd ddyledswydd. Ac ar ddiwedd pob Gweddi dywedwch, Amen, O ewyllŷs eich galon, Eithr gwiliwch na ddywedoch ddim yn uchel ond yr Attebion ar gwerfi hynnŷ a ofynnir gennŷch chwi ar holl gynnulleidfa. Oblegŷd i ddywedŷd y gweddieu allan gan uchod ar Offeiriad, ni fŷdd o leshâd yn y bŷd i chwi eich hunan, eithr yn hyttrach yn rhwystr ir Offeiriad ac 'n aflonyddwch ir sawl a fo yn agos attoch. Yn bendifadddef cofiwch dewi a Sôn pan datganiff Ef y gollyngdod, eithr clust-ymwrandewch yn ddefofionol ar yr Offeiriad, gan ddywedŷd, Amen, wrthyech eich hunan wrth ddiwedd pob Sentens. Nid ŷw 'r Gollyngdod iw ddatgan neb arall onid yr Offeiriad yn unig, a phêth anghymwys iawn i neb

i ail-adrodd ef ar ôl yr Offeiriad. Wrth gyfflegru 'r defnyddia-
eu, y pryd y gwelŷch di dorri 'r bara a thywallt y gwin, me-
ddwl am y môdd y torrwyd Sancteiddiaf Gorph dy Jachawd-
wr, ac y collwyd ei werthfawroccaf Waed Ef ar ei Groes dro-
fo ti bechadur truan ; Gweithied hyn yn dy galon di ddwyf-
af ymsynniad or cariad fy'n ddledus arnat ti iddo Ef, yr hwn a
ddioddefodd gymaint erot ti, a bydded ynot ddygcnaŷ gafineb yn
erbyn dy bechodeu, y fawl, a fuont yr achosion o anguriol ofidi-
eu, chwŷs gwaedlŷd, Crôg a dioddefaint Mâb Duw ; gan holl-
awll ym roi iw wasanaethu ef gŷda phôb dyledus ufudd-dod
rhagllaw.

Pan ddraddodir y bara ar gwin ith ddwylo gan y Gwein-
dog, clodfora ddirfawr ddaioni dy Dduw ath Jachawdwr 'r hwn
fŷ'n cynhŷg y fâth wŷstlon oi Drugaredd iti, a thitheu mor an-
heilwng iw derbyn, ac ymddarostwng dy hun 'n ufudd iddo
Ef, yr hwn ath brynnodd di a dim llai prîs nai werthfawr Waed
ei hun, ie meddaf ymrodda dy hun iddo Ef i wneurhur â thi
y pêth a fo da yn ei olwg Ef. Os ni wyddost y môdd i ddat-
gan dy feddylieu ar y cyfrŷw achosion, ti a elli gael help mewn
amriw Lyfreu duwiol ar y Sacrament. Ac os nid oes gennyf
y fath lyfreu, ac mae arnat eisieu gweddieu ar yr achos pwys-
fawr yma, arfer y fawl fŷ'yn niwedd y Traethawd bychan yma
eithr cofia 'r moddion iw harfer hwynt yn ôl yr hyfforddiant
roir iti yno.

Pl. Rhynged bôdd i chwi yn (VI.) olaf ddangos, Bêth
raid gwneuthur wedi cymmno ; ac wedi hynnŷ ni flinai mo-
noch mwyach ynghŷlch y Matter hwn ?

Gw. Gan gynted y derfŷdd i chwi gymmuno, os bŷdd am-
tra bo eraill yn cymuno, offrymwch i Dduw buraf ddiolch
duwiolaf foliant am yr holl drugareddeu gwerthfawr a gynhyr-
chwyd chwi yn y Sacrament hwn ; ac erfyniwch yn oftyng-
dig am barhaus Gymorth Grâs Duw ich gynorthwyo i gyflaw-
yr holl lawn-fwriadeu o ufudd-dod a wnaethoch y pryd hynny
a phêth bynnag a wpech fôd berycclaf arnoch, naill o rai
rŷw hên arfer gynnefin, neu oblegid Athrylith eich Naturiaeth
erfyniwch a thaer ymbiliwch ar Dduw ich cynhorthwyo i of-
fod a goresgŷn y cyfrŷw rai. Wedi hyn gorchymynnwch h-
ddynol rŷw i Anfeidrol drugaredd y Goruchaf Dduw, fel y b-
i bôb un o honŷnt dderbyn lleŷhâd oddiwrth Aberth Grist, y
enwedig 'r Eglwys Gyffredinol, ar rhann honno o honi yn f-
arbenig fŷ wedi ei phlannu yn y Deyrnas hon, a thros bôb Stât
Grâd

Credde ddynion ynddi, yn fwy enwedig eich geraint eich gyfeill-
lonach Gymwynaswyr, ar lawl fy yn a anwyl gennych chwi.
Pan dddechfeur da'r llen Gweddieu cyhoedd 'r Eglwys ar ôl mi-
nistrad y Sacrament, byddwch barod i wneuthur eich rhann
ynddi, yn fwy a defofionol ac y medroch.

Ac os ni fodd gennych amser tra bo eraill yn cymmuno, gw-
newch hynny ryw amser or diwrnod hwnnw, gan gynted ac
y gallwch gyllidra, ar ôl i chwi ddychwel gartref ich dy. By-
ddwch hefyd a dreulio cymaint a alloch chwi y diwrnod hwnnw
yddanion 'r Sgrythur Lân, neu lyfreu duwiol eraill, neu ryw
Santiaid lytyrdod neu ymddiddanion da gyda'ch gymydogion.
Byddwch yn fynach ar gôf i chwi eich hunan yr Addunedau a
wneuthoch i Dduw ach Jachawdwr wrth ei Fwrdd Sanctaidd
Ef. A phan i'ch demptier i unrhyw fâth ar bechod, ystyriwch
ma' dyna 'r pêth y darfu i chwi addunedu iw erbŷn. Heb
law hyn, cofiwch pa euogrwydd echryflawn a ddug Ef ich
Enaid, os gwnewch chwi ddim och gwirfodd na ddylech wneu-
thur yn erbŷn yr Adduned hon, a pha ddrwg anfeidrol a wna hyn
i chwi, wrth eich difuddio o Drugaredd a Chariadd Duw, ach
darostwng iw ddialedd ofnadwy Ef bŷth bythoedd.

Pl. Yr wyf yn diolch o'm calon i chwi am eich mawr gare-
digrwydd yn cymerŷd cymaint poen im haddysgu yn y Sanctaidd
Ddledswydd yma, ac mi am cyfrifaf fy hun bŷth yn rhwymedig
i weddio trofoc chwi tra byddwyf bŷw yn y bŷd.

Gw. Mi dybiaf fy môd wedi cael cyflawn daledigaeth am fy
mhoen, os bŷdd y pêthehu yn a ddwedais i wrthŷch, o leshad
yn y bŷd i chwi, er eich adeiladaeth mewn gwir Dduwioldeb a
Sancteiddrwydd buchedd. Duw ei hun ai llwyddo i'r fâth ddi-
ben daionus, i Fendigedig Nodded Pa un yr wyf yn eich gor-
chymŷm o ddifrif fy Nghalon.

Byddwch Jâch.

Rheoleu duwiol a dâ a ddylei bob cymmunwr eu gwybod, ac ymgais yn ddifrifol eu cadw hwy.

Y Ddau Orchymyn o Gariad, neu Gyfreithau Natur.

1. **Y**N Gyntaf, Caru Duw uwchllaw pob peth er ei fwyn ei hun.
2. Yn Ail, Caru ein Cymmydog fel nyni ein hunain er mwyn Duw ; a gwneuthur i eraill fel yr ewyllysiem iddynt hwy wneuthur a ninneu. *Deut. vi. 5, 10, 12. Matth. vii. 12.*

Y Tair Rinwedd dduwiolaf.

1. Ffŷdd. 2. Gobaith. 3. A Chariad. *1 Cor. xiii. 13.*

Y COLECT.

HOllalluog a Thrag'wyddol Dduw, dyro imi anghwaneg o Ffŷdd, Gobaith, a Chariad perffaith ; fel y caffwyf yr hyn yr wyt ti yn ei addaw, gwnâ imi garu yr hyn yr wyt yn ei orchymŷn, trwy Jesu Grifft ein Harglwydd. *Amen.*

Tri mâtĥ ar weithredoedd da.

1. Ymprŷd. 2. Gweddi ; ac, 3. Elusen. *Matth. vi.*

Y COLECT.

O Arglwydd, mi a attolygat iti fy ragflaenu am dilŷn bôb amser ath Râs ; a pheri o honot imi yn wastad ymroddi i bôb gweithred dda trwy Jesu Grifft ein Harglwydd. *Amen.*

Saith

Saith o ddonnieu 'r Yspryd Glân.

1. Yspryd Doethineb.
2. Yspryd Deall.
3. Yspryd Cyngor.
4. Cadernid Ysprydol.
5. Yspryd Gwybodaeth.
6. A Duwioldeb.
7. Yspryd Sanctaidd a duwiol ofn. *Eſay xi. 2.*

Y C O L E C T.

O Dduw, yr hwn a ddysgaist galonnau dy ffyddloniaid gan anfon iddynt lewyrch dy lân Yspryd, canniattâ imi drwy 'r unrhyw Yspryd yr iawn farn ym mhôb pêth, a bÿth lawenyachu yn ei wynfydedig Ddiddanwch Ef, drwy ryglyddau Jezu Grift ein Jachawdwr 'r hwn fydd yn bÿw ac yn teyrnasu gyda thi yn undeb 'r unrhyw Yspryd yn un Duw heb drange na gorphen. *Amen.*

Deuddeg ffrwytheu 'r Yspryd Glân.

1. Cariad. 2. Llawenydd. 3. Tangnefedd. 4. Hir ymaros. 5. Cymwynasgarwch. 6. Daioni. 7. Ffydd. 8. Addfwynder. 9. Dirwest. 10. Trugaredd. 11. Lledneisrwydd. 12. Sobrwydd. *Eph. v. 22.*

Y C O L E C T.

MI attolygaf iti O Arglwydd, roddi imi ac ith holl bobl ychwaneg o Râs i wrando yn ufudd dy Air, ac o bur awyllys dderbÿn Sanctaidd Sacrament Swpper 'r Arglwydd gyda dyledus barch, a chynhyrchu ffrwyth dy ddaionus ath Fendigedig Yspryd. *Amen.*

Saith Weithredoedd Ysprydol o drugaredd.

1. Rhoi addÿsg ir annysgedig. *Matth. xviii. 15, 16, 17.*
2. Trei ir iawn ffardd y sawl a fo ar gyfeiliorn. *Jago v. 19.*

F
3 Cynghorï

3. Cyngbori y sawl fy mewn amheuaeth a phetrusder. *Ga. lat. vi. 6.*
4. Diddanu a chýssuro 'r cystuddiol. *Diharebion xxvii. 5.*
5. Dioddef cam yn amyneddgar. *Pregethur v. 8.*
6. Maddeu beieu a gwendid ein brodŷr. *Rhufein xv. 1.*
7. Gweddio dros eraill. *Marc xi. 25.*

Y C O L E C T.

C Arglwydd, egor fy ngha'lon a gwnâ imi ddeall pôb pêth; pâr imi holi fy hunan yn fanwl, a gwneud fy anghenion am deffygion yn hysbŷs iti; yr wyfi yn gwybod O Arglwydd imi weithredu yn union yn y gwrthwyneb, yn lle cwplhau y gweithredoedd hyn o drugaredd, eithr tydi a ddarperast y ffordd ym mhâ un y dylwn rodio, O Arglwydd uniona fy ffyrdd o'th flaen di, a dwfshâ fi a gwlith dy nefol Râs, fel bo imi ddwyn ffrwytheu addas i edifeirwch yn helaethlawn trwy Jesu Grŷt ein Harglwydd. *Amen.*

Cbwe gweithred gorphorol o drugaredd.

1. Rhoi ymborth ir newynog a diod ir fychedig. *Matth. xv.*
2. Dilladu 'r Noeth. *Matth. xxv.*
3. Rhoi lletty ir truan anghenus ar dicithr. *Tobit i.*
4. Ymweled ar cleifion. *Eſay lviii.*
5. Gweini ir sawl a fo mewn caehiwed a Charchar, *Tobit xii.*
6. Claddu 'r marw.

Y C O L E C T.

O Arglwydd Dduw, yr wyfi gerbron gorseddfa dy gyfiawn farn di, ac heb fod gennyf ddim i ddadl'eu trostof fy hunan, ond yn unig disgwyl am dy drugaredd di, mae'n rhaid imi gydnabod a chyffessu im mawr gywilŷdd imi bechu amriw ac aneirif weithieu, ac yfywaeth i mi bechadur truan nid oes yr un weithred o drugaredd naill oni ddarfu imi yn hollawl ei hefgeuluso, neu beidio ei chyflawni fel y dylwn i. O Arglwydd na chyfrifa fy Meiau hyn imi, fel nam coller yn dragywydd. *Amen.*

Gweddî

*Gweddi i erfyn am gymmorth Grâs Duw, môdd y gal-
lom gyflawni ein Sanctaidd ddyledswyddeu.*

O Arglwydd mi attolygaf iti fy nerthu môdd y gallwyf gwpl-
hau fy hôll ddyledswyddau sanctaidd p'r un bynnag au
Ysprydol au Corphorol fyddant, poed imi yn wastad gofio y
ddlêd fydd arnafi iw gyflawni ; Eithr O Arglwydd D d Sanct-
eiddiaf cymhwysa fi fel y byddwyf addas i wneuthur pôb
dyledswydd gwahanrhedol. Yn Gyntaf am fy nyledswyddeu
ysprydol. Dyro imi barodrwydd deall i roddi addôfg ir anneal-
lus ar anllythyrennog, Tiriondeb parabl i geryddu ac argyoddi
y sawl a fo ar fai—Deall a Synwyr i gynghori y sawl a fo mewn
amheuaeth a phetrusder—Cariad i gyffuro y cystuddiedig—
Gwroldeb i ddiodde cam yn amyneddgar—Tofturi i faddeu o
ewyllys fy nghalon y cam a dderbyniwyf fi gan eraill—A De-
fosiwn i weddio dros bôb dyn.

Am ddyledswyddeu corphorol.

PAr imi, O Arglwydd, fôd yn barod ac ewyllysgar i roddi ym-
borth ir newynog, a chŷda'r Samaritan da a dedwyddol rhoi
diod ir Sychedig. Yn ôl esamplau y Patreirch neu Prifdadau
rhoddi lletty'r rhai dieithr au dwyn ar eu ffordd yn ddiogel ;
Gŷda Tobit ddefosionol dilladu y truan noeth ar anghenus ; a
chŷda thi O Grist, fy Meistr goreu, ymweled ar rhai cleifion ac
yn ôl fy ngallu, fy moddion am cyfarwyddyd i hiachau hwy
o'u doluriau : gŷda Joseph galonnog 'r hwn a ymwelodd ac a
brynnodd y sawl oedd mewn Caethiwed ; ac fel Joseph o Ari-
mathea, claddu'r Marw. Dyro imi Râs o Arglwydd fel y bo
imi allu cyflawni y rhain a phôb Sanctaidd ddledswydd arall,
trwy Jesu Grist ein Harglwydd. *Amen.*

Yr Wyth bêth gwynfydedig.

1. Gwyn eu bŷd y llodion yn yr Yspryd, canys eiddynt y w
Teyrnas Nefoedd.
2. Gwyn eu bŷd y sawl sy'n galaru, canys hwy a ddiddenir.
3. Gwyn eu bŷd, y rhai addfwyn, canys hwy a etifeddant
y ddaiar.

4. Gwŷn eu bŷd, y rhai fydd arnŷnt newŷn a fyched am gyf-
fiawnder, canŷ hwy a ddiwellir.

5. Gwŷn eu bŷd, y rhai trugarogion, canŷ hwy gânt dru-
garedd.

6. Gwŷn eu bŷd y rhai pŷr o galon, canŷ hwy a welant
Dduw.

7. Gwŷn eu bŷd y Tangneddefwŷr, canŷ hwy a elwir yn
blant i Dduw.

8. Gwŷn eu bŷd y rhai a erlidir o achos cyfiawnder ; ca-
nŷ eiddŷnt yw Teyrnas Nefoedd. *Matth. v. 3. 4. 5. 6. 7. 8.*
9. 10.

Y COLECT.

O Dduw yr hwn a arlwyaisf i'r rhai ath garant y cyfrŷw bê-
theu daionus, ac fŷdd uwch ben pŷb deall dŷn ; tywallt
im calon i, gyfrŷw fereh arnat ti, fel y bo îmi, gan dy garu
uwchlaw pŷb dim, allu mwynhau dy addewidion, y rhai fŷ fwy
rhagorol nadim a fedrwyf ddeifŷf trwy Jefu Grist ein Harglwydd.
Amen.

Y Saith bechod Marwol fel yn gyfredin y gelwir hwy.

1 Balchder. *Luc. xiv. 11*

2. Cybydd-dod. *Aëtaw. xx. 35.*

3. Trythyllwch. *1 Cor. vi. 5.*

4. Cenfigen. *1 Ep. Joan iii. 14.*

5. Glythineb neu ormodedd mewn bwyd neu ddïod. *Ruf.*
xiv. 17.

6. Digofaint *Matth. v. 22.*

7. Diofalwch syrthni a diogi. *Jeremi. xlvii. 2.*

Y COLECT.

O Arglwydd mi attolygaf iti ganiattau imi dy Ràs i wrthladd
profedigaetheu y bŷd, y Cnawd ar Cythraul ac a phŷr galon
a meddwl ith ddilŷn di yr unig wir Dduw, trwy Jefu Crist ein
Harglwydd. *Amen.*

Y Saith Rinwedd sy'n wrthwyneb i'r pechodeu uchod.

1. Gostyngeiddrwydd.

2. Haelioni neu Syberwŷd.

3. Diweirdeb.
4. Addfwynder.
5. Cymedroldeb.
6. Amynedd.
7. Gwafanaethu Duw yn ddifrifol ac yn ddefosionol.

Y C O L E C T.

C Aniattâ imi Arglwydd, ertolwg iti yr Yspryd i feddwl ac i wneuthur y cyfrîw bêtheu ac a fo cyfiawn, fel y bo imi yr hwn ni allaf heboti gyflawni un ddyledswydd na gwneuthur dim fy dda, allu trwoti fyw yn ôl dy Ewyllys trwy Jesu Grist ein Harglwydd. *Amen.*

Y Pedwar peth Diweddaf.

1. Angeu. 2. Barn. 3. Nef. 4. Uffern.

Y C O L E C T.

O Arglwydd Jesu Grist, yr hwn ar dy ddyfodiad cyntaf, a anfonais dy gennad i barottoi dy ffordd oth flaen ; O bid gwiw gennyt anfon dy Yspryd Glân in calonneu ni, i'n cymhwyso a'n parottoi ni erbryn awr Angeu a chymeryd trugaredd arnom yn Nydd y Farn ; fel y bo ini ochelyd pŵeneu tragwyddol Tân Uffern, gael ein trosglwyddo ir Preffwylfeydd dcdwyddol a gwynfydedig hynnŷ o Anrhaethawl Orfoledd yn y Nef, drwy holl-haeddedigol gyfryngiad Jesu Grist ein Jachawdwr. *Amen.*

Gweddieu iw harfer, cyn, wrth, ac ar ôl derbyn
y Cymmun.

*Gweddi cyn myned ir Eglwys y boreu, y dydd y bo'r
Cymmun.*

H Ollalluog Dduw 'r hwn nid wyt yn deisŷf Marwolaeth pechadur, eithr yn hytrach ymchwelŷd o honaw oddiwrth ei bechodeu a bôd yn gadwedig ; A'r hwn o'th dyner drugaredd

a roddaist dy un Mâb Jesu Grift i ddiodde Angeu ar y Groes er prynnedigaeth pechadurus Ddynol-rŷw ; Edrŷch mi attolygaf iti a golwg dy drugaredd, arnafi dy wâs anheilwng, 'r hwn wyf bridd gwael a phechadur truan, yr hwn wyf gŷda phôb goftyngeiddrwydd calon hcfŷd yn cydnabod fŷ aneirif droseddau i'th erbŷn ar feddwl, gair, a gweithred, gan annog dy ddigofaint ath fâr im herbŷn ac yn gyfiawnaŷ a haeddais dy ddialedd im cosbi. Eithr O Dduw trugarhâ, O Arglwydd maddeu, na ddôs i farn ath wâs fel nam euog farnier. Gweithia yn fy nghalon i, wir edifeirwch am bôb pêth a aeth heibio, a chaniatta imi gyfrŷw fefur o gymmorth dy lân Ysprŷd, fel y bo imi adgyweirio beth bynnag fŷdd feius ynof, a bŷw rhagllaw yn Sobr, yn gyfiawn ac yn dduwiol. Yn awr gan iti roi yn fy nghalon i ddeifyfiad Sanctaidd o nefau at dy Allor di ; dercha ynofi y fâth ferch ac awyddfrŷd ysprŷdol, a llenwa fy meddwl a myfyrddodau Sanctaidd, fel y byddwyf addas a chymwys i wleda wrth Fwrdd cyŷfegrlân yr Arglwydd, ac imi hefŷd fod yn wir ddiau yn gyfrannog or holl fendithion ar Cymwynafau hynnŷ, a drosglwyddir yn y Cymmun bendigedig i'r fawl ai derbynio yn deilwng.

Boed i goffadwriaeth o chwerwaf boenau Angeu a dioddefaint fy Iachawdwr am fy mhechodeu i, ennŷn ynofi y fâth dduwiol dristwch o'u herwydd, ar fâth ddygyn gafineb iddŷnt, fel y bo ffaidd gennŷf i feddwl am bechu bŷth o hŷn allan yn erbŷn fy Nuw am Hiachawdwr, yr hwn a dywalltodd ei werthfawroccaŷ waed ac a roes ei einioes drosom ni. Cynhyŷgaedda fi a llawn fwriad diŷsgog o ufuddhau yn hollawl iti a chadarnhâ fi yn yr unrhŷw Pâr imi yn waŷtad goŷio y ŷanctaidd adduned a wnaethŷm i yn fy medŷdd, ac am gwahoddir yrawron drwy dy anfeidrol drugaredd di iw hadnewyddu yn y Sacrament Sancteiddiol yma ; nertha fi fellŷ ath Râs môdd y gallwyf gwplhan ammodeu'r unrhŷw. A chaniattâ i ddirfawr gariad anrhaethadwy fy Iachawdwr bendigedig yn marw troŷofi bechadur truan, fym hyŷprydolaethu am hannog i fôd mewn cariad perffaith a phôb dŷn, fy ngelynion gyŷtal am eyfeillion. Cyŷlawna Arglwydd fy holl eirchion am herŷynion hyn. Pâr imi fôd yn wâs ffyddlon i ti yn y bŷd hwn, a dŷwg fi ith Ogoniant yn y bŷd i ddyfod drwy aneirif annherŷynedig haeddeditigaethau dy anwŷl F b Jesu Grift ein Harglwydd an hunig Iachawdwr. Amen.

Yr unrhyw weddi yma a ellir ei harfer ar ddiwrnod a fynnir or wythnos o flaen y Cymmun, neu'r amier y ministir y Cymmun, os bydd yr amser yn caniattau hynny tra bo eraill yn cymmunio.

Y pryd y bo'ch yn eich gymbwysu eich human i dderbyn y Sacrament gweddi'ech yn oflyngedig yn y môdd yma.

O Dduw Sancteiddiaf a thrugaroccaf, nid 'wy fi deilwng i ddyfod i'th Fwrdd Sanctaidd, mae'r lle isaf yno yn rhŷ ddâ imi; eithr yr un Duw ydwyf ti, yr hwn a biau o naturiaeth a phriodoldeb drugarhau yn wastad a maddeu, ac wyt bôb amser yn barod i desturio wrth y sawl a gyffessant eu pechodeu ac sy'n wir edifeiriol am danŷnt. Pâr fôd gennŷf, O Dduw galon ddrylliog gystuddiedig, ac yna maddeu fy mbechodeu, a dyro 'th Fâs im benaid, fel y byddwŷf gymeradwy yn dy olwg di, drwy haeddedigaethu Jesu Grist dy anwyl Fâb, anfeidrol gariad pâ un yn marw dros bechodeu dynol-rŷw, yr ydwyf yrawron yn myned i'w geffa. O Arglwydd erglŷw or Nêf. O Dduw bydd drugarog wrth dy wâs, a helpa fi felŷ i fyw rhagllaw, fel y 'Sgrifenner fy Enw i yn llŷfr bywŷd trag'wyddol er mwyn dy drugaredau, gan hynnŷ iti y bo'r moliant ar gogoniant bŷth heb drange na gorphen. Amen.

O Fendigediccaf Fâb Duw 'r hwn yn nyddieu dy gnawd a wahcddaist attat ti y sawl oedd flinderog a llwythog gan orthwrm faich eu pechodeu, gan addaw yr esmwythci ti arnŷnt, ac wyt yrawron yn ralusaf yn eiriol gŷda'th Dâd, mewn Gogoniant, am faddeuant o'n pechodeu drwy anfeidrol werthfawrbydi haeddedigaethu dy Angeu a'th ddioddefaint, dull pâ un a ofodir ger ei fron Ef: O na anfon monof ymaith mewn eisieu oddiwrth y Sacrament Sanctaidd, a ordeiniwyd gennŷtti er cofadwriaeth am dy Angeu a'th ddioddefaint. Eithr poed im hŷll glefydon Ysprydol gael eu hiachau yno, am pechodeu, y sawl sy lawer ac aml eu maddeu, am benaid am Corph eu puro au glanhau. Presswylia di O Arglwydd, ynosi drwy dy Yspryd Glân, fel y byddwŷf bŷth yn ddiwahanedig wedi fy uno gŷda thi, drwy ffŷdd a chariad a Sanctaidd ufudd-ded Amen.

O Sancteiddiolaf a bendigediccaf Yspryd Glân, bid gwiw gennŷt ganiattau imi dy Gymmorth, fel y cyflawnwyf yn iawn a

adlwy y Sanctaidd Ddyledswydd yma'r wyf arno. O anadla im benaid y fâth Sanctaidd fedaylieu a deisyfiadeu ac a'm gwneio yn gwmnwys i dderbŷn yn deilwng fendigedig Gorph a Gwaed fy Anwyaf Brynnwr. Deffro ynof fywiol edifeirwch, ychwanega ynof wir ffydd a chynneu neu ennŷn yn fy nghalon gariad perffaith, diolch-wruch diffuant a Duwioldeb defofionol. Cyflawna fi O Arglwydd a'th rasau nefol yma, ac fellŷ y gwnâ fi yn weddus i gyfrannu or Cogoniant hwnnw a ddatguddir rhagllaw yn y byd a ddaw. Amen. Amen.

Ar ol Gweddi y gyfflegriad dywedwch.

GOrphenned yn ôl y pêth a orch'mynnaist, yr wyf yn credu, mai yma y mae'r pêth y mae fy Enaid 'n hiraethu am dano, sef Jachawdwr Croeshoeliedig yn ei gynhyrchu ei hunan i bechaduriaid truain edifeiriol. O caniattâ fel im caffer or nifer hynnŷ, ac yna mi zllaf fôd yn ddiogel oi Gorph ai Waed Ef, a phôb donieu eraill oi ddiodeffaint Ef.

Os byddwch yn rhag-weled na bŷdd ond ychydig amfer arôl y cyfflegriad, cŷn y deloch i dderbŷn eich hunan, yna adroddwch ddim, ond yn unig, gyda cŷmmaint defosiwn ac a fo possibl y weddi o flaen y Cyfflegriad, gan ddywedyd.

Nid ydwy fi yn rhyfygu dyfod ith fwrdd di yma, Drugarog Arglwydd gan ymddiried yn fy nghyfiawnder fy hun, eithr yn dy aml ath ddirfawr drugareddau di, nid ydwy fi deilwng gŷmaint ac i gasglu'r briwŷion dan dy Fwrdd di. Eithr tydi ŷw'r un Arglwydd'r hwn a biau yn waŷtad drugarhau. Caniattâ imi gan hynnŷ Arglwydd Graŷol, fellŷ fwytta Cnawd dy Anwŷl Fâb di Jesu Griŷt ac yfed ei Waed Ef, fel y gwneier fy Nghorph pechadurus yn lân trwy ei Gorph Ef, ac fel y trigwyf bŷth ynddo Ef, ac yntef yno finneu.

Os bŷdd gennŷch fwy o amfer, cŷn y cymunoch fel y digwŷdd mewn Plwyffŷdd mawr, lle bo nifer y cymmunolion yn fawr heffŷd, yna heblaw y Weddi ragddywededig, trowch yn eich Lŷfr gweddi cyffredin, at hanes diodeffaint Criŷt (fel y mae iw weled yn yr Efengŷl ofodedig ar ddŷdd gwener y croglith, neu Efengŷl unrhŷw ddiwrnod arall yn wythnos y diodeffaint, sef yr wythnos o flaen y Pâŷg) darllenwch ef yn ddefofionol droŷto, a myfyriwch yn ddwys arno. Chwi ellwch goffa i chwi eich hunan y beieu enwedigol y buoch euog o honŷnt neu yr ŷch fwy tueddol iddŷnt, a gwnewch lawn-fwriadau difrifol yn eu herbŷn yr amfer i ddyfod.

Neu

Neu chwi ellwch orchymŷn i Drugarog nodded y Goruchaf Dduw eich Rieni, eich Ceraint, eich Gŷfeillion a'ch Gymwnaswŷr, ie ar holl fŷd.—Cyn derbŷn y bara dywedwch.

O Fendigedig Arglwydd Jesu, 'r hwn a ddywedaist, yr hwn a fwyttao fy ngnawd i ac yfo fy ngwaed i, fydd ganddo fywŷd trag'wyddol; Wele wasanaethwr 'r Arglwydd bydded imi yn ôl dy Air.

Wrth dderbŷn y bara, na ail adroddwch y geirieu ar ôl y Gweinidog, eithr clust-ymwrandewch yn ddyfal ac yn ddifrifol i'r peth ddywetto Efe wrthŷch; A phan adroddir ganddo Ef, y ragorol Weddi honno. Corph ein Harglwydd Jesu, a roddwyd trosoti a gadwo dy Gorph ath Enaid i fywŷd tragwyddol, dywed, Amen, yn ddistaw o ewyllys dy galon.

A phan ddyweid Ef, y geirieu eraill, Cymmer a bwyttâ hwn er cof farw o Grift drosot ti, cymmer y bara yn weddus oi law Ef a bwyttâ.—Ar ôl derbŷn y bara, dywed yn araf dêg wrthŷt dy hun, Gogonaint i'r Tâd ac i'r Mâb ac i'r Ysprŷd Glân; Megis yr oedd yn dechreu, y mae yrawrhon, ac y bydd yn oes Oesoedd. *Amen.*

O oen Duw yr hwh wyt yn dileu pechodeu 'r bŷd caniattâ imi dy Dangnefedd. O oen Duw yr hwn wyt yn dileu pechoeu 'r bŷd trugarha wrthŷf.

Cyn derbŷn y Gwppan dywed;

O Fendigedig Arglwydd Jesu, poed ith waed ti buro fy nghydwibod oddiwrth weithredoedd meirwon ith wasanaethu di y Duw byw.

O Arglwydd os mynni ti elli fy nglânhaui.

O cyffwrdd fi, a dywed, mynnaf, glanhaer di.

Wrth dderbŷn y gwppan, gwnâ yr un môdd ac wrth dderbŷn y bara, pan ddywed 'r Offeiriad, Gwaed ein Harglwydd Jesu Grift yr hwn a dywalltwyd trosot ti a gadwo dy Gorph ath Enaid i fywŷd trag'wyddol, dywed titheu yn ddistaw ac o ddifrif dy galon, *Amen.*

A phan ddywetto 'r geirieu hynŷ, Yf hwn er côf dywallt Gwaed Crist drosot ti a bydd ddiolchgar, Cymmer y Gwppan ac Yf yn bur gymhedrol. Ar

Ar ôl derbŷn y Gwppan dywed yn araf wrthŷt dy, hun, Teilwng ŷw'r Oen yr hwn a laddwyd, i dderbŷn Gallu a Chyfoeth a Doethineb a Chadernid ac Anrhydedd a Gogoniant a Bendith.

Am hynny, Bendith ar Gogoniant ar Gallu a fyddo ir hwn ŷy'n eistedd ar yr Orfeddfaingc ac ir Oen yn Oes Oesoedd.

Tyngais, ac yr wyf yn siccr amcanu gadw dy union farne-digaetheu.

Cynnal fy ngherddediad yn dy lwybreu fel na lithro fy nhraed.

Ar ol diweddu yr cwbl, dywed,

FY Enaid bendithia di 'r Arglwydd; a chwbl ŷydd ynof ei Enw Sanctaidd Ef. Fy Enaid bendithia yr Arglwydd ac na anghofia ei holl ddonieu Ef: Yr hwn ŷy'n maddeu dy hôll Anwireddau; yr hwn ŷydd yn iachau dy hôll leŷgedd; yr hwn ŷy'n gwared dy ŷywŷd o Ddeŷtryw, yr hwn ŷydd yn dy goroni a thrugaredd a thoŷturi, yr hwn ŷy'n diwallu dy Enau a daioni. Fy Enaid mola di yr Arglwydd Molwch yr Arglwydd Amen, Amen.

Gweddi iw harfer ar ôl derbŷn y Cymmun; naill ai yn yr Eglwys tra bo eraill yn cymmuno os bŷdd 'r amŷer yn caniattau; neu rŷw brŷd or diwrnod hwnnw pan ddychwelŷch di adref ith tŷ.

HOllalluŷg Dduw, Ffynhon yr hôll Ddoethineb, oddiwrth yr hwn y mae pŷb rhoddiad daionus a phŷb rhodd berffaiŷth yn diŷgŷn, ac ir hwn y mae pŷb Anrhydedd Moliant a Gogoniant yn ddledus, o wrefoccaf ŷerchiadeu calon ddiolchgar yr y chwennychwn fendithio dy Ogoneddus Enw am yr anŷeidrol drugaredd a ganiatteiŷt ti ith wâs y dŷdd heddŷw, wrth fŷd yn wiw gennŷt ŷy ng!ynnwŷs i fŷd yn gyfrannog o fendigedig Gorph a Gwaed Criŷt dy anwŷl Fâb, yn y Sacrament Sanctaidd; ac wrth hynny yn ŷicrhau imi o newŷdd hawl yn y Farwolaeth werthŷawr honno, yn goffadiwriaeth am bâ un yr or-deiniwyd y Sacrament hwn. O pa beth a dalaf iti, ŷy Nuw am
Jachawdwr

Iachawdwyr am y fâth dra ryfeddol gariad a ddangosaisf imi bechadur iruan ; O bydded dy gariad hwn yn rhwymedigaeth anhebcorol a thragywyddol arna fi i th garu ath ufuddhau di yn wastad. A chan na ddicbon imi wneuthur un weithred dda heboti, caniattâ i rasusol Gymmorth dy Yspryd Glân fôd gŷda mi yn wastad im cynnorthwyo i gyflawni y Sanctaidd Gyfammod hwn a adnewyddais ac a gadarnbeis i heddyw mor ddifrifol ac uchel-barchus ger dy fron, wrth dy Fwrdd Sanctaidd. Fel y byddwyf bŷw rhagllaw, megis un o waredigion yr Arglwydd mewn purdeb, Sancteiddrwydd ac Uniondeb ger dy fron di, er anrbydedd a Gogoniant ith Enw ac er tra'gwyddol Iachawdwriaeth im benaid fy hun yn nŷdd yr Arglwydd Jesu. Gŷda fy happusrwydd fy hunan yr wyf yn ddiifrifol yn deisyf Happusrwydd i Hôll Ddynolryw.

O Dduw pôb diddanwech a Thâd y trugareddau bydd rasol wrth bôb stât a Grâdd o ddynisn, fy ngheraint, fy nghyfeillion, ie fy neglynion befyd ; tosturia Arglwydd wrth y sawl sydd etto yn nhywyllwech cyfeiliorni ac anwybodaeth ac wrth y sawl sy'n mwynhau disglair oleuni dy Efengyl Sanctaidd, cymmer drugaredd ar y rhai sydd mewn hawddsfyd ac ar y rhai sy'n mewn adsfyd a chysfyngder, wrth y sawl sy dda ac wrth y sawl sy ddrwg. O Dduw gwnâ erom ôll, bêth bynnag a wyddost ti fôd mwya angenrheidiol er ein llês ni, a dŵg ni yn ddiangel drwy bresedigaethu, peryglon a thrueni y bywyd hwn ; fel or diwedd y delom ith Nef i Deyrnas, ymbâ le gydag Angelion ac Archangelion, y gallom ganu mawl a Halelujah i'r Tâd ar Mâb ar Yspryd Glân byth ac yn oes Oesoedd. Caniattâ hyn o Rasusaf Arglwydd Dauw er cariad ar dy un Mâb Jesu Grist. Amen.

Y R I I R A N N

Annogaetheu difrifol

- I. I gadw yn Sanctaidd a chrefyddol ddŷdd yr Arglwydd.
- II. I fynŷch gymuno, a bôd yn ofalus i gwplhau ein Haddunedau crefyddol.
- III. I ymddwyn gŷda pharchêdig ofn, yn ddefosiol, yn gymmwys a gweddus'n Nhŷ Dduw, fef yr Eglwys.
- IV. I arfer Enw Duw gŷda pharch yn ein hymn ddiddanion cyffredin.
- V. Cyngor yn erbŷn y pechod o Feddwdod.
- VI. Yn erbŷn dywedyd celwydd.
- VII. I ymarfer y mawr Ddledswŷdd o weddio mewn Teuluoedd mewn dull amriw Lythyreu oddiwrth Weinidog o Eglwys Loegr at ei Blwyfolion.

At y rhain yr anghwanegwyd Gweddieu iw harfer mewn Teuluoedd ac i ddynion neillduol ar eu pennau eu hunain gydag Hymnau a Charolau Duwiol o waith Mr. ELIS WYNNE, o *Lafynys*.

Yr wyf yn attolwg i chwi Frodyr, goddefwch air y Cyngor. Heb. xiii. 22.

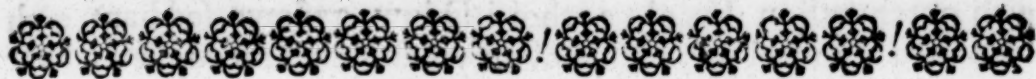
At y Darllennydd.

NI thybiodd yr Awdwr ddim llai na chymeryd Ef yn esceusodol am roddi allan ac argraffu 'r Annogaetheu ar Cynghorion sy'n canlyn ; Fel megis y dylei Physgygryr yn amser baint, Plâ echryslawen neu Glefyd arfer pŏb moddion fel na thano ymbellach, felly nid llai dyléd pŏb gwir Griflion yn enwedig yn y fâth amser o ddirfawr halogrwydd Moesau dynion ar fâth anfad ddigwilydd-dra o ddrygioni sydd yn ein plith, rwystro byd eithaf ei allu eu cynnydd a'u anghwanegiad ymbellach, fel na bo yn achos o anrhaith a destryw pawb yn gyffredinol gystal a thrueni a chosbedigaeth pŏb un neiliduoel.

Os gwnâ hyn o gynghorion mewn môdd yn y byd annog pobl i fucheddu a gwneuthur yn gyfattedbol i'w Proffes Sanctaidd, bwy atebant yr unig bêth a fwrriadodd yr Awdwr oddiwrtbynt ; ac ni phrisia ond ychydig am y pêtheu a ddyweid halogedig Ddadleuwyr y byd hwn i'w erbyu.

Y mae'r Awdwr yn dymuned un pêth ar y Darllennydd, na darllenno mo'r Annogaetheu hyn yn ddi-ofal, ysgafala ac esgeulus, ond ei dwys ystyried môdd y gallo eu bargraphu yn ddyfn ar ei galon.

Ac os wrth hyn o fôdd y derbyn Ef faint yn y byd o leshâd oddiwrtbynt mae'n erfyn arno roddi yr Gogoniant i Dduw, a chlodfori ei Enw mawr Sanctaidd Ef, am iddo Ef wneuthur Awdwr y dalennau sy'n canlyn, yn Offeryn i'w annog ef i Ddaioni.

I

Annogaeth ddifrifol a gadw yn grefyddol a
Sanctaidd Ddydd yr Arglwydd.

Fy Anwyl gariadus Frodŷr.

FE orch'mynnir ini yn groew ofod or neilldu un diwrnod o
Saith i addoli a gwasanaethu 'n grefyddol ein Duw ; ac
os cadwn ni y dydd hwn fel y dylem yn gydwybodus, ni wnâ
lai na dirfawr chwanegu at ein Happusrwydd Ysrydol. Y
feithfed dydd y gedwid gan yr Iuddewon er coffadwriaeth i
Dduw orphwys oddiwrth waith y Creadigaeth, ar ôl iddo Ef
orphen ei waith mewn chwe diwrnod, Fe orphwyfodd ar y
Seithfed dydd ac ai bendithiodd ac ai sancteiddiodd Ef : ond
gwedi hyn ar ôl tra ryfeddol Gnawdoliaeth Mâb Duw, er Pryn-
nedigaeth Dŷn, pan adgyfododd Efe o feirw ar y dydd cyntaf or
wythnos, ac wrth hynnŷ Fe orfoleddodd dros bechod ar bêdd,
nid heb reswm da ac achos gyfreithlawn y darfu ir Prîf-Grist'-
nogion neillduo yr dydd hwn, ar bâ ddiwrnod y gorphenwyd
y Fendith fwya oedd bosibl i Ddynol Rŷw fwynhau, ie meddaf
nid rhyfedd iddŷnt ofod or neilldu y dydd hwn, sef y dydd cyntaf
or wythnos, i ddwyn ar gôf iddŷnt ddirfawr Gariad eu Prynnewr
Bendigedig ar aneirif ddonieu daionus ar rhagorfreintieu fŷ'n
deilliaw oddiwrth ei Ing Ef ai chwŷs gwaedlŷd, ei Grôg ai
ddioddefaint, ei Werthfawr Angeu ai Gladdedigaeth ac oddiwrth
ei Anrhydeddus Gyfodiad oddiwrth y Meirw.

Ar y dydd hwn yr ymgynnullodd yr Apostolion ar Disgyblion
ynghŷd, mae hyn yn ddigon o sail neu warant ir Eglwys ymhôb
oes or bŷd arfer yr un diwrnod ; am hynnŷ ynte, yn ôl eu
Esampl grefyddol hwy yr wŷf yn erfŷn yn daer arnoch gadw yn
Sanctaidd y dydd hwn, er hôd arfer llawer yfywaeth yn ein plith
ir gwrthwyneb. Ac fel y galloch gwplhau eich dledswydd yn
hyn yn well, mi fyddaf gan hyfed a gosod o'ch blaen summ eich
dyledswydd, fel y mae'n perthŷn i chwi gadw y dydd hwn.

Os mynnwch gadw yn Sanctaidd Dydd yr Arglwydd, ni
ddylech chwi wneuthur dim gwaith ar y dydd hwn, dodî heibio
eich

eich gorchwylion bydol, a rhoi i Dduw gyflawn feddiant o'ch galonneu a gochel pŏb pēth a dynn ymaith eich meddylieu oddiar ei wafanaeth Ef, ac a wnâ sefydlu Eich galonneu ar bêtheu daiarol; nid i roddi esgus ini segura yr ordeiniwyd dŷdd yr Arglwydd, ond fel y newidid ein trafferthion bydol am Orchwylion Nefol. Ac yn wir oni sancteiddiwrch chwi yr Orphwys-tra yma, yr ydŷch yn torri 'r Gorchymŷn gyŷtal a phêd faech heb orphwys oddiwrth eich llafur ar y dŷdd hwn, y prŷd y caniatteir i chwi chwe diwrnod i wneuthur hynnŷ. Ni ddylech chwi gadw 'r Sabba'th fel 'r Iuddewon, sef ymarbed yn unig a gorphwys cddiwrth eich llafur beunyddiol ac esgeuluso i wneuthur Ef yn fôdd och Sancteiddiad. Mae ini ormod o achos i ofni yŷw'eth fôd yn rhŷ gyffredin gan lawer yn ein plith yr awron gyfrif Dŷdd yr Arglwydd, sef y dŷdd a gyŷfegrwyd iw wafanaeth Ef, ddim amgen na dŷdd i orphwys oddiwrth lafur, yn tybied os ymgadwant hwy oddiwrth eu gorchwylion bydol, iddŷnt hwy ei gadw ef 'n grefyddol ŷei y dylent; a ph'êth ŷŷ waeth mae llawer yn treulio y rhann gyŷfegredig yma o'u hamŷer mewn cyfeddach a Gloddest, Glythineb a Meddwdod, mewn pŏb oferedd a choeg ddigrifwch? Eraill i ddibennu rhŷw waith a adawŷant heb ei orphen ar hŷd yr Wythnos. Ond ŷw hyn yn eglur ddigon, eu bôd hwy yn goŷod y bŷd o ŷlaen Duw? Yn prifio eu helw bydol yn ŷwy na'u budd tragywyddol? Anŷeidrol ŷfolineb! ini ddifrodi 'r Amŷer y dylem dreulio yngwafanaeth Duw, i ddilŷn gwagedd a gorthrymder Yŷprŷd, rhai ydŷnt ddiball ŷfrwytheu hoŷlder i betheu 'r bŷd hwn. -Anŷiolchgarwch mawr droŷben! i Dduw oi ddaionus drugaredd ganiattau chwe diwrnod ymhôb wythnos ini wneuthur ein Gorchwŷlion, ini dybied yn ormod dreulio un diwrnod er llês ein Eneidieu anŷarwol ac er Gogoniant i Dduw.

Er bôd yn ddyledus arnom orphwys oddiwrth ein trafferthion bydol, etto ni waherddir ini wneuthur gweithredoedd o Garaid ac anghenrhaid; or fâth gyntaf ŷw 'r gwaith Anghenrhaid o wneuthur darbodaeth er cynhaliaeth i'n cŷrph, a chymeryd goŷal dyladwy am 'r Anifeiliaid hynnŷ ŷy'n fuddiol i ni oddiwrth eu llafur, ni allwn fôd yn Siccr o hyn: am na ddarfu i'n Bendigedig Iachawdwr ddim bwrw bai ar y Pharifŷeaid pan ofynnodd Eŷe iddŷnt, Affŷyn neu Ych pa un o honoch a ŷŷrth i bwl ac yn ebrwydd nis tynn ef allan ar y dŷdd Sabbath. Oddi yma y mae Eŷe 'n cymeryd achlyŷur yn ôl ei gynneŷfin Arŷer, i ddangos anghenrhaid

anghenrhaid Gweithredoedd o Gariad, y cyfrŷw ydŷ pŏb gweithred fŷ'n cyfeirio er llŷs a daioni i'n brodŷr, ar cyfrŷw weithredoedd a orch'mynnir yn Eŷampl ein Jachwdwr bendigedig, pan iachaodd Eŷe un a chanddo law wedi gwywo ar y Sabbath, Nid ŷes dim fŷŷ, ŷiccrach, mai diwallu eiŷieu ein brodŷr tlodion, p'run bynnag ai wrth dywallt olew peraidd iw harchollion, neu roddi iddŷnt yn Syber o'n hamlder, ydŷw 'r pŷth goreu i wneuthur ein gweddieu yn gymeradwy ger bron Duw ein Tād Nefol. Hyn a wnaeth i Dduw wrando gweddieu Cornelius, a myned o honŷnt mewn coffa ger ei fron Ef, megis Arwydd oi Garaid tuagatto. Ond i galŷn ymhellach ar y teŷtŷn yma. Os mynnech gadw dŷdd 'r Arglwydd yn Sanŷtaidd, rhaid i chwi ei dreulio ef mewn defoŷiwn a duwiol ŷwydieu; rhaid i chwi gyrchu yn waŷtadol iw gyhoedd Addoliant ai Waŷanaeth Ef yn y Gynnulleidfa, gan fŷd yn Siccr ddigon yn credu hyn, na thyccia un eŷguŷ yn y bŷd lai na bŷd yn amhoŷibl i chwi ddyfod yno neu i weithredoedd o Gariad ac anghenrhaid eich attal rhag dyfŷd, ddifeio eich Eŷgeuluŷtra yn hyn o fatter, pan ddŷl y Dŷdd cyfrif mawr ac ofnadwy; y prŷd hynnŷ y goŷynnir yn ddiammeu i chwi pa ŷawl cyŷleuŷtra fendigedig o waŷanaethu ac addoli eich Greawdwr a ddarfu i chwi eŷgeuluŷo a cham dreulio, a phan ich bernir fe'ch holir yn ŷanwl p'am y buoch abŷennol or Gynnulleidfa yn y Deml Sanŷtaidd, ac y Cyŷlegryŷbeiliaŷoch eich Duw or Anrhydedd ddledus iw Enw Sanŷtaidd Ef. Y prŷd hynnŷ y crynna ac y dychrynna yn ddirfawr pŷb gwirfodd Droŷeddwr y Gorchymŷn hwn, ac ŷe gura ei linieu naill wrth y llall fel Belŷhazzar, yna y meildithia ŷe, pan ŷo yn rhŷ hwyr yr Awr y twyll-hudwyd ef oddiwrth ei Ddledŷwydd, ai gydwybod ai dwys-biga Ef am ei ynŷydrwydd ai wallgoŷ. Gan hynnŷ, ŷel yr ydŷch 'n priŷio eich Eneidieu anŷarwol, ŷel yr ŷch yn deiŷyfu bŷdyn gyfrannogion o wynŷŷd anherŷynol ac: yn ddiŷynol ŷel yr ewyllyŷiech ochelŷd Gwae a Thrueni trag'wyddol cyrchwch yn waŷtadol i Waŷanaeth cyhoedd yr Eglwys ar Ddŷdd yr Arglwydd, onide pa bŷth a ellwch chwi ddiŷgwil, ond digoŷaint Dnw Brenin Mawr Nef a Daiar i'ch erbŷn, yr hwn (yn yr Eŷengyl) a ddigiodd yn aruthr wrth y ŷawl a wrthodaŷant ddyfod ir Swpper a barottoŷai Eŷe iddŷnt, a hwytheu wedi cael eu gwahodd mor raŷuŷol ganddo.

Yr Eŷnuch o Ethiopia 'r hwn oedd wr galluog iawn, ac mewn Awdurdod mawr dan y Frenhines Candace, a dybiodd ei fŷd yn rhwymedig i gymerŷd taith ŷawr i Jeruŷalem i addoli Duw;

nid oedd lai crefyddol er maint oedd ei fawredd, ac ni thybiodd fod pellder y fann lle 'r oedd 'n byw oddiwrth Jerufalem 'n ddi-gon iw efcusodi ef rhag ymddangos yno ei hun; Ac ni ellwn ddarllen y môdd y llwyddodd ei Zêl fendigedig Ef yn ei droedigaeth ir wir ffydd: Philip drwy ysbyssol ordinhâd Duw a neffaodd atto ac a lynodd wrth ei Gerbŷd Ef ac Efe ai haddy-sgodd 'n athrawiaeth yr Efengyl ac ai bedyddiodd. Mor ddirfawr y gwobrwyd Zêl y gwr galluog yma am anrhydedd a Gogoniant Duw. Y Gwr hwn a ddaeth yn ddiddadl gŷda llwyrfrŷd difrifol, yn ddefosionol, i addoli y Creawdwr, am hynnŷ mae'n resymmol ini dybied na fynnai fe ddangos yr Arwydd lleiaf o esgeulustra oi ddledswydd, a phed fâse hynnŷ yn bôd, ni chawsei ddim cŷmmaint ffafr gan Dduw ac anfon St. Philip 'n bwrpasol iw fedyddio ai droi ir ffydd.

Os mynnwn, yn Ail, gadw 'n Sanctaidd y dŷdd Sabbath rhaid ini nid yn unig 'n gyfa-wastad gyrchu i gyhoedd Addoliant Duw yn y Tŷ, a elwir wrth ei Enw Ef, sef yr Eglwys, ond hefyd yn wastadol ei wasanaethu Ef a'n duwiolswyddeu neulltuol gartre yn ein teuluoedd.—Y mae y fâth lesgrwydd a gwendid yn Nŷn wrth natur, yn ddigon o achos iddo Ef erfyn yn daer am gymmorth Grâs Duw, ni ddichon dŷn o hono ei hun gwplhau un oi ddyledswyddeu fel y dylei yn iawn; ac wrth natur fe ai harweinir gan ei wynieu ai drachwanteu, mae yn fwy tueddol i ddrygioni na daioni, yn gŷmmaint tra arhofo yn y Stât lygredig yma, ni wnâ Gyfraith Dduw ond ychydig o ôl ar ei galon Ef; mae hyn yn gyttunol ar pêth a ddyweid yr Apostol, y *dŷn an-nianol nid ŷw yn derbŷn y pêtheu ŷydd o Ysprŷd Duw*; am hynnŷ Ynteu mae'n hollawl anghenrheidiol iddo Ef sefyddlu ei galon yn ddiysgog ar Dduw a gweddio yn ddygn am gymmorth ei Lân Ysprŷd Ef, i gael nerth a gallu i gŷslawni Ei ddledswydd. Gweddi ŷw agoriad drws Trugaredd, Gweddi fŷ'n attal bar-nedigaethu Duw rhag syrthio ar ddynion, Gweddi a rŷddhaodd gadwyneu haiaran, Gweddi a egorodd ffenestri 'r Nefoedd ac a dorodd farrau Angeu, Gweddi os cwplheir fel y dylid yn ddi-ammeu ennill Drugarredd a Nodded y Nêf, os gweddiwn ar Dduw yn ddirgel, Fe a dâl ini 'n amlwg: Mae hyfforddiant Crist ei hun yn y matter yma 'n deilwng eich Ystyriaeth. Matt. vi. 5, 6. Pan weddiech na fŷdd fel y rhagrithwŷr, canŷs hwy a garant weddio yn sefŷll yn y Synagogeu ac 'n nghonglau yr heolŷdd, yn wir meddaf i chwi maent yn derbŷn eu gwobr. Ond tydi pan weddiech dôs ith Stafell ac wedi cau dy ddrws
gweddia

gweddia ar dy Dâd yr hwn fydd yn y dirgel, a'th Dâd yr hwn fy'n y dirgel a dâl iti yn amlwg. Mae yr Ddyledswydd yma o weddio neu addoli Duw yn ddirgel fel y mae iw arfer bôb dŷdd, fellŷ yn fwy enwedig ar y dyddieu a ofodwyd or neilldu i wasanaethu ac addoli Duw. Pa anniolchgarwch tra-mawr, mae'r dŷn hwnnw yn enog o hono pan fyw 'n treulio y dyddieu gosodedig hyn mewn oferedd a gwagedd, prŷd y dylei weddio a moliannu Duw. Pa Esgus eill Efe fyth roddi am ei esgeulustra o'r ddyledswydd hon. Gadewch imi orchymmŷn ich dilynïad ddoeth fwriad a duwiol ymroad Dafydd Sanctaidd, Myfi a waeddaf ar Dduw, a'r Arglwydd am hachub i. Hwyr a boreu a hanner dŷdd a gweddïaf a byddaf daer, ac Efe a glŷw fy lleferŷdd. Ps. 55. 16, 17.—Os mynnech gadw 'n Sanctaidd ddŷdd 'r Arglwydd ar ôl cyflawni eich defosiwneu a'ch duwiol swyddeu cyhoeddus a neillduol, nid ellwch wneuthur well defnŷdd or rhann arall och amfer nag wrth ddarllen gair Duw fel y mae yn sgrifennedig yn y Bibl, a myfyrio yn ddwys ac yn ddifrifol arno. Nid wŷ fi yn ammeu nad oes gan y rhan fwya o honoch y Bibl bôb amfer yn eich Dai yn barod at eich dwylo. O ! Ystyriwch yn ddyfal y mawrlês y ennillwch chwi, ar peryglon embydus a ellwch chwi eu gochel, wrth ddarllen 'n ystyriol yr Ysgrythur lân neu 'r Bibl. Yma mae Cyfreithieu Duw 'n Sgrifennedig, yn y Llŷfr bendigaid hwn y cawn ni weled ar ba ammodeu y gellwn ni ennill Teyrnas Nef, ac y cawn ein gwared oddiwrth Angeu trag'wyddol, yma y darlennwn ni am yr hôll ddledswyddeu y dylem eu gwneuthur fel y bôm ddedwŷdd yma ac yn y bŷd i ddyfod : Y Llŷfr hwn fy'n dangos yr unig fôdd hyffordd i sicrhau ini gyflawn feddiant or Etifeddiaeth anllygredig honno y cyfrŷw ac mae pôb dŷn rhesymol yn zwyddus iawn yn deifyfu ei chael ; y Sgrythur lân a'n tywŷs yn ddiogel ar hŷd y ffordd fy'n arwain i fywŷd trag'wyddol, ac a'n gwared ni rhag pôb dichell ddyfeisddrwg ein gelymion i'n difuddio ni o'n gorfoledd ac a rwyftra ein Happusrwydd, hwy a ddangofant i ni y pêtheu a fydd yn achos o'n tramgwydd, a'r llwybrau embŷd hynnŷ fy'n arwain i Ddeftryw ; Yn yr Sgrythur y cawn weled megis mewn drŷch wrthuned a hagcred o bêth ydŷ pôb mâth ar bechod ac ar yr un amfer hawddgared a hardded yw Rhinwedd a Duwioldeb. Yma cawn weled os cymmerwn boen (a phwy ni chymerai boen i fod 'n happus, a hynnŷ 'n drag'wyddol) fel yr euogfernir coegrodres a gorwagedd y bŷd anwir hwn, yma y gallwn weled chwanteu pechadurus y

Cnawd, yn union fel y maent, fef yn hollawl yn anaddas i burdeb cristianogol ac 'n llwyr anghyttunol i Athrawiaeth Jesu Grift Bendigedig. Ar air ni gawn weled yma fôd nodau o Warth a Gwradwŷdd ar hôll weithredoedd y Cythraul, fe ddangosir yma ffordd y bywŷd 'n ddigyfeiliorni ac fe a'n harweinir 'n ddiogel i borthladd trag'wyddol Orphwyffa. Pwy gan hynnŷ a fyddei mor lwyr-ynfŷd ac esgeuluso darllen y Llŷfr bendigaidd hwn er Jachawdwriaeth, er mawr ac anherfynol ddiddanwch iw Enaid? Bwriwn gan hynnŷ y cynnygid i ddŷn Stât amferol ar 'r ammod hawdd o ddeall natur y 'Sgrifennadeu fŷ'n perthŷn iddi ar moddion anghenrheidiol iw siccerhau hi iddo ei hun; pwy un o honoch chwi meddaf na chymerai boen a thrafferth i ennill yr unrhŷw ac y dybiai y gallai efe dreulio gormod oi amser môdd y gallae ei mwynhau, ac os felly, ai nid oes ddim prŷs am yr Etifeddiaeth anllygredig a diddiflannedig ynghadw yn y Nefoedd i chwi? Yn ola pêth os mynnech yn effeithiol gadw dŷdd yr Arglwydd yn sanctaidd, dâ y gweddai i chwi ddwyfffyrio ar y rhanneu hynnŷ or 'Sgrythur lân fŷ'n traethu am Graedigaeth y bŷd trwy anfeidrol allu Duw a Phrynnedigaeth y bŷd trwy ein Harglwydd Jesu Grift ei uniganedig anwŷl Fab Ef? Y Sabbath Juddewig (fel y crybwyllais i or blaen) a ordeiniwyd er coffadwriaeth o Greadigaeth y bŷd, ac er ir Eglwys Griftnogol newid y diwrnod, etto yn ôl pob tebygolrhwydd, ni amcanwyd erioed newid y diben yr ordeiniwyd Ef ar y cyntaf, ond yn unig chwanegu at hynnŷ goffadwriaeth or pêtheu a wnaeth Trag'wyddol Fâb Duw er ein Hiachawdwriaeth.. Dyma 'r pêtheu y dylem 'n ddwys ac 'n ddifrifol fyfrio arnŷnt, Ddŷdd 'r Arglwydd; chwi ddylech ystyried, mai Duw a greodd bôb pêth fŷ yn y Nêf ar Ddaiar, yn weledig ac anweledig, pâ un bynnag ai Arglwyddiaethau a Tywyfogaethau, a Meddiannau, Nêf y Nefoedd ai holl luoedd hwynt, y Ddaiar ar Môr ar hyn oll fŷ ynddynt; Mai Efe a luniodd y Goleuni ac a gre'odd y Tywyllwch; iddo Ef roddi yr Haul yn Oleuni i oleuo liw dŷdd ar Lleuad ar Sêr liw nos; iddo ordeinio yr hôll bêtheu hyn i ddatgan a mynegi ei Anfeidrol Ddoethineb, ei Allu, ai Ddaioni. Fel y dywed yr Apostol. Rhuf. 1. 20. Canys ei anweledig bêtheu ef er creadigaeth y bŷd, wrth eu hyftryied yn y pêtheu a wnaed, a welir yn amlwg, fef ei drag'wyddol Allu ai Dduwdod.

Jawn ddyledus yftryiaeth or pêtheu hyn, a ddengŷs ini yn eglur yr anhebcorr rwymedigaeth yr ydŷm ni tanodd i wasanac-

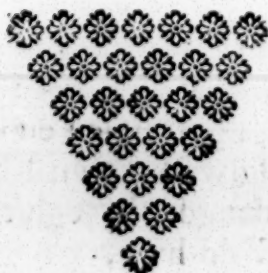
thu a gogoneddu ein Creawdwr ; yn enwedig cs ystyriwn ni mai ynddo Ef yr ŷm yn bŷw, yn fymud ac yn bôd, ni ellwn lai na meddwl a thybied, mai pêth or unionaf a chyfiawnaf ydŷw, ini ofod allan ei Ogonaint Ef yn waftadol, oddiwrth bâ un y derbynniafom ein bywŷd an hanfod, an hôll Gynheddfau naturiol a donieu Grâs ; fel y dylem fyfyrion ar ei weithredoedd Ef o Greadigaeth, fellŷ ni ddylem uwchlaw pôb dim ddwys ymfynniad ei Anfeidrol Gariad ym Mhrynnedigaeth y bŷd trwy ein Harglwydd Jefu Grift : Mae 'r 'Sgrythur yn hyfbyfu ini. Gal. iv. 4, Pan ddaeth cyflawnder y amfer i Dduw anfon ei Fâb, wedi ei wneuthur o Wraig, wedi ei wneuthur tan y Ddeddf fel y derbynniem y Mabwysiad. Actau ii. 23. Yr hwn wedi ei roddi drwy derfynedig gyngor a rhagwybodaeth Duw, ir Juddewon ei gymerŷd Ef a thrwy ddwylaw anwir ei groeihoeilio ai ladd, yr hwn a gyfodes Duw ; ie yr unrhŷw Jefu, (Joan xx. 9)—a dderchafodd Duw ai Ddeheulaw, yn Dywyfog ac 'n Iachawdwr, i roddi Edifeirwch iw bobl a maddeuant pechodeu ; os ŷw rhyddhâd oddiwrth Gaethiwed a rhwymau amferol yn achos o lawenydd rhaid i'n Prynnedigaeth oddiwrth feddiant Satan ac ymwarded oddiwrth ei greulon drawf-lywodraeth Ef ai chwerwaf Gaethiwed, fôd yn anfeidrol fwy achos o lawenydd a gorfoledd ; na r'own gan hynnŷ gyfiawn achos i eraill fwrw bai arnom ni, ar ôl bôd gennŷm ni unwaith iawn ymfynniad o ddirfawr drugareddau Duw yn Ngreadigaeth a Phrynnedigaeth y bŷd er hynnŷ ini esgeuluso i anrhydeddu ar y dŷdd a ofodwyd or neilldu ir perwyl hwnnw.

Nid oes dim fŷ siccrach nag ir Apostolion ar Crift'nogion cyntaf gadw dŷdd 'r Arglwydd yn gaeth iawn, nid eill fôd dim amheuaeth na byddei yn arferol ir Apostolion ymgynnull ar y Dŷdd hwn, oblegŷd dyma 'r dŷdd 'r ymgynnuallasant pan ymddangosodd Ein Iachawdwr yn eu plith ; ar y dŷdd hwn y daeth yr Ysprŷd Glân i lawr or Nef yn weledig ac eisteddodd ar bôb un o honŷnt ; ie pan oedd Paul ar gymerŷd ei gennad yn Nhroas ar y dŷdd cyntaf or wythnos fe ddywedir ir Disgyblion ddyfod ynghŷd. Ar unrhŷw Apostol wrth roi hyfforddiant ir Corinthiaid am gyfrannu i gyfreidieu eu brodŷr tlodion, mae yn erchi cadw yr arian a gasglwyd mewn Elusenau ar Ddŷdd 'r Arglwydd ; mae hyn yn dangos 'n eglur eu bôd yn cynhal eu cymansa grefyddol ar y dŷdd hwn.

Fel yr oedd yr Apostolion eu hunain, fellŷ hefŷd y Prif Crift'nogion oeddŷnt bur ofalus i gadw 'r dŷdd hwn yn gyfa-

waftad ; ie yn amfer erlidieu toftaf hwy gyfrifant y dŷdd hwn megis diwrnod iw gadw gŷda gorfoledd a llawenydd mawr er coffadwriaeth am Adgyfodiad Crift ; ac maë 'n bur hyfbŷs, gan gynted y troes Constantinus 'r Ymerodr yn Gristion, iddo Ef Orchymyn 'n gaeth i bawb ôll gadw 'r dŷdd hwn yn dduwiol barchus ; ac fe orch'mynnwyd yn y Cyngor yn Iliberis, os byddei i un dinafŷdd fôd yn absennol or Eglwys dri Sul ; y bwrid ef allan o gymundeb yr Eglwys ; ac ni chynhwyfid chwaith y prŷd hynnŷ ddim ymgyfarfodŷdd neilltuol, dim cynhulleidfa, ond y sawl a wnant ymgyfarfodd yn gyhoedd yn yr Eglwys ; a hyn fŷ'n dangos gŷda 'r pha dduwiol Zêl y cedwid y dŷdd hwn gan y Prif Grist'nogion. Eu harfer grefyddol hwy a ddylei fôd 'n Efampl i ninneu wneuthur yr un môdd gan ein bôd yn addef ac 'n proffessu yr un ffŷdd, a chennŷm ni 'r un gobaith am Ogoniant y bŷd i ddyfod ac oedd ganddŷnt hwy. Bydded gennŷm ni, gan hynnŷ, Frodyr, barch mawr yn ein calonneu i dduwiol fwyddau y dŷdd Sanctaidd cyffegredig hwn, a bydded diogel gennŷm, fel y cadwom 'n Sanctaidd y dŷdd hwn, neu fel yn ddiofal yr esgeuluswn ni ef, mai yn ôl hyn, y byddwn happus neu druenus dros bŷth, pan gadwom ni y dŷdd Sabbath fel y dylem mewn duwiol goffadwriaeth o anfeidrol drugareddau Duw i ddynion yr ŷm ni yn ei wneuthur yn ernes or gorphwystira hwnnw, yr hwn a gyflawna ein Happusrwydd olaf ni yn y Nêf. Ac wrth ei ddiystyru ai gam dreulio yr ŷm 'n gwneuthur ein hunain yn ddarostyngedig ir cospedigaeth a gyhoeddodd Duw 'n erbŷn y sawl a drofeddant ei dduwiol Gyfreithieu ef ac 'n wir i Drueni trag'wyddol, yr hwn a fŷdd cyfrann a Stât ddiweddaf y rhai anufudd.

Yr ydwyf eich garediccaf
Wafanaethwr,

II

Annogaeth difrifol i fynŷch-gymuno a chyflawni
yn ofalus ein Addunedau crefyddol.

Fy Anwyl garaidus Frcdŷr.

MAe'n amlwg oddiwrth eirieu Ordinhâd y Sacrament, fôd pŏb Cristion dan anhebcor rwymedigaeth i gyfrannu o fendigedig Gorph a Gwaed Crist, ie mae 'n anhawdd iawn tybied y gellid bosibl roi eglurach hyfbyrwydd o hono nai orchymmŷn yn gaethach ; am y bara fe ddyweid ein Iachawdwr yn groew, Matthew xxvi. 26. 27. cymerwch, bwyttewch, ac am y cwppan yfwch o hwn bawb : ie mae'n Iachawdwr yn dadgan 'n eglur, Joan vi. 53. oni fwyttwech Gnawd Fâb y dŷn, ac oni yfwch ei Waed Ef, nid oes gennŷch fywŷd ynoch. Cŷn y galloch, wadu y geirieu hyn mae'n rhaid i chwi wadu Awdurdod 'r 'Sgrythur Lân, hyn 'rwy 'n gobeithio na wnâ yr un o honoch ; os diystyrwch ac esgeulufwch y ddledsfwydd yma fy wedi ddadguddio mor eglur, nid Cyfraith Moses yr ŷch yn ei ddirmygu, ond Cyfraith oi throfeddu mae'r gosbedigaeth yn anrhaethawl yn fwy. Mae ein Iachawdwr bendigedig yn gorchymŷn ini wneuthur hyn er coffa am dano *Luc* xxii. 19. am hynnŷ pan ddwys ystyrioch chwi hyn, rhaid i chwi dybied fôd yn rhwymedig ddlêd arnoch gyfrannu or Wlêdd fendigaid hon ; ac am y coffadwriaeth yma o Grist, fel y mae'n orchymŷn, mae'n debygol i fôd Ef 'n perthŷn ir sawl a ddoe ar ôl 'r Apostolion, yn hyttrach nac ir Apostolion eu hunain, cans mewn pŏb tebygoliaeth nid allei ei Ddisgyblion Ef, y sawl oeddŷnt yn ei ddilŷn Ef yn wastadol, yn gweled ei wyrthieu rhyfeddol Ef, ei gladdedigaeth, ai dra-synnedigol Adgyfodiad oddiwrth y Meirw, ie meddaf nid allant hwy mo anghosio eu Harglwydd a'u Hathro, yn enwedig mor fuan ar ôl ei ymadawiad ai esgyniad ir Nêf. Am hynnŷ gan ddarfod grifrif 'n anghenrheidiol

orchymŷn ir Disgyblion eu hunain gŷfrannu or fendigaidd Wlêdd yma, er côf am ryglyddus Grôg a dioddefaint eu Harglwydd, ni ellwn dybied fôd y sawl a ddoe ar eu hôl hwy, fef eraill a nin-neu at ba rai y daeth terfynau 'r ofeoedd, yn rhwymedigach o lawer i wneuthur hynnŷ; wrth hyn chwi ellwch wybod fôd 'n ddledus arnoch gadw 'r gorchymŷn yma nid 'n unig oddiwrth eirieu Crist, eithr geirieu ei Apostol hesŷd, fôd y gorchymŷn hwn yn perthŷn i bawb fŷ'n proffessu y Grefŷdd Grist'nogol o amser yr Apostolion hŷd at ddiwedd y bŷd *1 Cor. xi. 6.*—Canys cynnifer gwaith bynnag y bwyttach y bara hwn, ac yr yfoch y cwppan hwn, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd hŷd oni ddelo; Am hynnŷ cyffredin arfer y Brîf Eglwys ydoedd ar Eglwysŷdd ôll hŷd 'r amser presennol, gorchymŷn mynŷch finistrïo y Sacrament Sanctaidd hwn, gan ei fôd Ef yn bêth mor dra-chyflurus a buddiolir sawl ai derbyniant 'n deilwng, yr wyf 'n gobeithio na ryfyga un o honoch ymddangos ger bron Duw heb y Wîsg briodas a ofynnir gennŷch yn 'r Eŷengŷl, fef i chwi fôd yn lân a sanctaidd, am hynnŷ, fy nledŷwydd i ydŷw, eich gynghori chwi i gwisgo hi bob tro y caŷoch gyfleusdra i hynnŷ, fef bob amser ich gwahoddir ir Wlêdd sanctaidd hon; pwy gan hynnŷ a ddichon glywed y fâth garedigol wahoddion a roir ini, ac a feiddia droi ei gefn arnŷnt, ac na ystyria ar yr un amser hyfdra ryfygus, y sawl a wrthodasant y Wlêdd yn yr Eŷengŷl, leied y dalodd eu coeg escusion, oblegŷd iddŷnt brynnu tyddŷn, neu brofi eu heieuaŷ ychen, neu oblegid eu priodi, ac yn ddirgel ni chondemnia ei hun am fôd mor ffôl ac ynfŷd am arfer y cyfrŷw wâg escusion, leied y dalant ger bron Duw, oblegŷd y rhai hynnŷ ni chawsant mo'u hesgusodi, ond eu cyfrif yn anheilwng or Wlêdd nefol? y Sacrament bendigedig a ordeinwyd er adnewyddu a chadarnhau y cyfammod newŷdd a brynnodd ein Jachawdwr bendigedig drwy ei Farwolaeth, ir Cyfammod hwn y buom mor happus a chael ein derbŷn yn ein bedŷdd, ac megis na finistrïr Sacrament y Bedŷdd ond unwaith, fellŷ mae hyn yn arwydd eglur o ddirfawr gariad Duw tu ac attom ni, y gelwir arnom ni i adnewyddu a chadarnhau cyfammod y Bedŷdd bob tro i'n gwahoddir i dderbŷn y Cymmun bendigedig, fel hyn yn rafusol yn rhoi ini fynŷch gyfleustra i'n cymmodi ein hunain a Duw ac i ddiwygio y troseddau a wnaethom iw erbŷn Ef, a phôb tro y derbyniom ni ef yn deilwng, yn rhoi ini Nerth i gyflawni y rhymedigaetheu fŷ'n ddledus arnom, ac o'n cyŷiegru ein hunain mewn môdd tra defosionol i wafanaethu ein Grafusaf Feistr

Feistr 'n fwy gofalus rhagllaw, heb 'n waetha in gelynion ysprydol a geisiant ein twyll-hudo rhag gwneuthur ein dledfwydd.

Bwriad y Sacrament yma, ydŷ' cadw a chynhal i fynu y Cyfammod fy rhwng Duw a dŷn, ac i gymmell ein haddunedau yn y bedŷdd ymhellach arnom, ac wrth y môdd yma, os byddwn gymeradwy ger bron Duw, wrth fôd yn gyfrannogion teilwng or Cymmun bendigaidd, ni allwn barhau 'n wastad yn filwŷr ffyddlon ac yn weislon iddo Ef hôll ddyddieu ein heinioes.

Mor dra rhyfeddol mae Daioni Duw 'n ymddangos yn hyn o fatter ? Mor dra addoledig ŷw ei Drugaredd Ef ? I ein Grafusaf Dduw nid 'n unig anfon ei Anwŷl garedig Fâb ir bŷd i wared a phrynnu dŷn colledig, ond hefŷd drefnu y fâth ordinhâdeu er ein mawr gyffur a'n diddanwch ac in cynhal ni i fynu yn yr Yrfa a ofodwyd o'n blaen. Ond ni ordeinwyd y Sacrament 'n unig er adnewyddu a chadarnhau y Cyfammod newŷdd, ond hefŷd er coffadwriaeth am ein Harglwydd an Jachawdwr bendigaidd ei hunan, ac ni ddylem ystyried hyn hefŷd yr arwyddo-ceir mwy o lawer wrth y gorchymŷn yma, nag 'n unig gofio fôd y fâth ddŷn yn y bŷd an Jachawdwr, oblegŷd fe fynnei ini gofio ei berthynas i ddynol rŷw ; y pêth hyn os ystyriwn ni Ef, ni ddichon lai nag anwylau ei goffadwriaeth Ef ini. Os edrychwn ni arno Ef, fel y mae'n Athro ac 'n Ddysgawdwr ini, mor garuaid'r ymddangosiff Ef yn y berthynas hon ? Mor fuddiol a llefol ini ddwyn ar gŷf ini ein hunain, y pêtheu tra-ragorol a godidog a ddatguddiodd Efe ini yn ei Efengŷl Sanctaidd ? Y môdd, er ei fwyn Ef 'n marw trofom ni, rhai oeddŷm hollawl elynion i Dduw, ein cymmodwyd ni ag Ef er ini ennŷn ei Ddigofaint i'n herbŷn, ac mae ini hawl i fendithion a breintiau y Cyfammod mewŷdd, pâ un fŷ'n cynnŷg ini faddeuant on pechodeu, grâs 'n gymmorth cyfamferol ac Happusrwydd trag'wyddol ? Os ystyriwn ni, mai Efe ŷw ein Brenin a'n Llywŷdd, fe a bair hynnŷ ini gofio y grafusaf gyfreithieu a'r gorch'mynion a roes Efe ini ; Megis fel y dylem garu Duw, rhoddi ein Goglud a'n hymddiried yn ei Ragluniaeth Ef, ai addoli gydâ phurdeb calon, yn ddiragrith, ac uwchlaw pôb dim, bŷw 'n sanctaidd a duwiol, ini fôd yn ufudd, yn oftyngedig, doddi ein ferch ar bêtheu nefol, bôd yn ddiwair, yn gymhedrol ac 'n fodlon i'n cyflwr ; ie os ystyriwn ni ymhellach mai Efe ŷw ein ffriend a'n Cymwynaswr goreu, ni ddichon ini lai na chofio ei ddirfawr Gariad digyffelyb Ef, a phâ un y carodd Efe nyni, y prŷd y rhoes Efe ei hun trofom ni, ac y bu fodlon i ddiodd

ddiodde y iarwoiaeth mwya poenus a gwradwyddus ar y Groes
 er ein prynnu oddiwrth bechod a meddiant Satan, ac ennill ini
 y fendith werthfawroccaf a allai ein Natur ni bŷth dderbŷn, fef
 maddeuant o'n pechodeu a chymorth Grâs Duw. Rhaid
 cyfaddef mai bendith werthfawr iawn drosben, ŷw maddeuant
 o'n pechodeu, a nyni wedi troseddu 'n erbŷn Brenhin Mawr
 Nêf a Dair ; y peryglon embyd mae pechaduriaid yn ddarost-
 yngedig iddŷnt, megis colli cariad y Goruchaf Dduw, arteithieu
 cydwybod euog ac ofn am y farn ddychrynadwy, a phoenau an-
 nioddefadwy tân Uffern : ie meddaf rhaid ir ymwared oddi-
 wrth 'r anfad ddrygau echryslion hyn, fôd yn fawr iawn, a
 dangos ini werthfawrocced ŷwyfendith yma fŷ'n fefŷll ar ein
 gollyngdod an maddeuant o'n hamriw bechodeu peryglus.
 Ond ymhellach fe ganiatteir ini fendith werthfawr arall drwy 'r
 Ordinhâd hon, fef cymmorth Grâs Duw. Hyn yn unig ar ôl
 ini gael maddeuant o'n pechodeu aeth heibio, a ddichon ein
 nerthu môdd y gallom fŷw buchedd sanctaidd a'n cadw rhag
 pechu yn rhyfygus, canŷ pan dderbyniom y sanctaidd ordinhâd
 hon fel y dylem, megis y modd yr ordeiniodd Duw i dderbyn
 ei nefol R âs Ef, yr ŷm mor ddedwŷdd a bôd yn siccr oi hôll-
 ddigonol gymmorth Ef, a pha beryglon neu galedi bynnag a
 ddigwydd ini 'n ein gyrfa, ni ai gorchfygwn hwy i gŷd, drwy
 effaith y nefol allu hwnnw, 'r hwn a fŷdd bôb amfer 'n barod
 i'n noddi a'n hamddiffŷn. Wedi hyn ni ddichon i ddim pro-
 fedigaetheu, dim twyll na hudoliaeth pechod mo'n denu i dorri
 ein dledfwydd, hwy a fyddant ôll yn rhŷ egwan, ni ai gorchfy-
 gwn hwynt drwy nerth Grâs Duw a fŷdd oddimewn ini. Ac
 os ordeiniwyd y Sacrament bendigedig hwn, megis môdd ini
 dderbŷn maddeuant o'n pechodeu, a chymmorth Grâs Duw ;
 a eill un dŷn rhesymmol dybied y ceiff Efe lesrhâd y diben, heb
 arfer y moddion, a meddwl nad gwell o lawer ydŷw ceisio Duw
 yn 'r Ordinhadcu a ofododd Efe ei hun, na thrwy nêb rhŷw
 ffordd arall o dŷfais dynion ? Bydded gan hynnŷ Frodŷr, fel
 yr ŷch chwi 'n Grist'nogion, y dwys ymsynniad fŷ' gennŷch or
 anhebcor rwymedigaeth hwnnwyr 'ŷch tanodd, i wleda gŷda'ch
 bendigedig Arglwydd wrth ei Fwrdd Sanctaidd Ef, yn fôdd
 i'ch dwyn chwi 'n fynŷch i rasufaf bresennoldeb Duw ; ar ôl yn
 gyntaf olchi o honoch eich dwylo mewn diniweidrwydd *Psal.*
xxvi. 6. a glanhau eich calonneu oddiwrth bôb aflendid ;
 Oblegŷd amharch ffiaidd arno Ef, ydŷ, i chwi droi eich gefneu
 ar eich bŷth fendigedig Brynnwr, y prŷd y mae Fe wedi darparu
 gwledd

gwledd Ysrydol i'ch eneidieu anfarwol, ac nid eill dim fôd mor llwyr-wrthwynebus ir Ufudd-dod hwnnw fy arnoch i Dduw 'r hwn yw eich unig Achubwr a'ch Brynniawdwr. Ac megis hefyd y dylech eich gyfri eich hunain yn rhwym i fynych gymuno, fellŷ mae'n rhaid i chwi fôd 'n ofalus iawn i gwplhau yr Addunedau hynnŷ a wnaethoch chwi wrth derbyn y Sacrament Sancteiddiol hwn; a dymma 'r pêth a fwriedais i draethu yn ei gylch yn y cyngor hwn ac i'ch annog i hyn yn fwy, yr wyfi erfyn ertolwg arnoch, ddwys ystyried yr anfeidrol leshâd, yn ddiballedig, a dderbyniwch chwi oddiwrth hyn. Hyn ach gwna mor ddedwyddol ac ennill Cariad Duw, y lleshâd a dderbyniwch chwi oddiwrth hynnŷ, a fydd o ddaioni mor anfeidrol, yn gyfryw nad ellwch lai nac yn ddifrifol och galonneu ymgais iw gael; O blegŷd os bydd Duw yn ffriend a chyfaill i chwi pa waeth pwy a fo eich Gelyŷn; nid oes dim nerth gyffelyb iw Gader-nid Ef *Job* xii. 13. 16. Fe eill Ef mewn munud awr orchymyn i holl Nerthoedd y Creadigaeth fôd 'n ddarostyngedig iw Nefol ewyllŷs Ef. Pan ennilloch chwi unwaith gariad Duw, i dderbyn 'n rasufaf eich amcanion dâ o ufudd-dod, nid rhaid i chwi unon ddim perŷgl nag embydrwydd. *Psalms* xvi. 2. pe fymmudid y ddaiar a phe treiglid y mynyddoedd i ganol y Môr. Ni bydd ryfedd gennych y prŷd hynnŷ feddwl am rwyfsg a mawredd eich gwrthwynebwyr, oblegŷd hollalluogŷw eich ffriend a'ch Gyfaill Nefol chwi, yr hwn a ddichon yn fwy effeithiol ddifa eich Gelynion a chwythad anadl ei ddigofaint.

Fel yr ydych drwy'r môdd yma yn sicrhau i chwi eich hunain ffriend neu Gyfaill o Anfeidrol allu, fellŷ y mae Efe hefyd yn un o anfeidrol Ddoethineb 'r hwn a ddichon ddatguddio hôll ddirgel fwriadeu calonneu dynion drygionus, yn erbŷn y sawl fy'n amcanu 'n ddifrifol gadw ei Orch'mynion Ef; hyn chwi ddylech gyfrif yn ychwaneg o achos i ymgais eich goreu at ennill caredigrwydd a Chyfeillach Duw, er y geill cyfaill daiarol fôd yn ddigon galluog i'ch amddiffyn a'ch gwared, y prŷd y bo yn gyfŷng ne'n gaeth arnoch, er hyn ei gŷd fe eill fôd arno Ef eifieu doethineb a deall i wneuthur y pêth a fo oreu er eich llês, oblegŷd heb hyn nid ellwch yn fynych eich amddiffyn a'ch gadw eich hunain yn ddîogel; dŷn mewn gallu ac awdurdod a ddichon amddiffyn ei frawd, ond os bydd pall ar ei ddeall ai synwyr, fe ellir siommi ei allu ef, fel na ddichon ef wneuthur y pêth a allasei 'n hawdd wneuthur, ped fasei 'n gynhyfsgaeddol a deall a synwyr. Ond os bydd gennych Dduw'r hwn fy o anfeidrol allu

allu a Doethineb 'n gyfaill i chwi, mae gennych holl briodoliaethu mwya dymunol Doethineb a Gallu ynghyd 'n amddiffynfa i chwi. Fel y mae Duw eich Gyfaill yn hollalluog ac o anfeidrol ddoethineb, felly mae Ef o anfeidrol gariad tu ac attoch mae hyn yn fwy na'r cwbwl, er bôd gennych ffrind doeth a galluog, etto os bydd môdd yn byd iddo ef fôd 'n angharedig tu ac attoch, a hynnŷ heb ddim bai o'ch ran chwi, pa leshâd gan hynnŷ a wnâ ei allu ai ddoethineb ef, os ni arferiff efe hwynt er daioni i chwi? Ond ni ddichon fôd dim pall ar dra derchafedig ac hyfrydlonaf gyfeillach a charedigrwydd Duw, fel y mae ei gariad Ef yn anfeidrol, felly y mae'n fwya pur ac anghyfnewidiol, ac hefyd ni phalla Ef arfer mo'i allu ai ddoethineb i'ch hamddiffyn os ni byddwch ddeffygiol i chwi eich hunain, a pheidio gwplhau eich dledswydd, oblegŷd, nid ŷw ei feddylieu Ef fel meddylieu dynion: *Eŷay* lv. 19. er i'ch gyfeillion amferol eich gadael yn ddi-achos, etto bid diogel gennych na wneiff Duw mo'ch gadael na'ch lwyr wrthod chwaith, cyhŷd ac yr egnioch o ddifrif eich galonneu ddilŷn rheol buchedd Sanctaidd a'ch gymwyso eich hunain i fôd yn deilwng i haeddu Cariad Ddw a nodded ei Râs Ef. Ond ymhellach os cyflawnwch 'n ofalus eich addunedau crefyddol, chwi dderbyniwch yn sicra dim or Nef megis ffrwyth eich gyfeillach a'ch garedigrwydd gŷda Duw, y fâth holl ddigonol gyfran oi nefol râs ef ac a wnâ yn fwy effeithiol eich cadw a'ch amddiffyn oddiwrth holl brofedigaethu peryglus eich Gelŷn anaele y Cythrael, er ei fôd yn rhodio oddi-amgŷlch gan geisio'r nêb a allo iw lyngcu, etto drwy rŷmm y nefol râs yma, fe a'ch nerthir fel y galloch wrthsefŷll yn y dŷdd drwg ac wedi gorphen pôb pêth sefŷll; Y Grâs hwn yn sicra dim a'ch hamgylchwregysa chwi ac arfeu anorchfygol, a chŷda 'r cyfrŷw y gellwch ddiddymmu holl amcanion a dyfeisie Uffern ac a wnâ i holl ystryw a dichell Diawl neu ddŷn i'ch erbyn fyned yn ofer, ac ach dug yn ddiangol gŷda gwynfydedig orfoledd drwy'r dyffrŷn hwn a ddagreu a thrueni i ardaloedd trag'wyddol Heddwch a Dedwyddfŷd; hyn a'ch gwnâ 'n gyflawn Fuddugol, ie ac 'n fwy na choncwerwŷr, ac yn y diwedd fe'ch goronir ag anllygredig a diddflannedig Goron o Ogoniant.—Chwi ellwch ddisgwil, ac yn wir mae'n zngheirheidiol i'ch ragrybuddio yr ymgais Galluoedd y tywyllwch bôb môdd i dorri eich bwriadeu da chwi, yn gymaint 'r arferant bôb ystryw ddichell-ddrwg iw dirymmu hwynt cyn y delont i ben da, ac y dygont ffrwytheu addas i Edifeirwch; ir perwyl yma, hwy a ruthrant ar eich gwendid,

gwendid, hwy ofodant bôb mâth ar fagleu ar eich ffordd, hwy arferant bôb mâth o demptasiwneu, fel y gallont drwy bôb môdd eich hudo rhag gwneuthur dledswydd, a'ch dwyn iw rhwyd, hwy a dorrant i lawr eich amddiffynfeydd gwanna, môddy gallont wrth hynnŷ eich dwyn iw Caethiwed : eithr Grâs tra galluog eich Duw a nertha eich holl wendid ac a fydd yn ficer ddiogel amddiffynfa i chwi rhag pôb Gelŷn ysprŷdol. Pwy gan hynnŷ na ddymunai gael y fâth ddiogel Amddiffynfa ? A phwy na chymerai boen i ennill yr unrhŷw ? Fe eill eich gwrthwyneb-wŷr amferol fwriadu 'n ddirgel eich drygu, a gosod magleu i'ch difa a'ch dinistrio ; eithr eitha eu gallu hwy ydŷ lladd y Corph ; pan ddychwel y corph ir pridd, pa bêth ychwaneg a allant hwy wneuthur ? Yna y derfydd am eu hôll genfigen au malis hwy ; oblegŷd nid allant mo'ch galŷn i fydd arall. Ond am eich Gelynyion ysbrydol maent hwy or fâth arall, hwy a'u hôll nerth a'u hegni a geisiant ddestrywio eich eneidieu anfarwol, gan eich garu chwi megis i fôd yn druenus drwy eu gweniaith ddinistriol, ni phallant ofod o'ch blaen, wychder a disgleirdeb mawredd bydol, Golud a hôll blefereu hudol y bŷd hwn, mewn gau liwieu twyllodrus, fel y gallont drwy bôb môdd, os ŷw bosibl eich baglu a'ch dwyll-hudo : Ond etto er hyn chwi ellwch, fel y mae St. Paul yn dadgan 2 *Cor.* ix. 9 wneuthur pôb pêth drwy râs Duw, gwrthsefyll a gwneud 'n ofer hôll gyfrŷw ddichellion ddyfeisddrwg ac ymladd yn wrol fel concwerwŷr tan faner Crist Capten mawr eich Iachawdwriaeth. Yn ddiweddaf os byddwch ofalus i gyflawni eich grefyddol addunedau, y rhai 'rŷch yn eu gwneuthur wrth dderbyn Sacrament Supper 'r Arglwydd, chwi ennillwch yn y diwedd Goron o Drag'wyddol Ogoniant. Pêth gwerthfawroccaf ôll a gyfrifir yn y bŷd hwn ydŷw Coron, am hynnŷ fe fydd arferol o fôd ymdrech mawr ynghŷlch Coron ddaiarol ac egnion llwyrfrŷd môdd y galler ei hennill : Ac os bŷdd rhai yn arfer eu hôll nerth a'u hegni ac a fyddant mor ddiiddeffgiol i ennill Coron trangcedig ; pa warth cywilyddus i ddyn ddiystyru ac esgeuluso un o anfeidrol fwy o brîs ? ac am ei Godidawgrydd nid oes dim cyffelybiaeth rhyngddi hi a hôll drangcedig feddiannau y bŷd hwn.

Nid ŷw mwyniant perffeithia o eitha happusrwydd a bodlon-rhwydd pêtheu 'r bŷd hwn mewn môdd yn y bŷd 'n gafartal i Enaid dyn nac yn ddigon o barhâd iddi hi ymhoffi ynddŷnt ; ie meddaf nid ydŷnt ond brau a darfodedig, ac am hynnŷ, hwy adawant 'r Enaid cyn iddi fyned iw thrag'wyddol Stat. Giwr ydŷw

ydŷw y geill defodeu llygredig y bŷd yma, ystryw a chŷrch y Cythrel, drwy ddangos pêtheu mewn gau liwieu, wneud ir Enaid hoffi pêtheu amferol, 'n fwy nag maent yn eu haeddu a dysgu iddi alw y drwg yn dda, ar da yn ddrwg, a hyn drwy effaith gau oleuni a ofodir o'i blaen hi gan ei gelynion anaele i ddiffodd y goleuni Nefol fŷ oddimewn iddi, lleihau, a chadw tanodd ei chynneddfau Ysrydol ai gwneuthur yn gydradd ar anifeiliaid a ddifethir, er y gwyddoch ir gwrthwyneb yn ôl y pêth a ddyweid y Doethaf o ddynion, sef Solomon, wedi ei feilio ar y drag'wyddol wirionedd o anfarwoldeb 'r Enaid, y dychwel y Pridd, sef y corph ir ddaiar lle y bu ac y dychwel 'r Ysbrŷd at Dduw 't hwn ai rhoes ef. *Eccles. xii. 7* Ac yn wir ar y Sylfaen gadarn yma, mae Grŷmm y Grefydd Grift'nogol 'n sefŷll ; can's os ar ôl ir Angeu ddifetha 'r Corph, fel mae gennŷm feunyddiol Efsampleu o'n blaen i wneud i ni gredu hyn, ie meddaf y dinistrir yr Enaid ynghŷd ag ef, nid oes dim i annog dynion i ymgyrraedd am drag'wyddoldeb, nac i feddwl am ddim tuhwynt ir bêdd. Ond nid oes dim mor erchŷll ofnadwy i alluoedd meddwl dŷn na thybied y gellir dileu a gwneuthur 'r Enaid 'n ddiddim, ac ni ddichon dim rhesymmau wneuthur i ddŷn goelio bôd ei Enaid yn farwol, onid gwallgo, ei wynieu llygredig neu benfyfrdandod drygioni a pechod, am hynnŷ fe ddylei trachyffsurus fwyniant o drag'wyddol Goron mewn bŷd i ddyfod wneuthur ôl dwysach ar feddwl dŷn, na dim fŷ bresennol, er ei bôd i ddyfod ac allan o olwg ; oblegŷd fôd pôb pêth yma ar y ddaiar yn llawn o amriw amherffeithrwydd ; ond mae 'r Duw mawr, pa un mae efe 'n gobethio ei fwynhau rhagllaw, a hynnŷ drwy 'n ddiŷfgog gredu ynddo Ef, ac 'n ufuddaf gadw ei orch'mynion Ef, ie meddaf mae Duw yn anesuredig o bôb perffeithrwydd ac ni ddichon iddo Ef ballu o fôd yn wrthrŷch gyflawn ddigonol iw drag'wyddol Happusrwydd Ef. Coron ddihalogedig adi-ddiflannedig a ofodwyd o'n blaen. Coron 'n mwyniant pa un nid oes na thrallod na blinder ac un a gyflawn wobrwya ein holl boen a'n llafur a'u lludded ar peryglon a ddarfu ini anturio iw hennill. Coron pan gaffom unwaith afael arni ni'n difuddir bŷth o honi, ond hi fŷdd 'n achos o'n anrhaethawl orfoledd a'n diddanwch byth bythoedd. Oni wnâ ei thra ardderchog odidawgrwydd yn gywilyddus gondemnio ein holl esgeuluŷtra a'n difrawch ni yn ei chŷlch ? Pa bêth ! a fŷdd dŷn mor ddifatter am y pêtheu mwya pwysfawr, y cyfrŷw a berthynant iw drag'wyddol heddwch ? A fŷdd dŷn yn waŷtadol mor lwyr ynfŷd ac

amherchu

amherchu galluoedd ei Enaid, a pheidio rhoddi ei serch ar y Nêf ai anrhaethawl ddidanwch ai orfoledd?

Tŷb cyffredin am orfoledd a difyrrwch pêtheu 'r bŷd hwn, ydŷ, eu bod hwy yn fynŷch yn llawn o ddeifyfiadeu o gael eu mwynhau, eithr anfyndŷch y digwydd hyn, neu 'r atebant ein disgwiliad ac yr ŷm 'n fuan yn blino arnŷnt wrth ei mwynhau, oblegŷd fôd y fâth chwerwdod 'n gymŷsg ai holl ddefnyddieu hwy, y cyfrŷw ac fŷ 'n hollawl ddigon i ddangos eu hamerffeithrwydd au gwagedd, ac os yn ôl y dŷb fŷ gennŷm or pêtheu hyn, yr ŷm 'n llawn ddeifyfu eu mwynhau, er ein bôd wedi cael praw mor annigonol y maent'n ateb ein disgwiliad; nid ydŷw ond rhesymmol ir wybodaeth fŷ gennŷm am bêtheu nefol i'n hannog ni iw dirfawr ddeifyfu, a chennŷm ni ddeifyfiadeu cyfaddas i fwynhau 'r unrhŷw; Am hynnŷ, Fy Mrodŷr, fel 'r ewyllysiech ennill ffafr a chariad Duw a holl ddigonol gymmorth ei nefol râs Ef, a mwynhau trag'wyddol Goron o Ogoniant yn y bŷd a ddaw; rwyfi yn eich cyngchori i fynŷch gyfrannu o Sanctaidd Sacrament Swpper 'r Arglwydd, ac yn ddeisgeulus ac 'n ofalus iawn gadw a chwblhau yr addunedau cryfeddol a wneloch wrth fwrdd 'r Arglwydd gan barhau yn wastad ym mhôb purdeb buchedd a chyfiawnder, er i chwi gŷd-ddioddef gŷda Chriff yma, y teyrnasoch gŷdag ef rhagllaw mewn Gogoniant trag'wyddol, a hyn yw taer ddwys weddi ddiragrith

Eich ffyddlonaf Gyfaill a'ch Gwasanaethwr.

III.

Annogaeth ddifrifol ini ymddwyn 'n weddus a pharchus 'n Nhy Dduw ~~fel~~ 'r Eglwys.

Fy anwyl gariadus Frodŷr.—

MA E gorchwylion Crefydd or fâth natur ddifrifol yn gymmaint o ran eu bôd yn perthŷn i'n tragwyddol Heddwch nad ydŷw ddim 'n resymmol ini gyfrif ein hunain yn ddifatter yn eu cŷlch ; a chan ddarfod i Dduw oi ddaionus drugaredd weled 'n dda osod Sanctaidd ordinhâdeu megis moddion pwrpasol i ddwyn ffrwytheu gwerthfawr a mwya dymunol yr Ysprŷd, yn y Sawl ai mynŷch arferont hwy yn iawn a dyladwy.

Am hynnŷ byddaf gan hyfed a'ch cynghori ac erfŷn arnoch nid yn unig gyrchu 'n waftadol i Dŷ Dduw ar 'r amferoedd uchel a gosodedig o weddio, ond hefyd ymddwyn o honoch eich hunain yno yn y cyfrŷw fôdd, ac a wnâ ddatgan a thystio-laethu, y dyledus barch fŷ gennych i Dduwiol Fawredd ofnadwy y Goruchaf Dduw hwnnw, Pa un 'rŷch chwi 'n dyfod iw foliannu ai addoli. Pan oedd *Moses* i ymddangos ger bron ei Dduwiol Fawrhŷdi Ef, mae Duw ei hun yn erchi iddo ef ddiolgi ei esgidiau oddiam ei draed. *Exod. iii. 3.* Mae hyn yn arwyddocau nad ellid nessau atto Ef, ond gŷda gostyngeiddiaf ofn a pharch. Mae Mawrhŷdi anfesuredig y Goruchaf yn gofŷn ein ymddygiad ofstyngeiddiaf, isaf a mwya gweddus a threfnus, yn ei gynteddoedd ef, yn gŷmmaint a phedfoe gennŷm fŷwiol ymfynniad o Bresennoldeb Duw, wedi argraphu ar ein calonneu, ni fyddem euog or anweddeidd dra lleia, yn ein hymddygiad 'ngwafanaeth Duw ; Ni ymddangosem ger ei fron Ef mewn unrhŷw agwedd anwedus neu amharchus, fel y gwelir yn rhŷ gyffredin yn ein Heglwŷfŷdd ni ; Ond ni fyddem 'n ddiŷfŷgog wedi sefydlu ein meddylieu ar y pêtheu y 'rŷm ni y prŷd hynnŷ yn ei gwneuthur, gan ddwys ymfynniad a dangos y fâth ddiedus barch iw Ogoneddufaw Bresennoldeb Ef.

Pan addawodd ein Jachawdwr iw ddisgyblion y byddai Ef yn eu canol, lle bo dau neu dri wedi ymgynull yn ei Enw Ef (*Matth. xviii. 20.*) Mae'n bur resymmol ini dybied fôd 'n naturiol iddânt hwy ar y cyfrîw achosion ar cyfrîw amseroedd, fôd yn ofalus iawn o'u hymddygiad gan ddwys ymsynniad ei fod yn bresenol yn eu plith. Pe cymerem boen i ystyried yn ddifrifol am y Matter yma fel y dylem, pan ymgunnullom ni ynghyd yn Nhŷ Dduw, fôd ein bŷth fendigedig Brynnwr a'n Jachawdwr yn ein canol ni, pwy a feiddiai fôd mor anfad hŷf a rhyfygus a dangos 'r amharch lleiaf iddo Ef? Ped fae ei Ogoneddus Fawredd iw weled a'n llygaid corphorol; fe fyddei mewn pŵb tebygolrwydd gennŷm y fâth dduwiol ymsynniad oi Fawredd ac a ddangosei ein Goglŷd arno Ef a'n hollol ufudd-dod iddo. Pam gan hynnŷ na weithiai yr ystyriaeth, iddo Ef, yn gweled ni gymmaint ar ein calonneu ni, an hannog i wneuthur ein dledrwydd, gyftal ac ini i weled Ef? Je meddaf ai nid ydŷw mor ddledus arnom ni (fel 'r ŷm ni Grist'nogion) addoli ein Hargrwydd, er nad ydŷw Ef yn ei ddangos ei hun i'n llygaid corphorol gyftal a phe gwelem ni Ef yn Ardderchawgrwydd ei Ogoniant. Am hynnŷ ni ddeuiff yr un Cristion defosionol i gynteddodd Tŷ 'r Arglwydd, heb wneuthur yn ôl cyngor y Gwrthoeth, sef yn ofalus iawn, gwilio ar ei draed (*Pregethwr. v. 1.*) ei osod ei hun mewn agwedd drefnus a gostyngedig, megis y gweddai i bechadur edifeiriol yn ostyngeddias yn erfŷn am Drugaredd Duw, digofaint pa un a enynnoedd Efe iw erbŷn.

Ac os ydŷw hŷn, yn arwydd amlwg o Gristion da, megis yn ddiammeu y mae, 'rwy 'n gobeithio y ceiff y cyngor bŷrr hwn ychydig o le yn eich galonneu ac y bŷdd yn fôdd da ich helpu i atgyweirio y pêtheu fydd ar fai yn eich ymddygiad chwi yn Nhŷ Dduw. Goddefwch gan hynnŷ, ertolwg i chwi Frodŷr, y gair yma o Gyngor, sef pa brŷd bynnag yr eloch i Dŷ Dduw, a chwi sefydlu eich galon yn ddifrifol ar Fawrhydi y Brenin dragrwyddol hwnnw, cynteddodd pa un 'rŷch chwi yn eu fengŷd; iddi fod yn llawn oi foliant Ef a chyhoedd ddatgan y gw'rthieu a wnaeth Efe i feibion dynion. Ac fel nad ellwch arfer ddim môdd gwell îr perwyl hwnnw na llŷfr gweddi cyffredin neu Wafanaeth Eglwys Loegr os arferir ef yn iawn, ac os ydŷch yn wir ac yn ddifrifol ddymuned cael y llefhâd a ddichon Ef goddi i chwi, o ran pan fo'm yn addoli Duw 'n ein Heglwyf fydd plwyf gŷda phurdeb calon, nid rhaid ini ammeu nad

ydŷm 'n ei addoli Ef ym mhrydferthwch Sancteiddrwydd; Am
 hynnŷ mi attolygaf i chwi o ddifrif fy nghalon aros yn ddi-yfgo
 'n nghymundeb yr Eglwys hon, pa bêth bynnag a ddywed rha
 dynion am fôd gwell adeiladaeth iw chael mewn ymgyfardod ydd
 neilltuol; etto mewn gwirionedd nid ydŷw ei gael mewn un lle
 gyftal ac yno. Fe ellir cam arfer yr ordinhâdeu goreu ai gwneud
 yn aneffeithiol ir perwyl y bwriadwyd hwynt. drwy fai y faw
 nad ydŷnt yn ei harfer fel y dylent, am hynnŷ yr wyf yn deifŷ
 ar bôb un o honoch, pa gan gynted y deloch ir Eglwys, i chw
 oŷtwng 'n ufudd ar eich glinieŷ, ac offrwm eich erfynnieŷ
 fynu, yn y ffurf hynnŷ o eirieŷ fŷ yn niwedd y cyngor yma ne
 gyfrŷw weddi gyffelyb iddi; ar ôl i chwi yn ddefofionol ddywe
 dŷd y weddi hon, pan ddechreuir darllen odidoccaf wafanaeth
 yr Eglwys, i chwi ei gŷd ôll ŷefŷll i fynu ar eich draed a gwrand
 ar y cyngor hwnnw a adroddir gan y Gweinidog, pa un a fŷd
 bôb amŷer 'n annogaeth dda i'ch gymhell i wneuthur eich dled
 wydd. Ar ôl darllen y Cyngor hwn, rhaid i chwi ŷyrthio a
 eich glinieŷ gŷda 'r Gweinidog gan gyffefŷu eich bechodeu
 Hollalluog Dduw, nid yn unig gŷda 'ch galonneu ond gŷda 'ch
 gwefufeŷu hefŷd; ac wedi hyn rhaid i chwi 'n ddiŷtaw, ha
 ddywedŷd yn uchel ar ôl 'r Offeiriad (fel y mae arfer rhai po
 fŷ 'n cam-gymerŷd y pêth) dderbŷn y gollyngdod a ddallenir
 cyfrŷw ac fŷ 'n wir ac 'n ddiŷrifol yn edifarhau, ar cyfrŷw
 unig, gan erfŷn 'n oŷtyngeiddiaf ar Dduw fôd 'n wiw gand
 dderbŷn eich gyffes chwi, a'ch gyfri 'n nifer y fawl y maddeu
 eu pechodeu iddŷnt; ac ar ôl hyn gŷda chalonneu defofionol
 dwylo wedi eu codi i'fynu tu ar Nêf, ddywedŷd y Pader ŷef
 weddi a ddŷsgodd ein Harglwydd bendigedig i chwi. A pha
 wneloch eich erfynnion i Dduw yn y geirieŷ a roddwyd i chw
 gan ei unig-anedig anwŷl Fâb Ef; codwch oddiar eich glinieŷ
 ac ymoŷodwch eich hunain oreu a fedroch, i wneuthur eich bri
 rann 'n moliannau eich Duw, gan ŷefŷll a'ch lyfreu yn ei
 dwylo yn yr agwedd mwya diŷrifol, oblegŷd os ni bŷdd Lly
 Gweddi cyffredin gennŷch, chwi adewch y rhann yma
 Gwafanaeth 'n hollawl heb ei wneuthur, neu ar y goreu heb
 fôd ef gŷda chwi ni chyflawnwch mono ond mewn rhann, a
 hynnŷ chwi ddyiech yn wir ddiau gyŷrif y Llŷfr hwn ei
 gydymmaith goreu, a'ch tŷbied eich hunain 'n ddeffŷgiol y
 eich dledŷwydd, os ni bŷdd gennŷch, ar y cyfrŷw achofion
 Rhan fawr o'n Happuŷrwydd trag'wyddol ni yn y Neŷoedd
 fŷdd canu mawl a gogoniant i Dduw, a pha mwya yr arferon

ni or dledfwydd yma ar y ddaiar, mwya cymhwys a pharod a fyddwn ni i gwplhau 'r unrhŷw ddledfwydd yn y Nefoedd. Y Psalmau y arferir bôb 'n ail gan 'r Offeiriad ar bobl, ydânt mewn rhŷw fefur yn gyffelybiaeth i arfer y Seraphiaid hynnŷ yn y Nefoedd yn llefain y naill wrth y llall ac 'n dywedŷd (*Eſay* vi. 3.) Sanct, Sanct, Sauct, yw Arglwydd y lluoedd, 'r holl ddaiar fy'n llawn oi Ogoniant Ef. Na adewch gan hynnŷ gartref eich Llŷfr gweddi cyfredin 'n anfuddiol, y prŷd y geill eich helpu i gyflawni Sanctaidd addoliant Duw, a bôd 'n offerŷn i hwylio ymlaen Jachawdwriaeth eich eneidieu anfarwol. Pan orphennir darllen y Psalmau, ymosodwch eich hunain i wrando 'n ofalus ddarllen y rhannau hynnŷ o'r 'Sgrythur a ofodir am y Llithoedd, gan eu cyfrif hwynt megis rheol eich dledfwydd, ar pêtheu a'ch gyfarwydda ar y ffordd a arwain i Fywŷd trag'wyddol, y Jerusaleml Nefol, fŷdd uchod. A phan glywoch ddarllen 'r 'Sgrythur lân, da iawn a fyddei i chwi i cyfaddasu hwy attoch eich hunain, p'run bynnag ai i ddatguddio 'r pêtheu fŷ'n anwybod i chwi, neu i ddiwygio bêth bynnag fŷdd feius yn eich buchedd a'ch ymarweddiad. Tryfflor gwerthfawroccaf y Cristion da ydŷw'r 'Sgrythur Lân (*Joan.* v. 39) Chwiliwch yr 'Sgrythyreu, medd Crist, canŷ ynddânt hwy yr ydŷch yn meddwl cael bywŷd trag'wyddol; Tryfflor ydŷw'r 'Sgrythur fŷ'n gofŷn gennŷm barchedigaeth mawr; drwy help y tryfflor yma y gellwn brynnu Teyrnas Nefoedd, a gosod y fâth sylfaen o'n Trag'wyddol Happuŷrwydd i ddyfod ac na phalla monom bŷth bythoedd. Felly pan glywoch ddarllen unrhŷw rann o'r 'Sgrythur, chwi ellwch dybied 'n dda eich bôd 'n clywed Duw ei hun yn llefaru wrthŷch, ac 'n eich hyfforddio i arfer y moddion goreu i ennill ei rafusaf gariad Ef. Ar ôl darllen y Llithoedd rhaid i chwi wneuthur eich rann yn yr Hymneu fŷ'n canlŷn a ŷefŷll i fynu i wneuthur cyffes o'ch ffŷdd. Ffŷdd y Gwir Griŷtion ydŷ 'r Sail ar bâ un y rhaid i holl adeiladaeth ei Grefŷdd Ef ŷefŷll; gan gŷmmaint na bŷdd efe gadwedig heb ffŷdd, am hynnŷ ŷe ddylei gyffefŷu ei ffŷdd gyda llwyrfrŷd diŷfgog. *Rhuf.* iii. 2. 8. *Heb.* xi. 6.

Arfer rhai Eglwŷfŷdd wrth ddywedŷd y Credo, p'run bynnag ai un'r Apostolion, Credo Nicea neu St. *Athanaŷius*, oedd ddynt hwy roi eu dwylo ar eu cleddyfau, gan arwyddocau wrth hynnŷ eu bôd 'n barod i gadw a chynnal eu ffŷdd, ai hamddiffŷn hŷd at golli y defnŷn ola o'u Gwaed yn ei phlaid. Ac er nad ydŷ yr arfer yma 'n gŷnneŷn yn ein plith ni, etto pân ŷo'm 'n

cyhoedd gyffessu ein ffydd, ni ddylem wneuthur hynny bôb arfer gŷda 'r fâth Zêl gwresog ac a wna eglur dyftiolaethu ein bôd ni yn llwyr amcanu bŷw a marw ynddi ai maentimio 'n erbŷn pôb gwrthwyneb. Y Ffŷdd 'r ŷch chwi yn ei phroffessu, yn ôl y tair Credo a gynhwysir yn Eglwys Loegr 'n ddiammeu mai Gwir ffydd y prîf-grîst'nogion ydŷw, wedi ei feilio ar ddiysgog Sylfaen 'r 'Sgrythnr lân, ac nid ydŷw 'n cynnwys ynddi ond y pêtheu a ellir brofi 'n eglur o honŷnt. Pa bêth bynnag a ddywetto halogedig ddadleuwŷr y bŷd hwn, sef yr Ariaid a'r Sociniaid ir gwrthwyneb, y sawl fŷ mor ryfygus ac ymresymmu 'n erbŷn Duwiol anian Mâb Duw; Ni ddylem bawb fod yn ofalus iawn o ddilŷn yr hên lwybreu a gwiliad na ymadawom ni ar duwiol wirionedd hwn, am ba un y tywalltwyd Gwaed gwirion Gogoneddusaf Lu y Merthyron, a thrwy effaith yr unrhyw Ffŷdd y maent yr awron yn y Nêf. Ar ôl i chwi gyffessu eich ffydd yn y môdd cyhoedd yma, chwi ddylech eich gosod eich hunain yn 'r agwedd oftyngeiddiaf i weddio, gan oftwng i lawr ar eich glinieu; ac am 'r agwedd yma mewn gweddi, sef penlino, nid oes yr un mwy cyfaddas na hi, os cymerwch eich barnu am hyn, naill ai gan reswm neu arfer dynion Sanctaidd; O ran nid ellwch dybied nad ydŷw 'n bur resymmol i chwi ogoneddu Duw yn eich gorph gystal ac yn eich enaid, os rhowch ddim parch neu wrandawiad ir Apostol. *Rhyf. xii. xii. 1.* Pan ŷw efe yn attolygu arnoch er trugareddau Duw rod-di o honoch eich Gŷrph yn Aberth bŷwiol cymeradwy gan Dduw, yr hyn ŷw eich resymmol wasanaeth chwi; ac hefŷd arfer dynion Sanctaidd gŷnt ydoedd hyn ni gawn Esampl *Solomon* yn hyn, ar ôl iddo gyflegru 'r Deml. 2 *Cron. vi. 13.* Efe oftyngodd ar ei linieu ger bron hôll Gunnulleidfa *Israel. Daniel* hefŷd (*Dan. vi. 10.*) a oftyngai ar er linieu pan weddiai. Ac at y rhain ni ellwn chwanegu Esamplau or Testament newŷdd, digon debygai un i gywilyddio dynion or agwedd amharchus anweddaidd maen't yn arfer yn rhŷ gyffredin yn ein Eglwysŷdd, yr agwedd a arferai ein Jachawdwr ni ellwn feddwl oedd yr agwedd oftyngeiddiaf, O blegid iddo Ef syrthio ar ei wŷneb a gweddio. *Matth. xxvi. 39.* Ac se ddywedir 'n groew am ei Apostol St. *Petr. (Actau ix. 40.)* iddo Ef rod-di ei linieu i lawr a gweddio, se ddywedir hefŷd yn un pêth am St. *Paul*; yr un pêth a grybwyllir am St. *Stephan. Act. vii. 60.* Ac oddiwrth yr Esampl olaf yma ni ellwn ddeall nad ydŷw 'r agwedd yma mewn gweddi, mor ddifatter ac y tybiai rhai Pobl, gan nad allai, hôll gynddaredd a chiaidd Greu-
londeb

londeb Llabyddwyr y Cynferthŷr Sanctaidd yma, i dynnu oddi-
ar yr agwedd hon. Ond ymhellach medd St. *Austin*, pan fo'm
ni 'n gweddio 'rŷm 'n ymddiddan a Duw ein Creawdwr Holla-
lluog, am hynnŷ fe ddylei fôd gennŷm ni ddledus barchedigaeth
iw anfeidrol fawredd Ef ac offrwm i fynu ein herfynion gŷda'r
fâth oftyngedig ymsynnïad o'n dirfawr anheilyngdod ein hunain
megis y gweddai i bechaduriaid 'n ymbil am drugaredd wrth
Orfeddfa ei Râs Ef; bydded eich meddylieu yn ddifrifol wedi
ei sefydlu ar eich gweddieu, megis 'r offrymmair hwynt i fynu
gan 'r Offeiriad, fellŷ dilynwch ei eirieu Ef 'n ddistaw yn eich
galonneu gan ddywedyd, *Amen*, yn weddus ac o ewyllŷs eich
galon; wrth hynnŷ 'n rhoi eich diffuant gŷdsynnïad ac 'n dad-
gan eich bôd 'n deisyfu cael y pêtheu a weddier am danŷnt yn
Nghynnullleidfa 'r Sainct.

Pan ddarfyddir gweddio, yr 'ŷch chwi i godi oddiar eich
glinieu, a moli Duw mewn Pŷalmau, hymneu, ac odleu ysbryd-
ol, yna canlŷn y Bregeth, chwi ddylech gyfri pregêtheu 'n bê-
theu buddiol iawn i'ch hyfforddi mewn cyfiawnder, oblegŷd
Gair Duw ydŷ rheol pôb pregeth a rhaid i bregêtheu fôd o ra-
gorol lleshâd i'r Gwerin yn gŷmmaint au bôd 'n egluro 'r 'Sgry-
thur lân neu 'n dysgu Athrawiaetheu gyttunol ar cyfrŷw fŷwedi
eu dadguddio yn 'r unrhŷw: Ond ni ddylech gyfrif pregêtheu
megis y rhann bennaf o Wafanaeth neu Addoliant Duw. O
blegŷd Gweddi a Mawl ydŷw 'r ddau bêth pennaf 'n Ngwafan-
aeth Duw, ac 'n ddiammeu iw prifio 'n fwy o lawer na phregê-
thau; Bwriad pregethu mewn rhann fawr, ydŷ eich gynghori i
gyflawni 'n ffyddlon y dledfwyddeu Arbennig hynnŷ, sef Gwe-
ddi, Mawl a diolch i Dduw. Ond y mae'r fâth ysprŷd drwg
yn y bŷd yn gwneud i glustieu rhai pobl ferwino cyn belled a'u
bôd nid 'n unig yn prifio rhai Pregêthau o flaen y lleill, ond
hefŷd rhai Pregethwŷr o flaen eraill. Mae St. *Paul* yn barnu
'r matter yma, pan lŷw 'n galw y sawl oeddŷnt yn dywedŷd.
(1 Cor. i. 12. iii. 4.) Yr ydwyfi eiddo *Paul*, a minneu eiddo
Apol-los, yn gnawdol; er bôd rhagor mawr rhwng dysgeidiaith
ac araith rhai Pregethwŷr au gilŷdd (pa gynheddfau yn wir fydd
yn haeddu clôd a channoliaeth) etto rwyfi 'n ddifrifol 'n erfŷn
arnoch, pa brŷd bynnag ŷ clywoch bregethu Gair Duw, i chwi
wrando arno yn cyfrŷw fôdd, fel y bô mwy a buddiol i chwi,
nid yn gŷmmaint i ddifyrri eich glustieu, ac er lleshâd ich
Eneidieu; Ac os byddwch o'r fâth dueddfrŷd da a hwn, Chwi
dderbyniwch Addŷsg oddiwrth y Pregethwr gwaclaf os bŷdd

ei Athrawiaeth Ef yn ôl duwioldeb ; ac na thybiwch i chwi gam dreulio eich amser, er na phorthir m'och manyldra ! os bydd ef yn fôdd ich helpu at hwylio ymlaen Jachawdwriaeth eich Eneidieu. Ar ôl diweddu'r Bregeth, derbynniwch y fendith yn firiol, gan attolygu ar y Goruchaf Dduw, fel trwy rinwedd ei Sanctaidd Ordinhâu Ef, ich dygir ir porthladd a ddy-munech, ir Nefol Ganaan, Preswylfod y bendigedig.

Gan ddarfod imi eich harwain drwy holl Wafanaeth Eglwys Loegr (yr Eglwys Buraf ar y ddaiar) a rhoi ychdig hyfforddiant i chwi, môdd y dylech ymddwyn eich hunain yn Nhŷ Dduw, nid oes gennif ddim ychwaneg i ddywedŷd wrthoch, ond ce-thru 'r un pêth arnoch ac ail-adrodd 'r un Cyngor i chwi, fel yr ŷch 'n prifio Jachawdwriaeth i'ch eneidieu anfarwol, Gogon-iant Duw ar ddaiar, a pherffaith gyflawn fwyniant o hono Ef rhagllaw, i chwi 'n ddwys ystyried y pêtheu hyn, môdd y gallont eich gwneuthur yn orchwyledd, ac yn weddus eich ymddygiad y Nhŷ Dduw, a thystiolaethu yn eglur, mai Crist' no-gion ydŷch mewn gwirionedd, sef y sawl fy'n ofni Duw ac yn ddiysgog yn ymroi i gadw ei Orch'mynion Ef, ac fel y gwyddoch i Ddafŷdd lawenychu pan ddywedasant wrtho Ef, Awn i dŷ 'r Arglwydd, am hynnŷ, yn ôl Esampl ei Sancteiddrwydd ai Dduwioldeb Ef, ni ddylech chwithieu golli 'r ŷn gyfleusdra i wafanaethu ac addoli yr Arglwydd eich Duw yn gyhoedd yn ei Eglwys.

Hyn oddiwrth eich gyfaill a'ch
garo, &c.

PA gynta y deloch ir Eglwys, gostyngwch ar eich glinieu yn ddefosionol, gan ddywedŷd.

Bydded ymadroddion fy ngeneu a myfyrdod fy nghalon bôb amser 'n gymeradwy ger dy fron O Arglwydd fy Nghraig am Prynnwr.

O Rafusaf Arglwydd Dduw dyro imi rās fel y gwnelwyf y defnŷdd goreu om hamser yn dy Sanctaidd Dŷ di, ac yn rafusol derbyn ni ôll yn gymeradwy y sawl fy yma yrawron yn gynnulledig in cyflwyno ein hunain ger dy fron di, er mwyn Jesu Grist yr hwn y bu gwiw ganddo ei gyflwyno ei hun yn y Deml er ein mwyn ni mewn mawr Gariad a Gostynggeiddrwydd.
Amen. Cŷn

Cyn myned o honoch allan or Eglwys, ymgrymmwch yn
usfudd a dywedwch.

Gogoniant ir Tâd ac ir Mâb ac ir Yspryd Glân.

Megis yr oedd yn y dechreu, mae yr awr hon, bŷdd yn
waftad ac 'n oes oesoedd. *Amen.*

O drag'wyddol a galluocaf Arglwydd Dduw, bendigedig a
fo dy Enw mawr gogoneddus am y rasol gyfleusdra hon, y gaw-
som yrawron ith foli Di, am dy aneirif drugareddeu, a gwneu-
thur ein hanghenion a'n deffygion yn hyfbŷs iti, drwy haedde-
digaethu ein bendigedig Jachawdwr Jesu Grist. *Amen.*

Gogoniant a fo i'n Duw, ac ir Oen bŷth
bythoedd. *Amen.*

IV

Cyngor difrifol i ddynion arfer Sanctaidd Enw
Duw gŷda pharch dyladwy yn eu hymddi-
ddanion cyffredin.

Fy anwŷl gariadus Frodŷr.—

MAe y rhŷ gyffredin arfer o ofer dyngu, wedi llygru rhan
fwya o bobl, am hynnŷ 'rwyfi 'n gobeithio y cymerwch
'r Annogaeth ferr hon mewn rhann da, ac y cyfriswch yn rhwy-
medig ddlêd ar bôb Cristion, ymegnio hŷd eithaf ei allu i attala
rhwyftro y fâth ffaidd ymarfer beryglus. Po mwya hollawl a
chyffredinol y bo troseddeu or fâth yma, mwya hefŷd yr ydis yn
gofyn o'n Zêl a'n hawgrŷm iw gwrthsefŷll, fel na bo'nt yn achos
o lygredigaeth pawb yn gyffredinol ; Gwell ŷw torri heddwech
dwyllodrus pechaduriaid halogedig, na bôd 'n gyfrannogion gŷda
hwynt yn eu hechryslonaf bechodeu. Mae halogrwydd yr Oes
hon mor ddirfawr, mai braidd yr egor rhai dynion eu geneue heb
ddyfod allan o honŷnt aneirif lwon a rhegfeŷdd echryslawn ; a
hyn heb 'r achos neu 'r cythruddiad lleiaf, nac i leshâd neu ber-
wyl yn y bŷd, ond i synnu a brawychu dynion difrifol, sobr a
duwiol ; pa amharch mwy a ellir gynhŷg ir sawl sŷ'n wîr ac yn
ddifrifol yn proffessu y Grefŷdd Grist'nogol, nag i ddynion ddi-
ystyru y Duw mawr, y maent hwy yn ei addoli a galw arno iw
llwyr ddestrywio hwynt. Am hynnŷ goddefwch imi ymbil ar-
noch gŷda phurdeb diragrith, Cyfaill a'ch garo, pa brŷd bynnag
y crybwylloch chwi Sanctaidd Enw Duw, i chwi ddyfal bwyso
a dwys ystyried ei anfeidrol Gyfiawnder, ei Fawredd ai Allu
Ef ; Ac yn y môdd yma ymoftwng eich galonneu gŷda pharche-
diccaf arswyd ger ei fron, pan alwoch chwi ar ei Enw
mawr gogoneddus Ef. Yr oedd 'r Iuddewon tra buont yn dwyn
Zêl ir Gwirionedd, yn parchu Enw Duw, yn y môdd mwya
uchel a derchafedig gan ei gyfrif yn Goffadwriaeth. Pa fôdd
gan

gan hynnŷ, y meiddiwn ni Grifft'nogion, y sawl ydŷm 'n rhwymedig, o ran ein bôd yn bŷw dan burach a chaethach Grefŷdd, alw arno Ef, heb dalu iddo Ef y cyfrŷw barch fŷ'n ddledus oddiwrth bôb Creadur bŷw ? Fel y gwnelo 'r annogaeth hon ôl dwysach ar eich galonneu chwi, mi a ofodaf o'ch blaen y peryglon o ddilŷn y pechod rhŷ gyffredin yma o Ofer dyngu. Pan ystyrio chwi Ef fel y mae'n droseddiad amlwg, o un o Sanctaidd orch'mynion Duw sef y trydŷdd orchymŷn, mae'n rhaid i chwi dybied y bŷdd ef (fel pechodeu eraill) yn achos o ennŷn Digofaint Duw i'ch erbŷn ; Efe ddywedodd Duw ei hun 'n groew nad gwirion neu di-euog ganddo Ef (hynnŷ ŷw y cosba Fe 'n dôst) 'r hwn a gymero ei Enw Ef 'n ofer, pa faint mwy ynteu y cosbiff Efe 'r hwn a haloga ei Enw Ef yn rhyfygus, onŷ wnâ Efe edifarhau 'n ddifrifol am ei ddrwg arfer. Geirieu dychrynadwy yn wir ŷw rhain ! ac 'n haeddu ein difrifaf ystyriaeth ; yn gymaint a bôd y fâth anfad euogrwydd pechod yn 'r arfer ddrygionus yma, o ran ei fôd or rywiogaeth waethaf, ac mae 'n hollawl ddigon i beri braw a dychrŷn yn y dewra o ddrwg weithredwŷr ar pechaduriaid mwya rhyfygus. Pa bêth ! a feiddiai dŷn 'r hwn fŷ lwch a lludw ymherrio a gofŷn gwaetha Duw, megis ped fae gryfach nag Ef ? Pan fo dynion yn dystyru ac 'n gweithredu ngwrthwyneb i gyfreithieu y wlad maent 'n bŷw ynddi, mae'n naturiol iddŷnt ofni 'r Gôsb a roir arnŷnt os torrânt r unrhŷw, etto maent beunŷdd heb nag ofn nag arfwyd yn torri Sanctaidd orch'mynion Duw, ar hôll rwy-medigaetheu hynnŷ, mae iawn ymsynniad o drag'wyddol ofid a thrueni yn gofod arnŷnt. Ai ni ddylent hwy gan hynnŷ gael eu cosbi, y sawl fŷ'n dwyn 'r amarch mwya ar Dduw, drwy wneuthur ei Enw Ef yn watworgerdd, a galw arno Ef ar bôb wâg achosion, i fôd yn dŷst oi ffôlineb hwy, ac i farnu rhyngyddŷnt am bêtheu mor wael a falw ? Yr arfer ddrwg ddinistriol hon fŷ'n cael mawr rwŷsg yn ein plith, yn gymmaint ai bôd agos a halogi pôb mâth ar bobl, a chan ei fôd yn bechod mor gyffredin, nid ydŷs 'n dal dim cŷmmaint fulw arno. Ond ni eŷgusodiff hyn bŷth mo'i euogrwydd, er y tybiai rhai, p'le bo llawer or un gyflwr a hwynt, eu bôd hwy 'n ddiogel ; etto ni wyddom i Dduw ei hun ddywedŷd ir gwrthwyneb, pan ŷw Ef 'n gorchymŷn ini *Exod.* 33. 2. na ddilynom liaws i wnethur drygioni. Heblaw hyn, ni ddylem gyfrif y pechod yma yn beryglus iawn, o ran ei fôd yn ein harwain ir pechod mawr arall o Anudonedd ; oblegŷd drwy feunyddiol a gwaftadol ymarfer ag ofer dyngu, fe

fydd

fydd llw or diwedd yn fwy cynnefin na dywedŷd y Gwir, yn gymmaint a phan ddywedom rŷw bêth a fo'n amheius, neu rŷw Gelwŷdd, fe fydd 'n ddigon hawdd gennŷm ei gadarnhau a llw, heb unwaith ystyried pa bêth yr ŷm 'n ei dyngu ; fel hyn bôb yn ychydig fe 'n harweinir i dyngu ir pêth fŷ'n eglur 'n gelwŷdd ac amwiredd ; Fel hyn 'n gwawdio am ben tân yffol a llosgfeŷdd trag'wyddol drwy dyngu 'n anudon amriw weithiau.

At yr ystyriaeth hon, mae Cyngor un or hên Dadau yn bur gyfaddas, 'r hwn a fynnei ini ymogelŷd rhag y rhŷ gyffredin ymarfer o dyngu, ië ir Gwirionedd ; oblegid fod y rhy gyffredin ymarfer o dyngu 'n fynŷch yn tywŷs dynion i anudonedd, ac maent bôb amŷer mewn perŷgl o fyrthio iddo. Ond na thybiwch fy môd i yn gwahardd tyngu o flaen y Penswyddogion ar achosion cyfreithlawn, pan elwir arnoch i hynnŷ ; oblegid ni ellwn ac ni ddylem wneuthur hyn ; a phan orffo ini dyngu, gwnawn hyn, yn y cyfrŷw fôdd ac mae 'r Prophwyd (*Jeremi.* 4. 2) yn ein dysgu ni, fêf mewn gwirionedd, mewn barn ac mewn cyfiawnder. Pêth peryglus iawn yn wŷr ŷw ir pechod o ofer dyngu, fel mae'n achos i ddynion wneuthur y deunŷdd gwaetha o un or donieu godidoccaf y ganiattâodd Duw oi ddaionus drugaredd ein cynhyŷgaeddu, fef dawn ymadrodd, pa un a roed 'n bwrpasol ini iw foli ai glodfori Ef ; medru fŷarad megis y mae yn un or pêtheu mwya llesol yn hôll helyntieu ein bywŷd hwn, fellŷ hefŷd fe ai bwriadwyd i berwyl ardderchogcach o lawer, fêf i ddatgan moliant a Gogoniant anfeidrol Fawredd y Goruchaf 'r hwn a luniodd ddŷn o bridd y ddaiar, drwy nerth hollaluog ei Air Ef. Dwys ymfynniad o hyn a wnaeth i Ddaŷydd Sanctaidd mor fynŷch arfer ei dafod yn y môdd nefolaidd yma, fy nhafod (medd Ef. *Pŷalm* 25. 28) a lefara am dy gyfiawnder ath foliant ar hŷd y dŷdd,—Er na phrifia ormod o bobl yŷywaeth fawr yn ei Eŷampl ogoneddus Ef, na chwaith 'n ngorchmynion ein lachawdwr bendigedig ei hun pan ŷw 'n dywedŷd yn groew (*Matth.* 5. 34.) na thyngom ni ddim, nac ir Nêf, cans Gorŷeddfa Duw ydŷw ; nac ir Ddaiar, canŷs troedŷainge ei draed ydŷw ; onid i'n hymadroddion ni fôd, ië, ië nagê, nagê ; oblegŷd bêth bynnag ŷy dros ben hyn, or drwg y mae. Mi attolygaf yn ddisrifol iawn arnoch, na bo'ch or un dŷb ar annuwiolion halogedig, fêf, mai eich eiddo chwi eich hunain ydŷ eich gwefuŷeu, nad oes nêb yn Arglwydd arnoch ac y gellwch alw ar Dduw 'n dŷft yn eich ofer ymddiddanion, ynghŷlch coeg bêtheu anfuddiol ; oblegŷd nid ellwn wneuthur hyn heb y mawr berŷgl ; ped fae dim ond 'n bôd ni yn gwneuthur cam ddefnŷd

ddefnŷdd or ddawn ragorol o ymadrodd a ro'es Duw ini, pa ddawn ni ddylid mewn môdd yn y bŷd ei harfer ir fâth ddiben drygionus, ond yn hyttrach o lawer i ddadgan a chyhoeddi ardderchog foliant ein Duw. Fel mae 'n rhaid ir perŷgl fôd yn fawr o alw Duw i fôd yn dŷft yn ein coeg fatterion gwael ni, fellŷ perycclach fŷth ydŷw ini alw arno i'n dieneidio a'n llwyr ddestrywio, neu i fôd yn ymddialŷdd arnom, yn ein llwon, rhegfeŷdd, Melldithion, a'n bwriadeu drwg. Oblegŷd pa fôdd y mae possibl i ddŷn alw ar Dduw i ddamnio ei hun, heb anfeidrol berŷgl? Canŷs ped fac Duw mor barod i wrando ac i dywallt ei ddialedd ar ddynion, ac maent hwy megis yn dymuned ac 'n galw arno i hynnŷ, nid allant hwy lai na bôd 'n druenus a hynnŷ mewn moment o amfer? Ie meddaf, pa fôdd mae possibl i ddŷn ddymuned dinistr a thrueni trag'wyddol iw frawd, heb fôd 'n euog or pechodeu dilynol, sef digafedd, bwriad drwg ac Anghariadoldeb, ar cyffelŷb? Gan fôd y peryglon o ddilŷn 'r arfer ddrygionus hon yn 'mddangos mor ddirfawr, yn enwedig pan ystyrioch pa esgusion a ellwch roi iw hamddiffŷn, yr ydwyf yn gobeithio y gwelwch chwi achos da i ddygn gaffau y fâth ffaidd ymarfer halogedig, o ran ei fôd yn cyfeirio 'n union i wrth-sefŷll Awdurdod y Goruchaf Dduw a dibrisio ei anfeidrol Allu Ef. Yr escus mwya cyffredin a r'oir am dano, sêf mai defod ac arfer ydŷw; gadewch imi ddymuned arnoch ddwys ystyried hyn, ydŷ 'n debygol i fynŷch ymarfer a nêb rŷw fâth ar bechod, fôd yn achos o wneuthur ei euogrwydd yn llai, neu yn hytrach, onid ydŷ 'n ei wneuthur yn fwy, po mwya 'r arferir ef? Nid ellir dywedŷd mai arfer ddiniweid, ŷw 'r fâth halogedig, os arfer ddrygionus ydŷ, fel yn ddiammeu y mae hi, ond goreu pan gynta y torrir hi; Os dywedir ymhellach iw hefcusodi mai effaith cyffroad gwŷn o ddigofaint ydŷw, mae hyn mor anrefymmhol ar cyntaf, cans pan fo rhŷw bêth yn achos o ennŷn eich digofaint chwi a'ch cyffroi, a oes achos yn y bŷd i chwi o ran hynnŷ gablu eich Greawdr, oblegŷd 'r amharch ar diystyrwch a gawsoch gan ddynion eich gŷd greaduraid? Mae hyn cyn belled a bôd 'n esgus am y pechod hwn, mae'r un pêth a fyddei i chwi lâdd eich Rien i ddial y cam a dderbyniasoch gan rŷw un arall, a chablu Duw, o ran darfod i rai och gymdeithion halogedig, gyffroi eich digofaint chwi.

Os oes nêb mor lwyr ynfŷd ac anraflawn, a rhoi hyn yn esgus, sef ei fod Ef 'n euog or pechod hwn, o ran fôd arno gywilŷdd gwneuthur amgenach, pan fo mewn Cwmpeini diffaeth halogedig,

dig, gan fôd y sawl, rhan fynycha yn cymerŷd ymarweddiad
 fobr ddifrifol yn wawd, cofied y cyfrŷw un y pêth a ddywedodd
 ein Iachawdwr bendigedig (*Marc. 8. 38.*) Pwy bynnag a fyddo
 cywilŷdd ganddo fi am geirieu yn yr odinebus ar pechadurus gen-
 hedlaeth hon, bŷdd cywilŷdd gan Fab y dŷn yntef hefŷd pan
 ddêl yngogoniant ei Dâd gŷda 'r Angelion Sanctaidd : Ac wedi
 hyn ni wneiff Efe gywilŷdd yn esgus am ei bechod, y prŷd mai
 y cywilŷdd mwya ydŷw bôd 'n euog o hono. Os oes dim arall
 a eill esgusodi 'r pechod hwn nid hwyrach mai Anghymedrolder
 ydŷw ; ond ni chymerir chwaith mo hwn yn esgus cyfiawn,
 megis nad ydŷw mynŷch droseddu yn gwneuthur y pechod yn
 llai, ond yn hytrach chwanegu ei euogrwydd, fellŷ nid eill un-
 rhŷw fâth ar bechod wneuthur un arall yn llai. Megis ni thy-
 ccia hôll esgusion, mae'n bosibl i ddŷn feddwl am danŷnt i
 ddihuddo 'r pechod tra embŷd hwn, a chan fôd ei ffrwytheu
 wrth hir gynnefindod ag êf mor ddinistriol, nid ellwch lai na'ch
 tybied eich hunain yn rhwymedig iawn i weithio allan eich Ia-
 chawdwriaeth drwy bryflur wellhau eich bucheddeu, canŷ po
 hwya yr arhosoch chwi yn yr arfer dddrygionus anesgusodol yma,
 trymma yn y bŷd a fŷdd baich eich bechod, ac fellŷ fe fŷdd yn
 anhawfach fŷth i fŷmmud ef ymaith ; nid oes dim fŷ siccrach
 tra 'r arhosoch chwi yn 'r ymarfer yma, nad ydŷch yn haeddu
 dim gwell henwau nac Ynfydion rhyfygus, o ran mae'n rhaid i
 chwi gredu, naill ai bôd Duw, neu naccau credu i fôd Ef ôll ;
 os ydŷch yn credu fôd Duw Goruchaf yn Hanfod gyflawn o bôb
 perffeithrwydd, ac yn ddilynol, i fôd Ef o anfeidrol Gyfiawnder
 a Sancteiddrwydd, nid ydŷ bosibl i chwi dybied lai pan fo'ch
 meddylieu 'n ddifrifol, mai y râdd uchaf o hyfdra a rhyfŷg ydŷw
 i chwi ddirmygu ei Anrhydedd a dibrisio ei Fawredd Ef, ni
 oddefai Tywylogion y bŷd hwn mo hanner y fâth amrafael am-
 harch, yr ydŷm beunŷdd yn ei roi i Frenhin y Brenhinoedd ac
 Arglwydd 'r Arglwyddi gŷda mawr hyfdra a gwynebeu caled.
 Os or tu arall yr ydŷch 'n credu nad oes 'r un Duw, nid eill fôd
 dim llwyr ynfyttach nach lwon cyffredin, can's pa fwy ffôlineb a
 eill fôd, na thyngu ir Duw nad ydŷch yn credu i fôd Ef. Fel hyn
 n chwi welwch fôd eisieu Synwŷr ar yr hwn nid ŷw yn credu bôd
 Duw, o ran i fôd yn tyngu i Hanfod nad ŷw Efe 'n credu ei fôd
 Ef ar 'r un amfer, ac am hynnŷ yn ôl ei dŷb ai ffŷdd ei hun nid ydŷ
 ei lw ef o lessad yn y bŷd iddo. Ac er nad oes mâth yn y bŷd ar
 esgus i roi am y pechod yma fŷ mor dra chyffredin 'n ein plith,
 etto er hyn, pa bêth a glywir fynychach, na chymerŷd Enw Duw 'n

ofer,

ofer, nid yn unig 'n nghydfasnach, y naill ddŷn ar llall, ond yn ei difyrwch ai chwaryddiaith, wrth ymddiddan ac ymresymmu ai gilydd, yn ddiammeu fe allai dynion ymddwyn 'n fwy cymhesur tu ag at eu gilydd, heb iddŷnt yn y môdd yma, halogi Sancteiddiaf a pharchediccaf Enw y Duw mawr daionus. Os twng dŷn fel y coelïer ef 'n well mae'n camgymerŷd yn ddirfawr, o ran fe dybiai dynion difrifol fôd ei gredit ef 'n wann iawn, prŷd mae'n rhaid iddo ef i chynhal i fynu er mawr berŷgl ac embydrwydd iw Enaid.

O Dduw trugarog ! ini oddef y fâth amharch ith anfeidrol fawredd di, ini glywed mor fynŷch gablu a diŷtyru dy dra addoledig ath bŷth fendigedig Enw Sanctaidd.

Yn ddiammeu mae hyn yn fatter o ofid, tristwch a galar mawr i bôb gwir Gristion, er bôd y trydŷdd Orchymŷn 'n gwahardd yn groewa dim gymerŷd Enw Duw 'n ofer, etto mor anfad yw rhyfŷg dynion, nid ydŷnt 'n unig 'n cymerŷd Enw Duw 'n ofer, ond hefŷd ei halogi Ef yn eu hymadroddion cyffredin, megis ped fae ddim yn gofŷn 'r Anrhydedd ar parch lleiaf ; y prŷd na oddeŷo 'r unrhŷw bechadur yr amharch lleiaf iddo ei hun, heb ei ddialu. A ellwn ni dybied y goddefiff Duw, Arglwydd mawr Nêf o Daiar, bŷth glywed gablu ei Enw Sanctaidd Ef ? Oni wneiff Efe yn hytrach barottoi ei Saetheu ar ei linyndau, ac ymroi i goŷbi yn dôŷt y cyfrŷw ddrwg weithredwŷr, er ei Drugaredd Ef, dros amŷer attal ei law Ef ? Yr oedd Cyfraith dôŷt iawn yn erbŷn Cabledd dan ddeddf *Moses*, p'le gellwch weled *Leŷticus* 24. 16. y rhoid i farwolaeth pwy bynnag a gablo Enw Duw.

Er nad ydŷ cyfreithieu 'r Deyrnas hon ddim cŷn gaethed, etto maent yn ddigon i argyoeddi y pechod ffiaidd yma, pedfae'r ŷawl ŷŷ'n caŷŷau 'r ymarŷer yma yn dwyn cŷmmaint Zêl ac y ddylent i Anrhydedd a Gogoniant eu Duw. Pêth iw ddymuned yn fawr ydŷ, i ddynion gymerŷd eu perŷwadio i ymadel ar arŷer gywilyddus hon, heb ir goŷb a roir yn y Gyfraith at eu gwellhâd hwy, i hannog i hynnŷ ; oblegŷd fôd yn fwy canmoladwy i ddynion ymadel a drwg arŷer allan o ddwys ymŷynniad o euogrwydd y pechod, nag o ran ofn y Goŷbedigaeth ; ir perwyl yma, gade-wch imi ddangos i chwi mawr anweddeidd-dra y pechod hwn ; yn nhŷb cyffredin pôb dŷn, pêth anweddol iawn ydŷ dangos 'r Amharch lleiaf ir ŷawl ŷŷ'n gydradd a ni, mwy o lawer ir ŷawl ŷŷ'n uwch na nyni, anfeidrol mwy ynte o laweroedd ydŷw di-anrhydeddu y Goruchaf Dduw ; gwall ŷynwŷr mawr ydŷ troŷeddu yn erbŷn a digio yr hwn a eill ein cŷstuddio a'n dwyn i ddirfawr

fawr gyfyngdra. Ac os yw hyn yn gyttunol a chyffredin dŷb Dyn-ol rŷw, f'ellir yn ddiau gyfrif y dŷn hwnnw yn ansynhwyrol, ac yn anescusodol iawn, yr hwn a ddigia ac amharcha ei Greawdwr ai Geidwad heb gael na difyrrwch nac Elw na lleffad yn y bŷd oddiwrth hynnŷ, oblegŷd pa ddeisyfiad a fodlonir a thyngu? Pa wŷn neu drachwant fy'n chwennŷch halogi Enw Duw? Pa warth tra mawr ini gan hynnŷ fy'n deisyfu dim cŷmmaint a chael ein cyfrif yn ddoeth a Synhwyrol, beryglu ein Trag'wyddol Iachawdwriaeth am ddim? Fe ddangosiff 'r Occrwr godeu llawnion a ennillodd Efe wrth ei bechod, ac yn ôl ei dŷb ef, Efe am ymffroftia na fu ei boen ai lafur ef yn ofer, ac fe eill y Gor-thrymmŷdd gymerŷd golwg ar eu dai gw'chion helaeth, ei dir-oedd ai feddiannau llydan a ennillodd yntef; Ond nid oes gan y Tyngwr halogedig ddim i ddangos nac i ymffroftio oi blegŷd; ond cydwybod euog iw gyhuddo ai ddychrynnu; mor anghyffon, afreidiol, ac anfuddiol o beth yw 'r pechod hwn, nad oes na ffrwyth na gwobr i gael oddiwrtho, ond gwarth a gwradwydd ac Angeu trag'wyddol. Oni ddylem yn fawr ymofidio wrth feddwl jam gyflwr y fawl fŷdd heb na rheswm na difyrrwch, heb na budd, Elw, neu lefhad yn y bŷd, ond gŷda mawr bechod ac embydrwydd yn myned rhagddŷnt i gablu Enw Duw, ac annog ei ddigofaint a'i fâr iw herbŷn. Am hynnŷ pa brŷd bynnag y crybwylloch Enw mawr ofnadwy Duw, yr wyf 'n ddifrifol yn dymuned arnoch, na sonioch am ei Enw Ef ond gŷda mawr barch ac anrhyddedd, ac os oes gennŷch ddim prŷs yn eich Gwynfŷd trag'wyddol, na ddigiwch mew'n môdd yn y bŷd y Goruchaf Dduw, oblegŷd Efe yn unig a eill eich gwneuthur yn wynfydedig.

Yr wŷf yn gobeithio gan hynnŷ, Frodŷr, os darllennwch chwi yn ddyfal hyn o Gyngor bŷrr ac os argraphwch chwi ei Resymmau Ef ar eich galonneu, na halogwch ac na chymewch Enw Duw yn ofer, Coffadwriaeth pa un a fu fendigedig drwy yr hôll pefoedd; ond 'n hytrach y bŷdd eich gofal pennaf i sancteiddio yr Arglwydd Dduw yn eich galonneu, yn lle cablu, moli ei Enw gogoneddus Ef; a Duw ei hun a wnelo i chwi ei folianu Ef felly yma ar y ddaiar, fel y galloch i glodfori Ef bŷth bythoedd yn y Nefoedd; hyn yw taer ddifrifol Weddi.

Eich Garediccaf Gyfaill, &c.

V.

Cyngor difrifol yn erbŷn y Pechod o Feddwdod.

Fy anwŷl gariadus Frodŷr.—

MA E Anghymedroldeb, y fâth elŷn i bôb pêth fy' rinweddol yn Nŷn, i bôd pêth fy' weddus a chymmwys i ddŷn, y dylei hôll ddynol rŷw godi i fynu mewn digofaint iw erbŷn, megis pêth fy'n anurddo ardderchawgrwydd dynol anian ac yn gwneuthur dynion mor wael a dirmygus ar anifeilŷaid direfwm. Fe eill y creaduriaid mudion hynnŷ, gael eu meddwi a diod gadarn, oblegŷd nad ydŷnt hwy wedi eu cynhyfsgaeddu a rheswm i reoli eu hanwydeu, ac heb fôd ganddŷnt ddim ymsynniad o ddledfwydd neu gywilŷdd, yn rhag-weled dim embydrwydd, nac yn ofni barn i ddyfod ; a phan ymchwelo 'r ci yn ei ôl iw chw'dion, neu pan ymdreiglo 'r hwch yn y dom, nid ydŷnt hwy yn gwneuthur ond yn ôl eu naturiaeth. Eithr Dŷn y creadur godidog hwnnw 'r hwn a wnaed ar ddelw Duw ei hun, ac mewn ardderchawgrwydd ychydig îs na'r Angelion gogoneddus; dŷn yr hwn a gynhyfsgaeddodd Duw a rheswm, fel y gallai wybod ei Ewylŷs Ef, ac a chydwybod iw annog ef i fôd yn ofalus iw wneuthur, ie i Grifftion 'r hwn y mae addunedeu Duw arno ef a chanddo hawl i Drag'wyddol Deyrnas; Meddaf ir Creadur doeth a godidog yma, ymadel ai Refwm, ai Gydwybod, ai Nêf ai Dduw, am ychydig mwy o ddiod nag fy' raid iddo wrthi, ie am 'r fâth ormodedd o honi, ac a fô'n achos nid yn unig o boen, gwarth a gwradwydd presennol iddo, ond hefŷd o drueni trag'wyddol yn y bŷd a ddaw : mae hyn yn fâth anfeidrol râdd o bechod ac ynfydrwydd, na ddichon pob dŷn yn ei iawn bwyll lai nai gondemnio gŷda digllonedd ; ac mae'n rhaid i bôb dŷn gyfaddef, nad eill dim caredigrwydd fôd mwy amferol a phwysfawr nag annog pobl i ymadel ar fâth ffiaidd bechod ai dychwel hwy yn eu hôl ir fâth Stât hyfrŷd ogoneddns o Sobrwydd Crifft'nogol.

Gwaith

Gwaith Sanctaidd Crefydd ydŷw hyn, yn ôl yr annogaeth yr 'Sgrythur Lân (*Ephes. v. 18.*) Na feddwer chwi gan Wîn yn yr hyn y mae gormodedd, eithr llanwer chwi ar Yfbrŷd. Fel pe dywedafid, gwybyddwch fod gennŷch ragorfreintiau nefol, Chy, chwi sy'n bŷw dan Stât yr Efengŷl, na fyddwch fel Môch a brwyfsg yn fathru tandraed y gemmau mwya gwerthfawr. Ch'ychwi y sawl fy rawron yn gwallgofi ac yn cablu o ran gormodedd o ddiod gadarn, a ellwch os iawn arferwch y moddion o Râs, gael'ch lenwi ar Yfprŷd Glân, a bôd yn ddedwyddol y nngwafan- eath a ffafor Duw, fel yr Angelion Sanctaidd.

Am hynnŷ dwys ystyriwch werthfawrhdy eich Nefol Ene- digaeth-fraint ac na werthwch moni am gwppaned o ddiod, mor flafus bynnag y bo hi, rhag fel *Esau* pan ddeloch i gydnabod eich ynfydrwydd, na chaffoch bŷth drachefn moni er i chwi drwy ddagreu i thaer geisio.

Trueni dŷn yn ei Stât gwypiedig, ydŷw fôd ei Enaid ef wedi foddi iw gnawd, ai fôd o naturiaeth ai ddychwant ar ddry- gioni, ar Cnawd bôb amfer yn chwennychu 'n erbŷn 'r Yfbrŷd, ac mor dueddol i ddilŷn chwanteu cnawdol, ie i ragddarbod dros y Cnawd er mwyn cyflawni ei chwanteu Ef. Mae hyn o bêth mor ddirefwm ac annaturiol, ac i Frenhin wafanaethu ei gae- thwas, neu i ddŷn adael iw gefhŷl i fathru ef tan ei draed. Gwaith Rheswm Crefydd, a Grâs Duw ydŷw diwygio 'r afreol- aeth yma, môdd y gallo galluoedd isaf 'r Enaid, ufuddhau y rhai fŷdd uwch, ac fel y gellir darostwng pôb rhai o honŷnt i ufudd- hau ewyllŷs Duw, a chwanegu ei Ogoniant ef. Gan hynnŷ, megis mai plefereu a meluschwante fŷ'n hudo pobl drwy ynfyd- rŷwdd eu cnawdol fêddylieu i Anghymedrolder; mae 'n hollawl anghenrheidiol i Jachawdwriaeth drwy nerthol gymmorth Sanctaidd Yfbrŷd Duw, mewn dledus ufudd-dod i reoleu 'r Efengŷl, sef Cymmedroldêr, dirwest a marwhâd, gadw ein Cŷrph yn y fâth drefn a rheolaeth, fel y gallont fôd yn arfeu cymhwys ac addas in heneidieu yn eu hegnion at wafanaethu ac anrhydeddu Duw. Yn hyn, y mae y Rhinwedd a'r Grâs yma o Sobrwydd yn sefŷll, fêf ei bôd 'n gosod terfyneu dyladwy i blefereu cnawdol, yn ein hattal rhag bôd yn euog o Anghyme- drolder mewn bwyd a diod, neu mewn un weithred naturiol arall, drwy hudoliaeth y gwâg ddifyrrwch fŷdd iw dilŷn.

Ond yn fwy pennodol am y pechod yma o Feddwod; Fe welodd Duw yn dda greu amriw fâth ar ddiodŷdd da ei blâs a hyfrŷd ir golwg, môdd y gallem addef ddonieu daionus y Goruchaf

Goruchaf Dduw tu ac attom ni, yn rho'i ei greaduriaid i ni nid yn unig i ddiwallu ein anghenrheidieu, ond hefyd i'n llonni a'n diddanu. Ond dyma 'r lle y dylem wilied ar ein Sobrwydd, fel 'r ymgadwom tu fewn terfynau Cymedroldeb ac na 'n huder i ormodedd er daed a phereiddied a fo 'r ddiod, ac er dyfyrred a fo 'r cwmpeini.

Fe ddarparodd Duw (fel y crybwyllwyd or blaen) amriw fath ar Winoedd a diodŷdd eraill i lonni a diddanu Enaid dŷn, ai gynhal Ef i fynu dan 'r amriw gyftuddieu mae 'n ddarostyngedig iddŷnt yn y bywŷd trangcedig hwn. Gwŷn a lawenycha galon dŷn, medd Dafydd. Rhoddwch wŷn ir trwm o galon, medd *Solomon*. Ar 'r achosion yma, mae gwŷn o ragorol leshâd i fywŷd dŷn. Yn hyn mae'r Grefŷdd Grist'nogol 'n ymddwyn yn fwy caredig tu ac attom ni, nac y darfu Rechab ymddwyn tu ac att ei blant, neu *Mahomet* at ei Ddisgyblion. Ond dyma 'r drwg, y pêthe a roes Duw yn hael iawn er dibennion daionus, yr ŷm ni yn eu camdreulio i fwriadau drwg; ar ddiod a amcanodd y Goruchaf Dduw i'n lloni, ein diddanu a'n diwallu, a gam arfer, ac a ddifroda dynion pan yfont ychwaneg o honi nag y weddai ir dibennion hynnŷ; fe drŷ meddwdod y peth amcanwyd yn feddŷginiaeth yn wenwŷn ini, a'n Gwŷn yn fustl aspiad; 'ple bo meddwdod yn cael ei rwyŷg pŷb rhinwedd dda a ddisflanna, a phŷb pechod a drygioni agynnydda fwy fwy yno. Medd-dod ydŷ 'r achos or drygeu hynnŷ y fawl fŷdd fel llifeirrant yn torri trosom ni, ar rhai mae dynion sobr difrifol yn cwyno ac 'n ymosfidio o'u herwydd. Nes y bo'r pechod yma yn anarferol ac yn ddiystŷr, ië tan y chywylyddier ef allan or bŷd drwy yr cyfreithieu a wnaed ir perwyl hwnnw, ni ddichon yr hŷll foddion eraill i wellhau moesau dynion fŷd ond ychydig o leshad, A chan mai un or bendithion mwya a eill ddigwydd, a'fŷddei 'r fâth wellhâd, da y gweddai i bŷb dŷn doeth a synhwyrol, ddwyn y cyfrŷw at y Pen'wyddog i gael eu cosbi ganddo, os ni thyccia ffordd arall yn bŷd i hannog i ymadel or fâth fŷiaidd bechod. Mae 'r pechod yma yn niweidiol iawn i ni, nid yn unig fel yr ŷm ddynion, ond fel yr ŷm ni Grist'nogion hefyd; ac mae'n rhaid iddo wneuthur i bŷb rhyw ddyn a fo dim teimlad, rheswm neu gydwybod ynddo, ystyried a gweled 'r anfad ddrygeu a ddaw o ddilyn Meddwdod. Eithr fel mai ofer a fŷdd pŷb annogaeth ac ymgais i attal y pechod hwn a phŷb pechod arall, heb râs a bendith Ysprŷd Sancteiddrwydd, am hynnŷ, mi erfynnias yn daer ar Dduw Rhoddwr pŷb grâs a daioni

daioni gymmorth 'r Ystyriaetheu hyn, a help ei lân Yspryd Ef, fel y bo m gryfion drwy ei rās Ef i ddistewi pob esgus a marw-hau pob tueddfryd ir pechod hwn, ac i annog pob un a ddarllenno y traethawd byrr hwn, i ymwrthod, ffeiddio a dygn gaffau 'r pechod o Feddwod. Ir perwyl yma myfi a ystyriaf yn Gyn-taf y drygeu mae ef yn achos o honynt ini fel yr ym ddynion, yn ail fel yr ym Grift'nogion.

Mae meddwod yn niweidiol ini fel 'r ym ni ddynion, o ran ei fod yn ein difuddio ni or peth godidoccaf fy'n perthyn ini, ar peth a ddylei fod yn rhagoriaeth rhyngom ni a chreaduriaid eraill, sef ein rheswn ; wrth ini ei soddi ef, mae yn ein gwneuthur ni yn waeth ein trefn na Môch anifeiliaidd. Ni chyfrifir y dyn doe-thaf pan fo mewn diod ond ffwl, ac fe fydd euog o amryw gam-pau ynfyd amryfus ac ansynhwyrol, ni fieryd ac ni cherdd y meddwyn fel dyn arall, ond ei ymddygiad a fydd yn anfoesol, yn anwedus, yn wyllt, hyll a gwallgofus.

Dyn fel y mae'n Greadur rhesymol, sef yn ddoeth a syn-hwyrol, mae yn dwyn delw Duw arno ef, ond mae anghymed-rolder yn ei wneuthur yn llwyr anghyffelyb iddo Ef ; yn gym-maint a bod y creaduriaid mwya dirmygus, ië mae Ci neu lyffant neu Neidr yn dangos mwy oi ddelw ynddynt na'r Meddwyn. Y Creaduriaid hyn er eu bod hwy yn wael, etto maen't fel y creuodd Duw hwynt ar y cyntaf, eithr mae'r dyn fy wedi ei orchfygu gan ddiod, yn hollawl anghyffelyb iddo Ef, ac yn fwy dirmygus na'r Creaduriaid gwaelaf a greuodd Efe : Mae'r Medd-wyn yn troi Gogoniant Duw i lûn eidion 'n pori glaswellt, neu yn hytrach i hŵch yn ymdreinglo yn y dom. Fe ddywedir yn gyffredin, am ddyn mewn diod nad yw efe yn gyffelyb iddo ei hun pan fo Sobr, nid yw fe 'n gwneuthur dim yn ôl rheswm a chydwybod, ond yn porthi ei chwanteu cnawdol fel mochyn anifeiliaidd, a chynddaredd dyn ag yspryd aflan ganddo, yn anghymwys i gwmpeini a Chymdeithas dynion, yn flinder ac 'n aflonyddwch i bawb a fo 'n agos atto ; yn peri galar a thriftwch i rai, ac 'n watworgerdd i eraill. Y peth goreu a wneir iddo y pryd hynnŷ ydŷw i symmud ef allan or ffordd, nes y delo amser a chwsg ag efe atto ei hun. Yn siccr, pan ddychwelo ei wybodaeth atto (fel Nebuchadonofor) fe fydd yn saeth iw galon ef feddwl, mor anifeiliaidd y bu efe, ar campau ynfyd cywilyddus a fu efe yn euog o honynt. Nid yw 'r pechod yma 'n unig yn hurtio dealltwriaeth dyn 'r amser presennol, ond mae'n hawdd ganddo gyd-gynnyddu ar ddyn gyda'i oedran ac ir Meddwyn heneiddio yn

yn ffŵl o ffŵl ac yn llai o ddŷn. Pan orchfygir Rheswm gan chwanteu'r Cnawd, hwy a sefydlant eu hawdurdod mor gadarn, yn gymmaint y bŷdd dŷn dan lywodraeth ei wynieu afreolu, yn waeth ei futt nag Anifail. 2. Hyn am tywŷs i ystyried yn ail, mor ddiystŷr a dirmygus y gwnâ'r pechod hwn, bobl yngholwg pŵb dŷn. Eu gweithion, a'u hisafiaid ai dirmygant ac au diystŷrant ar plant yn'r heolŷdd a'u gwatworant. Eu hymddygiad wirionffol ai gwnâ hwy yn wawd i'r anystyriol, ond'n ofid a thristwch i'r difrifol ac yn gyw. lŷdd iw Ceraint ai Cyfeillion. Yn wŷr pa'r olwg a eill fŵd mwy trŷt a gofidus, na gweled dŷn'r hwn a ddichon ymgyfeillachu neu gymuno gŷda Duw, yn ei wneuthur ei hun yn anaddas neu yn anghymmŷys i gyfeillach a chwmpeni dynion, i weled Ef yn gwerthu Anrhydedd ac Urdas ei natur ai obaith o drag'wyddol happuŷrwydd, am y difyrwch gwael o ychydig o ddiod a rêd ymaith dros ei dafod ef. Hyn sŷn gweithur i lawer o wŷr enwog a godidog yn ddiystŷr, a'r achos nad ydŷnt yn cael mor parch ar cymeriad sŷ ddyledus iddŷnt. Yn Drydŷdd, y pechod yma a fydd achos o aflendid buchedd a thrythyllwch anifeiliaidd, efe a drŷ reswm dros y drŷs, ac wedi hŷn ni fydd dim i reoli ein gwynieu, ac fe fydd cymaint o anrhesn, a phan dorro carcharorion y Carchar ac y lladdant eu Ceidwad, ni fydd na rheswm na chydwybod iw fŷrwyno ai cadw tanodd, wedi enynno gŷn neu ddiod gadarn hwŷnt. Oddiwrth hyn y daw yr anfad ddigwilydd-dra o arfer y pechodeu mwya ffaidd a chywilyddus; ac fel Meirch porthianus hwy a gyhoeddant aflendid eu calonneu, a gwylltineb a chynddaredd eu trachwanteu cnawdol yn yr heolŷdd, gŷstal a phan heidiant i dai'r putteiniad. Lot gwr da a chrefyddol pan oedd mewn diod, a orweddodd gŷda ei ferched ei hun, ar un fâth Noah hefyd a wnaeth bêth anweddaidd yn ei ddiod. Yn 4. Mae'r pechod yma, yn achos o ymrafaelion a chwerylau ymŷg dynion. Mae llawer yn syrthio allan yn ei diod, nas gwyddant amcan mo'r futt, na'r modd, na'r achos; yn gymmaint ac y mynnei yr Gwr doeth, sef Solomon, ini gymerŷd hyn, megis dihareb, bŵd i'r hwn a eisteddo i fynu yn hwyr tan enynno gŷn ai gymdeithion ef, yn gyffelyb i ddŷn a gweliau arno heb achos. Pan fo ysprŷd dŷn wedi ei ofod ar dân, megis, gan ormodedd o ddiod, yr achos lleiaf a ennŷn ei ddigofaint ef, ie lawer gwaith heb achos yn y bŷd, ac weithie ni ddifŷdd dim mono ond gwaed ei Wrthwynebwr. Pa nifer mawr a fwrddriwyd mewn tafarnau ers ychydig o flynyddoedd? Ac Och! mor ddifawr a

ydd y waedd honno am ddialed, pan fo 'r ddau anfad bechod-
 yma, sef Meddwdod a Llofruddiaeth yn galw am Iawn a Chy-
 fiawnder or Nef? Pa sawl un yn ei ddiod a laddodd ei geraint
 agosaf ai gyfeillion anwylaf, a braidd nas lladdei efe ei hun, pan
 ddoe iw iawn bwyll, wrth feddwl am y weithred a wnaethei efe.
 Yn ei feddwdod y lladdodd Alexander Clitus un oi Gyfeillion
 ffyddlonaf a hoffaf ganddo, a hynnŷ ddim ond am ei gynghori
 ir goreu. Yn Bummed, Mae meddwdod yn byrhau einioes
 dŷn, ac yn gwneuthur ei fywŷd yn ofidus iddo, ac y fydd yn
 achos o ddwyn arno amriw fâth o ddolurieu a chlefydon, Ac
 er bôd rhai, o ran cryfdwr eu 'menyddieu, a ddaliant allan yn
 hwy heb amharu eu cŷrph nac eraill, etto gwenwŷn i bawb
 ydŷw gormod o ddiod; er nad ydŷ yn lladd pôb un gan gynted
 au gilydd, etto ni phalla yn y diwedd, o ddwyn eu pennau
 mewn tristwch ir bedd. Mae hîr amser er pan ddaliwyd fulw
 (ac mae 'n rhŷ amlwg yfŷw'eth iw wadu) os darfu ir cleddyf
 ladd ei filoedd, i Anghymedroldeb ladd ei fyrddiwn; ac er i rai
 fŷw yn hirach na chyffredin, etto hwy a fyddant mor fethedig,
 llêsg, a nychlŷd, wedi eu hurtio a'u penŷyrdanu wrth golli eu
 ŷynwŷr, gŷtal a'u hiechŷd, megis fel pe bae bwriad Duw yn
 hŷn o bêth i cadw hwy yn fŷw yn y fâth wendid corph ac
 Yŷprŷd, fel dynion wedi eu crogi ar Sibbedau er eŷampl i eraill.
 A Duw ei hun a wnelo i bawb fŷ'n euog or pechod yma,
 gymerŷd eu rhybuddio oddiwrthŷnt, fel yr ymgadwont tufewn
 terŷynau cymedroldeb a Sobrwydd. — Yn 6. Ni ddichon y
 meddwŷn mo gochelŷd y perŷgl a fo o flaen ei lygaidd ef. Fe
 fŷdd y fath dew gymyleu dros ei olwg ef, na wêl Efe na Llŷnn
 na Dibin a fo'n amlwg ddigon i eraill, ac ni wyr ragor rhwng
 ei Gyfaill ai Elŷn. Pa nifer mawr a dorraŷant eu gyddŷfau wrth
 ŷyrthio oddiar eu Ceffyleu, neu a foddwyd mewn llynau a cheu-
 ffŷydd, neu a loŷgwyd yn eu gwelyau yn eu meddwdod? Ac
 mae eu muŷgrellni a'u methiant hwy en hunain, bôb munud yn
 bwgŷth i diŷuddio hwy o'u bywŷd; maent 'n ymŷymmud ac
 yn ymdroi fel plentŷn yn cerdded wrth y prŷnniau, a phôb Carreg
 yn eu ffordd a wnâ iddŷnt dramgwyddo, a phôb amŷer yn barod
 i ŷyrthio iw dinistr eu hunain. Ac os bŷdd rhai'n neu yr cyffelŷb
 Siawnŷieu a damweinieu, yn achos o'u marwolaeth, mor embŷd
 reŷynol a fŷdd eu cyŷŷwr hwy i ymddangos ger bron Duw, yn
 marw yn y weithred o wneuthur camaŷer oi drugareddeu ef, ac
 anuŷuddhau ei ewyllŷs Ef. — Yn 7. Mae meddwdod yn
 gwneuthur i ddynion ddirmygu Sobrwydd, ar ŷawl a fo'n ŷober.
 Mac

Mae Dafydd yn achwyn ei fod ef yn wawd ir meddwon, a Nabal oedd yn ei wîn pan ddifenwodd Dafydd, Eneiniog yr Arglwydd, megis fel ped f'asei un a ddiangasei oddiwrth ei Feistr. Hyn a bâr i ddynion gael eu Siommi a'u twyllo gan bôb un a fo ei fwriad ar dwyllo eraill.

Meddwdod a wnâ ddyn 'n anghymwys i fôd yn gyfaill nei-lltuol neu yn Gynghorwr cyffredinol, ac anheilwng o swydd yn y bŷd ar fôr na thîr. Meddwdod a ddw̄g anair ar y fawl ai mynŷch arfero, oblegŷd nid oes yr un henw mwy amharchus a gwradyddus na Meddwŷn cyffredin. Ac heb law hyn, pechod treulgar iawn ŷw Meddwdod, nid ellir bŷth moi faentumio heb fawr gôst ac heb ddifrodi llawer o amser ac esceuluso gorchwylion, a dledswyddeu anghenrheidiol. Pa fawl un fŷ'n gadael eisieu bwyd a diod, ar eu teuluoedd, i borthi 'r pechod treulgar hwn? yn gŷmmaint a bod hyn yn ddihareb gan Solomon, y daw 'r *Meddw ar Ghwth i dlođi*.

Fel hyn y ceisiais ddangos i chwi rai or drygeu hynnŷ, mae'r pechod hwn yn dwyn arnom ni fel 'r ŷm ni ddynion, ond yfŷwaeth nid ydŷ 'rhai'n mo hanner eu Sum hwynt, os yfŷyriwn ni hwy fel yr ŷm ni Grifŷ'nogion, mae'r drygeu yn anfeidrol yn fwy, j -- Fe ŷrr meddwdod ymaith oddiwrthŷm Sanctaidd Yŷprŷd Duw, ac ai diffodda Ef. Hyn a ddŷsg St. Paul yn y Geirieu hyn, *Na feddwer chwi gan wîn yn yr hyn y mae gormodedd eithr llanwer chwi or Yŷprŷd*; Wrth y geirieu hyn y deallir, na chytal y ddau hyn ynghŷd, oblegŷd ni all nêb fôd yn llawn o Yŷprŷd Duw ac o wîn ar unwaith. Ein Anghymedrolder, meddaf a ŷrr ymaith oddiwrthŷm ein Sancteiddiwr an Diddanŷdd. Mae Ef or fâth burdeb difrycheulŷd, nad eill gŷd trigo gŷda fŷiaidd a gwarthus chwydiad y meddwon; cans pa gymundeð rhwng goleuni a th'ŷwyllwch? Crifŷt a Belial? Yn ddŷiau os haeddei nêb gael eu galw yn feibion Belial (ŷef dynion cyndŷn afreolus) rhain ydŷnt hwy: Oblegŷd hwy ydŷ rhai mwya didorriad, cyndŷn, ac afreolus or cwbl. Ac heb law hyn, mae'r pechod hwn 'n gwneuthur dŷn yn anghymwys i bôb gweithred Yŷprydol a chrefyddol: Nid eill y dŷn a fo gwedi hurtio gan ddiod, gŷmaint a meddwl un fŷfyrdod grefyddol a difrifol, na derbŷn lleŷhâd yn y bŷd oddiwrth dduwiol gynghorion dynion eraill.

Pa drefn a eill fod yn y Tŷ hwnnw, pan fo Pennaeth y Tŷ yn feddw? A ddichon y cyfrŷw un weddio gŷda'i dylwŷth, neu eu haddŷsgu ym mhrif byngcieu 'r ffŷdd a dledswyddeu Crêfŷdd?

Oni ddylei 'r cyfrîw un arfwydo yn ddirfawr wrth gyffwrdd a dim Sanctaidd yn y fâth gyflwr halogedig ? Onid oes digon achos iddo ofni yn fawr ddialedd y Duw mawr Sanctaidd am ryfoga ymddangos ger ei fron Ef yn y fâth gyflwr anweddus, a fengyd cynteddoedd ei Dŷ Ef ? Fe dybiai rhai, mai yfed gormod o win, oedd 'r achos a barodd i Nadab ac Abihu ofrymmu tan dieithr gerbron 'r Arglwydd ; Oblegyd fe grybwyllir yn union ar ôl hyn, a chae Aaron nai feibion yfed gwin na diod gadarn pan ddeuant i babell y cyfarfod, fel na byddont feirw. Fe waherddyd dan y Gyfraith ddwyn cîg moch i'r Deml ; hyn mae'n debygol fydd er addysg ini, sef nad ydyw 'r fawl fy o wneieu ac anwydeu aflan afreolus, yn weddus ac addas i gymuno gyda 'r Duw Sanctaidd. Yn Drydydd, mae'r pechod yma yn anrheithio yr gydwybod ; mae or fâth naturiaeth hurt syfrdanllyd, wrth hir yn arfer ag ef, mae'n boddi pob meddwl ac ystyriaeth ddifrifol. Pa fawl mât ar ddrygioni Sceler ac echryslawn y bu meddwdod yn achos o hono ; hyn a bair i ddynion dyngu, rhegi, a brochi a ffrommi, cablu a dywedyd celwydd, ai hannog i arfer ymddiddanion a gweithredoedd ffaidd ac anweddus, ai denu i bob drwg. Y mae y meddwyn fel dŷn (medd Solomon) yn cyfsgu ar ben hwylbren, o ba le ni ddichon Efe fyfŷd heb beryglu ei einioes ; felly dŷn mewn diod a fydd debygol o wneuthur pob pêth na ddylei wneuthur, ac o gael ei orchfygu gan bob profedigaeth a themptasiwn, a ymosedo iw erbyn. 4. Angghymedroldeb a bâi i Dduw dywallt ei ddialedd ofnadwy ar y fawl a fo'n euog o hono yn y byd hwn, ar byd i ddyfod. Mae Llŷfr Duw, neu'r Bibl yn llawn o waeau a bygwthion yn erbyn y pechod hwn, y maen't, fel y dyweid Job am ddychrynfaeu y Goruchaf yn ymfyddino yn erbyn y fawl a rodiant ar hŷd y llwyl'r gwaharddedig hwn. Gwae goron balchder meddwon Ephraim, medd y Prophwyd Esay. A thrachefn, gwae y rhai gyfodant yn foreu i ddilŷn diod gadarn a arhosant hŷd yr hwyl'r hŷd ni enynno gwin hwynt. Gwae a roddo ddiod iw dymydog, mēld Habbacuc, yr hwn wyt yn rhoddi iddo dy gofrel, ac yn ei feddwi hefyd, er cael gweled ei noethni ef ; llanwyd ti o warth yn lle gogoniant ; Yf ditheu hefyd a noethir dy flaengroen ; ymchwel cwppan debeulaw 'r Arglwydd attat ti, a chwydiad gwarthus a fydd ar dy ogoniant. Ac fe ddyweid St. Paul na etifedda feddwon Deyrnas Dduw. Yn ddiammeu rhaid i ddynion fod yn waeth na'r Anffyddloniaid digrêd, na weithiai y dychrynfaeu hyn bêth ar eu calonneu hwy.

Peth dychrynadwy iawn ydŷw meddwl am y boen arblindera gymmer dynion hŷd lwybreu ceimion a dyrus i fyned i wlad y gwac trag'wyddol; Y mha'le y llŷsg eu cegau a fyched aniffo-ddadwy yn ôl y gormodedd anghymedrol y buont euog o hono, ac fe fydd arnŷnt bŷth eifieu defn'n o ddwr i oeri eu tafodeu. Ni fydd ond cyflur fal iddŷnt y prŷd hynnŷ, i feddwl am'r holl botteli ar barulau a yfasant mewn difrod yn eu bywŷd gŷnt, ie meddaf ni wna hyn ond chwaneu eu poenedigaeth hwy. Ystyried y fawl fŷ'n gryfion i yfed gŷin neu ddiod gadarn, hyn; ar fawl a ddena ac a gymhell eraill i yfed mwy nac y weddei iddŷnt. Mae mor naturiol i bawb gael eu rhydd-did yn hyn o beth, yn gymaint ac i'r Ymeroddr Cenhedlig, fef Ahasuerus ofod gorchymŷn yn amser Gw'edd fawr, i'r yfed fod wrth ddefod, nid oedd i neb gymhell. Wrth ddwys ystyried y pethau hŷn, yr ydŷm yn erfŷn yn ddifrifol ar ddynion, er mwyn pob peth fydd yn anwyl ganddŷnt yn y ddau fŷd, dŷgn gallau y pechod ffaidd hwn, fŷ mor niweidio: a chywilyddus iddŷnt yn'r amser presennol, ac yn y diwedd a'u gorchguddia hwy a gwarthrudd a phoeneu trag'wyddol. Yr ydŷm yn eich gynghori wrth y cariad fŷ gennŷch, tu ac attoch eich hunain, Fy Mrodŷr, fel y dymu-nech fwynhau hir hoedi ac jechŷd, fel rŷch yn prifio anrhydedd eich natur, ach geirda, gochelwch y pechod hwn, pechod ydŷ, 'rhwn a ddinistria eich holl fwyniant. Je yr ydŷm 'n ymbil arnoch drwy'r peth a ddylei fod yn anwylach gennŷch n'ach bywŷd, fef drwy ofn a chariad y Duw mawr daionus, fel yr ŷch yn prifio ei ffafor ai gariad tu ac attoch ac fel na enynnoch moi ddialedd trag'wyddol i'ch herbyn, i chwi yn union ac yn ddi-oed ymwrthod ar pechod ffaidd dinistriol hwn, i chwi, willed, a bod yn Sobr. Na ddalier dydi fy Mrawd anwyl gan hudoiaeth y pechod hurt fŷnn, fŷfrdanllyd hwn, gochel y Cwmpeini ar cyfleusdra a'th dywŷs i'r tagl hon, ac yn y diwedd i'r pydew diwaelod i'r llŷnn o dan a brwmŷtan; cyfod dy olygon tua'r Nef cŷn y prŷd y bo hi yn rhŷ hwy'r, ymgyfeillacha a chadwa Gwmpeini dynion Sobr a chrefyddol, a thaer ddeifyfa arnŷnt hwy willed trofot ti ath annog yn yr Arglwydd: Ac uwchlaw pob dim erfŷn am rafusol gymmorth Sanctaidd Ysprŷd Duw. drwy daer a gwaŷadol weddi; bydd ficer i fŷnŷch ymarfer a Sanctaidd Ordinhadeu y Goruchaf Ddnw a sefydodd Efe yn ei Eglwys, ac i wneuthur y deunydd goreu o ddirgel gynhyrfaden i'r Ysprŷd Glan. Meddwl yn fŷnŷch am y drygeu a ddaw o ddilŷn y pechod ffaidd hwn, yn y ddau fŷd a chyffrous ddisgwi-

liad am farn i ddyfod. Ac oni wnâ ein holl gynghorion care-
diccaf a'n hannogaetheu dwysaf ddim llefhâd i chwi at wellhau
eich bucheddau i ochel y pechod ffiaidd hwn, rhaid arfer
moddion toftach, fel y gwnâ rhai tu ac at eu ceraint anwylaf,
pan fônt allan o'u hiawn bwyll a'u synhwyreu. Am hynnŷ nid
ellwn lai nag erfŷn ar bawb fŷ'n yn grefyddol a difrifol er daioni
a llefhâd i chwi eich hunain ac er Gogoniant i Dduw, eich
dwyn at y Penswyddog, fel ich gywilyddier a'ch attalier rhag
eich difetha eich hunain ac fel na thynnoch i lawr farnedigae-
theu tôst a thrymmion ar eich gwlad.

Oni byddei yr bobl hynnŷ yn feius iawn pan welont ddŷn yn
gwasgaru tân oi gwmpas, ac wrth hynnŷ yn peryglu Tai a
bywŷd dynion na ddalont ac ni ddygant y cyfrŷw un at y Swy-
ddog i gael eu gosbi ganddo. Ac yn wir mae pob un fŷ'n trofe-
ddu yn ddirfawr yn erbyn Duw, yn achos o fwy niweid iw
gymydog ; o ran y pêtheu hyn ai mawr rwŷfg, y daw Barnedi-
gaetheu Duw ar Wledŷdd a Theyrnafoedd, ac hwy a bwysant
arnŷnt tan elont 'n warth a gwradwydd ac yn anghfanedd-dra.
I ddiweddu 'r cwbl os ni thyccia, os ni ddichon nag ymbiliau
na chystuddieu eich dychrynnu allan o'ch gynddaredd feddw
n'ach attal rhag eich hoffder i anghymedroldeb o ddiod, cyn pen
nemmawr chwi gewch weled mor anrefymmol o bêth ydŷw, a'r
trueni a ddug efe arnoch : pan gaffoch ddyfŷn gan Glefŷd neu
rŷw ddamwain ddifyfed arall (a hyn a ddigwydd rhan amla o
ran eich beiau'ch hunain) i ymddangos ger bron y Barnwr
ofnadwŷ ; Y prŷd hynnŷ chwi gewch weled, i'ch anefcorol
ddestrŷw, er na choeliwch hyn yrawron, mai diwedd y pêtheu
hyn ŷw marwolaeth ; yna y ceiff y meddwŷn mwya di-deimlad
ddeall, hawddgared yw Rhinwedd a Duwioldeb, a brynted o
bêth ŷw drygioni a pechod ; yna 'r wyliff efe pan fo hi yn rhŷ
hwŷr wrth feddwl am ei ynfydrwŷdd ai wallgo, am adael i ddi-
fyrrwch mor wael i ddifuddio ef oi refwm, oi Dduw ac oi Nef.
Y Call medd Solomon, a genfŷdd y drwg ac a ymgudd, ond
ffylliaid a ânt rhagddŷnt ac a gosbir.

*Duw oi anfeidr ol drugaredd a wnelo i bôb un a ddarllenno y Trae-
thawd bŷrr lwn, roddi cwbl o'u brŷd ar wneuthur ar ei ôl, er mawr
lesbâd iw beneidieu anfarwol ac a ddadebro galonneu pawb fŷ'n eug
or pechod hwn, fel y gallont ymadel yn brydlon ag ef, a ffoi rhag y lli-
dd ar ddyfod a'u cyflawni a grâs yma a Gogoniant yn y bŷd a ddaw
trwy haeddedigaetheu Jesu Grist, Amen.*

VI.

Annogaeth yn erbŷn y pechod o ddywedŷd
Celwŷdd ar ddull Holi ac ymatteb.

Holiad. **P**'run or dèg Orch'mynion fy'n gwahardd dywedŷd
celwŷdd?

Atteb. Fe ai gwaherddir dan y nawfed orchymŷn; Na ddŵg
gam dystiolaeth yn erbŷn dy Gymydog. Oblegŷd ymhôb gor-
chymŷn, pôb rhywiogaeth, a phôb gradd a phôb tueddiad tu ac
at y ddledfwydd a orch'mynnir neu tuag at y pechod a waherddir
a orch'mynnir ac a waherddir hefyd ynddô, am hynnŷ fe ddylid
yn ofalus ei gadw neu ei ochelŷd yn ôl ei achos.

H. Oni waherddir celwŷdd yn y Gyfraith foefawl?

A. Gwneir, fe ai gwaherddiryn groew gan Dduw ei hun,
Lefiticus ix. 2. Na ledrattewch, ac na ddywedwch gelwŷdd, ac
na thwyllwch bôb un ei Gymydog.

H. A ellwch chwi gredu'r ymhoffa Dduw'r hwn a elwir Duw
y Gwirionedd, yn y sawl a ddywedant gelwŷdd, neu y cyfrif
Efe y cyfrŷw rai yn blant iddo Ef?

A. Yn ddiammeu ni wnâ Efe ddim; O ran fe ddyweid
Solomon ini; *Diharebiu xii. 22.* *Mai ffiaidd gan 'r Arglwydd*
wefuseu celwyddog; ond y rhai a wnant yn ffyddlon, a ryngant fôdd
iddo Ef.

H. Pa dŷb oedd gan Dafŷdd or sawl a ddywedant gelwŷdd?

A. Mae Dafŷdd Gwr yn ôl calon Duw ei hŷn yn dywedŷd
iddo Ef gaffau a ffieiddio celwŷdd. *Psalms cxix. 163.* Ac mae
'n mynegi na thrîg yn ei olwg ef yr hwn a ddywedo Gelwŷdd.
Psalms ci. 7. Ac ymŷsg y cynheddfau eraill i wneuthur un yn
gymhwys i drigo ym Mhabell Duw ac i breswyllo ym Mynŷdd
Sancteiddrwydd, mae'n crybwyll hyn yn un o honŷnt, fêf, y
gwr a ddywedo 'r gwîr oi galon.

H. Onid ŷw celwŷdd yn waharddedig yn y Testament
newŷdd;

A.

A. Ydŷw : Mae *St. Paul* yn gorchymŷn yn amlwg ini, na ddywedom gelwŷdd wrth ein gilŷdd ac i bob un ddywedŷdd gwir wrth ei gymydog. *Coloff.* iii. 9. *Ephes.* iv. 25.

H. Ouid eill dŷn weithieu ddywedŷdd celwŷdd i guddio neu efcusodi bai ?

A. Nag ellir mewn môdd yn y bŷd oblegŷdd ni wnâ hyn, ond gwneuthur euogrwydd y pechod yn drymmach o lawer ; er y gellwn ni nid hwyrach ddiange rhag cael ein cofbi gan ddynion wrth ddywedŷdd celwŷdd, etto pa mor ddiangol bynnag y bo'm yr amser prelenol, euogrwydd y pechod hwn yn y diwedd a ddŵg waeth cospedigaeth arnom ni. Mae'r 'Sgrythur y ficcrhau ini na ddiange yr hwn a lunio gelwŷdd, *Dihareb.* xix. 5. Ac fe ro'es yr 'Sgrythur Efamplofus yn hanes Ananias a Sapphira ei wraig ef, o ddigllonedd Duw yn erbŷn y fawl a ddywedant gelwŷdd ; oblegŷdd o ran y pechod hwn 'fe a'u tarawyd hwy illdau ac Angeu difyfed. *Actau* 5 Bennod

H. Ond pa bêth os gorchymŷn ein Rhieni a'n huchafiaid ini ddywedŷdd celwŷdd, i efcusodi rhŷw fai ynddŷnt hwy neu i ryngu bodd iddŷnt ?

A. Ni ddylem u'uddhau Duw 'n hytrach na dynion ac nid pechu i foddio neb rŷw fâth ar ddŷn pa faint bynnag a ennillom ni wrth hynnŷ ; mae'n ficcr ddigon na ennillwn byth gŷmmaint ac a gollwn ni wrth hynnŷ, wrth hyn ni gollwn Gariad a ffafor y Goruchaf Dduw y pêth fydd werthfawroccach o lawer na'r holl fydd. Am hynnŷ fel yr ŷm 'n prifio ei ffafor ai Gariad Ef ac yn ofni ei ddigofaint Ef, byddwn ofalus i ochelŷdd y pechod o ddywedŷdd celwŷdd, a phob rhŷw bechod gwirfodd, adnabyddus arall, er bod rhai mor ddrygionus a'n hannog iw wneuthur.

H. Onid ydŷm ni yn tofri Addunedeu 'n bedŷdd wrth ddywedŷdd celwŷdd ?

A. Mae'r pechod yma mewn môdd mwya enwedigol yn un o weithredoedd y Cythrel, y fawl a addawfom ni yn ein bedŷdd ymwrthod a hwynt. Gan hynnŷ, onid ydŷm yn ewyllysio collu yr holl radau ar rhagorfreintieu hynnŷ, y mae ini hawl iddŷnt wrth ein bedŷdd, a myned drachefn yn blant y digofaint, yn elynion i Dduw ac etifeddion barnedigaeth drag'wyddol, ni ddylem yn hollawl ymwrthod a hwynt a'u gochelŷdd a'u dygn gaffian fel na ddilynem hwynt ac na'n tywyser ganddŷnt rhagllaw.

H. Pwy ydŷw Tâd y celwydddeu ?

A. Fe ddywed ein Jachawdwr ei hun ini, Mai celwyddog oedd y Cythrel ac yn Dâd y celwŷdd, *Joan* viii. 44. Heb law hyn

hyn dechreuad pob drwg ydŵ y rhann fynycha, un or pechodeu cyntaf mae'r Cythrel yn arfer i demptio dynion iddo, ar fawl ai rhoddant ei hunain i fynu ir temptatiwn hwnnw, yn fynych fe a'u harweinir bob yn ychydig i raddau uwch o ddrygioni, hyd oni ddygir hwynt i ddestryw enaid a chorph. Am hynnŷ cynnifer ac fydd yn ewyllysio bod yn blant i Dduw a disgyblion *Iesu Grist* Bendigedig a Sanctaidd, hwy ddylent gymeryd gofal mawr i ddywedŷd y gwŷr bob amser, ac ar bob achosion, oblegŷd fod celwŷdd 'n ein gwneuthur yn gyffelyb ir Cythrel, ac os byddwn debyg iddo ef yn ein Gweithredoedd ni fyddwn mewn perŷgl o fod 'n gyffelyb iddo ef yn ei boeneu.

H. Heblaw euogrwydd y pechod hwn, onid ydŷ ef o Natur gywilyddus a gwradwyddus ?

A. Ydŵ ; Oblegŷd nid oes yr un pechod yn cael cŷm-maint gwradwydd a diystyrwch, pa ddŷn sŷ'n cael ei ddirnygu yn fwy na dŷn celwyddog ? Ac mae'n beth hynod awn, ni choelir mono 'n gyffredin, ie pan ddywedo 'r Gwŷr. Os ni wnâ ofn Duw mo'n hattal rhag dywedŷd celwŷd, etto os oes gennŷm ni ddim parch i'n Credit a'n geirda yn y byd, ni ddylem wed fae dim, ond hynnŷ, ymogelŷd rhag-ldo, gan ei fod ef yn beth a wnâ i ddynion doeth a synhwyrol dybied yn ddrwg o honom ni, a'n gwneud yn ddiystŷr a dirmygedig ym marn pob dŷn.

H. A geiff y sawl a ddywedant gelwŷdd, ddim rhanir or *Jerusalem* newŷdd ?

A. Na chânt ddim ; canys pob un a garo ac a wnelo ge wydd a geuir allan o honi gŷda Phutteinwŷr, Llofrudion ar Eilunaddolwŷr. *Daguddiad. xxii. 15.*

H. Ymha le y bŷdd eu rhan hwynt ?

A. Yn y llŷnn sŷ'n llosgi o dan a brwmstan, yr hwn yw 'r ail farwolaeth. *Dagudd. 21. 8.* Ond fe addawodd Crist ir hwn a orchfygo, na ddilea Efe ei Enw ef allan o ŷŷr y bywŷd *Dagudd. 3. 5.* Am hynnŷ gan ein bod ni yn fath mawr berŷg, a chan nad oes gennŷm ni ddim meddiant o'n nerth ein hunain, in chymmorth ein hunain, erfynniwn gan hynnŷ am Râs a cymmorth gan ein Duw, yr hwn yn unig a ddichon ein cadw yn ddigwŷmp, *Juda w. 24.* Ac os byddwn ffyddion hyd Angeu Efe a rŷdd ini Goron y bywŷd *Daguddiad 2. 10.*

Gweddi

Gweddi yn erbŷn dywedyd Celwŷdd

(Yn fwy enwedig iw arfer gan blant yn yr Ysgol)

O Arglwydd Dduw 'r hwn wŷt yn caru 'r gwirionedd ac yn cassau anwiredd a chelwŷdd, o ran gwaith y Cythrel ydŷw, tywallt i'n calonneu gariad anghyfnewidiol i'r gwirionedd, fel na themptio dim nyni i fôd 'n gelwŷddog. y sawl y mae dy Enaid ti yn eu ffieiddio. O Arglwydd dyro ini rās i siarad a dywedŷd y gwir bôb amŷer, fel y bo ein calonneu a'n tafodeu bŷth yn gyttunol a'u gilydd. Cymmorth nyni O Arglwydd i wrthsefŷll a gorfod pôb drwg fwriad o'n mewn, a phôb temptasiwn neu brofedigaeth oddi allan. Dyro fendith ni attogŷgun iti ar yr holl addŷsg dda a dderbyniasom ni, helpa nyni yn ofalus iw cofio ac yn ddifrifol iw hymarŷer, fel y cynnyddom fwyfwy beunydd mewn gwybodaeth, Doethineb a Daioni. Tywŷs nyni ath Ysprŷ Glân fel y bôm bŷw yma ith Ogoniant, ac ar ôl ini farw, gael gan dy drugaredd Fywŷd tragwyddol, trwy Jezu Grist ein Harglwydd. Amen.

VII

noogaeth ddifrifol i ymarfer y mawr ddledf-
wydd o weddio mewn Teuluoedd.

Fy Anwyl Gariadus Frodyr.—

Ynnifer o honoch fy' Bennau-teuluoedd, Chwi ddylech
yftyried yn ddifrifol, eich dled yn ôl y berthynas yr ych
ei ddwyn ir amriw aelodeu o honânt ; megis ac y mae pôb
alu, fel Cymdeithas fechan yn un ai gilŷdd yn y rhwymau
anaf o gariad ac undeb ; fellŷ mae'n rhaid i bôb Penteulu gy-
fe eu hunain yn atebol am ddeffygion eu Tylwyth ; Ac am
nnŷ, mewn ystŷr grefyddol mae'n rhaid ichwi dybied eich
nain yn rhwymedig i gymerŷd gofal nid yn unig fel y trefno
b un o'ch deulu ei ymarweddiad yn ôl eich Sancteiddiaf
offes ; ond bôd o honânt hefyd gwplhau yn wastadol eu dledf-
dd tu ac at Dduw : Ac ir perwyl hwn gadewch imi eich
nghori, na cholloch chwi 'r un gyfleusdra i ddwyn eich holl
wyth, 'n enwedig gynnifer o honânt ag ellir eu hebcorr yn
feus, i gyhoedd addoli eich Duw yn y Gynnulleidfa. A hyn
yn unig ar Ddŷdd 'r Arglwydd, ond hefyd bôb amser arall
fodedig o weddio, prŷd y bo Gwafanaeth yn eich Eglwys
vyf, a threfnu fellŷ eich matterion i fôd yno eich hunain neu
eia dim un, neu ychwaneg os gellir eu hebcorr o'ch Gweini-
gion yn eu hamriw droieu, fel y bo i weddiau un neu ddau or
ylwyth ddwyn bendith ar lafur dwylo 'r lleill ; ac heblaw
n rhaid ichwi gymerŷd gofal i weddio bôb boreu a hwyr
da'ch deulu.

Y Mawrllês a dderbyniwch chwi oddiwrth hyn, sy ddigon o
noogaeth i ymarfer ag ef ; os ydŷch yn credu bôd Duw o anfei-
ol Fawredd ; ac hefyd mai Efe fy'n marwhau ac 'n bŷwhau,
ddwyn i wared ir bêdd ac 'n dwyn i fynu, i Sam. 2. 6. w.
nad oes na doethineb na deall na chyingor yn erbŷn 'r Argl-
wydd ;

wydd ; ac fel y dywed Solomon am dano Ef ; Fel afoſnydd
ddw'r mae calonneu Brenhinoedd yn ei law Ef, ac Efe ai try
lle mynno Efe ; *Debareb. 22. 30. 21. 1.* Chwi ellwch ddeall
wrth hyn nad oes arno Ef eifieu gallu i ganiattau eich gofynnion,
ond os dichon fod neb rhyw fâth ar amheuaeth arnoch, oddi-
wrth ei ewylllys Ef y mae ; ond nid ellwch chwaith ammeu hyn,
o ran ei fôd wedi ymrwymo ei hun drwy ei air ai wirionedd,
fôd yn barod ac ewylllysgar i wneuthur 'r hyn a fo goreu er eich
llês chwi ; os gofynnwch chwi gan hynny fe a roddir i chwi ;
Oblegyd pa bêth bynnag a ofynnoch mewn Gweddi, gan gredwch
chwi ai derbyniwch. *Matt. 21. 22.* Ac yn ôl ei rafusaf adde-
widion hyn mae gennym lawer o Esamplau o'r mawr fulw y bu
wiw gan Dduw gymeryd o weddieu ei ffyddlon weision, ie fe a
ganiattaodd eu gofynnion mewn pethau goruwch naturiol,
cyfrîw nad allant lai na dangos mai Duw yn unig oedd yr achos
o honynt. Fel hyn Elias mewn Gweddi a weddiodd na byddai
law, ac ni bu Glaw ar y Ddaiar, dair blynedd a chwe mis.
Jago. 5. 17. 18. Ar un gwr a weddiodd drachefn, ar Nef
roddes law ar Ddaiar a dcûg ei ffrwyth. Gweddi yn gyffred-
nol, fydd o anfeidrol leshâd i feibion dynion, ffynhon ydyw
oddiwrth ba un mae'r holl bêtheu yr ym ni yn eu mwynhau,
deilliaw, diwedd a chyflawniad pob bendith ydy, mae yn ag-
Tryffordy donieu Nefol, fel y diferont fel defnynnau o wllth
ben dynion ; a eill gan hynny un dledswydd fôd mwy buddiol.
Oni fyddwn ni yn gwbwl anescusodol os esgeuluswn ni E? Yn
enwedig gan ddarfod i Dduw oi anfeidrol drugaredd wneud ei
gofynnion ni 'n ammod anhebcorr o dderbyn y fendith ; fel
hefyd nid oes 'r un ddledswydd orch'mynnedig drwy 'r holl
'Sgrythur y cethrir ac yr ymbilir cymmaint arnom iw harfer,
hon o weddio, ac y rhoir ini y fâth gyflawn sicrwydd os bydd ei
Gweddieu yn daer ac 'n ddifrifol y cânt hwy eu gwranddo ac
byddant ffynnadwy : Ac yn wir os ystyriwn ni y ddyledswydd
yma, yn ôl ei pherthynas ini, ac in gwîr leshâd, nid ellwn
nai gyfrif Ef ein helw mwya an hanrhydedd pennaf fel hyn gan
ein cynnwys i ddyfod at Orseddfa ei Râs Ef.

Yr ydwyfi yn ddifrifol iawn yn erfyn arnoch fôd yn ddyfal
yn ofalus yn eich ymarfer or ddledswydd yma, oblegyd yn sicr
dim y cewch y fâth hyfrydlonaf lawenydd a bodlonrhydd
chwi ai cwplheiff fel y dylech yn ddiffuant ac yn ddifrifol,
gymaint y rhôdd ef adenydd ir Enaid môdd y gallo hi esgyn
fynu ir Nef, i Ddinas Sanctaidd ei Duw hi, ac yno yn happu

dim gael anrhaethawl dd'fyrwch ac anherfynol Orfoledd. Ond ymhellach fel y mae gennych amriw fatterion i edrych ar eu hol tra bo'ch yn y byd hwn, er cynhaliaeth gyflurus i'ch amriw deuluoedd ar ba rai 'r y'ch chwi yn bennaethiaid, nid oes fôdd i chwi arfer dim gwell ffordd, fel y llwyddo rhad Duw ai fendith eich bwriadeu da chwi, na galw eich Deulu ynghyd bôb boreu â hwy'r i gwplhau y ddledswydd bwysfawr yma, o weddio ; o ran Duw 'n unig yw Goruchaf Drefnwr a llywodraethwr pôb pêth yn y Nêf ar Ddaiar, pa fôdd y gellwch chwi dybied y llwydda fe eich amcanion daionus a'ch lafur beunyddiol, tra bo'ch chwi yn ei ddibristio Ef, ac ni wiw gennych erfyn am ei fendith Ef ar waith eich dwylo ? Je pa fôdd meddaf, os meddylwch chwi oddisrif am y pêtheu hyn, y gellwch chwi ddisgwil fôd yn fendigedig yn ffrwyth Eich bru neu eich Grôth, neu 'n ffrwyth eich dir, neu yn ffrwyth eich anfail neu gynnôdd ar eich gwartheg a diadellau eich defaid ? *Deut. 28. 4.* Y pryd y bo'ch yn esgeuluso 'r modd a drefnodd Duw i hynnŷ, fef gweddio. Ac wrth hynnŷ annog Duw i ddanfôn arnoch felldith a thrallod a cherdd, yn yr hyn y dodech eich dwylo arnŷnt am ddrygioni eich gweihredoedd yn y rhai y gwrthodasoch Ef. *Deut. 28. 20. w. 11.* A chan fod 'r 'Sgrythyr yn dangos yn amlwg mai Duw ydŷ, Awdur ein hanfod a'n bywŷd ni, mai ynddo Ef yr ŷm yn byw yn symmud ac yn bôd ; iddo Ef y 'rŷm rhwymedig am ein einioes a'n cadwraeth ac hôll fendithion y bywŷd hwn ; o ran ddiwrtho Ef mae pôb rhodd berffaith a phôb rhoddiaid daionus yn deŷgŷn ; nid ellwn obeithio fwynhau dim yn y byd hwn n'ar yd i ddyfod heb ei ewyllŷs da Ef ; O mor anrhaethawl a-fŷdd ruenus gyflwr y dŷn hwnnw, yr hwn wrth eg'ur esgeuluso y ddledswydd fawr yma, y mae hŷd eitha ei allu yn tynnu ei ymdiried oddiar Dduw, yn gwrthod ei rafusaf gynhŷgion ef or amriw fendithion hynnŷ a ddichon Duw yn unig rodidi iddo ef. Mae pôb trugaredd a berthŷn i'r Corph neu'r Ysprŷd yn llaw Duw i'w rhoddi, a ellwch chwi gyda dim lliw o reswm ddisgwil herbŷn y fendith na wiw gennych ofŷn am dani drwy weddi ? Je yn hytrach oni chyfrifir eich esgeulustra o weddio am fendithion, megis a phedfaech'n eu gwrthod hwynt ? Gan i Dduw fel y daliwyd ŷulw or blaen) wneuthur hyn yn ammod anheŷcorr, ef os gofynnwn ni yn daer mewn Gweddi y rhoddir ini, a ellir poŷibl dymuned ammod hawŷach na hwn, fef gofynnwch a rhoddir i chwi ? Sâl iawn ydŷw 'r rhôdd na thâl moi gofŷn. Ond ydŷ 'n amhoŷibl i chwi beidio gofŷn ar y fâth ammod, yn enwedig

dig os ystyriwch chwi y bygwthion ofnadwy hynnŷ, o ddigofaint Duw yn erbŷn y sawl na alwont ar ei Enw Ef; ar Happuŷrwydd mwya dymunol a ddadgenir ir sawl fŷ'n parhau yn waŷtadol i weddio yn daer ac 'n ddefofionol, ac wrth hynnŷ annog Duw i lwyddo eu bwriadeu au hamcanion da hwy, ai harwain ai llywio yn eu holl ffŷrdd.

Mae un Yŷtyriaeth arall o bwys mawr i'ch berŷwadio i gwplhau yn waŷtadol y ddledŷwydd yma; ŷef pa bēth a fŷdd olion diniftriol 'r eŷgeuluŷtra or ddledŷwydd hon, prŷd y gorŷŷdd i chwi roddi cyfrif am bōb tro y gadawŷoch hi heb ei gwneuthur, y dychrynŷâu a fŷrth arnoch y prŷd hynnŷ, fyddant mor dra echryŷlawyn y dymunwch yn ŷawr iawn yan ŷo hi yn rhŷ hwy, pe buaŷech mwy goŷalus a gwreŷoccach yn y ddledŷwydd yma o weddio. Yna cewch wybod na thyccia dim coeg eŷguŷion i ddifeio eich eŷgeuluŷtra, canŷs pōb un o ŷewn eich dylwyth a dyŷtiolaethant ich erbŷn, ac fyddant achos o'ch dwyn i ŷarnedi-gaeth anocheladwy. Gwnaed yr yŷtyriaeth yma ôl dwys ar eich Galonneu chwi, tra gallo ŷōd o leŷhād i chwi, ich dwyn chwi i iawn deimlad och gyŷiwr, ac megis fŷrwyth dymunol o hynnŷ, i chwi yn waŷtad ymarŷer ar ddyledŷwydd hon; ac wrth y mōdd yma y galloch ôll yn y dŷdd mawr y cyfrif roddi eich amriw ŷiars i ŷynu gŷda llawenŷdd ac nid gŷda galar a thriŷtwch. Am hynnŷ mi ddwys erfynniaŷ arnoch arŷer yn waŷtadol foreuol a phrydnhawynol Weddi yn eich Teuluoedd, ŷel yr ydŷch yn priŷio ŷfaŷor a Bendith Duw yma ar y Ddaiar, ac Happuŷrwydd i'ch eneidieu anŷarwol yn y Nēŷ, eich Duw ei hun dwyn chwi ir ŷāth wynŷyd anherŷynol, yw taer ddwys ddymuniad,

eich ffŷddlon Gyŷaill a'ch garo.

Rhagymadrodd gyfaddas,

N E U,

Yŷtyriaetheu myŷfyrdodawl am Weddieu neillduol
a theuluaid.

G Weddi neillduol i ddŷn ar ei ben ei hun neu weddi gyhoedd yn y Tylwyth gŷda Mawl a diolch i Dduw fŷ ddledŷwydd mae pōb dŷn 'n rhwym i dalu iddo Ef, ŷel mae Ef ŷw Creawdwr, Arglwydd

Arglwydd a Brenin pawb ôll ; Wrth hyn maent yn dangos eu hufudd-dod iddo Ef au hymddirred ynddo am fywŷd, anadl, a phôb pêth mae'nt yn eu mwynhau neu 'n gobeithio cael rhagllaw. Fe wnaeth Duw hyn yn ddledswydd anhebcorol, am hynnŷ, eitha gwrthryfelgarwch a fyddei i unrhŷw ddŷn naccau talu iddo Ef y parchedigaeth yma fŷ'n ddledus iddo Ef, bôb boreu a hwyr tra fo bŷw ; wrth esgeuluso hyn o wirfodd ein calonneu yr ydŷm megis yn gwadu nad oes gan Dduw ddim awdurdod trosom nad eill ei Ddaioni Ef mo'n helpu pan fo gyfŷng arnom, nai Gyfiawnder gosbi'r fawl a drosedd iw erbŷn — hyn a fyddei ammeu Gwirionedd ei addewid Ef o faddeu pechodau y gwir edifeiriol, ac o wobrwyo 'r fawl a wnâ 'n ddiffuant egnio rhygu bodd iddo Ef. Yr Esgeulustra ar anufudd-dod yma yn fynŷch iawn a gosbir gan Dduw wrth adael dynion iddŷnt eu hunain ac iw ffŷrdd drygionus. — hyn a fu erioed ac a fŷdd bŷth yn achos ou deŷrŷw hwy yn y diwedd, yn bur fynŷch yn y bŷd hwn, ond yn waŷtadol yn y bŷd i ddyfod heb w'rthieu Grâs, ac nid oes ir cyfrŷw rai ddim rheswm i ddiŷgwil neu obeithio cael y fâth ffafor.

Ar achos o hyn fŷ'neglur ; O ran gwaŷtadol a gwirfodd esgeulustra or dledswydd yma ydŷ'r ffordd ficcra o golli gwybodaeth a choffadwriaeth am Dduw, ai Air, ai Addewidion ; Ac wedi hyn, ni bŷdd gan ddynion ddim iw hannog i ofni neu i garu Duw, na rheswm yn y bŷd i obeithio dim daioni oddiwrtho Ef. Hyn hefŷd a arwain y cyfrŷw bobl wrth naturiaeth i ymddiried ynddŷnt eu hunain yn unig :—i anghofio eu cyflwr gresynol—eu bôd yn ddaroŷtyngedig i ddigofaint Duw, ië ac i ddamnedigaeth trag'wyddol, y fâth wybodaeth fŷ' anghenrheidiol ; ir perwyl hwn y datguddiwyd 'r unrhŷw i ddeffroi a daroŷtwng pechaduriaid, fel trwy wir edifeirwch y diangont rhag côŷb chwerwaf boeneu Trueni drag'wyddol.

Mae Yŷprŷd Duw yn bwgwth y fâwl nad ydŷ yn gymeradwy ganddŷnt gadw Duw yn eu Gwybodaeth (ac nid oas fôdd yn y bŷd i wneuthur hynnŷ ond wrth weddio bôb dŷdd) y cânt hwy eu rhoddi i ŷynu i feddwl anghymeradwy, i wneuthur y pêtheu a fo da 'n unig 'n eu golwg eu hunain, pa ddrwg bynnag a ddaw o hynnŷ. Yn ddiammau hyn fŷdd eu diwedd hwynt, y ŷyrthiant dan lywodraeth *Satan* ai Angelion drygionus, *Ephes. iv. 19.* Y fawl a'u harwain hwŷnt megis y gwnaethont ir Cenhedloedd digrêd i wneuthur pôb aŷlendid yn un-chwant, dan y prŷd y bydont 'n anaddas i unlle arall ond Uffern.

Os gwirioneddau 'r Efengyl ydŷ' rhain fel yn ddiammau y maent, fe obeithiai un na byddei raid wrth ddim geirieu eraill i annog pob cyfrŷw ddŷn a fo'n ei iawn Synhwyreu, os nad ŷw fe eifioes yn y cyflwr gresynol a ragddywedpwyd i erfŷn yn daer am rŷs Duw i gadw ef rhag syrthio ir fŷth Stŷt ddychrynadwy o ofid a thrueni.

Y ffordd ddiogela i ochel hynnŷ, ydŷw—cyfflegu rŷw rann o'n hamfer bŷb dŷdd o'n heinioes i addoli Duw ; i erfŷn am ei Rŷs, ei Nawdd ai Fendith Ef : Ac i ddiolch iddo am ei drugareddau ai ddonieu daionus tu ag attom ni.

Dyma 'r mŷdd ini gadw Duw yn ein gwybodaeth, hyn fŷdd gadarn sylfaen o Heddwch, Diddanwch ac Happuŷrwydd ini ; os cwplheir ef allan o ddwys ymsŷnniad o'n dirfawr eifieu an trueni ni, a ffŷdd ddi-yŷgog yn addewidion Duw, i gyflawni dymuniant yr ŷawl ai hofnant Ef ; a hyn yn unig drwy haeddedigaetheu gwerthfawroccaf waed Crifŷt, er mwŷn a thrwy ddiodefaint pa un, ein cymodwyd ni a Duw, a Duw a ninneu.

Y Defoŷiwnau fŷn'n canlŷn a chwanegwyd yma er mwyn y ŷawl fŷdd eifieu y fŷth help iw hyfforddio a dyŷgu iddŷnt, y pŷtheu a ddylent weddio am danŷnt bŷb boreu a phrŷdnhawn tra bŷnt bŷw. Nid o ran na wŷl bob Crifŷtion defoŷionol achos da i ofŷn am lawer mwy o fendithion nag fŷ mewn un ffurf o Weddieu. Am hynnŷ, fe a chwanegwyd ar ŷl pob Gweddi, hyfforddiant bŷrr a rhannau etholedig o'r 'Sgrythur Lŷn a myfyrddau byrrion, i helpu ymlaen ddefoŷiwn y ŷawl fŷ' o dueddfrŷd da ac iw rhoi hwyntar 'r iawn ffordd o dderbŷn gwir leŷhŷd bŷb amŷer wrth wrando rhai eraill neu ddarllen eu hunain 'r 'Sgrythur Lŷn, pa un mae pob rhai o honom ni yŷywaeth yn eu gwrando a'u darllen heb fŷd dim gwell o'u herwydd.

Y Dledŷwydd ar Lleŷhŷd o Foreuol weddi i Ddŷn
ar ei ben ei hŷn.

A Mriw ac yŷgeler ydŷw 'r drygeu a ddaw o fyned, heb Dduw, allan i fŷd yn llawn o brofedigaetheu a pheryglon, y cyfrŷw na allwn o honom ein hunain, mo'u rhagwled na'u gochelŷd. Pwy bynnag a ddwys yŷtyrio hyn, ar anŷeidrol ddrygeu eill ddigwydd, ni feiddiai bŷth fyned allan ir bŷd heb weddio ar Dduw bŷb boreu o'i einioes, iddo Ef i hyfforddio ei noddi,

noddi, a'i amddiffŷn, a'i fendithio, fel y byddo y Duw mawr
gogoneddus yn Dduw iddo ef bŷth ac yn dragywydd.

Boreuol Weddi i ddŷn ar ei ben ei hun.

BEndigedig a fô'r Arglwydd am ei drugareddau, y rhai mae
Ef yn eu hadnewyddu imi bôb boreu; am fy nghadwraeth,
fy nghwsg, am hesmwythdra, ac am hôll fendithion y nôs aeth
heibio, am hynnŷ pôb mawl a diolch a fo iti o Dduw, fy Nhâd
Nefol. O Arglwydd grasusaf, parhâ imi y rha'in a'th hôll Fen-
dithion eraill, cyn hired ac yn y cyfrŷw fefur ac a fyddo mwya
buddiol er helaethu dy Ogoniant dy hun a'm hiachawdwriaeth
inneu. Meddianna fy enaid, mi attolygaf iti, O Arglwydd a
chyfrŷw ddwys ymsynniad o'th ddaioni tu ac attafi ac o'm goglŷd
arnat ti, fel y cyfrifwyf dy wafanaethu a'th ufuddhau di, yn
ddifyrrwch, fel y mae fy Nledswydd a'm helw mwya. Ond fel
y gwasanaethwyf Dydi gŷda meddwl heddychlawn maddeu imi
fy hôll bechodeu, yn ufuddaf mi attolygaf iti, er mwyn dy anwŷl
Fâb *Jesu Grist*, ac attal y barnedigaetheu hynnŷ, y sawl mae
fy nghydwybod i yn ei hofni, rhag syrthio arnaf.

Pâr ith wâs bôb amser gofio mai chwerwdod a drygioni ydŷw
ymwrthod a digio 'r Arglwydd.

Ac uwchlaw pôb dim cadw fi rhag bôd yn euog o bechodeu
gwirfodd rhyfygus, na thristawyf m'oth lân Yfbrŷd, nag annog
dy fâr i'm herbŷn. Poed ith nefol Râs fy nghadw rhag profedi-
gaetheu, y bŷd, y Cnawd ar Cythrel, fel na syrthiwyf mewn un
pechod ac nad elwyf mewn neb rhŷw berŷgl, eithr bôd fy hôll
weithredoedd wedi eu trefnu au llywio wrth dy lywodraeth, i
wneuthur yn wastad y pêth a fo cyfiawn yn dy olwg di; fal y
bo imi fŷw a gweithredu yn y cyfrŷw fôdd ac y byddwŷf deim-
ladwy o hyn, sêf dy fôd di yn dŷst gwaftadol o'm hôll feddylieu,
a'm bwriadeu a'm geirieu ac a'm gweithredoedd. Ac na wne-
lwyf mo fy hunan, drwy ail-bechu, yn anheilwng o'th hyffor-
ddiant a'th nodedd di. Na âd imi fyned ar gyfeiliorn, eithr
dychwel fi yn fy ôl at fy Nledswydd drwy 'r moddion y gwelŷch
di yn dda. Poed imi dy garu am hôll galon a hôll ddynol rŷw
er dy fwyn di! ac a wnelo imi gael y fâth brawf diogel oth ga-
riad ti yn trigo ynof fi, fel y gofialwyf uwchlaw pôb pêth am dy
foddio di a chadw dy Orch'mynion! Ac fel y maddeuwyf, ca-
rwyf, ac y gwnelwyf ddaioni i'm Cymydogion, megis y gwe-

ddai i Ddisgŷbl *Jesu Grist*. Cymmorth fi ath Râs fel y gallwyf yn ffyddlon gyflawni hôll ddledsfwydau fy Nghalwedigaeth; gwnâ fi yn ddiolchgar i dderbŷn, ac 'n amyneddgar i ddioddef, pa bêth bynnag a welo dy ddaionus Ragluniaeth fod 'n oreu. Cadw fi rhag bŷw mewn segrŷd neu neb rhŷw fuchedd anfu-ddiol, gan gofio yn wastad fod y Nôs yn dyfod y prŷd na ddichon nêb weithio; ac mai dyma 'r amser i ddarparu yn erbŷn Tragwyddoldeb. A chaniattâ na bo i orchwylion, na difyrrwch y bŷd hwn mo gwneuthur imi golli golwg ar fy marwolaeth.

Boed i fy meddylieu am Awr Angeu fy ngwneuthur 'n wir ac yn ddifffuant 'n dduwiol a daionus; i farwhau pŏb balchder, a gwagedd, digafedd Malis, a chenfigen; i fŏd yn ddifrifol, sober a gwiliadwrus, tra byddwyf yn y Stât hon o brofedigaeth ar y ddaiar. Erglŷw fi O Arglwydd, nid yn ôl fy eirchion amherffaith, ond 'n ôl cyflawn arwyddocâd y weddi hono a ddysgodd dy unig anedig Fâb di, o wir dofturi i'n dirfawr wendid ni.

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd sancteiddier dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bydded dy Ewyllys ar y Ddaiar megis y mae yn y Nefoedd. Dyro ini heddŷw ein bara beunyddiol. A maddeu ini ein dyledion fel y maddeuwn ni ein dyledwŷr. Ac nag arwain ni i brofedigaeth, Eithr gwared ni rhag drwg. Canŷ eiddo ti yw 'r Deyrnas a'r Gallu ar Gogoniant, yn oes oesoedd. *Amen.*

Ychydig o Fyfyrddodau byrrion ir Defosionol ar lawl fŷ ganddŷnt Amser.

Joan 16. 23. *Yn wir, yn wir meddaf i chwi, pa betheu bynnag a ofynnwch yn fy Enw i ir Tâd, Efe ai rhŷdd i chwi.*

MAE gan y ddledsfwydd yma o weddio, addewid am bŏb pêth os cwplheir ef fel y dylŷd, fef yn Enw Jesu Grist a thrwy haeddedigaethu ei Angeu ai Ddioddefaint Ef, allan o ddwys ymsynniad o'n deffygion, anghenion an trueni ein hunain gŷda 'r fath oftyngeiddrwydd ac a weddei i greaduriaid pechadurus gan lwyr amcanu gwneuthur pŏb pêth a wyddom ni a rynga fodd i Dduw. Caniatta O Arglwydd imi fod or fath dueddfrŷd daionus, na ofynnwyf ddim gennit ti yn ofer ac na wnelwyf mo fy hunan yn anheilwng o'th fendithion.

Diharebion

Diharebion 3. 5. 6. *Na ymddiried ith ddeall dy hun. Yn dy holl ffyrdd cydnebydd Ef, ac Efe a hyffordda dy lwybreu.*

Hwylia fy ngherddediad o Arglwydd a dŷsg imi yn fy hôll helyntiau a'm gorchwylion i ymarfer a chariad perffaith, i fod yn bwylllog yn gyfiawn ac 'n dduwiol Dangos imi y ffordd y dylwn rodio ynddi, a dyro imi râs fel im harweinir gan dywylogaeth dy lân Ysprŷd daionus di, er mwyn Jesu Grift.

1 Corinth : xv. 33. *Mae ymddidanion drwg yn llygru moesau da.*

NID eill un dŷn ddywedŷd fôd ganddo barch i Dduw neu ofn am dano hun, 'r hwn fy'n dewis cymdeithas dynion drwg eu hymddiddanion segur halogedig a adawant ôl drwg ar feddylieu y fawl a fo 'n eu gwranddo. Y rhydd-did anweddaidd a gymerant hwy gŷdag Enw Duw a pêtheu Sanctaidd, a wneiff y Parchedigaeth fy'n ddledus iw Dduwiol Fawrhdy Ef yn llai; Eu chwedleu buflaidd ffeiddfrwnt a ddestrywiant ddiweirdeb, gorchwyledd, a phôb meddylieu difrifol am y bŷd i ddyfod. Boed ith râs, O fy Arglwydd, mi attolygaf iti, fy nghadw rhag Cymdeithas y fâth ddynion, y fawl y mae eu buchedd, au hymarweddiad mor gâs a ffaidd gennit ti, ac mor ddinistriol i eneidieu dynion, Caniattâ hyn O Arglwydd er mwyn Jesu Grift. *Aman.*

1 Pedr. i. 17. *Ymddygwch mewon ofn dros amser eich ymdeithiad.*

DYRO imi O Arglwydd, yr ofn ar arfwyd tra anghenrheidiol a mwya buddiol hwnnw am fy nghalon fy hun, fêf mor dwyllodrus y mae hi; Pâr imi yn wastad gofio fy ngwendid, fy niffygion a'm gwallieu, fel y gallwyf fôd yn fwy gwiliadwrus drofod fy hun, ac yn fwy difrifol yn fy ngweddieu am herfynion am help a chymmorth dy Râs rhagllaw.

Y Dyledsfiwydd ar llefhâd o brydnhawinol weddi i ddyn neillduol.

MA E Cwsg meddai rhŷw wr ardderchog, mor debŷg i Farwolaeth, na ymddiriedwn am brîs yn y bŷd roddi hwn im hamrantau heb ddywedŷd fyngweddi. Ac

Ac yn wir rhag ofn y Gwaetha, fe gymmer, pôb gŵir Gristion ystyriol, ofal mawr, i wneuthur ei Heddwch ai Gymmod gŷda Duw cŷn yr elo i gysgu;—Ai orchymŷn ei hun i ymgeleddus nodded y Goruchaf bôb noson oi einioes, fel y byddo yn ddiogel rhag ofn pôb drwg.

Prydnhawol Weddi i ddyn ar ei ben ei hŷu.

O Rasufaf a thrugaroccaf Arglwydd Dduw Dduw, yr ydwyf yn rhoddi iti oftyngeiddiaf ddiolch, am fôd yn wiw genit ti, roddi imi ddiwrnod ychwaneg at flynyddoedd fy Einioes, ac na syrthiodd yr un o'th farnedigaethieu di arnaf, y sawl am fy Mhechodeu rwyfi yn gyfiawn yn ddarostyngedig iddŷnt.

Derbŷn O Arglwydd fy niffuant ddiolch am dy waftadol ofal trofosi, am fy ngwared i oddiwrth hôll embydrwydd y bŷd drygonus hwn; Ar Amriw fendithion heb eu haeddu o ddŷdd i ddŷdd a roddaist imi.

Bendigedig a fo'th drugaredd a'th Ddaioni, fel na rwyf trodd mo'n pechodeu a'm haniolchgarwch mo'n dwyn yu ddiangol hŷd at ddiwedd y dŷdd heddŷw.

O Dduw 'r hwn wyt o Anfeidrol drugaredd maddeu fy Mhechodeu y dŷdd aeth heibio, p'run bynnag ai mewn meddwl gair neu weithred, y cyfrŷw ac fŷm euog o honŷnt drwy ddichell a malis y Cythrel neu drwy nghnawdol ewyllŷs fy hŷn am gwendid; Caniattâ na chodant bŷth yn y farn im herbŷn. Gwnâ fi yn gymmwys fel y bo iti barhau dy fendithion yn hir imi, gan rod di imi y Grâs o wir edifeirwch a Hollawl gwellhâd buchedd. Par imi fôd yn deimladwy o lygredigaeth a gwendid fy Natur, ar mawr eifieu fŷdd arnaf o'th rasufol gymmorth, fel y gweddiwyf am dano yn waftadol. O Arglwydd dyro imi Râs i wneud ydeunŷdd goreu or amfer hynnŷ a ganiattei di o'th drugaredd etto imi, ac na feiddiwyf ei gamdreulio, na cham arfer dy amynedd a'th hir ymaros di; Gwnâ imi bôb anifer gofio fy niwedd, fel na chaffo Angeu fi 'n amharod, ac yn awr Angeu ac yn nŷdd y farn gwared fi O Arglwydd Daionus. O Hollalluog a Thrugaroccaf Arglwydd Dduw cymmer fi ith nodded ŷ Nôs hon; cadw fi rhag Galluoedd y Tywyllwch ac Embydrwydd y Nos, a thrwy dy Râs a'th Ragluniaeth dwg fi drwy beryglon a phrofedigaethieu y bŷd anwir hwn, i ddiwedd bendigedig; fel y byddwyfi marw mewn heddwch, gorphwys mewn Gobaith, a chofedi mewn Gogoniant, trwy Jezu Grist, yn Enw Pa un ac yn

yn ôl arwyddocâd y Weddi Sanctaidd a ddysgodd Efe ini, yr wy'n ufuddaf 'n attolygu iti fy ngwrando dros of fy hunan a thros holl Gristianus Bobl.

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd, Sancteiddier dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bydded dy Ewyllys ar y Ddaiar megis y mae yn y Nefoedd. Dyro ini heddŷw ein bara beunŷddiol. A maddeu ini ein dyledion, fel y maeddenwn ni i'n dyledwŷr. Nag arwain ni i brofedigaeth eithr gwared ni rhag drwg. Canŷ eiddo ti ŷw 'r Deyrnas ar Gallu ar Gogoniant yn oes oesoedd. Amen.

Myfyrdodau byrrion, ir Defosionol, ac ir bwn ŷy'ganddo amŷer.

Ephes. 4. 26. *Na ŷacbluded yr Haul ar eich degofaint.*

CAniattâ O Arglwydd na orweddwyf bŷth i lawr i gyŷgu, mewn gelyniaeth i nêb, ond yn yr un Caredigrwydd brawdol, ac y dymunwn i fy mod wrth farw ; Am hynnŷ mi erfynniaf arnat dros fy nghelunion, nid fel y diŷgynno dy Farn a'th Ddialedd arnŷnt, ond am dy Drugaredd di iddŷnt, fel y bo iddŷnt gael maddeuant o'u pechodeu. Ac 'r ymchwelont oddiwrth eu ffŷrdd drygionus ac yn y diwedd mwynhau o honŷnt Drag'wyddol Happuŷrwydd y Nêf. Hebreaid

Hebreaid iii. 7, 8. *Heddŷw gwrandewch ar os ei leŷerydd, na chaledwch eich galonneu.*

Dyma 'r Dŷdd o râs, Dyma 'r Amŷer, mae Duw yn gweled yn dda leŷaru wrthŷm ni yn ei drugaredd.——Caniattâ, O Arglwydd na chaledwyf mo'm calon yn erbŷn y gwirionedd hwn,—Ac na ollyngwyf heibio mo'th ddŷdd hwn o amynedd ; ——Ac na bo, nag i ofalon na phleŷereu y bywŷd marwol hwn, wneuthur imi bŷth anghofio, mai hwn ydŷ 'r diwrnod ar ba un y mae fy nhragwyddol Jachawdwriaeth yn ŷefŷll arno, yn gymmaint na wn i y ganiatteir imi ddiwrnod arall i fŷw yn y bŷd.

Dadguddiad iii. 3. *Ni chei di wybod pa awr y deuaf arnat.*

Pâr imi O Arglywydd Dduw 'r Gwirionedd dy goelio di, yn lle fy nghalon lygredig fy hun, 'r hon a fynnei wenheithio imi,

y câf fi ddigon o amser a rhybudd i ymbarottoi erhŷn dŷdd fy marwolaeth.—Ond O Arglwydd dyro di Râs imi ymbarottoi erbŷn Awr Angeu, drwy bryffur edifeirwch, a hollawl ymwrthod a phôb ffirdd ddrygionus a dilŷn buchedd Sanctaidd, oblegŷd na wyr nêb mo ddŷdd nag awr ei Farwolaeth.

Matthew xvi. 26. *Pa lesbâd i ddyn os ennill Efe 'r hell fŷd a chelli ei Enaid ei lun.*

Pa nifer mawr o ddynion fŷ'n bŷw yn y bŷd, heb feddwl un-waith am hyn.—Nae 'n hawdd gennŷm ni ôll fawrygu, hoffi a chenfigennu y sawl fŷ'n cynnyddu mewn golud yn y bŷd ac yn ennill Tiroedd mawrion iddŷnt eu hunain, ac iw plant ar ei hol; gan gŷfrif Golud, eu difyrwch mwyaf, eu Happuŷrwydd pennaf a phrif neges a gorchwyl eu holl fywŷd.

O Arglwydd gŷwared dy wâs rhag y cyfrŷw ddallineb, y cyfrŷw a fŷdd yn ddiammeu yn achos yn y diwedd o'm dinistr trag'wyddol ac o golli fy Enaid am ba un ni ddichon yr Holl fŷd wneuthur imi fâth yn y bŷd ar Iawn na Diwygiad.

Luc. 13. 7. 8. *Wele tair blynedd yr ydwyf yn dŷfod, gan geisio ffrwyth ar y ffigŷsbren hwn, ac nid ydwyf yn cael dim; torr ef i lawr, pahan y mae 'n diffwrwytho'r tir? Arglwydd gâd ef y flwyddyn hon hefŷd os dwg ffrwyth da, onide gwedi hynnŷ torr ef i lawr.*

Yr ydwyfi yn addoli dy dra ryfeddol Amynedd a'th hir-ymaros tu ac attafi; a'th drugaroccaf gŷfryngiad a'th eiriolaeth di, o Fendigedigcaf *Jesu* gŷda'th Dâd am fy arbed i. Boed i'th Ddaioni ath hir-ymaros fy nhywŷs i edifeirwch; ac a wnelo ith hollalluoccaf Râs, fy nerthu i, môdd y gallwyf ddwyn ffrwytheu addas i Edifeirwch ac fel y byddwyf deilwng o'th ofal trosofi bŷth rhag llaw.

Ynghŷlch Boreuol Weddi ir Holl Deulu.

Josua 24. 15. *Ond myfi am Tylwyth a wasanaethwn yr Arglwydd.*

HYN a ddylei fôd bwriad diragrith a gwaŷtadol ymarfer, pôb Penteulu Crift'nogol. Heb hyn ni wiw diŷgwil i blant fôd yn ufudd iw Rhieni neu weinidogion 'n ffyddlon iw Meistr-riad: na chwaith gŷda dim cyfiawnder, obeithio am Fendith Dduw yn y bŷd hwn na'r bŷd i ddyfod. Ffurŷ

Ffurf o Forenol Weddi iw arfer mewn Teuluoedd.

GAN gynted ac y gellir yn gyfeus gynnnull ynghyd Eich hôll dylwyth, yna darlenned Bennaeth y Teulu neu rŷw un arall a ofodo Efe i hynny, y Psalmiau priodol iw darllen ar y diwrnod hwnnw, ac wedi hyn, Bennod allan or Testament newydd, gan ddechreu mewn trefn, gyda'r bennod gyntaf or Esengyl yn ôl St. *Matthew* hŷd at y bennod olaf o Aêtau, neu Weithredoedd'r Apostolion. Ar ôl hyn, gweddied y Penteulu, neu rŷw un arall, yn ôl y geirieu fydd yn canlŷn, a gostynged pawb yn ufudd ar eu glinieus.

Dyweded Pob un a fo'n brŷennol.

Duw Tâd or Nêf, trugarhâ wrthŷm ni wir bechaduriaid.
Duw Fâb, pryn-wr y Bŷd, trugarhâ wrthŷm wir bechaduriaid.
Duw Ysprŷd Glân, yn deilliaw oddiwrth y Tâd a'r Mâb; trugarhâ wrthŷm wir bechaduriaid.

Y gogoned lân fendigaidd Drindod, tri pherson, ac un Duw: trugarhâ wrthŷm wir bechaduriaid.

Hollalluog Dduw a Thrugaroccaf Dâd, nyni aethom ar gyfeiliorn allan oth ffyrdd di fel defaid ar gyfrgoll; nyni ddilynasom ormod ar ein amcanion, a chwantau ein calonau ein hunain. Nyni a wnaethom yn erbyn dy Sancteiddiol gyfreithieu. Nyni adawsom heb wneuthur y petheu a ddylesym eu gwneuthur ac a wnaethom y petheu ni ddylesym eu gwneuthur; Ac nid oes Jechyd ynom. Eithr Tydi O Arglwydd cymmer drugaredd arnom ddrwg weithredwŷr truain; arbed ti hwynt hwy o Dduw y rhai fy'n cyffesu eu beiau; cyweiria di y sawl fy'n edifarus; yn ôl dy addewidion a yspŷllwŷd i ddŷn, yng Nghrist *Jesu* ein Harglwydd. A chaniatta drugaroccaf Dâd er ei fwŷn Ef, fyw o honom rhagllaw mewn duwiol, union a Sobr fuchedd, i ogoniant dy sancteiddiol Enw. *Amen.*

Yma dyweded y Penteulu (neu rŷw un arall) ei hunan y Gweddieu fy'n canlŷn.

HOLLALLUOG Dduw Tâd ein Harglwydd *Jesu* Crist, yr hwn ni ddeifŷf farwolaeth pechadur, eithr yn hytrach ymchweŷd o honaw oddiwrth ei anwiredd a bŷw. Ni attolygwn iti ganiattau ini wir edifeirwch a'th Ysprŷd Glân, fel y byddo bodlon gennit y petheu yr ydŷm y prŷd hyn yn eu gwneuthur, a bôd y rhann arall o'n bywŷd rhagllaw yn bur ac 'n sancteiddiol,
megis

megis y delom or diwedd ith lawenÿdd trag'wyddol trwy *Jesu Grist* ein Harglwydd. *Amen.*

O Rafusuf Arglwydd Dduw, yr ÿm ni yn cydnabod, mai ith fawr drugaredd a'th Ddaioni di mae ini ddiolch, na ddestrywiwyd monom ni ynghanol ein hamriw bechodeu mawrion ; ac o amllder dy dofturiaetheu di i'n cedwir hÿd yn hyn yn ddiangol i addoli dy anfeidrol ddaioni di ac i gyfaddef ein dirfawr anheil-yngdod ei hunain, ac i erfÿn am faddeuant a gollyngdod gennÿt ti. Caniattâ ini O Arglwydd y fâth fÿwiol deimlad o'th, amynedd a'th hirymaros tu ac attom ni, ac a wna yn effeithiol yn harwain ni i Edifeirwch ; bid wiw gennÿt roddi ini gymmorth dy nefol räs i ddwys ystyried fyrred ac ansicred ydÿw ein heini-oes ni, môdd y gallom bryffuro ac nid cedi i gadw dy Orch'mynion di ; Ac fel y bu wiw gennÿt o'th rafusaf drugaredd ein cadw yn ddiangol hÿd ddechreu 'r dÿdd heddÿw, amddiffÿn nyni ynddo a'th gadarn allu, a chaniattâ na syrthiom y dÿdd hwn mewn un pechod ac nad elom mewn neb rhÿw berygl ; eithr bôd ein hôll weithredoedd wedi eu trefnu a'u llywio wrth dy lywodraeth i wneuthur yn wastad bêth fÿ gyfiawn yn dy olwg di, trwy *Jesu Grist* ein Harglwydd. *Amen.*

Yn fwy enwedig 'r ÿm yn attolygu iti fendithio ini y dÿdd heddÿw yn ngwaith ein galwedigaeth, llwydda ein holl amcanion cywir ni, a boed ini ymddwyn ein hunain y dÿdd heddÿw, fel na anfoddiom mewn môdd yn y bÿd ar air na gweithred mo'th Dduwiol Fawredd di, na dwyn arnom ein hunain ddychrynfau cydwybod euog. Bydded ein hôll feddylieu a'n geirieu a'n gweithredoedd yn ddiniwed ac yn llefol, megis y gweddei Gweision i *Grist*, fel pan fo raid ini ymadel or fuchedd boenedig hon, ini drigo gÿda Duw yn ei Ogoniant trag'wyddol, drwy haeddeditgaetheu a chyfryngiad dy anwÿl Fab *Jesu Grist* ein Harglwydd er mwyn Pa un O Arglwydd, yn ufuddaf ni attolygwn iti dderbÿn ein gweddieu an herfynion 'r ÿm ni yn eu hoffrwm ith Dduwiol Fawredd dros hôll ddÿnol rÿw yn gyffredinol.

Bendithia dy Eglwys Lân Catholic, a chaniattâ i bawb fÿ'n galw eu hunain yn Grist'nogion, gyttuno yn ngwirionedd dy Sanctaidd Air, a bÿw mewn undeb a duwiol gariad ; yn fwy enwedigol, anfon i lawr ar dy Eglwys hon a blannaiſt a'th ddeheublaw dy hun, o ba un yr ÿm ni yn Aelodeu anheilwng o honi, y dewisaf o'th fendithion, iachâ eu rhwygiadeu ; helaetha ei therfynau, cartha o honi bôb camgymeriaeth a llygredigaeth ; ac una ei hôll ymbleidiau ai hymrysonau. Bendithia hôll

Grîſtianus

Gristianus Frenhinoedd, Tywyfogion a Llywiawdwyr, yn enwedig ein Goruchaf Frenhin ar holl Frenhinol Deulu. Bendithia O Arglwydd, Yr Esgobion a Bugeiliaid Ysbrydol dy Eglwys ; yn enwedig yr hwn a ofodaisf ti drosom ni i ofalu am ein eneidieu ; nertha hwynt môdd y gallont ddysgu yn ffyddlon y bobl a orch'mynwyd tan eu gofal hwynt, iw cadw hwy rhag pob gamsynniad beryglus, ai tywys hŷd'r iawn ffordd a arwain i Fywŷd trag'wyddol. Yn oftyngeiddiaf ni attolygwn iti, O Arglwydd, gyffuro a nerthu bawb fy yn y bywŷd trangredig hwn mewn trwbl, tristwch, Angen, clefŷd neu ryw wrthwyneb arall ; iti fod yn Dad ir ymddifad a dadleu dros y weddw. Yn fwy pennodol'r ŷm yn ymbil arnat ti i estŷn dy drugaredd tu ac at ein Ceraint, ein Cyfeillion a'n Cymwynaswyr, a thal am yr holl ddaioni a wnaethont hwy ini ar ei feithfed iw mynwes. Dyro ini O Arglwydd ni attolygwn iti bob peth a wyddost ti fod yn anghenrheidiol er llës ein Eneidieu a'n Cŷrph. A thra bom ni fel hyn yn gweddio dros eraill dyro ini rann, O Drugarog Dâd, yn yr holl weddieu daionus hynnŷ a offrymmir iti mewn unrhŷw fann drosom ninneu ; a chauiaât fel y bo iddŷnt hwy a ninneu fod yn llawen, happusol gyfrannogion o gyfryngiad dy Fâb *Jesu Grist* ein Harglwydd. *Amen.*

Yn ddiweddas, gŷda'n gweddieu a'n herfynieu derbŷn ni attolygwn iti ein haberth boreuol o foliant a Diolch iti am dy holl Ddaioni a'th Drugareddau ini ac i bob dŷn, am ein Jechŷd a'n Nerth, ein lluniaeth, Ymborth a'n dillad ; am holl Ddi-danwch gyftal ag Anghenrheidieu y bywŷd hwn.

Eithr uwelaw pob dim yr ydŷm yn mawrygu ac yn clodfori dy Enw mawr Gogoneddus am dy anfeidrol gariad ym mhrynedigaeth y bŷd drwy ein Harglwydd *Jesu Grist* ; am y moddion o râs yr ŷm ni yn mwynhau yma, am obaith Gogoniant y bŷd i ddyfod. Yn oftyngeiddiaf ni attolygwn iti roddi ini y cyfrŷw ddwys ac iawn ymsynniad o'th holl drugareddeu fel y bo ein calonneu yn ddiffuant yn ddiolchgar, fel y mynegom dy foliant nid a'n gwefuseu yn unig, eithr yn ein bucheddeu ; trwy ymroddi ith wafannaeth, a thrwy rodio ger dy fron mewn Sancteiddrwydd dros ein holl ddyddicu trwy *Jesu Grist*, yn Enw bendigedig Pa un, y diweddw ni ein Gweddieu amherffaith, gan ddywedŷd y geirieu a ddysgodd Efe ei hunan ini.

Ein Tâd, yr hwn wyt yn y Nefoedd, Sancteiddier dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bydded dy Ewyllys ar y Ddaiar, megis y mae yn y Nefoedd. Dyro ini heddyw ein bara beunyddiol. A
maddeu

maddeu ini ein dyledion. fel y meddeuwn ni ein dyledwŷr. Nac arwain ni i brofedigaeth ; eithr gwared ni rhag drwg. Canŷs eiddo ti ŷw yr Deyrnas ar Gallu ar Gogoniant yn oes oesoedd. *Amen.*

Gras ein Harglwydd ni *Jesu Grist* a Chariad Duw, a Chymdeithas yr Ysprŷd Glân a fyddo gyda ni ôll bŷth bythoedd. *Amen.*

Myfyrdodau priod ir sawl fŷ ganddŷnt amfer ei hebcorr ac fŷ o dueddfrŷd defofionol.

Pŷalm 127. 1. *Os yr Arglwydd ni adeilada'r Tŷ ofer y llafuria ei Adeiladwŷr wrtho.*

O Arglwydd annedwŷdd a deillion ydŷ'r cyfrŷw rai fŷ'n digwil llwyddo yn y bŷd heb dy fendith di. Am hynnŷ'rwyfi yn erfŷn am dy fendith ar fy Nheulŷ, a Nhŷ, ar fy nâ, fy llafur, am heiddo. Ac na rwystrwyfi mo'th fendithion ddeŷgŷn arnaf, drwy gymerŷd unrhŷw waith mewn llaw a eill dy ddianrhydeddu di am Proffes ŷanctaidd. Cymmwyŷa fi a'th râs o Arglwydd ir Adeilad honno, ŷêf y Tŷ nid o waith llaw trag'wyddol yn y Nefoedd, a ddarparwyd ir sawl a'th garant ac ath ofnant di.

Habaccuc 11. 9. *Gwae a elwo Elw drwg iw dŷ i ofod ei Dŷ yn uchel, i ddiangc o law'r drwg.*

Gwared ni O Arglwydd oddiwrth *ariangarwch gwreiddyn pôb drwg* ; Mae'r pechod yma yn tywŷs dynion i ymddiried ynddŷnt eu hunain. Yn annog dynion i anghofio rhoddi eu goglŷd a'u hyder ar Dduw yn unig ; a bôd mor ynfŷd a meddwl eu bôd allan o gyrraedd afiwydd ar drygeu a'r cyŷtuddieu hynnŷ, a amcanwyd mewn mawr drugaredd i fôd yn gôŷb am bechod ac er Jachawdwriaeth pechaduriaid.

Cadw ni O Arglwydd rhag y pechod rhŷ gyffredin hwn o gybydd-dra, o ran ei fôd ef yn bechod damnedig, ie meddaf gwared ni rhagddo er mwyn *Jesu Grist*. *Amen.*

Luc. 17. 26. 27. 28. 29. *Megis y bu yn nyddieu Noah a Lot, yr oeddânt yn bwyta ac yn yfed, yn prynnu ac yn gwerthu yn plannu ac yn adeiladu ; dan y ddydd yr aeth Noah i'r Arch a Lot allan o Sodom ac ai difethwyd hwynt ôll.*

Egor ein llygaid, O Arglwydd, fel-na ddelo Angeu yn ddia-
wybod ar ein gwartha megis y daeth ar y pechaduriaid truenus
gresfyrïol hynnŷ yn nyddieu Noah a Lot.

Bydded hyn yn rhybudd ini ! Cadw ein calonneu ni a'th răs,
fel na bo iddânt dra-serchu gorchwylion, trafferthion, gofalon
a phlesereu y bŷd hwn, heb ystyried mor fuan i'n gelwir ni o
hono, a dyfod or ddydd hwnnw arnom yn ddifysymwth.

Coloffiaid 4. 1. *Y Meistrêd gwnewch i'ch gweision, yr hyn sŷ gy-
fion ac uniawn gan wybod fod i chwithau Feistr yn y Nêfoedd.*

O Nefol Feistr, bendithia ni a gweinidogion da a ffyddlon, a
Chaniattâ imi allu cyflawni ddledfwydieu Meistr Crist'nogol ;
a chynhyfsgaedda fi ar fâth dynerwch calon, fel y gofalwyf am
y pêtheu a fo da er llês eu cyrph a'u heneidieu, ac imi fôd yn
Esampl iddânt o sobrwŷdd, Cyfiawnder a Duwioldeb, ac fel y
bom yn Deulu yn ofni Duw. Bydded dy Fendith di Arglwydd
arhŷnt hwy ar holl bêtheu a orch'mynnais i tan eu gofal hwynt
dyer mwyn Anwyl Fab Jesu Grist.

Rhieni dros eu plant.

Ephes. 6. 4. *Chy'chwi Rieni maethwch eich blant, yn Addŷg ac
Athrawiaeth yr Arglwydd.*

O Dduw Tâd ein Harglwydd *Jesu Grist*, er ei fwyn Ef,
bendithia fy mhlant a chŷrph Iachus, Eneidieu deallus ac
a chalonneu Sancteiddiol, fel y cofont eu Creawdwr dros eu hôll
ddyddieu. Cadwed dy Răs di hwynt, rhag profedigaetheu y
bŷd anwir hwn, ac na byddwyfi bŷth yn ddeffgyiol mewn un
rhann o'm dledfwydd tu ag attŷnt ; ond yn hytrach o lawer eu
haddysgu yn y wir ffŷdd a dyledfwydieu buchedd Grist'nogol ;
eu hargyoeddi hwy am eu pechodeu ai ceryddu mewn rheswm a
chariad : Bŷdd di O Arglwydd yn Dâd a chyfrann iddynt yn
y Bŷd hwn ar bŷd i ddyfod. *Amen.*

Pryduhonol

Prydnhawnol Weddi i Deulu.

AR ôl darllen y Psalmieu gosodedig ar y diwrnod hwnnw, yna canlŷn y llith sef rhŷw bennod allan o Epistolau 'r Apostolion, gan ddechreu gŷda 'r bennod gyntaf o Epistol St. Paul at y Rhufeiniaid hŷd at y Dadguddiad : Wedi hyn goftyn-ged pawb ar eu glinieŷ, gan weddio yn ôl y geirieu fŷ'n canlŷn.

Dyweded Pawb a fo yn bresennol.

Gan yr Arglwydd ein Duw mae Trugareddeu a maddeuan er gwrthryfelu o honom iw erbŷn ; ni wrandawfom ychwaith ar lais yr Arglwydd ein Duw i rodio yn ei gyfreithieu y rhai a roddodd Efe o'n blaen ni. Eithr O Rafusaf Arglwydd Dduw na chofia ein Anwiredd nac anwiredd ein Rhieni ; ac na ddyroddial am ein pechodeu ; arbed nyni Arglwydd daionus, arbed dy bobl a brynnaiŷt ath werthfawroccaf waed, ac na lidia wrthym y dragwydd.

Arbed nyni Arglwydd Daionus.

Hallalluog Dduw, Tâd ein Harglwydd *Jesu Grist*, Gwneuthurwr pôb dim, Barnwr pôb dŷn ; yr ydŷm ni yn cydnabod ac yn ymosidio dros ein hamriw bechodeu a'n hanwiredd rhai o ddŷdd i ddŷdd yn orthrwm a wnaethom ar feddwl gair a gweithred, yn erbŷn dy Dduwiol fawredd, gan annog dy ddigofaint ath fâr in herbŷn. Yr ydŷm yn ddisrifol yn edifarhau, ac yn ddrwg gan ein calonneu dros ein camweithredoedd hyn ; eu coffa fŷ drwm gennŷm ni eu baich fŷ anrhaith ei oddef ; trugarhâ wrthŷm, trugarhâ wrthŷm Drygarroccaf Dâd er mwyn dy un Mab *Jesu Grist*, maddeu ini yr hyn oll aeth heibio, a chaniattâ ini allŷ bŷth o hyn allan dy wasanaethu a'th fodloni mewn newydd-deb buchedd er anrhydedd a Moliant dy Enw, trwy *Jesu Grist* ein Harglwydd. *Amen.*

Dyweded y Penteulu ei hunan.

O Drugaroccaf a Grafusaf Arglwydd Dduw yr hwn wyt yn preŷwyllo yn y Nefoedd uchod, etto yr wyti yn ymddarostwng i edrŷch y pêtheu a wneler ar y Ddaiar, yr hwn wyt yn gosod *Ynfydrwydd yn erbŷn dy Angelion nid wyt yn ymddiried yn dy Sainet,*

ar Nefoedd nid ydynt lân yn dy olwg. Pa bêth iw dyn i fod yn lân ? neu Fab dyn i fod yn gyfiawr ? Cywilŷdd a Gwarthrudd gwŷneb a berthŷn ini O Arglwydd, am wrthryfelu o honom ith herbŷn ; Ond mae Trugaredd gyda thi fel ith ofner. Pâr ini O Arglwydd ddwys ymsynniad ein pechodeu aeth heibio, gŷda gwir a difrifol edifeirwch am danŷnt ; ac fellŷ cynhyfsgaedda ni a Grâs dy Ysprŷd Glân, fel y bo ini y rhann arall o'n bywŷd rodio yn fwy gwiliadwrus ger dy fron di, gan brynnu 'r Amŷer, oblegid y dyddieu fŷdd ddrwŷg, ac ir perwyl yma glanhâ feddylieu ein calon-neu llygredig ; marwolaetha ein bydol a'n cnawdol anwydeu ; a phâr ini fod mor gyfa-waŷtad ac mor awyddus i wadu, ac y buom ni or blaen iw porthi, iw maethu, a'u bodloni ; Dercha ynom ni ysprŷd duwiol a defofionol, Cariad perffaith, Gostyn-gelddrwydd, hunan-ymwâd, a chaniattâ i rhain a phôb rhinweddau eraill a rhâdau Cristianogol gynnyddu ac amlhau ynom ni.

Gorchymŷn ith Sanctaidd Ragluniaeth, mewn mawr ofstyn-geiddrwydd ni attolygwn iti, ofalu trosom ni heno, a thrwy dy fawr drugaredd amddiffŷn ni rhag pôb perŷgl ac embydrwydd y nôs hon. Cadw ni oddiallan yn ein Cŷrph ac oddifewn ŷn ein Eneidieu, fel yr amddiffynner ni rhag pôb gwrthwyneb a ddigwyddo ir corph, a rhag pôb drwg feddwl a wnâ niweid a chynwrf ir Enaid. Eŷtŷn dy ddaionus drugaredd i hôll ddynol rŷw, cymmer drugaredd wrth yr hôll Juddewon, Tyrciaid, Anffyddloniaid, Hereticiaid a Schismaticiaid, a chymmer oddiwrthŷnt bôb anwybodaeth caledwch Calon a dirmŷg âr dy air ; ac fellŷ dwg hwynt adref Wynfydedig Arglwydd at dy Braidd, fel y bô'nt gadwedig ym mhlith gweddillion y gwir Israeliaid. Caniattâ i bawb a dderbynier i gymdeithas Grefŷdd Grist, allu o honŷnt ymogelŷd y cyfrŷw bêtheu ac fŷ' yn wrthwyneb iw Proffes a chanlŷn y fawl bêtheu ôll fŷ'n gyttunol ar unrhŷw. Ni attolygwn iti fod i'th waŷtadol doŷturi lanhau ac amddiffŷn dy Eglwys, a chan na all hi barhau mewn diogelwch heb dy fendigedig Nodded, cadw hi bŷth dan dy borth a'th ddaioni. Bendithia ein hôll Lywiawdwŷr yn yr Eglwys ar Wladwriaeth, fel y bo iddŷnt chwanegu dy Ogoniant di a lleŷhâd pawb yn gyffredinol.

Yr ŷm ni yn ufuddaf yn erfŷn arnat dros ein holl gymwyrŷrŷwŷr ein ceraint an cyfneŷeifiaid an cyfeillion, ie a thros ein gelynion hefŷd ; boed dy dadol ymgeledd yn amddiffŷn iddŷnt hwy bôb amŷer, ath Ysprŷd Glân yn waŷtad gŷda hwynt, iw tywŷs hwy ar hŷd ffordd y gwirionedd, i wrando yn ufudd dy
air

air, iw dderbŷn o bur ewyllŷs ac i gynhyrchu ffrwyth yr Ysprŷd, fel yn y diwedd y gallont gael gan dy drugaredd fywŷd Tragwyddol. Edrŷch i lawr a golwg dy drugaredd ar y fawl ôll y gystuddir mewn un môdd neu fŷ'n gŷfŷng arnŷnt mewn meddwl, corph neu Stât, rhynged bôdd iti eu diddanu au cymmorth yn ol anghenrheidieu pôb un gan roddi iddŷnt dan eu dioddefiadeu.

Yn ddiweddas, yr ŷm yn deifŷf dy fendithio di a chlodfori dy Sanctaidd Enw am dy hôll ddaioni a'th Drugareddeu ini ac i bôb dŷn ; yr ŷm yn rhoddi iti ffyddlonaf ddiolch am ein Cadwraeth y dŷdd hwn aeth heibio ar rhan arall o'n bywŷd ymma, rhag yr aneirif ddrygeu, damweinieu, a pheryglon a allasent yn hawdd ein gorchfygu oni bae hynnŷ : Eithr uwchlaw pôb dim 'r ŷm yn moli clodfori ac addoli dy ddirfawr ddaioni ath drugaredd ym Mhrynnedigaeth y bŷd drwy Angeu a dioddefaint Crist, Duw a dŷn, yr hwn a ymostyngodd i Angeu ar y Groes drosom ni bechaduriaid truain, rhai oeddŷm yn gorwedd mewn Tywyllwch a chysgod Angeu, fel y gallai yn gwneuthur yn blant i Dduw an derchafael i fywŷd tragwyddol. Dŷsg ini fellŷ, o Dduw Grafusaf ddangos ein diolchgarwch tuag attat ti, drwy ymroddi ein hunain yn hollawl i fynu ith Sanctaidd Ewylŷs a'th Nefol drefnid di, ac wrth hynnŷ ymroi hŷd eitha ein gallu dy wafanaethu yn gywir mewn Sancteiddrwydd ac uniondeb hôll ddydieu ein bywŷd. Ac y rawron O Arglwydd yr ŷm ni i orwedd i lawr ar ein gwelau i orphwyso, pâr ini yn ddirifol feddwl am 'r amser y gorfŷdd ini orwedd i lawr yn y llŷch. A chan na wyddom mor dŷdd na 'r Awr y daw ein Meistr, caniatâ ni gan hynnŷ fôd yn fwy gofalus am ein Dyledŷwydd, ac yn fwy gwiliadwrus rhag pechod, fel y bo'm bôb amser yn barod ; ac na bo ini bŷth fŷw yn y cyfryw Stât, y bo arnom ni ofn marw ynddi ; boed ini, p'run bynnag a wnawn ni ai bŷw, ini fŷw ir Arglwydd, a marw, ini farw iddo Ef ; a ph'run bynnag ai bŷw ai marw a wnawn ni, ini fod yn eiddo ti O Arglwydd, yn Sancteiddiaf Enw a geirieu bendigedig Pa un y galwn ymhellach arnat gan ddywedŷd.

Ein Tad yr hwn wyt yn y Nefoedd. Sancteiddier dy Enw. Deued dy Deyrnas. Bydded dy Ewylŷs ar y Ddaiar megis y mae yn y Nefoedd. Dyro inŷ heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu inŷ ein dyledion fel y maddeuwn ni i'n dyled-wŷr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth ; Eithr gwared ni rhag drŷg. Cannys eiddo ti ŷw'r Deyrnas a'r Gallu a'r Gogoniant yn oes oesoedd. *Amen.*

Grâs

Grâs ein Harglwydd Jesu Grift, a Chariad Duw, a Cymdeithas yr Yspryd Glân a fo gyda ni a'n tywyso a'n hamddiffynno, a'n Sancteiddio, ac cadwo ni a'n holl geraint a'n cyfeillion yr awr hon ac yn dragywydd. *Amen.*

Rhannau etholedig or 'Sgrythur Lân a myfyrdodau byrrion arnânt, pa rai a ddysg ini y môdd i gael llefhâd oddiwrth ddarllain yr 'Sgrythyrau.

Matthew x. 30. *Y mae ie holl wâllt Eich pen wedi eu cyfrif.*

BYdded dy dra ryfeddol ragluniaeth yma, a'th ofalus ddarbodaeth drosom ni, bôb amser yn ddiddanwch, Cyffur ac amddiffyn ini yn erbŷn 'r hôll ddrygeu a eill ddigwydd i'n cŷrph, a rhag pôb drwg feddwl a wnâ niweid a chynnwrf i'n Eneidieu; yn erbŷn gofalon a thrafferthion gofidus y bywŷd hwn;—Ar dychrynfau a'r cyfyngderau a eill ddigwydd ini;—Fe wyr dy anfeidrol ddoethineb di ein holl eifieu ar môddion goreu iw diwallu, a thi wyt yn gweled ein holl beryglon ar ffordd i'n gwared o honŷnt. Nid eill dy Dadol Ddaioni lai na thostruo wrth ein gwendid, dy Hollalluog Nerth a'th Gadernid a eill ein helpu ath ffyddlondeb ni phalla monom bŷth.—O na wnelom ninneu m'on hunain bŷth yn anheilwng o'th rafusaf Nodded a'th Nefol Amddiffyn di!

Lŷc. ix. 23. *Ar Jesu a ddywedodd wrth barwb, 'ôs eiwyllsfa nêb ddyfod ar fy ôl i, ymwaded ag Ef hun, a choded ei broes beunydd a dilyned fi.*

OFendigediccaf Arglwydd Jesu, yr hwn a wnaethost hyn yn reol ac yn fôdd ini dderbŷn Jachawdwriaeth, nertha ni a'th Yspryd Glân, a'th Athrawiaeth ag a'th Esampl i gadw yr unrhyw tra fom bŷw; môdd y gallom ddiddyfnu ein calonneu rhag ferchi a hoffi o honŷnt y bŷd hwn, ei ddifyrrwch ei Elw, ai ddelwau hudol.—Marwolaethu ein gwynieu llygredig.—Atgyweiria a gwellhâ di pa bêtheu bynnag fydd feius yn ein buchedd a'n hymarweddiad; pâr inî fod yn addfwyn, llariaidd, gostyngedig, diwair a chymedrol;—i ddaroftwng ein hewyllŷs i Gyfraith Dduw;—Ac na bo ini roi achos i'r Anffyddloniaid ar Cenhedloedd digrêd gablu Enw Duw neu i fod ganddynt

dŷb anheilwng o honoti, O Arglwydd a'th Sanctaidd Grefydd, wrth ini gymerŷd arnom fôd yn ddisgyblion iti Jesu Fendigedig, ac er hynnŷ dilyn buchedd ddrwg.

Luc. xiii. 24. *Ymdrechwch am fyned i mewn i'r Porth cyfng; canŷ llawer meddaf i chwi a geisiant ac nis gallant.*

O na bo ini bŷth wenheithio i ni ein hunain fôd y ffordd i Happusrwydd y Nefoedd yn hawdd ac yn ddirwystr; a bôd y rhann fwya o Grist'nogion ar 'r iawn ffordd i Jachawdwriaeth, a thitheu O Arglwydd wedi dywedŷd yn groew i'r gwrthwyneb. —O gwnaed dy Lân Ysprŷd i ni gredu, nad ellwn ni fôd yn gadwedig, oni fyddwn ni yn wiliadwrus ac yn ofalus iawn, nad ŷw Jachawdwriaeth i gael heb ddirfawr boen, llafur, a diwŷdrwydd, ac ar 'r ammod inŷ arfer ein holl boen, yr wyti yn ein nerthu ni modd y gallom orchfygu pôb gwrthwyneb rhwystr a chaledi a eill ddigwydd ini yn y bŷd hwn.

Luc. xi. 13. *Os ch'ychwi Rhai ydŷch ddrwg a fedrwech roi rhoddion da i'ch blant chwi, paaint mwy y rhŷdd eich Tâd or Nef, yr Ysprŷd Glân i'r rhai a ofynno ganddo.*

BYDDED ini O Nefol Dâd yn ôl ffyddlonaf a chywiraf addewid dy Fâb di Jesu Grist.

Er ei fwyn Ef dyro ini dy lân Ysprŷd i drigo gŷda ni, a gweithredu ynom ni, ac i'n cyfarwyddo a'n helpu holl ddyddieu ein heinioes,—boed ini erfŷn am, a bôd 'n fodlon, i'r cyfrŷw bêtheu a welŷch di yn dda roddi ini.—A chaniattâ na thristaom bŷth mo'th Sanctaidd Ysprŷd ti, na chwaith ddiŷstyru ei Sanctaidd gynhyrfaieu Ef, na'n gwneuthur ein hunain yn anheilwng iddo Ef drigo gyda ni drwy fŷw mewn unrhŷw bechod gwirfodd adnabyddus.

Dadguddiad iii. 19. *Yr wyfi yn argyoeddi ac yn cerryddu yr sawl rwyfi yn eu caru.*

O na chydabyddem ni dy Drugaredd, O na addefem ni dy ddirfawr Gariad tu ag attom ni, ymhôb pêth a drefno dy ragluniaeth ini! Nid ydŷ ein Natur lygredig yn gweled nac yn Yŷtyried hyn;—Eithr dy Râs di yn unig a ddichon ini gredu hyn, hynnŷ ŷw na chŷtuddia Tâd mor dyner a thrugarog a thydi mo'i blant heb hollawl anghenraid.

Pâr

Pâr ini gredu, O Arglwydd, fôd arnom eifieu dy gerŷdd dî, i'n deffroi o'n cnawdol ddiofalwch ac at wellhau ein bucheddeu : Nertha nyni modd y gallom gymerŷd dy gyftuddieu a'th geryddon dî yn ddiოდdefus, a hollawl ymroddi ein hunain ith Ddoethineb ath Ddaioni di, fel y bo i hōll flindereu y bywŷd marwol hwn fôd yn foddion da at ennill ini Drag'wyddol Jachawdriaeth ein Eneidieu. *Amen.*

*Hyfforddiant ferr ac angenrheidiol ar Ddydd Sul
y Boreu.*

YR Arglwydd 'r hwn a fendithiodd un diwrnod o faith, a fendithia 'r sawl ai ceidw ef yn Sanctaidd : a dychrynadwy iawn a fŷdd ei farnedigaetheu Ef yn erbŷn y sawl ai halogant ef. Am hynnŷ eich dledswydd chwi ar y dŷdd daionus hwn, ydŷ; doddi heibio eich holl negeseuon bydol, fel y bo i chwi anrhydeddu eich Greawdwr oreu a fedroch, gan gyfaddef fod eich goglŷd arno Ef.—gan wrando ei Air ai Orch'mynion ; —erfŷn am ei fendithion, a rhoddi iddo Ef ddiolch am ei ddonieu daionus.—Os gan hynnŷ, Ein helw a'n Hâppusrwydd ni ydŷw, gwafanaethu Duw, mae 'n ddledus arnom fôd yn yr Eglwys cŷn ir Gwafanaeth ddechreu, i ddangos ein bôd ni yn ofni ei Fawrhydi Ef, ac na feiddiom ni offrwm iddo Ef aberth clôff, i ddangos ein bôd ni yn wir ac yn ddiau yn dymuned cael ei Fendith Ef, yn cymerŷd difyrwch yn ei Wafanaeth Ef. Pan ddeloch i Dŷ Dduw ymgrymmwch ar eich glinieu, dywedwch y weddi hon (neu 'r hon a grybwyllwyd yn niwedd y cyngor am ymddygiad weddus yn Nhŷ Dduw.)

Boed i Sanctaidd Ysprŷd Duw fy ngwneuthur i yn gymmwys, am helpu i wafanaethu Ef! Yr Arglwydd a roddo imi wîr a bŷwiol ymsynniad o'm heifieu i ac oi drugaredd, ai bresenoldeb Ef yn ein plith, fel y bo i ni i wafanaethu Ef a'n calonneu ac a'n cŷrph ac fel y gwrandawer ein gweddieu er mwyn ei Fâb Ef Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Ar ôl hyn gwrandewch yn ddyfal ar y pêtheu ddywedir neu a weddier am danŷnt; gan gofio mai eich gweddieu chwi ydŷw 'r sawl a offrymir yno i fynu i Dduw, ac nad oes gennŷch chwi ddim rhann ynddŷnt, os nid ydŷch o ddifrif yn dal sulw ar y pêtheu a ofynnir yn eich Enw. Y Môdd y gallo eich galon fyned gŷda 'ch gweddieu, dywedwch yn ddistaw *Amen.* fellŷ y

bo, wrth ddiweddu pŵb arch neu erfynniad. F' eill y mwya annysgedig wneuthur hyn, a f' allai nid eill y rhai mwya dysgedig wneuthur dim ychwaneg, i gadw eu meddylieu yn sefydlog ar y pêtheu y maent yn eu cŷlch.

Pan gy ffeffloch eich hechodeu, gwnewch hyn gŷda mawr ddi-frifwch calon, gan gofio yr anrheithir chwi dros fŷth os ni fadddeuir hwynt i chwi.——Ac wedi hyn gwrandewch yn gyfius ar ba ammodeu y maddeuiff Duw i chwi; os edifarhe-wch ac os credwch yr Efengŷl, chwi fyddwch siccr o gael madddeuant. Pan ddarlennir neu bregethir Gair Duw, byddwch ofalus i ddal fulw arno ai ddyfal bwyfo, fel y bo i chwi wybod pa bêth ydŷw 'ch dyledswydd, a pha bêth a fŷdd eich gwobr am ei wneuthur; fel y gweloch y môdd y mae Duw 'n ymddwyn tu ac at feibion dynion, sef yn cosbi y rhai Drygionus, a noddi, amddiffyn a gwobrwyo y rhai cyfiawn; fel y gwypoch, y môdd i'ch brynnwyd ag y cydnabyddoch ddirfawr Gariad Duw yn dwyn gwaith mawr eich Jachawdwriaeth i ben, fel y canfyddoch y peryglon yr ydŷch yn ddaroftyngedig iddynt, ar Gwynfŷd a ofodir o'ch blaen, gan gofio fod ffŷdd (heb pa un mae 'n amhossibl ryngu bôdd i Dduw) yn dyfod twry glywed, chlywed trwy Air Duw. *Rhuf. x. 17.*——Byddwch siccr o ymddwyn gŷda gostyngeddias barch yn Nhŷ Dduw, gan ddwys ymfynniad i fôd Ef yno mewn môdd mwya enwedigol yn bresennol; canŷ os pan ddylech fod ar eich glinieau yn erfyn am fendithion neu fadddeuant gan Dduw, neu yn sefŷll i fynu i foli eich Greawdwr; ie meddaf os yn lle hyn yr ydŷch yn eistedd i lawr neu 'n cyfgu ymaith eich am er, yn spienna ne lygad-rythu o'ch gwmpas, neu yn meddwl am satterion eraill; yna y dychwelwch adref o Dŷ Dduw gŷda melldith, ac nid gŷda bendith. Etto mae achos i'r goreu o honom ni, er maint ein gofal, erfyn am fadddeuant am y beiau y buom euog o honŷnt yn ein defosiwneu.

Cyn y codoch oddiar eich glinieau dywedwch yn ddistaw y weddi hon (neu 'r llall a grybwyllwyd yn rhan Gyntaf.)

Gweddi ferra cyn myned allan or Eglwys.

A RGLWYDD daionus derbŷn yn gymeradwy fy Nyledfwydd a'm gwafanaeth hyn; maddeu fy Mhechodeu am gwendid; dyro ini pa bêtheu bynnag a welŷch di fôd yn ang-henrheidiol

henrheidiol er llês ein heneidieu an cŷrph, a chadw di ni dan dy ymgeleddus nodded er mwyn Jesu Grist ein Jachawdwr. *Amen.*

Yn awr na atto Duw i chwi dreulio y rhann arall or dŷdd daionus hwn mewn pechod a gwagedd, pa un y darfu i chwi ddechreu i dreulio ef cystadl a chyn ddaed. Eithr yn hytrach meddylwch pa fôdd y gellwch anrhydeddu eich Greawdwr a'ch Brynnwr fwya. Os medrwch ddarllen, chwi ellwch addysgu eich hunain, ar fawl a fo yn eich gwrando.

Os oes gennŷch blant a gweinidogion, chwi ellwch ddysgu iddŷnt hwy, y môdd y dylent ofni a charu a gweddio ar Dduw. Ac os annysgedig ac anllythyrennog ydŷch, chwi ddylech feddwl am y pêtheu a giywsoch yn yr Eglwys, ac ymroi i wneuthur yn ol eitha eich gwybodaeth fel i'ch dysgwyl chwi.

Yna Bŷdd yr Arglwydd gŷda chwi, ich bendithio ar hŷd y ffordd yr eloch, i lwyddo pŷb pêth a wneloch, ac i'ch cadw yn ddiogel rhag pŷb drwg. Oblegŷd dyma 'r pêth a ddywedodd Efe ei hun, Fy anrhydeddwŷr i a anrhydeddaf, am Dirmŷgwyr a ddirmygir. *1 Sam. 2. 30.*

Gweddi ar foreu Ddŷdd Sul.

O Arglwydd yr hwn a gyflegrais y dŷdd hwn ith wasanaeth di, dyro ini Râs i gadw ef fellŷ, fel y bo yn ddechreuad o wythnos ddedwyddol ini ; ac na syrthio yr un o'th farnedigae-theu di arnom am ei halogi ef. Sefydla yn ein calonneu y gwirionedd mawr yma, mai fel cysgod y mae ein dyddieu ar y ddaiar ac nid oes ymaros ; môdd y gallom o ddifrif, ac mewn prŷd ymbarottoi tu ac at Fŷd arall, a phâr ir gorchwyl mawr yma wneuthur ini ddeifysu yn awyddus iawn, ddysgu ein dledf-wydd ac i gwplhau y pêtheu rwyti yn eu gofŷn gennŷm. Bendigedig a fo Duw, am fôd gennŷm Eglwŷfŷdd i fyned iddŷnt, ar fâth amferoedd wedi eu gosod or neilldu er mwyn cyhoedd addoli ein Creawdwr, a bôd gennŷm, Fugeiliaid Yŷprydol in dysgu ! Llwydded yr Arglwydd eu llafur hwy ac a roddo ini Râs i gael lleŷhad oddiwrth eu athrawiaeth hwynt, fel y gallont hwy a ninneu fwynhau trag'wyddol Sabbath gŷda'th Seinctieu yn y Nêf er mwyn Jesu Grist. *Amen.*

Addŷfg eglur a buddiol ar brydnhawn bôb Dŷdd Sul.

*Ynghŷlch Rhagluniaeth y Goruchaf Dduw, neu ei Ddoethineb a
Ddaioni yn llywodraethu yr bŷd.*

N Y N I a wyddom mai Mawr ac ofnadwy iawn ŷw Duw. oblegŷd mai Efe a wnaeth y Bŷd, ac hefŷd oddiwrth ei farnedigaethu echryslawn Ef.

Yr ydŷm yn credu fôd Duw yn ddaionus a Thrugarog, o ran ei fod Ef yn gofalu dros yr holl Greadigaeth. *Pŷalm 145. 9.* Ei Drugaredd Ef fŷdd ar ei hôll weithredoedd. Am hynny mae ei Greaduriaid yn cael y cyffur ar Diddanwch oddiwrth y gwlaw a Gwrês yr Haul, ymborth a diddosrwydd : Y Ddaiar yn rhoddi ei chnwd ar Moroedd yn llawn o aneirif Greaduriaid. Yn llaw yr Arglwydd mae'r holl fendithion ar Trugareddeu hyn, ac fe eill Ef eu hattal neu eu rhoddi fel y gwelo Ef fôd yn oreu, ddyŷgu ini roddi ein hôll oglud a'n hymddiried ynddo Ef; dangos ini nad ydyw dŷn yn bŷw trwy fara yn unig neu o ran ei gallineb ai ddiwŷdrwydd ei hunan, ond trwy Ragluniaeth y Goruchaf Dduw, yr hwn fŷ'n trefnu pôb cyflwr a Stat ar y goreirawl na fedront ddewis troŷtŷnt eu hunain. Ac os ŷw yn goddef rhai i fôd yn dlodion, mae'n gwybod mai dyna'r cyflwr ŷy oreu er ei llês hwy yr awron, ac fe wneiff gyflawn ddiwygiad iddŷnt yn y bŷd i ddyfod, am y pêtheu fŷ arnŷnt eifieu yn y bŷd hwn, os byddant fodlongar, yn gywir ac yn union, heb na grwgnach na thuchan o ran eu cyflwr, na chenfigennu wrth eraill am eu bôd mewn gwell Stat na hwy.

Nid ydŷw Duw yn rhoddi Golud a Chyfoeth fel y bô'nt achos o dramgwydd ini, ond i brofi ein Rhinwedd; canŷs os ni byddwn uchel feddwl, os ni obeithiwn mewn golud anwadal ond yn y Duw bŷw, yr hwn fŷ'n rhoddi ini yn helaeth bôb pêth iwmwynhau; os gwnawn ni ddaioni a hwynt, os cyfrannwn i'r fawl a fo mewn eifieu, yna bŷdd ein golud yn wir ac yn ddiau yn fendith ini, ac hwy fyddant foddion i'n helpu ni gael gafael ar Fywŷd trag'wyddol. *1 Tim. 6. 17.* Os dug yr Arglwydd ni i gyfyngder, nid o ran ei fod Ef yn ymhoŷi yn nhrueni ei Greaduriaid, ond i ddangos iddŷnt hwy eu gwaith au hanwireddau, ac i agor eu clustieu, hwy, i dderbyn Cerŷdd ac hefŷd ŷe y gallont droi oddiwrth anwiredd a gwared eu heneidieu oddiwrth Angeu trag'wyddol. *Jôb 36. 9.* Os ydŷw Duw yn ga

dael ini gael ein temptio, nid fel ein harweinir ni i brofedigaeth, ond fel i'n gwneier yn fwy teimladwy o'n gwendid ein hunain, fel y delom atto Ef am gymmorth a help, ar bâ un y mae ein hôll hyder, yr hwn ni âd ini gael ein temptio uwchlaw yr hyn a allom eu dwyn, eithr a wnà hefyd ynghyd ar Temptasiwn ddiangfa, fel y gallom eu dwyn; ac a wobrwya ein hamcanion da, er eu bôd yn amherffaith, ag happusrwydd anrhaethawl.

I Dduw mae ini ddiolch, os oes gennym gyfeillion, ac os oes gennym ni Elynion, ffrewyllau ydynt yn llaw Duw i'n ceryddu ni, ac i wneuthur ini gymeryd gofal gyda 'n ffyrdd, pa fôdd y rhodiem ni.

Mae Diawl ei hun, yr Yspryd galluog hwnnw, tan lywodraeth Duw, i wneuthur barn ar y rhai drygionus, a chyflawni llidiawgrwydd ei ddigter yn eu herbân hwy; ond y sawl a ymddiriedo yn yr Arglwydd, nid rhaid iddynt mo ofni'r Cythrel am ddim a eill Efe wneuthur iw herbân, oblegid nid oes ganddo ddim awdurdod iw drygu hwy neu wneud niweid na chynhwrf iddynt. Dedwydd ydym ni, a ni yn gwybod y pethau hyn, ond dedwyddach o lawer os bucheddwn yn ôl ein ffydd a'n gwybodaeth. Yna y gobeithiwn ni yn yr Arglwydd a'n hôll galon, ac ni ymddiriedwn ni i'n deall ein hunain. *Dihareb. 3. 5.* Yna ni alwn arno Ef am bôb peth fy' arnom ni eisieu, ac ni dderbyniwn yn ddiolchgar y pethau a welo Efe yn dda roddi ini. Canys oni dderbyniwn ni gan Dduw yr hyn fydd dda ac oni dderbyniwn ni yr hyn fy' ddrwg? *Job 11. 10.*

Ni obeithiwn am ei ffafr Ef pan fom yn bwriadu yn dda ac ni ddisgwiliwn ni ddim am ei fendith Ef, pan fo ein amcanion yn ddrwg. Ni gyfrifwn amser Duw, megis yr amser goreu, ac ni fyddwn anioddefus y pryd na fodlonir mo'n deisfyfiadeu. Ni wnawn gydnabod fôd llaw Dduw ymhôb peth a ddigwyddo ini, a gobeithio am ei Drugaredd Ef, ië pan fo Efe yn ddig, gan wybod y cydweithia pob peth er daioni i'r sawl a garant Dduw. (*Rhuf. 8. 28.*) Fel hyn y bydd Duw yn Amddiffyn ini ac yn noddfa gadarn rhag ofn pob Drwg.

Gweddi ar Brydnhawn Ddydd ful.

HOLLALLUOG Dduw yr hwn a wnaethofst bôb peth, ac ar air dy Nerth yr wyt yn eu cynhal hwynt, par ini fôd yn wir ddiolchgar am dy ryfeddol weithredoedd o greddigaeth y byd; am dy dra addoledig Ragluniaeth yn cadw ac

yn cynhal pŏb pēth ar y wnaethost ;—am dy Anfeidrol allu, dy Ddoethineb a'th Ddaioni yn llywodraethu'r bŷd ;—uwchllaw pŏb dim 'rŷm yn cyfaddef ac yn rhoddi iti ffyddlonaf ddiolch am dy anfeidrol gariad digyffelyb ym mhrynnedigaeth y bŷd drwy ein Jachawdwr Jesu Grift dy anwŷl Fab di ; a'th ddirfawr ddaioni am anfon drwyddo Ef y gennad gyflurus hon ith Greaduriaid truain ; sef na choller pwy bynnag ai derbynnio Ef ac a greda ynddo, ond caffael o hono fywŷd trag'wyddol. Yr ydŷm yn dy fendithio di Arglwydd am ei Athrawiaeth ai Efsampl Ef ;—am ei werthfawr angeu ai Gladdedigaeth ai anrhydeddus adgyfodiad oddiwrth y meirw ; wrth hyn O Arglwydd y dangosaist di yn dra rhyfeddol ein cyflwr truenus ni a'th ddirfawr gariad dy hun tu ag attom ni.

Yr ŷm yn bendithio dy Enw Sanctaidd am gyflegru o honot un diwornd o faith ith wasanaeth dy hun i gadw yn fŷw gwybodaeth a choffadwriaeth am danat ti, ac am ein Creadigaeth a'n Prynnedigaeth ninneu ;—am iti ordeinio gweinidogion dy ddirgeledigaethu i gyhoeddi 'r gwirioneddau hyn yn dy Enw di, ini, ac ir hŏll Fŷd, fel y rhoddom iti yr Anrhydedd, Parch, ar Cariad a'r ufudd-dod hynnŷ fy'n ddledus ar greaduriaid iw Creawdwr hollalluog.—Ac yr ŷm yn attolygu iti O Arglwydd roddi ini y cyfrŷw ddwys a pharchus ymsynniad o'th ddirfawr drugareddeu ini, heb ei haeddu, fel y bo ein calonneu yn ddiŷfuant yn ddiolchgar fel y mynegom dy foliant nid a'n gwefuseu yn unig eithr yn ein bucheddeu, drwy ymroddi ein hunain ith wasanaeth a thrwy rodio ger dy fron mewn Sancteiddrwydd ac uniondeb hŏll ddyddieu ein bywŷd ; a pha gan fynyched y clywom ni o air Duw y mŏdd y dylem rodio a boddio Duw, ini barhau yn gwneuthur fellŷ hŷd at ddiwedd ein hoes, trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Cyngor i rybuddio pawb, ond yn enwedig y sawl fy Bennau Teuluoedd.

Y Mŷfg yr amriw bechodeu cynhyrchiol yr Oes halogēdig hon, dyma, un arfer annuwiol fŷdd yn ein plith, sef bŏd dynion yn eistedd i lawr i fwytta, fel Anifeiliaid uwch ben eu porthiant, heb unwaith feddwl am Dduw na diolch iddo Ef am ei fendithion.

Ac mae llawer er nad ydynt yn esgeuluso y ddyledswydd Grift'nogol yma, wrth ei chwplhau yn y cyfrîw fôdd ysgafala, yn ei wneuthur yn gymmaint pechod, a phed faent heb ei wneuthur ôll. Pan fo rhîw ddîn fel nyni ein hunain yn rhoi rhîw rôdd neu ffafor ini, onid ydyw yn naturiol ini roddi diolch iddo Ef? Pa bêth gan hynnî, onid ydyw lluniaeth, ymborth a Chynhaliaeth mewn bywyd ac Jechyd yn fendithion mawr iawn? Ai nid Duw ydy unig Roddwr y rhain oll? Ai nid ydynt yn haeddu gofyn am danânt na'n diolch chwaith? Mae hyn yn dangos fôd y pechod hwn yn erbîn tîb pôb dîn wrth naturiaeth am ddiolchgarwch ac mae o Ddiawl y mae, yr hwn fy'n gwenuthur byrdeu llawer o bobl, ysywaeth, yn fagl iddynt drwy anghymemdrodeb, Glythineb a Meddwdod. Mae pôb Cristion fy ganddo ddim parch i Esampl ei Jachawdwr, yr hwn bôb amser a ogoneddai Dduw ac a roe iddo Ef ddiolch cyhoedd am ei fendithion; neu i Esampl St. *Paul* yr hwn ni esgeulusai y ddledswydd yma, ie pan oedd mewn rhwymau, a hynnî o flaen lliaws mawr or Cenhedloedd, y rhai oedd yn ei erlid Ef; ië meddaf pôb Cristion, yr hwn wêl a ystyria mor resymmol ydy 'r ddledswydd hon, ac mor beryglus ydyw ei heisgeuluso, neu ei chwplhau yn ysgafn ac esgeulus, a fydd yn anescufodol ger bron Duw, os esgeulusiff ogoneddu Duw wrth eu brydiau bwyd beunyddiol.—Fel na bo ar y rhai mwya annysgedig eisieu geirieu i ddatgan eu diolch i Dduw, ac i erfyn am ei Fendith Ef arnynt eu hunain a'u hymborth beunyddiol, boed iddynt arfer y geirieu fy'n canlîn.

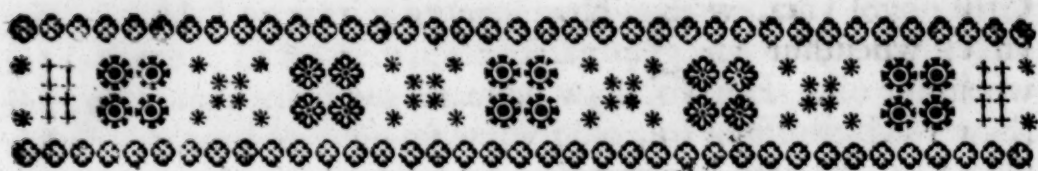
Grâs o flaen bwyd.

O DDUW 'r hwn wyt yn rhoddi lluniaeth ac ymborth i bôb cnawd, caniattâ fôd ini dderbîn dy greaduriaid hyn gŷd a'th fendith di, a'u harfer gŷda chalonneu diolchgar trwy Jesu Grift ein Harglwydd. *Amen.*

Grâs ar ôl bwyd.

G Wnâ nyni O Arglwydd yn wir ddiolchgar am dy holl drugareddau di yr ŷm ni yn eu derbîn; a helpa ni ith wafanaethu di Rhoddwr pôb Daioni er mwyn Jesu Grift. *Amen.*

H Y M N S

H Y M N Y B O R E U.

I

O F'EN AID dihuna a chýda 'r Haul rhêd
 Dy yrfa feunyddiol, o dduwiol ddyled,
 Cais godi o'th lewýg, yn llawen y dôn,
 I dalu dy Aberth boreuol ir Jon.

2 Dihuna di f'enaïd a meddwl am Dduw,
 Sý'n gweled dy holl ffýrdd di beunydd yn býw ;
 Chwal ymaith O Arglwydd fy meieu fel gwlith,
 'Rwyf etto 'n ymrwymo ar dy foddio di fýth.

3 O F' Enaïd dihuna a heddwýw býdd býw,
 Fel pettit y foru ith farnu o flaen Duw ;
 Dduw cadw fi heddwýw rhag haeddu dy wýg
 A llywia fy muchedd heb drofedd na drwg.

4 O Deffro di F' enaïd a ll'wrched dy ffýdd
 A'th bur ddiniweidrwydd fel Haul hanner dydd,
 Tál adre belydroedd y Nefoedd mwyn iawn,
 Yn fawl o serch gwresog i Dywysog y dawn.

5 Deffrowch fy ngholuddion a'm calon a'm cân,
 Cýd-gordiwch gywir-dôn ir Angelion glân,
 Y rhai fy heb huno yn pyngcio trwy 'r nôs
 Ogoniant trag'wyddol ir Brenin ai rhoes.

6 Dihunwch chwi finneu o Nefol Gôr Glân
 Anadled i'm mynwes ferch gynnes eich cân ;
 I dreulio fel chwithheu fy nyddieu ar fy Nuw,
 Gan wilio ar ei Fawredd tra byddwyf býw.

7 Fel chwi y bo imi lawenu yn ddiludd
 Yn Nuw, gan ei ganlŷn i'm golwg drwy 'r dydd ;
 Fel chwi yn gwneud ewyllŷs fy Lluniwr tra bwý,
 Na wnelwyf býth ddryg-dro ai monno Fe mwy.

8 Pe bae gennif esgŷll mi hedwn ir Nêf,
Ond Duw a ddiwygia 'r bŷrr yma a wyr Ef ;
Am henaïd a ymgyfŷd ir Nefoedd drwy 'r dŷdd,
Ar Esgŷll taer weddi yn ffynnu drwy Ffŷdd.

9 Mawl it am fy nghadw a nghodi o nghwsg,
Mawl it am fy llonni am rhoddi mewn rhwyŷg.
Gwnâ imi pan godwyf o'm geudod fy mêdd
Gael rhann o drag'wyddol Oleuni dy Wlêdd

10 Ni flyffiwn ddadebru na chodi na chael,
Mor Nêf wen ei hunan f'ae honno yn rhŷ wael,
Ond am fod Duw tirion yn hon iwy fwynhâu,
Am dewis waith inneu ar hymneu i barhau.

11 Y Nêf yw p'le bynnag y bŷch di Anwyl Dâd,
O Ngwynfŷd am hynnŷ, a mi nid ymad :
Cans uffern anïanol im henaïd gwan ŷw,
Fod heb fy Nuw hyfrŷd tros fynud yn fŷw.

12 Am hynnŷ mawl roddwyf it heddŷw om taith,
Yn ôll om meddylieu, am geirieu, am gwaith,
Cans uffern anïanol im henaïd gwan ŷw,
Fod heb fy Nuw hyfrŷd tros fynud yn fŷw.

ELIS WYNNE o *Lafynys ai Cant.*

H Y M N Y N O S

I

POB mawl fy Nuw fo heno iti,
Am hôll fendithion y goleuni,
O cadw fi Oruchaf Frenin,
Dan dy Hollalluog edŷn.

2 A wnaethŷm heddŷw ôll o ddrygeu,
Er d'anwyl Fab o Arglwydd maddeu ;
Fel a thi, ar Bŷd am hunan
Y bwyf mewn heddwch cŷn fy heppian.

3 Dŷsg im fŷw heb raid im ofni,
Mŷnd im bêdd, mwy nag im gwelŷ.
Dŷsg im farw fel dŷdd barnu,
Y caffwy yn llawen adgyfodi.

4 Ynoti gorphwysed f' Enaid,
Cau a melus gŷsg fy llygaid,
Cŷsg am gwnâ yn fwy egniol,
Pan ddeffrôf drachefn ith ganmol.

3 Os byddaf heno yn ddihunol,
Im henaidd dōd feddellieu Nefol ;
Na thorro un breuddwyd drwg fy heddwch,
Na Galluoedd taer y Tywyllwch.

6 Mae Cwsg yn fy nal mor fyfrdan
Nad wyf yn bŷw mo hanner f' oedran
O Arglwydd Cu môr drîst yw f' Enaid
Fôd cŷd hebot yn ddifynniad

7 Er bod Cwsg im caeth reoli,
Na rwymed fi yn rhŷ hir er hynnŷ ;
Ond weithieu rhoed im henaidd odfa,
I biccio ymbell Halelujah.

8 Pa tynna y rhwymai Cwsg synhwyreu
Yr Corph, rhydda ŷw 'r meddylieu,
O gwnâ in eneidieu yn anghnawdol,
Weled dy Ddaioni Nefol.

9 Pa brŷd y caf mewn bŷd trag'wyddol,
Ymado fŷth a Chwsg yn hollol,
A chŷda 'r Nefol Gôr dy foli,
Bŷth heb flino, bŷth heb dewi.

10 Chy'chwi Ngorcheidwaid Nefol Deulu,
Cedwch wŷlnos heno om deutu ;
A chenwch drostwyf tra bwy yn huno
Gerdd im Duw fo fodlon ganddo.

11 Molwch Ef Drag'wyddol Ffynhon
A Phrif Awdwr pŏb bendithion,
Chwi grezduriaid Gôr daiarol.
Gŷda 'r Gôr bendigaidd Nefol.

12. Molwch ôll Dduw Tâd Goleuni
Molwch fŷth yr Anwŷl Jesu ;
A chŷd folwch y Diddanŷdd
Yn Dri ac un Duw yn dragywydd.

13 Tywŷs fi Ragluniaeth Nefol,
Lle im bwriedaist yn bennodol ;
Felly treiddiaf yn rhwydd hyfrŷd
Trwy 'r Anialwch hyn o Fywŷd

14 Tywŷs fi a dŏf yn wisgi,
Er bŏd Fy ewyllŷs yn gwrthwynebu,
Ar d' ôl doed, neu beidied f' wyllŷs
Y dŏ fi os Ti am Tywŷs.

ELIS WYNNE ai Cant,
HYMN

HYMN GANOL NÔS AR Y

Mesur a Elwir Greece and Troy.

(I)

DU W wele nghwsg im
[gado

A minneu 'n awreffro.

Cadw fi yn eiddo noddod Nêf:

Nad allo un drwg Yspryd

Nam fionnmi bÿth na symmud

At feddwl dim o'i 'fendid en-
bÿd Ef;

Chwychwi 'r Angelion happus

Buredig blant Baradwyswiw-
[lwys wen;

A ni 'n ein mud orphwysfa,

Sy'n pyngcio eich Halelujah

Orucha yn eitha 'r Nen,

Gerllaw 'r ogonaid Orfedd,

Gwilio 'r ÿch 'n gyfannedd,
[bÿth heb hun,

Gan ostwng yn dra ystig,

I 'ddoli 'r Bendigedig draw 'n
[unig,

Dri yn Un.

(II.)

Bwy finneu 'n effro weithian,

I ganu gÿda 'ch gydfain,

O fawl i Dduw bereiddgan,
[lân ddilÿth,

I'ch blith rwyfi gobeithio,

Gael yn y Ne bresswyllo,

A'r bÿd, ar Nôs, iw gado ar-
[fyrddro fÿth;

Ith law pan ymddibridda,

Duw, f' Enaid ymddirieda, fy
[rhyddid Glân:

Gofalai ar Dduw 'n bennodol,

Am drefnu im drigfa nefol,

Ith ganmol bÿth ar gân:

Wrth draed dy Saint diogel,
Neu henlÿs rhyw goll Angel,
Gwnâ fy lie;

Mi geisia ganu cyfuwch,
Ar rhai fy fwy goleu wÿch
Yn eiste 'n entrÿch Ne.

(III.)

Bwy ar fy nghwÿlfa yn wastad,

Yn disgwÿl am ddyfodiad,

Ein hanwÿl wir Briod fab

Brydferth iawn;

Pan glywÿf ei Fawrhydi,

Bwy 'n ngholwg Ne yn llaw-
[enu,

Am lamp im llaw yn llosgi

Am llestri 'n llawn;

Gogoniant a fo iti,

Ymwisgaist a'r Goleuni heini
[hâr,

A'th Lân bresswylfa gannaid,

Yw'r Goleu Mawr bendigaid,

Trag'wyddol degwch clâr;

Mae anherfynol Eigion

O belÿdr mwy na myrddion,
[hinon hâ,

Yn llifo 'n ffrwd ddiddarfod,

O'th Lân Ogonaidd Hanfod,

Dy hynod Dduwdod dda.

(IV.)

Nid ydÿw 'r Haul cwm
[pasgÿrch

Yn eitha ei Gannaid gynnÿrch

Ond 'Twyllni yngwydd dy

[Lewÿrch

Dawnwÿch di;

Duw

Duw goleu, Duw cynhesa,
Fy Enaid, a gwresoga
Fy Serch at d' Enw penna,
Noddfa ini :

Ti Jesu oedd a'th Holl frýd
Ar deyrnas Nef ai gwynfýd
Hyfryd hîr ;

Ti dreuliaist Nofau cyfa,
Mewn gwîr ddefosiwn ddwyfa,
Fel dyma Wýlfa wîr ;
Am fi fý wael Greadur
Yn blino wrth wendid natur,
Ammur ýw ;

Am Serch am hól dduwiol fryd
Yn marw 'n ebrwydd ddybrýd
Heb borth dy Ysprýd býw.

(V.)

Ô f' Enaid bêth ath glwyfodd
I flino ar waith mor lawn fodd,
Arferu prawf or Nefoedd,
Yma 'n awr ;

Yr anwyl wîr lawenydd,
Y mawl ar cariad dedwýdd,
Sý yno 'n gwneud Happus-
[rwydd,

Býth mor fawr ;
Dod im ychwaneg egni
O Arglwydd ith addoli
Heb syrthni synn ;
Anadla di im hysprýd
Wreichionen or Nêf hyfrýd
At wynfýd hon am tynn ;

Cyffrô fy hól gynneddfau,
Fy llais, am tôn, am tannau,
ól cyffrô ;
Tra byddwy yn canu moliant,
I Arglwydd y Gogoniant,
Ar gynnýdd beunýdd bo.

(VI.)

Rhoist di dy hun yn Bridwerth,
Duw gwilia dros dy Aberth,
Na chaffo 'r Temptiwr taer-
[nerth,

Arnai wall ;
Os effro, os huno bydda ;
Nâd le i ddim am dryga,
Cadw fi 'n gynta ac ola,
I wilio 'r Fall ;

Molwch 'r Unig Ffynhon,
Pôb mât ar wir fendithion,
Union yw :
Chwi hól Grêduriaid d'iarol,
Mawrhaed pôb un, Dduw Ne-
[fol,

Yn ôl ei rôl ai rýw :
Moliennwch Ef or entrých,
Chwi hól Netolion Mawr-
[ddrých,

Loywddrých Lu ;
Yn y Diriondeb Drindod
Cýd folwn fýth 'r Undod
Ein Hanfod gydfod gu.

Ellis Wynne ai Ca'nt.

CAROL

CAROL PLYGAIN

Ar y Mesur a elwir Leave land.

I

NESSEWCH Garedigion,
I gofio mae'n gyfion,
Ddechreuad y noson,
fy 'r awron mor wyl ;

Pa fôdd a pha hanes,
'R aeth yn Frenhines,
Nosweithieu mor gynnes

Ac anwyl ;

2 Sef hon oedd Blygeinber,
Dydd Grâs or Uchelder,
Y t'wnnodd Haul tyner,

Cyfiawnder cu ;

Pan dw'nno mae'n gobaith
Ei 'Goniant cawn eilwaith ;
Dydd perffaith ddi-noswaith,

dan Jesu.

3 Dowch ffyddlon Eneidie
Gadawn ein cŷrph gartre,
A chymerwn siwrne,

ir Fangre fwyn ;

I Feth'lem Tre Ddafydd
Os da gennŷm newydd
Cawn dorri yma ein hawydd,

an newŷn.

4 Wel dyma Ganoldre,
Gu werthfawr y gwrthie,
Mawr Rôdd a mawr fodde,

rhyfedda 'r fu,

Sef Gwyrŷf a escorodd,
Ar Fâb a chofleidiodd,
Brif Awdwr y bydoedd,

mewn beudŷ.

5 Ymgrymmwn ir Baban,
Rhyfeddwn ei Anian.

Sŷ rwan yn egwan

Un agwedd â ni ;

Heb Famm fe genhedlwyd ;
 Heb ddechrcu dechtrewyd,
 Heb Dad Ef a anwyd,

da fu ini.

6 Nid yw Nef y nefoedd,
 Ai thirion amgylchoedd ;
 Ac anferth gwmpasoedd,
 a Rhannoedd ei rhôd ;

Ond cytŷng ac aſlan,
 Tr Mawredd Sancteiddlan,
 Sŷ rwan yn lleifian
 mewn llaefod.

7 Yr Iôn Hollgyfoethog,
 Sŷ yma yn anghenog,
 Heb feddu dwy geiniog,
 iw gynnwys i dŷ ;

Cu Frenin cyfrinach ;
 Pen gwreiddŷn pob gwîrbarch,
 Oes Fustach dylottach
 ei lettŷ.

8 O weled mewn rhwymŷn,
 Y Dirfawr diderfŷn,
 Yr Holl fŷd ond gronŷn,
 neu ddefnŷn iw ddwrn ;

O weled mewn Preſeb,
 Roi Aer Trag'wyddoldeb,
 Cŷn lleied a ſaled,
 Ceſſeilwrn.

9 Os ydŷ mor ddybrŷd,
 Ryfeddol ei Febŷd,
 Bêth fŷdd ei Iefiengŷd,
 ai Fywŷd iw Fêdd ?

Angelion a ſynnant ;
 Cythreuliaid a gynnant,
 A Dynion a fwriant.
 ei Fawredd.

10 Y Bŷd aethei yn dommen,
 Niwl pechod fel Uffern,
 Yn tw'llu 'r Ffurfaſen,
 ar Heulwen ei hun ;
 Haul cyſion pan gododd,

Haul cyfion pan gododd,
Y Gaddug a 'mguddiodd,
Ac eilwaith disgleiriodd,

Dês claerwŷnn

11 Y Nerth y niwl pygddu,
Doe'r Sarp i reoli,
A dynion oedd dani,

Yn llyfu y llwch ;

Ond pan dderchafasan,
Y Sarp brês ar Drostan
Sarp aflan aeth allan,

iw th'wllwch.

12 Myn'd un Duw mewn Dyndod,
I odde tros bechod,
Sŷ dros bob rhyfeddod

A fyndod iw Sôn ;

A felly mae'r achos,
A fynnodd ei Einoes
Drwy angeu mawr-greloes,

mor greulon :

13 Sef Pechod fŷnn ddial,
Oer ddincod hên afal.

Ae'n ddyrŷs Lwyn anial

yn ynnill y Bŷd ;

Yn furion ei ffrwythe ;
Yn fil o goeg lwybre,
Lle colle 'n eneidie,

oni nedid.

14 Ir llwŷn 'roedd yn tramwy,
Lew rhŷdaer rhuadwy,
Yn llâdd ymhôb adwy,

ofnâdwy ei Nerth :

Ond pan nefflaodd gynta,
Y Llew o Lwyth Juda,
Fe ffôdd iw gadwyna'.

Gi dinerth.

15 Pan ddoe 'r Winwydden
Ir llwyn, y bu llawen.

Yn cyrredd o Feth-lem

Union bren ir Ne ;

M

Rho

Rhoe fôg ir coed crinllyd,
A thrwy ei Gorph hefyd,
Mae 'r Brif-ffordd ir Bywŷdd,
or beie.

16 Cŷd-berchwn Blygein-ddŷdd,
Crôth gwawr ein Llawenŷdd,
Y ganwyd ein Llywŷdd,
Tragywŷdd, trwy gân ;
Gwir Jubili yr Bydoedd,
Oes Aur yr Amferoedd,
Eneidieu can miloedd,
ai molan ;

17 Os golwg i Ddeillied,
Os talu trom ddyled,
Os Noddfa rhag niwed,
ir gweinied fy gu ;
Os Rhydid ir Caethion,
Os Jechyd ir Cleifion,
Mwy tirion iw Weifion,
yw Jefu.

18 Os bara ir newynog,
Os Glaw ir Tir gwrefog,
Os da ir blinderog,
 ar Teithiog gael Tŷ ;
Os Plange ar y cefnfor
Os pardwn ir Marwol,
Mwy llefol ir Grafol
 yŵ Jezu.

19 Gwell Nêf na Daiaren
Gwell Daiar nag Uffern,
Gwell da na drwg ddiben,
a chrechwen na chri;
O bôb gwell rhagorol,
Mwy gwell o anfeidrol,
Iw bobol ddewifol,
yŵ Jefu.

20 Coffawn ei Ddyfodiad,
Yn gyflon iw Fwriad,
I'n gwneuthur ni yn ddiwad,
yn dduwiol yn awr,
An troi o bôb camwedd,
Y Bŷd bâch ai wagedd,

At Fyð mawr uchelwedd,
uwch Heulwawr.

21 Cyfeddach ymlythau,
Anlladrwydd Afr'olau,
Cenfigen Cwerylau,
tra chwarae trwy chwant,
A phôb cyfrîw 'rferion,
Gollynged Gwîr Griftion,
I'r Fagddu lle daethon.
ail deithiant.

22. I ddattod gweithredoedd,
Uffernol Ysrydoedd,
Daeth Mâb Duw y Lluoedd,
o'r Nefoedd ini ;
Coffawn ninneu ein Harglwydd,
Mewn llawen Sancteiddrwydd,
A Chynnŷdd pôb deunŷdd
Daioni.

23 Gwir oed ein Gwaredŷdd,
Mil Seithgant ugein mlwydd,
Ac un er y digwŷdd,
Duw ddofŷdd yn ddŷn ;
Mae E' etto mron dyfod,
Ir Ddialfarn ddi-eilfod,
Gwae Pawb a fo heb ddarbod,
iw dderbŷn.

24. Os carwn Ddŷw yn ffyddlon,
Os ceisiwn o'n calon,
Os curwn Bŷrth Seion,
yn daerion i'n dŷdd ;
Cawn ganu yn eu chanol,
Garoleu Trag'wyddol,
Mewn gwiliieu gwaftadol,
gwrs dedwŷdd.

Y BYRDWN iw ganu ar ôl pob pedwar Pennill.

I **P**OB grâdd O Nefolion,
Cerubiaid Angelion,
Cŷd-unwch a dynion,
Lu mwynion *Amen* ;
M 2

I feinio *Hofannah*,
Ddidrangi *Halelujah*,
Or mwya ir Lleia,

yn llawen.

2 I'n Rhyfedd Wneuthurwr,
I'n Hanwyl Achubwr,
I'n Sanctaidd Ddiddanwr,
un Meddwr ein Mawl ;

Mawl er cyn cofio,
Mawl fy gan yr Eiddo,
Mawl etto drig iddo
yn drag'wyddol.

ELIS WYNNE, ai *Cant*.

CAROL PLYGAIN

Ar dull ymddiddanion rhwng Dynion ac Angelion;

Ar y Mesur a elwir y Fedle Fawr.

1 *Dynion.*

CROESO i'n Ceurydd Lân Foreuddydd,
Croeso Blygain Mamm brenhinddydd,
Gwawr newydd mawr ini ;

Croesa Haul Caersalem ucha ;

Croeso ir Awylr ammur yma ;

Hofannah Terra iti.

Croeso i'n glân Fessias Mawr,

Cân croeso ir awr ith aned :

Croeso in plith a'n rhith a'n rhyw ;

Ein Dŷn a'n Duw Gogoned,

Addolwn ymn'widiwn, ymgodwn am ei gael ;

O! Doethion Bennaethiaid hŷd at Fugeliaid gwael.

2 *Angelion.*

Hofannah yn y Goruchafion,

Hai cŷd-unwn ninne a dynion

i foli 'r Cyfion bu ;

Clôd

Clôd i'n Brenhin Mawr Trag'wyddol,
A aeth yn fachgen bâch daiarol,
rhag colli 'r brynt ffôl brÿ ;
Gogoniant fÿth i Frenin Ne,
hÿd tyrre ucheldre tirion ;
Tangnefedd ar y ddaiar glâ,
ac ewyllÿs dâ i ddynion :
I ddynion Elynion, y Graflon dirion, Dâd,
Gwâdd mwyngu o'r Fagddu, i 'leuni 'r Nefol Wlad.

3 *Dynion.*

Er Duw Ysprydion dwys buredig,
O Wlad y Miwfig, a rowch fenthÿg
Eich gwynfydedig dôn ;
I ganu yn gydfain gwyrain garol ;
Ar Enedigaeth Glân diwygiol,
Ein Cyffredinol Jôn :
Er rhwymedicced ydÿch chwi,
Mÿrdd iawnach i ni ddynion,
Barchus gofio blaen ac ôl,
Y gymwynafol noſon ;
O Noſon in hoeſoedd, a phôb rhÿw bobloedd bÿd,
An firiodd tros eirieu an hodieu goreu eu gÿd.

4 *Angelion.*

Halelujah ir Wlâd orucha,
I Fâb Maria, yr Hên Alpha
ar Gwîr Omêga mawr :
D'y addedangofiad ynghnawd dynion,
Sŷ 'n fwy na'th hôll brîf wyrthieu mawrion,
o Entrÿch llonn ir llawr ;
Ai p'run ryfedda ai Dydi ?
ai dy ddaioni i ddynion ?
Ai mor anfeidrol yw dy rôdd ?
Ai dyll ai Môdd dy berfon ?
Dirgelion rhŷ ddyfnion ini Angelion Nêf ;
Er manwl ddymuned yn daer i amgyffred Ef.

5 *Dynion.*

Mawr ryfeddwn ninneu i Bersen,
Newydd eni ini ddynion,
Ein rhadlon dirion Dwr ;
Brenhin, Prophwyd, ac Offeiriad,
Oen, a Llew a Bugail iawn-rhâd,
ŷw 'r un ar unrhyw wr ;

Dy n

Dŷn o Grôth Morwyn-famm bur,
a Duw'r hôll Dir ai Farnydd,
A gymmerth dros golledig ddŷn,
Ei hunan flin ddihenydd ;
Gwr alle roi gynne a gwneud pan fyme Fyð
Mae'r Dirfawr mewn Stabal yn grydial yn ei Grŷd.

Angelion 6.

Ac er rhyfedded yw dy Berson ;
Nid llai maint a môdd dy roddion.
i ddynion caethion coll ;
Heblaw Rhyddhâd o Wlad y Penyd ;
Ond mawr hefyd oedd o Gwynfŷd,
i gasfŷd ynfŷd oll :
Ein rhoi ni ich gweini chwi,
Ai Ysprŷd ich diddanu ;
Ai hun yn Aberth glân diglwy,
pa rôdd fy fwy na hynnŷ ?
Dros bryfaid dideimlad a di-ymfŷnniad fynm,
Sy'n rhedeg iw rhwyde ; trwy gw'rthie' gwerthfawr hyn.

Dynion 7.

Nid oedd dynion cyn dy Eni,
Ond gelynion y goleni,
a Sîl y Fagddu ferth ;
Coll blant addas iw Tâd atgas,
Aerod y trag'wyddol Eirias
y ffwrnas gwynias gerth :
Chware ar Llew ar warr y Llynn,
nes descyn yn ddiesgor ;
Bôb yn un ir Pwll dilawr,
Tu isfa ir sawr Agendor ;
Yn gaeth iw Tâd gwaetha dro yma dalfa dôt ;
Ac yna yn bentwynion fyth fyth ir Eigion rôst.

Angelion 8.

Os daeth Duw yn ddŷn i ddiode,
Ich gwneud chwi yn fâth Dduwîe,
ar orfeddfreintie frŷ ;
Ond rhaid i chwithe lwyr ymnewid.
Yn ôl y dduwiol fawr addewid
yn unfrŷd ôll a ni ;
A ni fy wrth ein bodd yn bŷw,
wrth foddio Duw yn waftadol ;

Ai hardd i chwithe Aerod Ne.

roi 'ch brŷd ar bêthe bydol ?

Pe profech dibrifiech pŏb briwfion Sodom fŷch,
Mor felus ŷw 'r 'fale Caer-salem Wendre wŷch.

Dynion 9.

O daeth Crist i fŷfg i Elynion,

I gynnŷg cymmŏd i w Gafeion,

Er rhoi i ddynion ddŷfg

Os Cariad ŷw 'r Gorchymyn penna,

Gwae lug-dwymnion y Wlād yma,

moesgara a'r mwyna in mŷfg ;

Lle tybiai 'r naill mai ferch diwall,

oedd garu 'r llall mewn geiric ;

A phwy all sŏn heb fynd yn wawd,

am garu brawd hŷd Angeu ?

Brith fadde', dros gyrŷie ac eilwaith cynne'r cās ;

Ai hyn a wnawn heno i Grift o groeso Grās.

Angelion 10.

O gwnewch iddo Groeso grafol,

Drwy ffŷdd fawr-wŷch edifeiriol,

ac ewch yn Siriol Sain't ;

Fel Angelion glān Daiarol,

Yn bŷw yn y bŷd gyfattebol,

ich Nefol freiniol fraint ;

Gan garu Duw hŷd eitha 'ch grymm,

Yn fwy na dim dymunol ;

A godde i gilŷdd drwy ferch crŷ,

a glān dofturi ystyriol ;

O helpwch tofturiwch a cherwch yn eich oes ;

Yn ail i Anwylŷd y bŷd oi Grŷd i w Groes.

Dynion 11.

Mil faith gan-mlwydd a thri dengmlwydd

Ir nŏs mewn prefeb ufwydd

y caed 'r Arglwydd cu ;

Yn Oen mwyn a Bugail diddig,

Ond daw etto yn Llew cyfiownddig,

In oes wenwynig ni ;

Meddwl am y diwrnod mawr,

a wnā i ni yn awr ymdelwi ;

A phêth a wnawn ni cyn pen hŷr ;

pan ddêl yn wŷr o ddifri ;

M 4

Dydd

Dydd difri, Dydd difrod, dydd fymdod cryndod crôch,
Dydd didol 'r Amuwiol i Le 'r drag'wyddol ôch.

Angelion 12.

Eich ffydd yn Nghrist a buchedd gyfion,
Ach dwg, drwy Frawdle yn dra hyfrydlon,
ir gwynnion dai a gewch ;
O bryffiwech attom ir Happusrwydd,
Drwy Sancteiddrwydd fwyfwy beunydd,
i'n dedwdd Swydd neselech ;
Gan roi 'ch gais ach ferch ach brŷd,
ar bêtheu Mawrfŷd Nefol ;
Gwna hynny chwi yn iawn Eich hwy,
i gadw Gwyl drag'wyddol ;
Ni ach dygwn at fyrddiwn, cŷd neidiwn fŷth hŷd Nen,
Y Gwyn fydd Anrhaethawl, dan gau Mawl, *Amen.*

Y B Y R D W N

Ar ôl pôb dau bennill.

CANWN molwn ac Addolwn,
Yn glau dy fawredd a glodforwn di ;
ac anrhydeddwn di ;
Pôb cerdd fiwlic wir ddefosiwn,
A ddyfeisiwn iti rhoddwn,
dar haeddit Un a Thri ;
Fel yr oedd yn Nechreu 'r bŷd,
y Sêr ith cŷd foliamu ;
Mae rwan hefŷd yn ddifêth,
Ogoniant bôb pêth iti ;
Bŷdd etto heb peidio tra bô na chô, na chwŷth ;
Ac felly ar ol amser pan ddarffo ar fyrder fŷth.

ELLIS WYKNE, ¹ai Cant.

CAROL PLYGAIN,

Ar y mesur a clwir Crimson felfed.

AM Eni 'r Jesu rasol, coffawn bôb dawn anrhaethawl,
Ar gyfen yn drag'wyddol ir Wyl bresennol Seiniwn ;
Hofannah ir Tâd Goruch, am Faban a fu 'r prŷd yma ;

In golwg un or gwaela, gwnaeth ini fowrdda fyrddiwn ;
 Offrymwn ninneu 'n hyfrŷd i D'wyfog Mawr y bywŷd
 O unfrŷd am ein gwynfŷd gân,
 Rhown ar ei Wyl ar bennig, i Geidwad bendigedig
 Galonneu wîr Galennig lân ;
 A pêth a wnawn ni an tafod ? Heb roi in Harglwydd
 fawrglod, ar y diwrnod hynod hwn.

Achodi Mâb Maria uwchllaw ein llawenydd penna
 haeddedicca gua gwn.

2 Cufanwn rhag ei ddigio y Mâb, ymroddwn iddo,
 A ffŷdd drwy ferch yn gweithio, gwnawn iddo, groeso grafol
 E ddaeth yn Fâb i waelder i'n gwneud ni yn blant uchelder ;
 Drwy boen Ef cawn esmwythder drwy ei Ange rŷm ddiangol ;
 Ein gwîr garedig Brynnwr a ni newidiodd gyflwr,
 Fel ein Dyddiwr i wneud Jawn ;
 Fe gâdd bôb drwg heb pechu, a ni bôb da heb haeddu
 ond Trueni ein llestri yn llawn ;
 A hyn oi wir drugaredd, ni all na'n da, na'n rhînwedd,
 lês iw Dduwiol Fawredd fŷth ;
 O ffown bôb pêth ai digiant, cŷdganwn ei Ogoniant
 tra bo tant a Chwant a chwŷth.

3 Addawfid or dechreuad, drwy 'r hôll Brophwydi diwad,
 Ycaem drwy Gadarn Geidwad, Jachâd o'n hôll bechodau :
 Bêb un fel y bae nesnes at Wawr y Gannaid gynnes,
 A roes Eglurach hanes or llês i tywŷll oesau ;
 Yn Jesu y cyflawnwyd, bôb gair Prophwydi cynfŷd
 A rhithien hefŷd y Ddeddf hên ;
 Efe ŷwr Clo'r cyfa erioed addawfid ddwyfa
 I'r geirieu mwya 'r Gwir, Amen ;
 Efe ŷw'r gwîr Fessiah ar Gwir Oen Pâsg perffeithia
 ac ôll fŷ dda er llês i ddŷn,
 A rhag pôb drwg a G'lyniaeth mae ganddo Feddŷginiaeth
 Jawn dda helaeth ynddo ei hun.

4 Mae ei 'wllŷs fel ei Allu at roi pob gwirddawn ini,
 Drwy ffŷdd a gwaith a Gweddi, nisgallwn fethu fŷthol ;
 Gael nerth a Gras gan Jesu, yn addas i fucheddu
 A phôb pêth all dueddu i'n gwneuthur ni 'n dded'wyddol ;
 A phawb nid ânt i geisio fel hyn ein Gwynfyd ganddo,
 Sydd yn ei ddigio yn ddygn ddwys ?
 Jw gadael heb un Meichie dan rwym ei hôll bechode,
 i odde'r boen dragwydd bwys ;

Pwy golle 'r Ne 'n dragywyddol, o ddiffyg ymgais fywiol,
ar moddion llefol i wellhau ?

Yn lle Jan esmwyth Jesu, Pwy ae dan faich y Fagddu,
iw lethu ir Uffernddu ffau ?

5 Dilynwn ôll rinwedde, a Siampal Brenin Seintie,
O daliwn ar ei lwybre ir Ne yn ole amelant ;
Ei fwynder ai Gardigrwydd Amynedd, fyber sobrwydd, ai ryfedd
Er gwradwydd Beilchion g'wridant ; [ostyngedd rwydd
Ai ni yw Gweision Jesu ? Fu 'n 'golchi traed eu Deulu ;
Gan wasanaethu rheini yn rhwydd ;
Pa warth ini falchio ? An Harglwydd heb le i huno,
neu iw sirio yn ei fwydd ;

Ai Crist yw d' Athro Grifftion ? A drengodd dros ei Elynion,
A thi 'n cassau cymdeithion d' oes ;
Och och ! heb well cyff'lybrwydd i Grift mewn gwir Sancteidd
nith gydnebŷdd rhybudd rhoes. [rwydd,

6 Cŷd ganwn o un galon, Gan Anna gynt a Simeon,
A chân y Glân Angelion or achos a feiniodd
Pêb Mawl i Dduw 'r Uchafion, ir Ddaiar fŷd heddychlon,
Ag 'wllŷs da cymmodlon ir dynion a ordeiniodd
Duw teilwng wyt i dderbŷn, Fawl, Parch, Gogoniant gennŷm,
A'n Duw ddŷn in da a ddaeth ;
Prifneges hwn oedd ddattod gweithredoedd Diawl a phechod,
A hyn yn ammod ini a wnaeth ;
Bôd ini ymladd tano heb at y Gelŷn gilio,
gwilio gwyro i gael gwall ;

Drwy lochi un drwg arfer fynd wye 'r Asp yn Wiber
ar Ddraig pan fager eiff yn Fall.

7 Pell ŷm oddiwrth groesawu ir bŷd, y gwîr oleuni,
Trwy wneud gweithredoedd T'wllni, a thorri ei Gyfraith eirwir ;
Pell iawn ŷw 'r Glwth ar Meddw, y Swrth, ar anllad unllw,
Cenfigen cynnen chwerw, ar Elw-ddelw addolwŷr ;
Mae rhain a phôb anwiriad, yn dal o du y diawlaiad,
Yn erbŷn Crist ai Iawnblaid Ef ;
Wrth ddewis eu caethiwed ai gwael deganeu gweinied,
Yn gwerthu trwydded noddod Nêf ;
Ond ni sŷ blant y Gole', ymwisgwn Grift ai arfe,
holl rinwedde donie 'r Dŷdd ;
Ta'n Faner Crist ymladdwn, cawn drechu holl blaid Annw'n,
er mawl didwn ir hwn ai rhŷdd.

8 Mil seith gant dêg ar hugien, ŷw Oed 'r hollawl Unben,
Pan welwyd Crist yn fachgen, ai ddwyre 'n Seren firiol ;

Gogoniant Isra'ïl ydoedd, Goleuni y Cenhedloedd,
 Gwir Jechyð pob rhŷw bobloedd a gredodd yn gariadol ;
 Ei linŷn aeth drwy 'r Ddaïar a geirieu 'r, Fengyl hawddgar,
 At bawb 'wyllysgar i wellhau, daeth gy'nt i rwystro Satan ;
 Ein dal ai rwyde aflan, ar fin boenfan geulan gau,
 O gwiliwn ar y galwad i'r Farn ei ail-ddyfodiad
 Ddŷdd cyhydiad cloïad clir,
 Trwy ddyfgu a gwneud ein dyled, in cael oi braidd uniawngred
 Air a gweithred ar y Gwir.

Y BYRDWN

Ar ôl pob dau bennill

OS cerwch wir Lawenydd Crist yw ei Wraidd ai Ddeunydd
 Llaw'enwch yn yr Arglwydd, Dyledswydd ddedwŷdd ydŷw,
 Llawenwch yn wastadol yn Nghrist, medd ei Apostol
 Gwnawn hyn yn fwy pennodol, o ragor haeddol heddŷw :
 Llawenydd Mawr cael Rhydid o boen trag'wyddol Gaethfŷd,
 Uffern danllŷd er ein dwyn ;
 Llawenydd mwy cael Bywŷd, y Nê dragwyddol hyfrŷd
 Yn y Gwynfŷd Mawr fŷd Mwyn :
 Mae gennŷm Gâr ar alwad all roi 'ni bôb dymuniad.
 Er y prynniad ar y Pren,
 A chŷda ni bôb munud i'n coledd ai Lân Ysprŷd,
 Nes bo prŷd y bŷd, *Amen.*

ELLIS WYNNE ai Cant.

CAROL HAF.

IF Ruttaniaid gwîr Grifnogol, Chwi Deulu Rafol,
 Sŷ'n rhoi 'ddo barch beunyddiol, trwy fuchedd dduwiol dda ;
 Cŷdfolwch Ef ar gynnŷdd, am droi y Rhod o newŷdd,
 Or galed Hin bwygilŷdd yn 'Splennŷdd hir ddŷdd Hà.
 2 Mae 'r Ddaïar las yn feichiog ar ffrwythe llyfie lliosog,
 Ai Haul fŷ atti yn wrefog yn Serchog yn nesiâu ;
 Ancirif heppil rhyngddŷn, a esgor Tymhor twymyn,
 Au lluniaeth yn eu herbŷn, iw dderbyn bôb yn ddau.
 3 Dwr, Awŷr glîr, a Thîr a Thân, Y Nêf a'i Goleuade glîr,
 Ar holl Nefolion ai mawrhân yn gyfan ar eu gwaith

'Nifeiliaid

'Nifeiliaid a Bwystfilod, Ehediaid mwyn ar Pysgod,
Sýdd ôll yn moli 'r Drindod yn hynod eu hiaith.

4 Ond miwfig tra chymhefur, ýw clôd gan bôb Creadur
I Awdur Mawr ei Natur i bara bybur býth,
Can mwý rhown ni sý'n benna, yn deall dawn Jehofah,
A Chariad y Messiah fawl tra fe chwa o chwýth.

5 Dýn or hôll Gre'digaeth ; a Ni o bôb Cenhedlaeth,
Sý' rwymedicca i'n Pennaeth, am Grefýdd berffaith bur ;
A roes ar frýs in Hynýs ni ai phuro yn ôl ryfeddol fu
Er myrddiwn o Gaseion sý, ai Twyll at lygru ein Tir.

6 Mae'r Wirffýdd etto 'n g'leuo ein Gwlâd, in fforddio ni
[ir ddedwyddol stâd ;

Am Lewýrch ei goleuad, ai rhoddiad i barhau,
Rhown galon-bur wafanaeth ir Trefnwr Awdwr odiaeth,
Sý'n rhoi ni bôb Rhagluniaeth yn helaeth iw mwynhau.

7 Mi glywais Hanes hynod, am bedair Merch y Drindod,
Yn dadleu au Tad dros bechôd, am gymmod ini o'n gwae,
Tangnefedd a Thrugaredd, Gwirionedd a Chyfiawnedd ;
Ar ail o'r rhain ai Rhinwedd ymgeledd ini a gae.

8 Mae pedair rhann or flwyddýn yn gyfattebol iddýn',
Yn tystio pedwar testýn da i dilýn drwyddýn' draw ;
Y Gwanwyn ýw 'n herff uchedd, prýd hau pôb Grás a Rhinwedd,
IW gael yn lluniaeth llawnwedd ; diddiwedd fýd a ddaw.

9 Yr Hâ ýw 'r Adgyfodiad, a Drých or nefol nwyfiad,
Mae býw ym mhôb ymlusgiad, o farw lesgrwýdd cýd ;
Adfywio rhai'n, a'u heiniar, sýdd ini yn arwydd hawddgar,
Daw ein meirw ninneu o Garchar y Ddaiar fyddar fud.

10 Dýdd farn yw 'r Prýd cynhaia. yr Efre a ddiola,
A haua pawb a feda, fo' i câ 'n y Gaua i gýd ;
Ar Gaua ýw 'r Angeu oerddu, Drých or Uffernol Fagddu,
Prýd hýll marweidd-drwn twllddu, prýd llâdd a llosgi a llid.

11 Y Gwanwýn ýw Tangnefedd, ar bywýd hwn bie 'i
[chyrredd ;

Ar Hâ ýw 'r lan Drugaredd, Ail fuchedd fwynedd fýd ;
Gwirionedd yw 'r Cynhaia, gwnâ ddiweddfarn y drwg a'r da ;
Cyfiawnder tôft ýw'r Gaua clâ, ar Angeu gwaetha 'i gýd.

12 Mil Seithgant un ar hugiaioed, ýw Mab y dýn ar unerioed ;
Ar feddwl, gair ar gweithred rhoed, bawb Glôd yn glau ;
Drwy gredu a gwneud a godde 'n llon, ei 'wllý sef 'r holl oes hon ;
Mae pen ar hôll helbulon, Wýn Seion yn nessau.

Byrdwn ar ôl pôb tri phennill.

Ir Tâd, ar Mâb, ar Yspryd Glân, bu, mae ac bydd dragywydd Gân,
Gan Hên ac Ifangc mawr, a mân, gwnawn ninneu ein rhann 'n
[rhwydd ;

Trwy gredu a byw yn dduwiol, am le 'n yr Hâ trag'wyddol,
Mewn Gwynfŷd anherfynol, iw gannmol firiol fwydd.

ELLIS WYNNE ai Cant.

H Y M N *iw chanu mewn Canbebrwng neu Wynnos
wedi Ei chymeryd allan o amriw fanne or Sgry-
thur Lân.*

1 **M**YFI ŷwr adgyfodiad Mawr,
Myfi ŷw Gwawr y bywŷd ;
Caiff pawb am crêd medd f' Arglwydd crŷ,
Er trengu fŷw mewn eil-fŷd.

2 Ar sawl fŷ'n byw mewn ufudd grêd
Imi, caiff drwydded nefol,
Na allo 'r Angeu Brenin braw,
Ddrwg iddaw yn drag'wyddol.

3 Yn wîr, yn wîr, mêdd Gwîr ei hun,
Pôb cyfrŷw ddŷn fŷ'n gwrando
Fy nghair, gan gredu ir Tâd am rhoes ;
Mae didrancg einioes ganddo.

4 A wnêl ei oreu er ufuddhau,
Trwy ffŷdd, im geiriau hyfrŷd ;
Ni ddaw i Farn ond trwodd f' aeth,
O Angeu caeth i fywŷd.

5 Mi wn, mêdd Jôb, or cynfŷd cudd,
Mai byw 'm Gwardŷdd hawddgar ;
Mi wn y daw fy Mhrynnwr drud,
Ar ddiwedd bŷd ir Ddaiar.

6 Ac er fy môd i 'n awr mewn poen.
Ac wedi nghroen ir pryfed,
Ddifetha, hefŷd fy Nghorph hwn ;
Er hynnŷ gwn câf weled.

7 Y Duw anfeidrol yn fy nghawd ;
Ar Ddŷdd gollyngdawd Seintieu ;
Am llygaid i fy hun ai gwêl,
Ar dirion Ucheldereu.

8 Ac mêdd Sanct *Jean* a fasei 'n nês,
Ai ben ar fynwes *Jesu* ;

O wynfydedig Entrych Nêf

Mi glywais lêf yn traethu,

9 Sgrifenna ; o hyn allan mai

Gwynfyd y rhai fu feirw,

Yn ffydd 'r Arglwydd gwynn ei bŷd,

Or Glân ddiwedd brŷd hwnnw.

10 Felly dywaid 'r Ysprŷd Glân

Cans maent yn ddiddan orph'wys,

Oddiwrth eu llafur, mewn rhyddhâd,

Dedwyddol Stât Paradwys.

11 Na fyddwn anobeithiol drîst,

Am Nêb yng Nghrist a hunant,

Mêdd *Paul*, or corph maent gŷdag Ef

Ynghartref y Gogoniant.

12 Os mynnwn fel na ddwg ond hun,

Ysprŷd ein dŷn at Seintiau

Mewn ennŷd bâch cawn ninneu hun.

An dŵg ir un Trigfannau.

ELLIS WYNNE.

P S A L M CXLVIII.

*Wedi ei throi ar fesur arall gan ELLIS WYNNE, o
Lasynys.*

1 **O** Molwch yr Arglwydd, or Nef wen lawen Lu,
Clodforwch E'n unfwydd, Hôll Fro 'r Uchelder fry ;
Angelion Glân.

Moliennwch Ef

Holl Luoedd Nêf

O Fawr i Fân.

2 Chwi Haul a Lloer er llês y Sêr ar Goleu i gŷd
Chwi Nêf y Nefoedd nês, rhowch ôll i Dduw 'n unfrŷd
Dda fawl ddifêth.

Ffurfasen draw

Cymyle 'r Glaw

Gwnewch chwi 'r un pêth.

3 Rhoent ôll ir Arglwydd Nêf, iw glân Greawdŷdd glôd :
Trwy ei orchymŷn Ef, maent bawb fel hyn yn bôd,

Trwy

Trwy ddeddf ddidonn,
O hir na bŷrr,
Yr un ni thŷrr,

Mor Gyfraith hon.

4 Hôll bêtheu'r Ddaiar ddwys, Clodforwch dduw'n ben gwaith
Chwi Ddreigieu garwle gwys, ar hôll Ddyfndereu maith,
Au rhoes mawrhant

Tân Cenllŷfc, ôd
Tarth Gwŷnt bôb nôd,

Ei air a wnânt.

5 Mynyddoedd, Brynniau ôll, Coedffrwyth ar Cedr-wŷdd cŷd
Bwyffiled yn ddigoll, a hôll 'Nifeiliaid bŷd ;

Dowch at Fawl Dduw,
Pôb amriw brŷ,
Hôll adar frŷ

Hyfrydaf rŷw.

6 Brenhinoedd Daiar Gronn, ar bobloedd ôll ynghŷd,
Pôb T'wysog fy ar hon, hôll Swyddwŷr, Barnwyr bŷd ;

Pôb llangc call ŷw,
Pôb morwyn glau
Pôb Hên, Pob Jau.

Addolwch Dduw.

7 Can's tra rhagorol ŷw, Ei Enw unig Ef,
Ei Ardderchawgrwydd gwiw, fy ymhell uwch Daiar ar Nêf
Cans codi y bŷdd,

Corn, nerth a pharch,
Iw Bobl, ai harch,

A glŷw bob dŷdd.

8 Dadfeinia ei holl Saint ar léd ei lawnglôd lân
Dadganant ei fawr fraint Blant Isra'l fawr a man ;

A phawb a'n nês,
Iwneud a bair,
Ef yn ei air,

Iw lwyddfawr lês.

G L O R I A P A T R I.

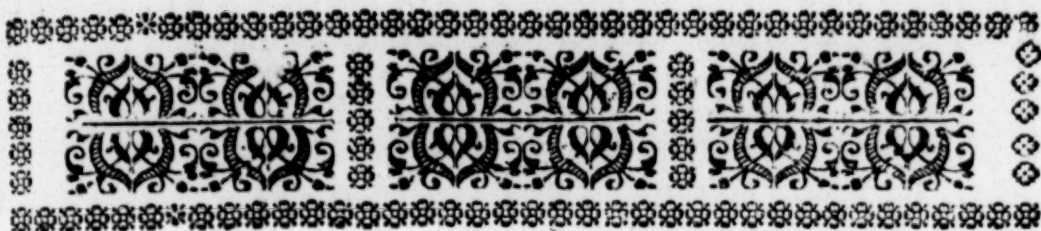
Trown ôll ir Tri yn Un, Sŷ 'n tyftiolaethu fry,
Y Tâd, ar Mab Gyttun ar Ysprŷd Cariad cry,
Fel y bu erioed,

Mae 'n awr 'run wêdd
Bŷdd fŷth drwy Hêdd

Dra haeddawl Glôd. *Amen.*

F I N I S.

1047

A

L I S T O F

S U B S C R I B E R S N A M E S.

A

William Lewis Anwyl, of *Bodalog, Esq;*
Mr. William Anwyl, *Attorney at Law*
Mrs. Anwyl, of Llandecwyn
Mr. Morris Anwyl, of Llugwy
Mr. Evan Anwyl, of Penmaen
Evan Anwyl, of Harlech
Humffrey Andrew, of Penyfoel.

B

William Brynker, of Brynker, Esq;
Mrs. Jane Brynker, of ditto
John Benedictus, of Llwnygriffri
David Bowen, Shipwright

C

Hugh Clough, of Plâsclough, Esq;
Rev. Mr. Robert Conway, A. M. of Ruthin
Benjamin Chidlaw, of Bala, Currier
Ellis Cadwalader, of Llanfawr
Robert Cadwalader of Cwmtylo

N

Rev.

D

Rev. Mr. Davies, Rector of Llanvibangel
Mr. Davies, Apothecary of Ruthin
Mr. David Davies, of Penybont
Mr. Edward David, of Esgairweddar
Owen David, of Maentwrog, Shopkeeper
Griffith David of Macnofferen
David Davies, of Bala, Grocer
David Davies, of Llanganbafal, Mason
William David, of Cefncaer in Penal
William David, of Gwern Iago
Philip David, of Tywyn
Hugh David, of Rhyd y Sarn
William David, of Gwern Einion
Elizabeth David, of ditto

E

Humphrey Edwards, of Talgarth, Esq;
Rev. Mr. Andrew Edwards, A. M. Rector of Aber
Rev. Mr. William Evans, Curate of Corwen
Rev. Mr. Edwards, of Llanfair tal baiarn
Mr. Thomas Edwards, Collector of Pwllbeli
Mrs. Edmunds, of Lâsynys
Mr. John Evans, of Cyffdy
Mr. Timothy Edwards of Nanthoron
Mr. Robert Edwards, of Bala, Grocer
Richard Edwards, of ditto, Taylor
John Ellis, of ditto, Hosier
Richard Edwards, of ditto, Corvicer
Humffrey Edwards, of ditto, Tanner
Mr. Richard Evans, of Hendrefechan
Mr. Richard Evans, of Penbyddgan
Mr. Edward Evans, of Llanfawr

Mr. David Edwards, of *Coed y bedo*
Mr. John Evans, of *Ruthin*
Mr. Humffrey Evans, of *Cwmyrafon*
Mr. Griffith Evans, of *ditto*
Hugh Evans, of *Trewalchmai*
James Ellis, of *Tyddyn mawr Dolben mae*
David Edward, of *Ty yn y fedw*
Edward Evan, of *Maes y clawdd*
Abraham Evan, *Cooper of Llanaber*
Lewis Evan, of *Goedtre*
Anne Evans, *School-Mistress, in Barmouth*
Griffith Ellis, of *Llanfair, near Harlech*
John Ellis, of *ditto, Shoemaker*
Owen Evan, of *Llaethgwm*
Morris Ellis, of *Llanfawr, by Bala*
Thomas Ellis, of *ditto*
Humphry Evan, of *Bryn glâs*
Owen Evan, of *Coed bach*
Hugh Edward, of *Maes y llan*
Hugh Evans, of *Hendre waelod, Gent.*
Mr. Griffith Ellis, of *Gwanas*
Mr. David Evans, of *Dôlgetly*
David Ellis, of *ditto, Ironmonger*
Mr. Hugh Evans, of *ditto, Barber*
Mr. David Edwards, of *ditto*
Mr. Robert Edwards, of *ditto*
Rees Edward, *Goaler of ditto*
Lewis Evan, of *ditto, Cooper*
Rees Ellis, of *ditto, Shoemaker*

F

Rev. Mr. Robert Foulkes, *Rector of Derwen*

G

Hugh Griffith, of *Brynodol, Esq;*
Mr. John Garnons, of *Rhywgoch, Secondary*
Rev. Mr. Griffith, *Vicar of Carnarvon*
Rev. Mr. Griffith, *Rector of Penmorva*
Rev. Mr. Griffith, *Vicar of Tywyn*
Mrs. Griffydd of *Plás tan y bwlch*
Mr. Simon Griffith, of *Corwen*
Mr. David Griffith, of *Ynys Gwertheyrn*
Robert Griffith, of *Gerddi bluog, Gent.*
Owen Griffith, of *Ceseilgwm, Gent.*
James Gabriel, of *Nanney*
Anne Griffith, of *Havod y spyttu*
Morris Gwilim, of *Maent wrog*
Robert Griffith, of *Trawyn y garnedd*
David Griffith, of *Taltreuddyn*
Thomas Griffith, of *Byrddir*
Mr. John Grisdale, of *Corsygedol*
David Griffith, *Smith, of Dôlgelley*
William John Griffith, of *ditto*
Lewis Griffith, of *Cae'rcethin*
Thomas Goffe, of *Ystymcegid*
Thomas Griffith, of *Trawscoed*
John Griffith, of *Barmouth, Carpenter*
David Griffith, of *Dôlgelley, Shoemaker*

H

Robert Vaughan Humffreys, of *Caerynwch, Esq;*
Rev. Mr. Ellis Hughes, *Vicar of Llanfawr*
Rev. Mr. John Hughes, *Rector of Llandanwg*
Rev. Mr. John Hughes, of *Mallwyd*
Rev. Mr. John Humffreys, *Curate of Llandegle*
Mr. Rice Hughes, *Attorney at Law*
Mr. Owen Humffreys, of *Llanvair*

Mr.

Mr. William Hughes, of *Gogarth*
 Ellis Humffrey, of *Llanvair*
 Robert Hughes, of *Llanfawr*
 William Hughes, of *ditto*
 Humffrey Hugh, of *ditto*
 John Humffrey, of *Gwylan*
 Thomas Humffrey, of *Havod y llyn*
 Robert Hughes, of *Hestiniog, Skoemaker*
 David Hughes of *Plás meini*
 Edward Howel, of *Penrbyn bach*
 Richard Hugh, of *Cefn cynbafai*
 Lewis Hugh, of *Tywyn, Miller*
 Edward Howel, of *Drain llwydion*
 Edward Humffrey, of *Aberdeunant, Gent.*
 Mr. Scriven Hughes, of *Dryffyingwyn*
 John Hughes, of *Llanddyrnog*
 William Humffreys, of *Llanenddwyn*
 Hugh Humffrey, of *Bwlchcoch*
 Morris Humffrey, *Dyer*, of *Bontddu*
 Evan Hugh, of *Dôlgelley, Postman*

I

Rev. Mr. Jones, *A. M. Rector* of *Llanddowror*
 Rev. Mr. Lewis Jones, *A. M. Rector* of *Llanbedrog*
 Rev. Mr. Jones, *A. M. Rector* of *Cricieth*
 Rev. Mr. Thomas Jones, *Rector* of *Trawsfynydd*
 Rev. Mr. Jones, *Vicar* of *Pencarreg, Cardigan*
 Rev. Mr. Hum. Jones, *A. M. Rector* of *Llanfaetble*
 Rev. Mr. William Jones, of *Llansfelyn*
 Mr. John Jones, of *Llanganbasal*
 Mr. John Jones, *Attorney at Law*, *Denbigh*
 Mr. Jeffreys, *Schoolmaster*, at *St. Asaph*
 Mr. John Jones, of *Plás brith*

Mr. Abel Jones, of Llewefog
Mr. Micah Jones, of Clygyrogwen
Mr. Jones, Officer of Excise, at Dôlgelley
Mr. William Jones, Apothecary, at Ruthin
Rev. Mr. William Jones, of Bryn Eglwys
Mr. Evan Jones, of Ty du
Mr. Morris Jones, of Fedwllwyd
Mr. Edward Jones, Recorder of Bala
Mr. Peter Jones, of Corwen
Mr. John Jones, of Trefriw mawr
Mrs. Jones, of ditto
Hugh Jones, of Llanvawr
Cadwalader Jones, of ditto
Robert Jones, of ditto
David Jones, of ditto
Griffith Jones, of ditto
Another Robert Jones, of ditto
Ellis John, of Tyddyn dewyn
William Jones, of Bryn y saer
Evan Jones, of Gyfynys
Hugh Jones, of Tyddyn y Cowper
John Jones, of Cidnerth
William Jones, of Bryn y saeth
Hugh Jones, of Ysgairgoch
John Jones, of Llanddyrnog
Hugh Jones, of Plâs newydd Dôlgelley
John Jones, of ditto, Taylor
Lewis Jones, of ditto, Skinner
Owen Jones, of ditto, Taylor
Robert Jones, Llwyn near Dôlgelley
Evan Jones, Card-maker, of ditto
Edward John, of Llwynithiel

Ellis Jones, of *Lechwedd du*
David Jones, of *Tal y bont*
Thomas Jones, of *Pum wern*
David Jones, *Postmaster*, of *Bala*
David Jones, of *ditto*, *Gardiner*
David Jones, of *ditto* *Grocer*
Evan Jones, of *ditto*, *Skinner*
Robert Jones of *ditto*, *Skinner*
Hugh Jones, of *Waen*, *Taylor*
Elizabeth Jones, of *Ffridd*
Richard Jones, of *Llanvair*
Evan Jones, of *Pen y sarnbir*
Owen Jones, of *Penrbyn*, *Doctor*
Richard Jones, of *Tyddyn du*
Edward John, of *Llanaber*
Thomas Jones, of *Barmouth*, *Inn-keeper*
Thomas Jenkin, of *ditto*
Edward Jones, of *Cwmmynach*
Robert Jones, of *Llanaber*, *Shoemaker*
Simon Jones, of *Blaen y Cwm*
Gwen Jones, of *ditto*
Griffith Jones, of *Bryn llech*
Jonathan Jones, of *Tywyn*, *Mason*
Evan Jones, of *Corfygedol*, *Groom*

K

Rev. Mr. Kenrick, *Rector* of *Llangernew*

L

Rev. Mr. Lewis, *A. M. Vicar* of *Mold*
Rev. Mr. Langford, *Vicar* of *Egkwy's fach*
Rev. Mr. Lewis, *Rector* of *Llanelidan*
Mrs. Catherine Lewis, of *Corfygedol*
Mrs. Jane Lewis, of *Ruthin*

Thomas Lewis, of *Barmouth*
Salmon Lewis, of *ditto*
Richard Lewis, of *Ffestiniog, Slater*
William Lewis, of *ditto*
David Lewis, of *Dôlgelley*

Ll

Jenkin Lloyd, of *Clochfaen, Esq;*
Rev. Mr. David Lloyd, *Rector of Llanycil*
Rev. Mr. Edw. Lloyd, *Vicar of Llanfair Careinio*
Rev. Mr. Griffith Lloyd, *Rector of Caerwys*
Mr. John Lloyd, of *Fron near Bala*
Mr. Robert Lloyd, of *ditto*
Mr. Robert Lloyd, of *Braich y ceunant*
Mr. John Lloyd, of *Dôl y gleffyn*
Mrs. Lloyd, of *Cefelgyfarch, Senior*
Mrs. Lloyd, of *ditto, Junior*
Mr. Evan Lloyd, of *Maes y porth Anglesey*
Mr. Francis Lloyd, *Lieutenant of a Man of War*
Mrs. Margaret Lloyd, of *Ymwlch*
Edmund Lloyd, of *Llwyn, Gent.*
Ellis Lloyd, *Fuller, in Ffestiniog*
Hugh Lloyd, of *Dôlgelley, Barber*
Humphrey Lloyd, of *ditto*
Margaret Lloyd, of *ditto*
Rowland Lloyd, of *ditto*
John Lloyd, of *Dinas Llanvair*
Edward Lloyd, of *Llanvair*
Hugh Lloyd, of *Llanaber*
Ellin Lloyd, of *ditto*
Richard Lloyd, of *Barmouth*
Abraham Lloyd, of *ditto*

M

Edward Maddox, of *Fron yw Esq;*
 Humphrey Meredith, of *Pengwern, Esq;*
Rev. Mr. Morris, A. M. Rector of Ffestiniog
Mr. Lewis Meyrick, Attorney at Law
Mr. Robert Morgans, of Plás canol
Mr. Thomas Meredith, of Dôtgelley
Mr. Oliver Morris, of Ysgairweddar
Harry Morris, of Teilie mawr
Richard Morris, of Pen y llyn
John Morgan, of Garrebir
John Morgan, of Llwynwcews
William Morgan, of Gelligrin Llandecwyn
William Martin, of Bala, Shoemaker
Daniel Morgan, of Bryn Evan
Griffith Morris, Mason
Evan Mark, of Bron y foel
Robert Morris, of Tyddyn gwyn

N

Lewis Nanney, of Llwyn, Esq;
Rev. Mr. Richard Nanney, Vicar of Clynne
Mr. Evan Nanney, of Bryn y rodin
William Nicholas, of Barmouth

O

William Owen, of Porkington, Esq;
Robert Godolphin Owen, Esq; of ditto
Rev. Dr. Owen, Chancellor of Bangor
Rev. Mr. O. Owen, Rector of Llanjestyw
Rev. Mr. Owen, Rector of Machynlleth
Rev. Mr. Nicolas Owen, Rector of Llandyfrydog
Rev. Mr. Lewis Owen, Rector of Llancugrad
Rev. Mr. Robert Owen, Curate of Llanvair
Mr. Robert Owen, of Tygwyn

Mr. Morris

Mr. Morris Owen, of *Tygwyn*
Mr. Edward Owen, of *Ty yn y fach*
Mr. Humffrey Owen, of *Lafynys*
Mr. John Owen, of *Caer berlian*
Mr. John Owen, of *Frôn goch*
Rev. Mr. Evan Owen, *Rector* of *Llanberis*
Mr. Robert Owen, of *Pantphilip*
Mr. Owen, *Schoolmaster*, at *Dôlgelley*
Mr. David Owen, *Dôl y sere*
Mrs. Owen, of the *Raven* in *Dôlgelley*
David Owen, of *Plás 'n Harlech*
Mr. John Owen, of *Egryn*
Mr. Evan Owen, *Inn-keeper*, at *Ffestiniog*
Edward Owen, at *Tan y bwlch*

P

William Price, of *Rhiwlas*, *Esq*;
John Pugh, of *Garthmaelan*, *Esq*;
Rev. Mr. Anthony Poole, of *Caenest*
Rev. Mr. Rice Pierce, *Rector* of *Llangelynnin*
Rev. Mr. Hugh Pryle, *Rector* of *Llanenddwyn*
Rev. Mr. Parry, *Rector* of *Llanfadrwn*
Rev. Mr. Parry, of *Llanelidan*
Mr. Francis Parry, of *Hendreforion*
Mr. John Parry, of *Bryn bannon*
Mr. John Poole, *Apothecary*, *Dôlgelley*
Mr. Edward Price, of *Llanbedar*, *Attorney*
Mr. William Pughe, of *Cefn bodig*
Mrs. Parry, of *Plás yr Hal*
Mr. Owen Price, of *Pennal*
Ellis Pugh, of *Dôlgelley*, *Cooper*
Griffith Pugh, of *Bennar*, *Gent.*
Owen Parry, of *Llanfawr*

William Pugh, of *Llanfawr*
John Prichard, of *Pandybach*
John Pugh, *Smith*, of *Llanvibangel*
Thomas Pugh, of *Nantcaw*
Robert Pugh of *Pencoed*
John Pugh, of *Ty yn y fâch*
John Pritchard, of *Rbwng yddwryd*
Hugh Peter, of *Pennat*
Edmund Price of *Tyddyn mawr*
William Probert, of *Llanenddwyn*
Hugh Pughe, *Joiner*, of *ditto*
William Pritchard, of *Corfygedol*, *Shepherd*
Edward Price, of *Bala*, *Smith*
Alban Parry, of *ditto*, *Ironmonger*
Foulk Price, of *Llanvair*
Griffith Prees, of *Caegwion*, *Gent.*
Evan Pughe, of *Ty yn y llwyn*, *Gent.*
John Parry, of *Havod-ucha*, *Gent.*
William Prees, of *Trawsdir*
Rice Pierce, of *Ystymcegid*
David Pugh, of *Dôlgelley*, *Cardmaker*

R

Rev. Mr. William Roberts, *Rector* of *Llanystyndwv*
Rev. Mr. John Roberts, *Vicar* of *Aberdaron*
John Roberts, of *Blaen y ddôl*, *Esq;*
Mr. John Roberts, *Attorney at Law*
Mr. Morris Roberts, *Attorney at Law*
Mr. David Roberts, of *Rug*
Mr. David Roberts, *Schoolmaster*, at *Bala*
Mr. David Rice, of *Llwyn Jolyn*
Rev. Mr. Roberts, *Curate* of *Llanuwchl y llyn*
Mr. Hugh Roberts, of *Llanfawr*, *Drover*

Hugh Rowland, of *Llanfair isa*, *Gent.*
 Edward Roberts, of *Hendre Coed*, *Gent.*
 Mr. Edward Rowland, of *Dôlgelley*, *Mercer*
 Mr. Humphrey Roberts, of *ditto*, *ditto*
 Edward Richard, of *Tywyn*, *Malster*
 John Roberts, of *Tymawr* in *Llanuwchllyn*
 Richard Robert, of *Plâs canal*
 David Robert, of *Barmouth*
 Henry Robert, of *Llanvair*, *Parish Clark*
 Owen Robert, of *ditto*
 John Rowland, of *Bala*, *Farrier*
 Griffith Rowland, of *Llanycil*, *Clark*
 Robert Rowland, of *Bala*
 Robert Roberts, of *Pen y gelli*
 William Roberts, of *Tymawr* in *Harlech*
 Ellis Richard, of *Harlech*
 Robert Richard, of *Plâs yn y Brith dir*
 David Robert, of *Llanaber*
 Edward Richard, of *Llecraith*, *Gent.*
 Lewis Richard, of *Dôlgelley*, *Taylor*
 Richard Robert, of *ditto*, *Shoemaker*
 Ellis Robert, of *ditto*, *Weaver*
 Ellis Rowland, of *ditto*, *Sawyer*
 Gaynor Robert, of *ditto*
 John Robert, of *ditto*
 Abraham Rees, of *ditto*
 Griffith Richard, of *ditto*, *Glover*
 Edward Richard, of *ditto*, *Weaver*
 Griffith Richard, of *Tyddyn y dderwen*
 Cadwalader Roberts, of *Tal y bont*, *Smith*
 Ellin Roberts, of *Llanddwywe*
 Hugh Richard, of *Pennal*, *Weaver*

Edward Rees, *Parish-Clark of Pennal*
Lewis Roberts, of *Ysgairhiros*
Robert Roberts, of *Tyddyn y merched*
John Richard, of *Cwmbowry*
Gwen Richard, of *Coed trwyn*
Edward Roberts, of *Llanfawr by Bala*
John Roberts, of *ditto*
Cadwalader Roberts, of *ditto*
John Roberts, of *ditto*
Edward Rowland, of *ditto*
John Richard, of *Clogwyn brith*

S

Rev. Mr. William Stodart, *Curate of Bettws*
Owen Samuel, of *Llanfair*

T

Hugh Thomas, of *Hendre, Esq;*
Rev. Mr. Tamberlain, *Rector of Langynwy*
Rev. Mr. Lewis Thomas, *Rector of Llanddulas*
Mr. John Tudor of *Nanney*
Griffith Tudor, of *Dôlgelley*
William Thomas, of *Llanfawr*
Richard Thomas, of *Ty yn y ffynnon*
John Thomas, of *Gareg lwyd*
Simon Thomas, of *Tywyn, Smith*
Lewis Thomas, of *Pennal, Inn-keeper*
David Thomas, of *Dôlgelly, Bonefetter*
John Tudor, of *ditto, Cutler*
Edward Thomas, *Cruce of Brynyriwrch*
Robert Thomas, *Schoolmaster, at Harlech*
Roderick Thomas, of *Bala*
Robert Thomas, of *ditto, Shoemaker*
Robert Thomas, of *Bron y feistrol*

Owen Thomas, of *Tal ardd*
Robert Thomas, of *Cwm y ffynnon*

V

William Vaughan, of *Corfygedol*, Esq; M. P.
Evan Lloyd Vaughan, of *Bôdidris*, Esq;
Madam Vaughan, of *Corfygedol*
Madam Vaughan, of *Nanney*
Mrs. Elizabeth Vaughan, of *Corfygedol*
Mrs. Anne Vaughan, of *ditto*
Mrs. Vaughan, of *Nanney*
Hugh Vaughan, of *Hengwrt*, Esq;
Mrs. Margaret Vaughan, of *ditto*
Mrs. Vaughan, of *ditto*
Mr. Griffith Vaughan, of *ditto*
Rev. Mr. Vincent, A. M. Rector of *Llanfair fechan*

W

Sir John Wynne, of *Glynlliton*, Bart. M. P.
Robert Wynne, of *Bodys gallen*, Esq; M. P.
Edward Williams, of *Penniarth*, Esq;
Pierce Wynne, of *Dyffryn aled*, Esq;
William Wynne, of *Maes y neuadd*, Esq;
Dr. Wynne, Rector of *Llanfechan*
Rev. Mr. Worthington, A. M. Rector of *Hope*
Rev. Mr. Wynne, A. M. Rector of *Llanaber*
Rev. Mr. Wynne, A. M. Rector of *Llanganbafal*
Rev. Mr. Williams, Rector of *Clocainog*
Rev. Mr. Edward Williams, Rector of *Fenechtyd*
Rev. Mr. Richard Williams, Curate of *Llandecwyn*
Mr. Williams, Officer of *Excise* at *Ruthin*
Mrs. Williams, of *Rhos Denbighshire*
Mrs. Wynne, of *Rhos*
Mrs. Dorothy Wynne, *ditto*

Mrs.

Mrs. Grace Wynne, of *Ruthin*
Elizabeth Williams, of *Llanddyrnog*
Mr. Edward Williams, of *Tre'r ddol*
Lewis William of *Castell*
Griffith Williams, of *Dolgelley, Glover*
Owen William, of *Dolgain*
Evan William, of *Dolgelley*
Ellis William, of *ditto Butcher*
Thomas Williams, of *Llanvair, Hatter*
Griffith Williams, of *Caerwych, Gent.*
Robert Williams, of *Llwynonn, Gent.*
Cadwalader William, of *Llanaber*
David William, of *Keitwart, Miller*
Humphrey William of *Hendre mynach*

13 DE 67

